

PRINTED AT
THE 'CHANDRIKA' PRESS
Madras—1960.

విషయ సూచిక

ప్రీతి క

విషయము,	పుట,
శేవతా ప్రారంభము	1
కవివంశాభివృద్ధి	7
షష్ఠ్యంతములు	10

ప్రథమాశ్వాసము

కథా ప్రారంభము	11
దక్షుండు రజతగిరి కరుగట	18
దక్షుండు దివిబాటఁ బిలుచుట	21
శారదుండు పార్వతికి దక్షుండు యజ్ఞముచేయుటఁ బెలుపుట	22
దాక్షయజ్ఞి దక్షునింటి కరుగట	25
దక్షుండు దాక్షయజ్ఞిం దిరస్కరించుట	27
దాక్షయజ్ఞి శేవతాబుద్ధిఁబొందుట	33
శంకరుండు దక్షునకు కావం బిచ్చుట	35
దాక్షయజ్ఞి హిమవత్పుత్రియై పుట్టుట	36
హిమవంతుండు శుక్తిసేయుట	37
హనువంతుండు పార్వతికి శివునిం జూపుట	44
నగిజను శివునికి శుక్రావచేయ నప్పగించుట	47
అశ్వాసాంతము	49

ద్వితీయాశ్వాసము

విషయము.	పుట.
బృహస్పతి బ్రహ్మక దారకానురంధ్రచేయు శాధనం చెలుపుట	52
అనురావతీవర్ణనము	57
కందర్పరంధ్ర రతీవేదికి తావరిగినవృత్తాంతంబు చెప్పుట	65
రతీవేది కివునిపై బోవలదని మనస్సును మంబలించుట	66
హిమవంతుడు తనయింటికి మాతం గొంపోవుట	86
శంకరుడు వెలదియై శీతాచలంబునకు వచ్చుట	87
నగజకు నెలుకఁ చెలుపుట	91
పార్వతి తనమానేయ వనమునకు నేగుట	100
శంకరుండు బ్రహ్మచారియై వనమునకు వచ్చుట	108
శంకరుడు శ్రత్యక్షం బగుట	111
అశ్వాసాంతము	115

తృతీయాశ్వాసము

హిమవంతుడు పార్వతిఁ జూచి వలకుట	117
పార్వతిచెలులు హిమవంతునకు జరిగినవృత్తాంతంబు చెప్పుట	118
శంకరుండు సప్తమహర్షులను విలుచుట	121
సప్తమహర్షులను శీతాచలంబునకుఁ బంపుట	122
హిమవద్దిరివర్ణనము	124
హిమవంతుండు మానులం బూజించుట	125
మానులు దామా జరిగించినకార్యమును శంకరునకుఁ చెలుపుట	129
పాత్యతీవరిణియనునకు బ్రహ్మదేవతలు వచ్చుట	184
వేదతతక్షేపము నీశ్వరం డడుగుట	187
గజాననుని పార్వతీవరిణియనునకుఁ దీసికొనిపోవుట	188

విషయము.	పుట.
నందివాహనుల దై శంకరుండు పరిణయమునకుం జనుట ...	138
హిమవంతుపురంబు నలంకరించుట ...	142
చంద్రోదయవర్ణనము ...	144
సూర్యోదయవర్ణనము ...	145
శివుండు భూనమత్వంబునకై యగస్త్యుని దక్షిణదిక్కునకుఁ బంపుట	149
అంగనాజనంబు లీశ్వరునిఁ బాడవచ్చుట ...	”
శివుండు పార్వతీసహితుండై మంగళస్నానాదుల చేయుట	155
హిమవంతుండు కన్యాదానము చేయుట ...	157
బ్రహ్మాదులు నమస్కరించి మన్మథునివృత్తాంతముఁ జెల్పుట	159
పార్వతిని రజతకైంబునకుఁ బంపుట ...	160
శివుండు గౌరీతో కుఖముగా నుండుట ...	162
పార్వతి శంకరుని నీలగళకారణం బడుగుట ...	”
క్షీరసాగరమథనము ...	167
క్షీరాబ్ధిని హాలాహతము బుట్టుట ...	168
జేవతలు బ్రహ్మను వేడుట ...	169
శంకరుని జేవతలు గుఱించుట ...	170
ఈశ్వరుండు హాలాహతమును మ్రింగుట ...	178

చతుర్థాశ్వాసము

దధీచి దేవుని మందలించుట ...	181
దేవునియజ్ఞవృత్తాంతము దధీచి శివునకుఁ జెల్పుట ...	187
శివునిహంకారంబున వీరభద్రుండు పుట్టుట ...	188
పార్వతితోపంబున భద్రేశ్వరి యను కన్యపుట్టుట ...	190
వ్రమభగవానులతో వీరభద్రుండు దండెత్తుట ...	194

విషయము.	పుట.
పీఠేశ్వరుండు దేవతల సంహరించుట	... 199
పీఠభద్రుఁ డింద్రుఁడు మాన్మగువారిని శిక్షించుట	... 203
వక్షానిశిరంబుఁ ద్రుంచుట	... 209
పీఠభద్రుఁడు విష్ణువుతో యుద్ధము చేయుట	... 210
బ్రహ్మ పీఠేశ్వరునకు రథము తెచ్చుట	... ,,
పీఠభద్రుం డింద్రాదులతోఁ బోరాడుట	... 215
వర పీఠేశ్వరునితో పీఠేశ్వరుండు ధ్వంసవృత్తాంతమంతయుఁ దెల్పుట	223
శివుండు బ్రహ్మ మొదలగువారి ననుగ్రహించుట	... 226
శివుండు పీఠభద్రునకుఁ బట్టంబు గట్టుట	... 280

శ్రీ రస్తు
వీరభద్రవిజయము
ప్రథమాశ్వాసము

— శతతాప్రార్థన —

లలితపుభూతియును శేషవిభూషణమున శిరంబు
పై, వేలుపుటేరు పాపటను వెన్నెలపాపఁడు మేన
గొండరా, చూలియుఁ గేలము మొనలశూలము
నీలగళంబు గల్లనా, వేలుపుశ్రీమహానగము వేలుపు
మాకుఁ బ్రసన్నుఁడయ్యెడున్. 1

చ. సీరియును వాణి గౌరియును జెన్నగుకన్యకుమేను వాక్కుఁ
బెన్నురమును నుంకు విచ్చి ముద మొప్ప వరించి జగంబు
లన్నియుం, దిరములు సేయఁబ్రోవఁదుడి దీర్పఁగఁ ద్ర్యష్ట
యుగేక్షణుండునై, హరివిభిశంభుమూర్తి యగునాధ్యుఁడు
మాకుఁ బ్రసన్నుఁడయ్యెడున్. 2

వ. అని నిఖిలదేవతాప్రార్థనంబుఁ జేసి.

సీ. భవభక్తులగువారిఁ బాటించి చూచుచోఁ

జల్లని సంపూర్ణచంద్రుఁ డనఁగ

శరణార్థులగువారిఁ జాలరక్షించుచో

సలలితవజ్రపంజర మనంగ

బలుకివ ద్రోహంబ భనీ కరించుచో
 నద్భుత ప్రళయకాలాగ్ని యనంగ
 బ్రహ్మాండములనంటఁబట్టి ధట్టించుచో
 నడరి విజృంభించు హరుఁ డనంగ

ఆ. వెలయునట్టిదేవు వీరభద్రేశ్వరు
 నఖిలదేవగర్వహరణశూరు
 నాత్మఁ దలఁచి మ్రొక్కి యద్దేవుకరుణ నా
 మనములోన నన్ని మహిమతోడ.

4

చ. కరతల మల్లఁజూచి పులకండము నెయ్యియుఁ బిండి యుం
 డ్రముల్, పొరిఁబొరిఁగల్గు నేయుచును బుగ్గలఁ బెట్టుచుఁ
 బాపుకొంచు న,చ్చెరువుగ లీలతో నమలి చిక్కుచు
 సొక్కుచు గౌరిముందఱ, గురువులువారు ప్రేగడుపుఁ
 గుట్టఁడు మాకుఁ బ్రసన్నుఁ డయ్యెడిన్.

5

సీ. కల్పవల్లియుఁబోలు కౌండిగెనునుకాంతి
 మెఱుఁగుఁదీగెలతోడ మేలమాడ

పసిఁడికుండలఁబోలు పాలిండ్లుకవకట్టు
 చక్రవాకములతో పాటిసేయ
 గండుమీలనుబోలు కన్నులచెలువంబు
 నీలోత్పలంబుల గేలిసేయ

సిండుచందరుఁబోలు నెమ్మోముదీధితి
 కమలపత్రంబులకాంతి నవ్వ

ఆ. మొనసే నిఖిలభువనమోహనలక్ష్మీయై
 పరశుచున్న పద్మపాణి వాణి

నన్ను నమ్మినారు నావారు పీ రని
వాకు లిచ్చుఁగాత మాకు నెపుడు.

6

వ. అని యిష్ట దేవతాస్థానంబు నేసి.

7

క. శ్రీరామాయణకథ భువి
వారక నిర్మించినట్టి వాల్మీకి మన
స్థారుఁ బరాశరనందను
శ్రీరఘుని వాయకెపుడుఁ జింతింతు మదిన్.

8

నీ. బాణు సంచితశబ్దపారీణు నసమాన
కవితాగుణావాసుఁ గాలిదాసు
మాఘవాక్యమోఘు మణిభద్ర శివభద్ర
రమణీయతరకవిరాజు భోజుఁ
బ్రకటితవిమలప్రభారవి భారవి
సున్నతగుణధుర్యు నన్నపార్థ్య
సేవితకవిరాజి శ్రీసోమయాజిని
శృంగారకవినాథు రంగనాథు

తే. నవని రెండవశారదయై వెలుంగు
వైభవోద్దాము వేములవాడభీము
నాదిగాఁ గలకవులను నధికభక్తిఁ
దలఁచి వర్ణించి తత్ప్రసాదంబు వడసి.

9

క. భవిఁ జూడక భవిదాయక
భవుపదములు గొల్పి ఘోరభవభంజనులై
భవదూరులై నప్రణయిల
భవు సర్పనచేసి వరము వడసినవారిన్.

10

సీ. శిరియాలుఁ గరికాలుఁ జేరమునుదృట్టు
 బాణుఁ గేశవరాజు బసవరాజుఁ
 గన్నప్ప జన్నయ్య కరయూరచోడయ్య
 కుమ్మరగుండయ్య నెమ్మినాథుఁ
 బండితారాధ్యుని భల్లాణునమినంది
 మాహేశ్వరుడివాలుమాచిరాజుఁ
 చేరమరాజయ్యచిరుతొండనోహళి
 సాంఖ్యతొండనిసురిచముడదేవు

ఆ. వెలయ ముటియుఁ గల్గువీరమాహేశ్వరా
 చారపరుల వీరసత్యవ్రతుల
 వీరసచ్చరితుల వీరవిక్రములను
 ఖరంగ మ్రొక్కి తలఁచి భక్తితోడ.

11

వ. తత్ప్రసాదకరుణావిశేషప్రవర్ధమానకవితామహత్వసంపన్నుం
 డ నై మదియాంతరంగంబున.

12

సీ. వేదాధ్యక్షక యెప్పి ఈభూమితలములోఁ
 బాపసంచయమెల్లఁ బాయవచ్చు
 నేపాధ్యక్షక యెప్పి యితరులు వొగడంగఁ
 గోటిపూజ్యంబులు గూర్పవచ్చు
 నేపాధ్యక్షక యెప్పి యితరలోకంబులోఁ
 ఖరమకల్యాణంబుఁ బడయవచ్చు
 నేపాధ్యక్షక యెప్పి యింద్రాదిసురలచే
 వొలుపార సత్పూజఁ వొందవచ్చు

ఆ. నెట్టికథ రచించి యెవ్వరు నెఱుంగని
 యీశు నాదిదేవు నెఱుంగవచ్చు

నేమికథ యొనర్చి యిలలోన సత్కీర్తి
దనరవచ్చు నంచు దలచి లలచి.

13

వ. తదీయవిచారచిత్తుండనై తత్కథారంభం బూహించుచున్న
సమయంబున.

14

సీ. పరమభద్రాసనప్రముఖమార్గంబుల
యోగిందు లితఁ డాదియోగి యనఁగ
వీరవ్రతంబున వీరమాహేశులు
వీరమాహేశ్వరవిభుఁ డనంగ
సంతతానుష్ఠాన సత్కర్త నిరతిమై
బ్రాహ్మణులు త్రమబ్రాహ్మణుఁ డన
వేదాంతసిద్ధాంతవిమలుండై చెలఁగుచో
జనులెల్ల ధర్మశాసనుఁ డనంగ

ఆ. వెలయుశంభుమూర్తివీరమాహేశ్వరా
చారవిభుఁడు భక్తిపాగరుండు
యనఘుఁ డివ్వటూరి యారాధ్యచంద్రుండు
సోమనాథసముండు సోమగురుండు.

15

మ. సరసుల్ పెద్దలు నీతిమంతులు కవుల్ జాణల్ బుధుల్ బంధు
వుల్, దొరలుం జాలఁబురోహితుల్ హితులు మంత్రుల్లాయ
కుల్ పాఠకుల్, సర్వవేదుల్ భరతజ్ఞు లాశ్రితులుదై వజ్ఞుల్
పురాణజ్ఞులుగ, నరనాథుల్ శివభక్తులున్నిరుపమానందాత్ములై
కొల్వంగన్.

16

వ. ఒక్కనాఁ డసమానమానసుం డై యగమ్యరత్నాంచిత
మగువేదికాతలంబున సమున్నతశనకాసనంబున సుఖం బుండి
కై వపురాణప్రసంగాంతరంగుం డై నన్ను రావించిన.

17

- ఆ. భయము సంభ్రమంబు భక్తియుఁ గదురంగ
నతనిపాదయుగము నల్లఁజేరి
పాణియుగము ఫాలభాగంబుఁ గదియించి
ముదముతోడ నేను మ్రొక్కియున్న. 18
- వ. ఆయ్యవసరంబున సోమశేఖరుం డి ట్లనియె. 19
- సీ. సమయంబులాఱును చర్చించి చర్చించి
చదువులు నాలుగు చదివి చదివి
బహుపురాణంబులు భాషించి భాషించి
యితహాసముల నెల్ల నెఱిగి యెఱిగి
కావ్యంబు లెన్నేని ఘర్షించి ఘర్షించి
యఖిలవిద్యలు నాత్మ నరసే యరసే
ఘనులతో నద్గోష్ఠిఁ గావించి కావించి
నకలకృత్యంబులు జరిపిజరిపి
- శే. యున్న నిప్పుడు మా కెల్ల నూహలోన
వితపండువుజోలెను వీరభద్ర
విజయ మెల్లను వినఁ గడువేడ్క యయ్యె
నది దెలుంగున రచియింపు మభిమతముగ. 20
- ఆ. పిన్నవాడ ననియుఁ బెక్కుసంస్కృతులను
విననివాడ ననియు వెఱపుమాను
మత్స్రీపాదదివ్యమహిమచే నెంతైన
కవిత చెప్పలావు గలదు నీకు. 21
- వ. అదియునుంగాక నీకు వీరభద్రేశ్వరప్రసాదంబుఁ గలదు
కావున వాయుపురాణసారం బగు నీకథావృత్తాంతం
బంతయుఁ దెలుంగున రచియింపు మని యాన తిచ్చిన మధు

రుని మధురవాక్యంబులకు నత్యంతానురాగ సంతృప్తండనై
తదీయానుమతంబున మదీయవంశావళివర్ణనం బొనరించెద.

— క వి వం శా భి వర్ణ న —

- క. వేమరు జగములు నేయఁగ
ధీమతిఁబరమేశు నానతిని దత్తుం డై
శ్రీనూథపుపొక్కిటఁగల
తామర నొకనలుమొగాలఘాత జనించెన్. 23
- క. విడితముగ నతనిమొగములఁ
జదువులు నాల్గును జనించె సరసతగాన
చ్చదువులు నాతనిసృష్టికి
సదమలుఁడు వసిష్ఠతపసి జననం బయ్యెన్. 24
- వ. అట్టి వసిష్ఠపుత్రుం డగు కౌండిన్యుండు. 25
- మ. ధనదుం డాయతేఘ్నామూర్తిమునిమందారుండు సన్తాన్యుఁ
డు, స్తుని నిర్నిద్రదయాత్ముండు న్నహితుండు న్నారాండ
తేజుండు భూతనయాధీశ్వరవర్ణనీయుండు తపోగణ్యుండు
నై నట్టికౌండినకుండ స్తుని సన్తునీంద్రపరుడై యింద్రాత్రిఁ
గీర్తింపఁగన్. 26
- వ. అట్టికౌండిన్యగోత్రంబునం దాపస్తంబసూత్రంబున. 27
- ఉ. మల్లయభీమనాహ్వయకుమారకుఁ డన్నయమంత్రికిఁ దయా
వెల్లికి గౌరమాంబ కరవిందదశేషుల డై జనించి వ
ర్ధిల్ల వెలుంగుసజ్జనవిధేయుండు సోమనసామధేయుఁ డా
మల్లమయందుఁగాంచె సుకుమారులధీరుల సత్కుమారులన్.
- ఉ. నీతి యుగంధరుం డనఁగ నిర్మలుండై ఘననాగరికుండై
యాతత కీర్తిరేచనయు సన్నయమంత్రియు సర్వశైవలో

కాతురహారఁడెల్లనయు నయ్యలు ప్రగడయు న్దయాగుణ
ప్రాతవిభూషణుండు జనవంద్యుండు మాచయ నాఁగ
నున్నతిన్. 29

క. అందుల మధ్యముఁ డెల్లన
మందరధీరుండు సీతిమంతుండు వనితా
కందర్పుండు మాచాంబిక
నందంబుగఁ బెండ్లియాడె నభినవకీర్తిన్. 30

ఉ. మానిని మాచమాంబకుఁ గుమారుండు యెల్లనకుం బ్రసీద్ధి
గా, మానుగ నుద్భవించిరి కుమారులు కేసనయుం గుణా
వళి, న్నానితుఁడై నమాధవుండు మాన్యుండు నిమ్మడి నాఁగ
మువ్వరుగ, భూనుతులైరి తేజమునఁ జోలిరి ధర్మజభీమ
పార్థులన్. 31

ఉ. ఇమ్ముల నర్థి కోటి ధన మిమ్మని కల్పిన పల్కుకంటెఁ దా
నిమ్మడి నిచ్చు నిచ్చు మది నిమ్మడి పుణ్యముఁ జొందుభాతి లో
కమ్ములఁ గీర్తిఁ జెందగణక వ్రజమాన్యుండు మానికంబు మా
యిమ్మడి సర్వమార్గముల నిమ్మడి గాక తలంప నల్పమే. 32

క. సాధుగుణాధ్యుండు కేసన
మాధవనందనుండు రూపమహితవిభూతిగ
మాధవతల్పము దత్తత
మాధవుఁ డనుకంపవృత్తి మాధవుఁడయ్యెన్. 33

ఉ. భూసురవంద్యునిఁ గుగుణభూషణు నాశ్రితకల్పవృక్షముగ
దాసజనప్రసన్ను శివతత్త్వమనోరథకాతుకోన్నతుగ
కేసనమంత్రి సత్యనిధిఁ గీర్తివిశాలుఁ జిరాయురున్నతుగన్.
జేసి యుమామహేశ్వరులు చెన్నుంగఁ గాతురుగాక సత్కృప

క. మంచిగుణంబుల సేతఁడు

మంచిగదా మంచిపేరుమహిమగదగు నవఁగా

నంచితవితరణనియై

మించిన తేజముతోడ మెఱసె ధరిత్రిన్.

35

ఉ. అట్టి ఘనుఁడు మంచికి దయాగుణధీమణి మాచమాంబకుం

బుట్టినలక్ష్మీకన్య యనఁ బొట్టుగుగోపనకూర్చి చెల్లెలి

నెట్టనఁ బెండ్లియాడె మహాసీయుఁడు కేసనమంత్రి శ్రీనతి

దట్టపువేడ్కఁ గేశవుఁడు దాను వరించినభంగిఁ బొంగుచున్.

ఉ. పావనగంగ భోగశచి భాగ్యపుగౌరి గభీరభూమి నుం

భావనకుంతి రూపగుణభారతిసంపదలక్ష్మీదేవి నుం

సేవితసంజ్ఞ నిశ్చలవిశేష యరుంధతి యైనలక్ష్మీ దాఁ

గేవలకన్యయై తలఁపఁ గీర్తనసేయఁదగుఁ ధరాస్థలిన్.

37

క. ఆ దంపతులకు సంతత

మోదితచిత్తులకు మిథునముఖ్యులకు దయా

పాదితగుణులకు శంకర

పాదయుగాంభోజభక్తిపారీణులకున్.

38

కా. సారాచారుఁడు కాంతివైభవగతి సువూర్ణచంద్రుండుభూ

దారాహింద్రసమానదత్తుఁడు సదాధర్మాకరుం డర్థి మం

దారుం డంచితరూపరేఖలను గందర్వుండు భూయోయశ

శ్రీరమ్ముం డగుతిప్పనార్యుఁడు జనించె వంశవర్ధిష్ఠుఁడై.

వ. తదనుజుండ నై యేను జన్మించి పాతయనామధేయుండ నై

పరఁగి జనకశిక్షితవిహితాక్షరాభ్యాసుండ నై వీరభద్ర

ప్రసాదలబ్ధకవితాతిశయంబున.

40

ఉ. *భాగవతప్రబంధమతిభాసురతః రచియించి దక్షుడు
 ర్యాగకథాప్రసంగమున నల్పవచస్కుడ నైతి తన్నిమి
 త్తాగతవక్త్రదోష పరిహారముకై యజనైకకైవళా
 స్త్రాగమ వీరభద్రవిజయంబు రచించెద వేడ్కనామదిన్. 41

— పద్యంతములు —

క. కరుణాంచితగుణమణికిని
 సురుచిరబాలేందుబింబచూడామణికి
 వరదైవశిఖామణికిని
 జితరథిమణికి భక్తచింతామణికిన్. 42

క. హాలాహలభక్షునకును
 కైలాదిప్రముఖదేవజనరక్షునకు
 ఫాలానలచక్షునకు
 శ్రీలలితవిచక్షుణకును జితదక్షునకున్. 43

క. ముకుళితకరసురపతికిని
 సకలబ్రహ్మాండభాండచయమాయానా
 టకతంత్రసూత్రధారికి
 బ్రకటితవిస్ఫారమతికిఁ బార్వతిపతికిన్. 44

ప్రథమాశ్వాసము

కథాప్రారంభము

5. మత్స్యమర్చితం బగువితతవిస్ఫురితవీరభద్రవిజయాంచితకథా
ప్రసంగప్రారంభం బెట్టిదనిన మహితమాతులుంగమందార
చందనపాల భల్లాతకీప్రముఖరాజితకుంభినీవిరాజితంబును
కురువిందకుందము హిమ్లాత మధుకశతపత్ర కమలకల్పారకర
వీరమల్లికాదివల్లీసంపుల్లపుష్పవల్లీలలిత పరిమళసుగంధబంధు
రదిగంతరాళంబును నిజవిరోధంబుఁ దొరంగినగతి వసియించు
చంచరీకళాకాకిరనాకీలచక్రవాకనీలకంఠకనకనయన కంక
నాళలింగక్రౌంచకారంభకారండకానకపాత పారావతశకుని
భరద్వాజచకోదరావ్రకజీవంజీవవాయ పారాతికోయష్టికడిం
డిభసార సకాతఖండనారంగత్పదారంగగణనాదప్రమోది
తంబును మండితగండభేరుండవేదండకంఠీరవశరభశార్దూల
శంబరజంబూకగవయవరారోహష్ట్రవంగ శల్యపారంగచమరీ
మృగగోకర్ణవృకాదిమహామృగమందిరంబును దండశూక
గాధేయమార్జ్వాలమూషకనివాసంబును సకలపుణ్యతరంగిణీ
మంగళసంగమంబును వినిర్మలసరోవరవిలసితంబును అనుపమ
మునినాదనిరంతరబహుళపాత నిఖిలనిగమకలకలారావళుటిత
గగనతలంబును ధర్మతపోధనథాన్యదానతాపసోత్తమ సంతత
సంతుష్టహోమధూమసమ్మిళితబృందారకాలోకనంబును సర్వ
విభవప్ర—2

భువనమహారణ్యరత్నంబును సకలమునిజనస్తోత్రపాత్రంబును
నగునై మిశారణ్యపుణ్యక్షేత్రంబునందు. 45

చ. పెనుపగ దీర్ఘసత్ర మనుపేరిటియాగముఁ జేసి పుణ్యులై
మును లొకకొండ అత్తములు మోదముతో సుఖగోష్ఠి
నుండ నయ్యనిలుఁడు వచ్చి శైవకథ లన్నియు నిచ్చలుఁ
జెప్పుచుండఁగాఁ, దనరుచు నొక్కనాఁ డచటితాపసు లెల్లను
వాయుదేవుతోన్. 46

ఉ. శైవకథాప్రసంగములు శైవజనఁబుల దివ్యకీర్తనల్
శైవపురాణపారములు శైవరహస్యములు మహాయశ
శ్రీవర నీకుమానసము నీధము నీ వెఱుగంగరాని యా
శైవము లేదు రూపమును పారము నీకు ముఖ్యమారయన్.

చ. శివకథ లెల్ల పేదములచేత నెఱింగినపేటి వీవ యో
పవనసురాసురేంద్రనుత భాసురపుణ్య సురాగ్రగణ్యయా
యవిరళవీరభద్రవిజయాకరపారసుధారసంబు మా
చెవులకు మన్తనోరథము చెల్వముగాఁ జలికింపవే దయన్.

వ. అని మఱియు బహుప్రకారంబుల నమృతమునులుసంస్తుతింప
నవ్వాయుదేవుం డగణితసంతోషమానసుం డై యిట్లనియె.

సీ. దేవాదిదేవునితెఱఁగిట్టిదందమా

తెఱఁగులెల్లను బుట్టుతెఱఁగుదాన
మదనమదారాతిఁ జదివెదమందమా

చదువుల కెల్లను మొదలుదాన
బ్రహ్మాదినందున్ బరికింతమందమా
బ్రహ్మాదులకునైన బ్రహ్మాదాన

దేవతారాధ్యుని చెలినెడమండమా

తెలిసిన మీఁదటిధృతియుఁదాన

తే. యెంత యనఁగ నేర్తు నేమని వర్జింతు

నేది యాది యంత్య మేదియరయ

సకలమునకు నతనిసంతతానందంబు

నెఱిఁగి కొలఁదిసేయ నెట్లువచ్చు.

50

వ. ఐనను నానేర్చువిధంబున మీయడిగినయర్థంబు సవిస్తరంబుగా

వినిపింతు నని యమ్మహామునులకు వాయుదేవుం డిట్లనియె.

ఉ. తొల్లియుగాదులందు భవదూరుఁడు చంద్రవిభూషణుం

దుమా,వల్లభుఁ డాదిసాయకుఁడు వాసవవంద్యుఁడు వెండి

కొండపై, నెల్లఁగణంబులు గొలువ నేర్పునఁ బర్వతరాజ

పుత్రితో, సల్లలితాత్మఁ డై సకలసంపదలం గొలుపుండె

సాంపుతోన్.

52

వ. ఇట్లు పరమేశ్వరుండు రజతధరణీధరశిఖరంబున నగణ్యరమ్య

తరరత్నసింహాసనంబునం గొలు వున్న సమయంబున.

53

క. హరునకుఁ దమపనులన్నియు

వరుస నిర్విన్నపము నేయవలెననిదేవా

సురమునిగంధర్వాధిపు

లరయఁగఁ గైలాసమునకు నరిగిరి ప్రీతిన్.

54

క. చదువులు పెక్కులుగల వా

చదువులకును మొదలునాల్గుచదువులు

గలవా చదువులకు మొదలుగలిగిన

చదువులు గల శంభుఁ గొలువఁ జదువులు వచ్చెన్.

55

ఉ. పన్నగవైరినెక్కి యిరుపక్కియల న్నును లర్థిఁ గొల్వఁగా
 నున్నతి నారదాదియతిసంఘమునేయగ నభ్రవీధిపై
 నున్నతమై మణు ల్మెలుంగ నూర్జితకీర్తిరమావిభుండు దాఁ
 బన్నగకంకణుం గొలువ భాసురుఁ డై చనుదెంచె నెమ్మితోన్.

ఉ. తారతుషారశర హిమధామసీతాంబుజశారదాభ్రమం
 దారనిభోజ్జ్వలం బగుచుఁ దద్దయు వేగ మరాశవాహుఁడై
 భూరిగుణాకరం డమృతభుక్తిపంధ్యుండు థాత వచ్చె వి
 స్ఫూరుండు భారతీవిభుండు పార్వతినాథునిఁగొల్వ భక్తితోన్.

ఉ. దేవజనాధినాథులును దేవగురుండును సంస్తుతింప నై
 రావణదంతినెక్కి తగురాజకదంబము చక్రవర్తులుగా
 వావిరిఁగొల్వఁగా నిగమవంధ్యునిఁగొల్వ శచీవిభుండు స
 ద్భావుఁడునాకవల్లభుండు ధన్యుండువచ్చె నగణ్యపుణ్యుండై.

క. శిఖి లయ్యేడును వెల్లఁగ
 సుఖతర మగు నజము నెక్కి శోభిల్లుచుఁ ద
 న్నఖిలమునులు నుతి నేయఁగ
 నఖిలేశ్వరుఁ గొల్వవచ్చె ననలుండు ప్రితిన్. 59

క. దండప్రచండహస్తలు
 మండితగతిఁ దన్నుఁగొలువ మదమహిషారూ
 ధుండై వచ్చెఁ గృతాంతుండు
 ఖండితశుండాదనుజు కడకుం గొలువన్. 60

క. మిక్కిలివిభవము మెఱయఁగ
 గ్రక్కున మానవునినెక్కి కడువేడుకతోఁ
 జక్కునినైర్పతి వచ్చెను
 చుక్కలరాయనిధరించు సుభగునిఁ గొలువన్. 61

క. మీనంబునెక్కి పరుణుండు

కానుక లెన్నేని గొనుచుఁ గాంతలు గొలువక

దా నరుగుదెంచె రాజిత

మీనధ్వజహరుని గొలువ మించినభక్తిన్.

62

క. గౌరీనాయకుఁ గొలువగ

పారంగధ్వజుండు నగుచు సంభ్రమలీలం

దారాపథమున వచ్చెను

దారాచలశిఖరమునకుఁ దద్దయు పేడ్కన్.

63

ఉ. మంగళదివ్యసంపదలు మానుగ నన్నియుఁ గొంచు గిన్నరుల్
ముంగలఁ బేర్చి తో నడువ మోదముఁజొంది తురంగవాహుఁ
డై, సంగతి సిద్ధులు న్నరులు సంయములుం దచు గారవింపఁ
గా, సంగడికానిఁగొల్వనతిసంపద నేఁగెఁ గుఱేఁడధ్యుడై.

క. గణనాథులు కొల్వంగ గో

గణపతివాహనుండు భుజగకంఠుఁ గొలువక

గణుతింపరాని పేడుక

ఫణిధరుఁ డీశానుఁ డరిగె భవ్యాత్మకుడై.

65

వ. ఇవిధంబున.

66

సీ. *పవిత్రాదండాదిపాశధనుఃఖడ్గ

శూలచక్రదండసుభగు లగుచు

హంసతార్త్యవృషాదిహరిహయమృగఝష

కాషాయపేషితగమనులగుచు

నరసింహింకరాసురధునీలఘుచిత్ర

ఘనధూతి శ్రీరాజికలితు లగుచు

సంవ్యదయోదండమంగమితాశ్రు

త్య ప్రభాభోగనిత్యాత్మ లగుచు

ఆ. హరిశిఖయునుదైత్యవరుణచంద్రకుబేర

శివహరియజు లాదిశివుని గొలువ

నరుగుదెంచి రంత నానంద మైన కై

లాసమునకు శివునివాసమునకు.

67

వ. ఇట్లగుదెంచి సకలభువనప్రధానదేవతలును సప్తలోక

పాలురును సనకసనందసాది యోగీంద్రులును సిద్ధకిన్నరకింపు

రుషగరుడగంధర్వవిద్యాధరులును మార్కండేయకుటుజ

మరీచి గౌతమకశ్యప వామదేవాత్రిభుగుదధీచ్యుపమన్యు

దుర్వాస నారదాదు లగుమహామునులును ననంతసంతసం

బునఁ గలభౌతకుభరశిఖరంబుఁ బ్రవేశించి దేవదేవుని

దివ్యాలయంబు దాయం బోయి తదీయద్వారంబున నంద

ఱుం బాదచారులై దౌవారికు లగుజయవిజయుల నాలో

కించి యిట్లనిరి.

68

ఉ. ఎచ్చట నున్నవాఁడు శివుఁ డేమివిధంబున నున్నవాఁడో

వచ్చితి మెల్లవారమును వారిజలోచనుఁ డాదిగాఁగ మా

వచ్చినరాక నిఁ గొలువవచ్చినవా రని చంద్రమాళికిం

కెచ్చెర మీరువిన్నపము చేసి తగఁ మఱుమాట చెప్పఁదా.

వ. అని పలికిన వారును నగుఁగా కని శంకరునాస్థానముంటుంబు

దరియం జొచ్చి యద్దేవునకు నమస్కారంబు లాచరించి యి

ట్లనిరి.

70

ఉ. శ్రీవనితావిభుండు సురసీరుహగర్భుండు నింద్రుఁ డాదిగా

దేవతలు స్తుతీంద్రులును దేవరఁ గన్వోన వచ్చినారు దు

- ర్గావిభు కిప్పడే యవసరం బని శ్రీ మొగపాలినున్నవా
రేవిధ మింక వారలకు నేర్పడ నానతి యీవె శంకరా. 71
- వ. అనవుడు నవ్విన్నపం బవధరించి వారలం దోడి తెండని
యానతిచ్చిన వారును జని దేవతల కి ట్లనిరి. 72
- క. మీరాక విన్నవించిన
గౌరీపతికొలువులోనఁ గారుణ్యముతో
వారలఁ బుత్తెమనియెను
మీరలు చనుఁ డవసరంబు మేలని పలుకన్. 73
- క. ముదమున హరియును నజుడును
చదువులు మును లాదిగాఁగ సకలజనంబుల్
మదసారిఁ గొలువ వచ్చిరి
పదపడి సుభ్రమము భయము భక్తియుఁ గదురన్. 74
- వ. ఇవిధంబునఁ గొలువు చొచ్చి యమ్మహాదేవునిం గాంచి
సాష్టాంగదండ ప్రణామంబు లాచరించి నిటలతటసంఘటిత
ముకుళితఃరకమలులును సర్వాంగపులకాంచితులును నై
యిట్లని స్తుతియింపం దొడంగిరి. 75
- క. జయజయ గౌరీవల్లభ
జయజయ గంగావతంస జయనిస్సంగా
జయజయ గోపతివాహన
జయజయ వేదాంతవేద్య జయ పరమేశా. 76
- క. జయజయ పరమపరాయణ
జయజయ భవ్యానుభావ జయసర్వేశా
జయజయ త్రిపురాసురహర
జయజయ లోకాధినాథ జయ శ్రీకంఠా. 77

వ. అని మఱియు ననేకవిధంబుల నుతియించి తత్ప్రసాదకరుణా
విశేషంబుల నానందించి యుచితాసనంబులనుండి రక్కాసు
వగమృతమృగిణుల దేవతాజనకిరీటకీలితదివ్యమణి ప్రభాపటల
దేదీప్యమానతేజో మహిమాభిరామంబును అగణితగణా
లంఘితంబును నసమానమానితంబును అనంతవైభవప్రమో
దితంబును నై యొప్పుచున్న సమయంబున. 78

మ. హరి లాభంబె శిఖి సుఖంబె యమ నిత్యానంద మే నై రుతీ
యిరపే పార్థివ మేలె మారుతి సుఖంబే కన్నరాధీశ్వరా
పరిణామంబె శివాశివంబె ద్రుహిణా భద్రంబె గోవింద శ్రీ
కరమేయంచుదయాభుండై యడిగెక్రికంతుండు దేవాదులన్.

వ. ఇట్లు పరమేశ్వరుం డడిగిన నందఱు నాలాగునఁ దమతమ
పరిణామంబులు విన్నవించి దేవా భవదీయకరుణావిశేషం
బున సర్వసంపన్నం బై యుండుఁ గావున మాకు నేకార్యం
బును నప్రతిహతంబై చెల్లుచుండు నని పలికి సుఖగోష్ఠి
నున్న సమయంబున. 80

— పక్షుండు రజతగిరి కరుగుట —

క. భునుఁ డగుశంభుండు గొలు వయి
తనరుట వీని మునులు గొలువ దక్షుండు వేగఁ
జనియె రజతాద్రి శిఖరికిఁ
దనయంతనె యజ్ఞసాధు దర్శింపంగన్. 81

క. చని గిరిమందిరుసన్నిధి
వినయంబున నిల్చియున్న వేడుక నతఁడుఁ
మునులను సంభావించిన
యనువునఁ దనుఁ గారవించె నప్పుడు కరుణన్. 82

వ. ఇట్లుఖలభువనాధీశ్వరుండు గారవించిన. 83

ఉ. అద్దిర శంకరుండు వినయంబున నా కెదు రేగుదెంచి నా
పెద్దతనం బెఱింగి తగఁ బెద్దటికం బొకయించుకైనఁ దా
గ్రద్దనఁ జేయఁడయ్యో మఱిగౌరియు మన్నన సేయదయ్యో నీ
పెద్దలు నవ్వ లాతిముసిబ్బందముచాడ్పునఁ జేసి రిమ్మెయిన్.

క. అని తనపాలిటికర్తము

పెనఁగొని తనుఁ జొట్టుముట్టి ప్రరేపంగాఁ

జేనఁటి యగుదత్తుఁ డప్పుడు

మనమునఁ గోపంబు నొంది మలహరు విడిచెన్.

85

వ. ఇట్లు దేవదేవునిమహత్త్వంబుఁ దెలియక వృథాపైరంబున
దత్తుం డటువాసి చనియు నంత నమ్మపాశ్వరుఁ గొల్వవచ్చిన
దేవేంద్రాదిబృందారకసంఘంబులు పునగపునగ ప్రణామంబు
లాచరించి చనిరి తదనంతరంబ.

86

క. అక్కడ దత్తుం డరుగుచుఁ

బొక్కుచు స్రుక్కుచును సిగ్గు వొందఁగఁ గోపం

బెక్కున గా నంతంతటఁ

జిక్కుచుఁ దలపోతనొంది చిత్తము గలఁగన్.

87

క. నాకులు వచ్చిన నిచటికి

నాకును రానేల నేఁడు నా కిందులకుఁ

రాకున్న నేమిఁకొఱతగుఁ

బ్రాకటముగ ధిక్కరింపఁ బడితిం గాదే.

88

క. దేవత లందఱుఁ దమకొక

దేవతవలె నంచుఁ దన్ను దేవర యంచుక

వావిరిఁ గొలిచిన నా కీ

దేవర వలదనుచు మాఱులెచ్చెద ననుచున్.

89

ఆ. జాలిఁబడుచు నలఁగి లోలోనఁ గుందుచుఁ

జిన్నవోయి మొగము జేవురింప

నింటి కరిగి యున్నసీతీంచి యిట్లని

పలికె దతుఁ జూచి భార్య పీఠి.

90

క. మనయల్లుని మనబిడ్డను

గనుగొంటిరె మంగళంబె కరుణ న్నారే

మని మిమ్ము గారవించిరి

వినిపింపుడు వీనులలర వినియెద ననినన్.

91

వ. దతుం డి ట్లనియె.

92

మత్తకోకిల. మాకు మామ గదా యితం డని మన్ననల్ దగఁ

జేయఁడే, లోకనాథుడ నంచు గర్వము లోలతం బడి

యున్నవాఁ, డీకతంబుల నేమి చెప్పదు నింతిరో విను నాకు

నుక, నీకుఁ గూతురు నైనగౌరియు నిక్క మేమియుఁ

బల్కుచే.

93

మత్తకోకిల. కాన నికను దీసికిం బ్రతికార మే నొనరించెదన్

బూని చేసెద మేటియజ్ఞముఁ బూజ చేసెదఁ గేశవున్

మౌనులున్ వసువుల్ దిగీశులు మర్త్యులుండఁగ నొప్పుఁగాఁ

మానిసీ చనుదెంతు రిచ్చట మాటమాత్రనఁ బిల్చినన్.

94

మత్తకోకిల. పిలుతు దివ్యుల నందఱ్ఱ వెలిచెట్టు దిప్పదు భర్గు

నిన్, వెలయ నిశ్చయ మిట్టి దంచును వేదవేద్యమహత్త్వ

మున్, దలఁప గోచర మైన దొట్టిన దామసంబునఁజొంగి

యా,ఖలుఁడు దతుఁడు పాపచతుఁడు కర్మదతుఁడదతుఁడై.

— దక్షుఁడు దివిజాతఁ బలుచుట —

క. హరితపనరాజకమలజ

హరిశిఖయమదనుజనరుణవాయుకుపేరే

శ్వరకిన్నర మునివరసుర

గరుడోరగసిద్ధసాధ్యఖచరులఁ బిలిచెన్.

96

క. పిలిచిన సౌరభములతో

నలరుచుఁ జనుదెంచి వార లప్పుడు దమకుఁ

వలనగుతావుల నుండిరి

కలకలమై వివిధనిగమఘనరవమొదవన్.

97

క. అల్లుండ్రఁ గూతులందఱఁ

బొల్లమితిం బిలిచితెచ్చి వ్రాజనలిడుచుఁ

కల్లతనంబున దక్షుఁడు

చెల్లింపఁ దొడంగె గ్రతువు శివరహితముగన్.

98

క. అంతట సారదముని దా

నంతయుఁ గని నవ్వి దేవతారాధ్యుఁడు దా

నెంతయు నిచ్చట లేడని

సంతసమునఁ జనియె రజతశైలముకడకున్.

99

— సారదఁడు పార్వతికి దక్షుఁడు యజ్ఞముచేయుటఁ జెలుపుట —

క. చని దాతాయణిఁ గనుగొని

వినతుండై కేలుమోడ్చి విన్నపమువథా

రనవరతసురవరార్చిత

వనజాయతనేత్ర గంధవారణగమనా.

100

ఉ. తల్లి మీజనకుండు దక్షుఁడు మదాంధప్రేరితస్వాంతుఁడై
పుల్లాంభోజదళాఁ తత్త్వముఁ దలంపఁ లేక వెల్వెట్టి శో

భిల్లం దక్కినభూరి దేవగణముఁ బిల్పించి దుర్భాగముం
జెల్లంపం సమకట్టినాఁ డిదె మిముం జింతింపఁ డింతేనియున్.

వ. అని విన్నవించి. 102

క. ఇది నారా కని ముని నా
రదుఁ డరిగినపిదప గౌరి రాజానన దా
మదనారికి నెల్లప్పుడు
మది దప్పనిభార్య గాన మనమునఁ గలఁగెన్. 103

క. చదువులు పెక్కులు చదివెయు
మదిమదిమయి మండి నేఁడు మలహరువెలిగా
నిదియేల చేయఁ దొడగెను
మదమున నని వగఁచుఁ బదరు మదిలోఁ బెగడున్. 104

క. ఏ వినుపింపక ముందట
దేవాధీశుండు వినఁ దెగువఁ గోపం
బేవంక వ్రాలి చొచ్చుకొ
యేవిధ మొనరింతు దీని కేమి దలంతున్. 105

ఉ. చెప్పినఁ దప్పవచ్చునోకొ చెప్పక యున్నను దప్పవచ్చునో
తప్పు దొలంగరానియది దారుణ మెమ్మెయి నాథుచేత నే
యొప్పున నై నుండెదను యొప్పుమిన్నై నను నిర్వహించెదఁ
దప్పినఁబిన్నబుద్ధి యగుఁదా ననుచుఁ మదినిశ్చయంబుతోన్.

క. వడవడవడకుచు నుడుగుచుఁ
జడిముడిమయినోంది కలఁగి చింతాకులయై
వెడఁగుఁదనంబున నిలుచుచుఁ
గడువాడినపువ్వుభంగిఁ గాంతి దొఱంగన్. 107

- క. పెదపులు దడపుచుఁ గొంకుచు
నదరుచు బెగడుచును నడుగు లల్లననిడుచున్
వదనము వంచుచు నడఁగుచుఁ
దుదినాలుక తొట్టుపడఁగఁ దొయ్యలి వగతోన్. 108
- క. చనుదెంచి శంభుకట్టెదు
రన నిలిచి కరంబు నోడ్చి యవఘారు ద్విష
ద్భన కుంభిదైత్యవిదళన
వనజాతభవాండజనకవనజాక్షనుతా. 109
- క. కఱకంత మిమ్ముఁ బిలువక
తెఱగించుక లేక మిమ్ముఁ దెలియక దత్తుం
డఱిముఱి యాగము నేయుచు
మెఱయుచునున్నాఁడు రాజమిహిరాగ్నతా. 110
- ఉ. నాథ శచీమనగకమలనాథుఁడు కిన్నరనాథుఁడున్ రమా
నాథుఁడు భారతీహృదయనాథుఁడు పంకజనాథుఁడున్ జగ
న్నాథ దురాత్మనోమునకు నందముఁ బొందుచుఁ బోయి
నారు మా, నాథసురాధినాథదిననాథభుజంగమనాథవందితా.
- క. మఱియును దక్కినసురలును
గరుడోరగయజ్ఞదైత్యగంధర్వాధీ
శ్వరు లెల్లఁ జన్నవారలు
దురితాత్మనియాగమునకు దురితారాత్రీ. 112
- క. ఇదితొల్లి లేనిచందం
బదియేమోవితచంద మవఘారనితాఁ
గదలక కుదురై నిలిచిన
ముదితం గని కరుణమదిని మునుకొని నిగుడన్. 113

వ. పరమేశ్వరుం డి ట్లనియె.

114

చ. చనుపకగంధి నీపలుకుసంగతి చాలదు వాఁడు దివ్యులకా
మునులను బిల్చి నోము పెనుమాధత నోచిననోముఁగాక
యో,వనజనిభాసనా యుచితవాక్యములేలాకా నీతులేలా
కో, మనమునఁ బిల్వమి న్ననకు మాన్యత కేమి కొఱంత చం
డికా.

115

ఉ. మెచ్చనిమామలిండ్లకును మే కొని శోభనవేళఁ బిల్వమికా
పొచ్చెముగల్గుఁబోఁ దగుట పోలదు నల్లర కెజ్జగంబులం
బొచ్చెము లేదు కన్యలకుఁ బుట్టినయిండ్లకుఁ బోవ లోకము
నైచ్చును బొమ్మ పబ్బముకు మీతలిదండ్రులఁజూడఁబైదల్లి.

గీ. అనుచుఁ జంద్రజాటుఁ దానతి యిచ్చిన

శివుఁడు దన్ను వేటుచేసె ననుచు

ఫాలమందు పాణిపద్మము ల్గరియించి

వెలది మ్రొక్కి నిలిచె వెఱపుతోడ.

117

మత్తకోకిల —

తల్లి యాదిగఁ దండ్రి యాదిగఁ దాత యాదిగఁ గల్లువా

రెల్లభంగుల నీవె కాని మహేశ యన్య మెటుంగ నే

నుల్లమందునఁ జిత్తగించితి వొప్పముల్ దగు నయ్య యా

ప్రల్లదుం డట నాకుఁ దండ్రి భరంబు వల్కితి శంకరా.

118

వ. ఇట్లని.

మత్తకోకిల. —

శ్రీలలాటము సంఘటించిన చేతులా నవి నాదీసి

లాలకల్తదభృంగముల్ నయనాళికల్వలు జక్కవల్

పాలయిల్లు మరాళములో నడభక్తి నీరుకడలోదగగా

గాలిగాఁ గలకఠి నిల్పెఁ గొలంకుభంగి దలంకుచున్. 120

వ. అప్పుడు దరహాసితవదనుండై యప్పరమేశ్వరుం డిట్లనియె.

ఉ. మాటలు వేయు నేమిటికి మాకడ నీవును నేము నీకడం

బాటలగంధి యుండుదుము పాలకశబ్దము నర్థ మట్ల నా

మాటలుదాటఁ గా వలదు మన్నన నీచెలు లెల్లఁగొల్పఁగా

బోటిరొ పొమ్ము నీజనకు పొందగునోమునకుం గుటుంచినీ.

— చాక్షుఁడే దక్షునింటి కరుగుట —

చ. అని నియమించి శంభుఁడు గణాధిపులక బిలిపించి దక్షునం

దన తనపుట్టినంటికిని ధన్యత జన్మము జూడఁబోయెడిక

దినకరమండలప్రథమ దివ్యవిమానముఁ దెందురండు పొం

డనవుడు వారు దెచ్చి రతిహాటకదివ్యవిమానరాజమున్.

వ. అంత నప్పరమేశ్వరియు నమృతదేవునకు విషయభృతాంతక

కరణయై పాప్తాంగదండప్రణామంబు లాచరించి యమృత

దేవు ననేకప్రకారంబుల నుతియించి యద్దేవు ననుమతం

బున నానాసహస్రకోటితరణికిరణ ప్రభోజ్యులందై నభోభా

గంబు ఏడంబించు సువర్ణాంబితం బగుదివ్యవిమానంబునఁ

బ్రవేశించి యందు సుందరత్నాంబితాసనాసీనయై యుండు

నవసరంబున.

124

సీ. వీణీయ నీవు దే వీణాసుభాషిణి

మృగనాభి నీవు దే మృగనిభాషి

రాజహంసీకఁ దెమ్ము రాజహంసీకయాన

కీరంబు నీవు దే కీరవాణి

మణిహారములు దెమ్ము మణిగణాలంకృత

పువ్వులు నీవు చే పువ్వుబోడి

గంధంబు నీవు చే గంధసింధురయాన

కనకంబు నీవు చే కనకవర్ణ

ఆ. పొలఁతియాడుపసిడి బొమ్మలు నీవు చే

పసిడిబొమ్మఁ బోలుపడఁతి మఱియు

వలయునట్టి పెక్కువస్తువు*ల గొనిరండు

గౌరివెంట మనకుఁ గదలవలయు.

125

వ. ఇవిధంబున నమ్మహాదేవి యెల్లకలైలు మొత్తంబులైతమలో

బహుప్రకారంబులఁ బను లేర్పఱిచికొని ప్రమథగణసుందరి

సమేతంబు గా గజకర్ణలంబకర్ణలంబోదరసూర్యవర్ణసోమ

వర్ణశతమాయ మహామాయ మహేశ మృత్యుహరారులు

మొదలుగాఁగల మహాప్రమథగణంబులు గొలువ దివ్య

విమానారూఢ యై యుండె నప్పు డవిమానంబు ముదం

బున గడపం దొడంగి రంత నదియును మనోవేగంబున

దఱుని యాగమంటపముఁ గదిసిన నక్కన్యకారత్నంబు తన

సఖిజనంబులుం దానును గగనగమనంబు డిగ్గి.

126

చ. సలలిత మై గజోత్తములు ఝల్లనిపించు పసిండిదండముల్

కలఁగొనఁ బట్టి బిట్టు త్రిజగన్నుతవల్లభ వచ్చె మీరహో

తలఁగి తొలంగి పాయుఁ డని తాపసు లాదిగ బేల్చుమా

కలక, జలమున బాయఁ ద్రోయుచును నుండడి వాపి గణాళిఁ

గొల్వగన్.

127

* లెల్ల ను చిక్కఁగండఁ దెండు చెలువలై.

సీ. వేదండగమనలు వింజూమరలు వీన

పల్లవాంఘ్రిలు వేడ్కఁ బలసి నడువ
లలితరంభోరువు త్వలిగొడుగులు పట్ట
నై కతజఘనలు సన్నుతింప
హరిరాజసమమధ్య లంకించి పాడంగఁ
గరికుంభకుచలు మంగళము నుడువ
కమలబాహులతలు కళ్యాణములువాడ
రాజనిభాస్యలు రమణఁ గొలువ

ఆ. లోల మీనభృంగలోచన ధమ్మిల్ల
వతులు గొంద ఆతులగతులనడువ
తల్లిదండ్రీచెలుల దర్శింప నమ్మహా
కాళి నడచె యాగళాలకడకు.

128

వ. ఇట్లు నడచి.

129

మ. ఘనహేమోన్నతయాగమంటముపైఁ గళ్యాణి నిల్పుండఁ
గాఁ, గనియుం గాననియట్ల వోయెఁ దగుసత్కారంబులం
దేమిటఁ, వనితం దల్పకపోయె తొల్లిటి వృథావైరంబుతోఁ
బూజలఁ, దనిపెం గూతుల నల్లురఁ దివిజులఁ దక్షుండు
దక్షాత్తుఁ డై.

130

— దక్షుండు దాక్షయనీం దిరస్కరించుట —

ఆ. అట్టివిధము చూచి యాత్మలోఁ గోపంబు
పుట్టుటయును ధీరబుద్ధి నద్రి
కన్యయైన మేటి గావున నైరించి
పామవృత్తి నాదిభామ పలికె.

131

విరళప్ర—3

కా, తండ్రి నీదగునోము చూడఁ దగమూ తర్కింప నాపిన్న చె
ల్లెండ్రం బిల్పియు నన్న జీరపు మదీయాధీశు నీయున్నయ
ల్లండ్రంబిల్పియుఁ బిల్వరావు యిలవేల్పుల్ గర్తలేపూజనల్
పిండ్రం జేసిన వేమి గల్లు చెపుమా విశ్వేశ్వరుండుండఁగన్.

కా, దేవేంద్రాదిదిగీశసంఘములకుఁ దివ్యప్రభాలక్షులే
దేవుం డిచ్చె ధరాధరుం డజరుఁ దేదేవుండు శేషాహి కే
దేవుం డిచ్చె నగణ్యదక్షత జగద్దేవేశుఁ డెవ్వఁడు త
ద్దేవుం డిచ్చకు నేడు రావలనదే ధీయైఁజింతిఁపుమా.

క. ఏదేవుకతన విష్ణుం

దేదేవునికతన బ్రహ్మ యీడేరి తా

మేదేవుఁ గూర్చి బ్రతికిరి

యాదేవుండు రాక పీరి కరుగం దగవే?

134

క. అనవుడు దక్షుం డదరుచుఁ

గనలుచుఁ గోపించి చూచి కమలదళాక్షి

విను నీకంఠెను నెక్కుడు

ననిశము నీయున్న కూతులందలు గౌరి.

135

తరలః—

పరగనీతనయాధినాథులు భాగ్యవంతులు శ్రీయుతుల్

వరుసఁ దల్లియుఁ దండ్రీయుం గలవారు నిత్యమహావ్రతుల్

ధరణిలోఁ గులగోత్రవంతులు తద్దజ్ఞు లెందుఁ దలంపఁగ

తరుణి యిన్నియు నేల నీపతి తల్లిదండ్రులఁ జెప్పుమా, 136

సీ. కట్టంగ దిక్కులే కాని కోకలు లేవు

పూయ గంధములేదు భూతిగాని

కాలకూటమెకాని కంఠమాలికలేదు
 ఘడిగాని తొడుగంగ మణులులేవు
 నలినాకసమెకాని తలవెండ్లు కలులేవు
 తలకుఁ బువ్వులు లేవు నెలయకాని
 కుడువ గంచములేదు పెడదపున్నయకాని
 యొక్క గుట్టములేదు యొద్దుగాని

ఆ. మూఁడుమూర్తులందు మొగి నెవ్వడునుగాఁడు
 జాతిలేదు పుట్టుజాడలేదు
 పరముఁ డొంటిగాఁడు బ్రహ్మదు లెఱుగరు
 తిరుగుజోగిఁ దగునె దేవుడనఁగ.

137

ఉ. లోకములోన లేఁడు నృపలోకములోనన లేఁడు కుండలీ
 ల్లోకములోన లేఁడు మునిలోకములోనను లేఁడు దేవతా
 లోకములోన లేఁడు సురలోకములోనను లేఁడు వెఱ్ఱిము
 ప్పోకలఁజోవు టేనెఱిఁగి పూజలునేయఁగ నెంతవాఁడొకో.

క. తానెక్కడ నే నెక్కడ

తా నాకుం దలప సరియె తనుఁ గొలువంగా
 నేనాఁడు వచ్చి నిలచిన
 తానాకుఁ బ్రియంబునేయఁ దలఁచెనె చెప్తమా.

139

క. నీనాయకుఁ డెల్లం డగుఁ

గాని మముకా ధిక్కరించె గాక భవానీ
 మానుగఁ గనియును నీవును
 కాననిగతి నుండలేల గర్వములేలా.

140

క. చెలువా పిలువక ముందట

వలనటి మాయంటి కేల వచ్చితీ చెప్తమా

పిలువని పేరంటము పని

గలవారునుజోలె సిగ్గు గాదే రాగన్.

141

వ. అనవుడు నమ్మహాదేవి కోపవిశేష యై యయ్యాగమంటపం
బున సుఖాసీనులై యున్న పభావతుల నవలోకించి యి
ట్లనియె,

142

చ. నిగమములార భర్త పదనిర్ణయులార మునీంద్రులార యో
నిగమమహాత్ములార ఘననిర్ణయులార దిగీంద్రులార భూ
గగనచరాదులార భవఖండనులార యతీంద్రులార యే
నిగమములందుఁ జెప్పె శివనింద యెఱింగితి రేనిఁ జెప్పరే.

చ. ఎఱుంగదు బ్రహ్మవిష్ణువులు నిం తని కానఁగ లేరు దేవతల్
గురియిడ లేరు తాపసులు గోచరనీయులు గానియోగులా
పరముఁ దలంప లేరతని బాగులగణ్యము లిట్టిచోట వీ
డొఱపున శంకరుం దెగడనోపె సఖానదులార వింటిరే. 144

ఉ. వేదములం దెఱింగినవివేకము లెక్కడఁ జోయె నేడు పు
ణ్యోదయబుద్ధియెం దణఁగి యున్నది నేడు దపంబుఁజొల్లయే
నీదగుదక్షతాద్భుతము నీతియు నెక్కడ దాఁగె నేడు బ్ర
హ్మాదులఁజోలు ప్రజ్ఞ యది యారడి వోయెనె నీకు నక్కటా.

కా. ఏరా దక్ష యదక్షమానస వృథా యీదూషణంబేలరా
యోరీ పాపములెల్లఁ జో విడువరా యుగ్రాతుఁ జేపట్టరా
వైరం బొప్పదురా శివుం వలఁచరా వర్జింపరా రాజితో
త్కారాత్తుం డగు నీలకంఠఁ దెగడంగా రాదురా దుర్జితీ.

క. చదువులునాలుగు శివుఁ గని

యెదమంచును వెదకుఁ గాని యెబ్బంగులఁ ద

- త్పదమలరూపముఁ గానక
పదపడి తమలోనఁ జిక్కుపడ్డని దత్తు. 147
- సీ. కలయ నీరేడులోకముల దొంతులతోడఁ
బాగొప్ప మూఁడురూపములతోడ
మూఁడుమంత్రములతో మూఁడుకాలములతో
భ్రమయించు పుణ్యపాపములతోడ
సలలితభేచరాచరజంతుకోటితో
ధూరితేజములతో భూతితోడఁ
జంద్రానలావనీజలవాయుగగనాత్మ
తరణులతోడఁ జిత్రములతోడ
- ఆ. భర్గదివ్యమహిమ బ్రహ్మాండములు నేయుఁ
గాచు నడఁచుఁగాని కానరాదు
నిఖిలమెల్లఁ దాన నీవును నేనును
దాన కాన నింద దగదు నేయ. 148
- వ. అదియునుంగాక. 149
- క. దేవతలు మునులు గృతమిడి
దేవుఁడు పరమేశుఁ డైనదేవుం డనుచు
భావించినచోఁ జదువులు
దేవుఁడు శ్రీకంఠుఁడనుచుఁ దెలిపెనొ లేదో. 150
- క. మఱి యాగంబులలోపలఁ
బురదనుజారాతి ప్రథమపూజ్యం దెలమి
సురలకు నందలిహవ్యము
లరయఁగ నతఁ దెలమినిచ్చి నంతయువినమే ? 151

క. విశ్వములోపలఁ దనరెడు

కాశ్వత మగు *శివునిమహిమ చెప్పఁగనీకుఁ

విశ్వాసంబును జెల్లదు

యీశ్వరుమహిమాబ్ధి నీకు నెఱుంగ న్వశమే.

152

మత్తకోకిల.—

సాహసంబున మందరంబును పారె కవ్వముఁ జేసితా

రూపాక్షర పయోధిఁ ద్రచ్చుచు నున్న శ్రీరమణాదులఁ

దాహదోహలనీలవర్ణులఁ దద్దయు న్వడిఁ జేయువా

లాహల మ్మఱచేతఁ బట్టి గళంబులోన ధరింపఁడే.

153

క. బ్రహ్మశిరంబును ద్రుంచుట

బ్రహ్మాండము లతనియందుఁ బ్రభవించుటయుఁ

బ్రహ్మదు లెఱుంగకుండుట

బ్రహ్మదులచేత వినవె భర్తనిమహిమల్.

154

క. శివుడెచ్చట వేంచేయును

శివతర మచోచ్చటు వినుతినేయఁగ వశమే

శివుడెచ్చట వేంచేయఁడు

శివుడెచ్చో నిండిలేడు సిద్ధము దత్.

155

క. హరుఁగూర్చి నేయుతప్పులు

హరమై యొప్పిదమొనర్పు నప్పురుషులకుఁ

హరుని వెలిసేయునొప్పులు

హరమై తప్పిదము లనెడునది మఱచితివే.

156

క. ఖండేందుబింబధూషణు

నొందొరులకు నెఱుంగవశమే యోహా వినుమా

మండితమగు నీయాగము

పండినతుదిఁ బండుపండు భర్తుఁడుకాఁడే.

157

క. అట్టిమహేశ్వరుఁ డిచటికి

నెట్టనరాఁగలఁడు చెఱుప నీయజ్ఞము నీ

పుట్టినదేహముతోడను

పట్టున శివుఁడేరరాదు పరమార్థ మిలన్.

158

క. ఈయొడలు రోత గాదే

పాయక పరమేశునొందఁ బని నేయంగా

వేయును నేటికి మాటలు

పోయెదరా కీడునొంది పొగిలి దురాత్మా.

159

— చాక్షాయణి వేదాంబుఁ దొలఁగుట —

సీ. అనుచు మహేశ్వరి యమరులు బెగడంగఁ

బూని భద్రాసనాసీన యగుచు

శంకరశ్రీపాదపంకజయుగళంబుఁ

దనమనస్సరసిలోఁ దనర నిలిపి

వెలుఁగుమూలాఘారవేదిపై శివయోగ

వహ్ని మేల్కొలిపి యవ్వలను మిగిలి

తనుఁదాన చింతించి తరణిచంద్రులవడి

నరుగంగనీక ఘోరాగ్నిఁ దెచ్చి

ఆ. యందు నిల్చి దివ్యమగు తనమైదీఁగె

రాజహంసగమన రాజవదన

పరమయోగశక్తి భస్మంబుగాఁ జేసి

పుణ్యతనువు తరుణి పొందెనపుడు.

160

చ. తులు వగుదత్తునింట మఱితోచిన వేడిమి మంచుకొండలోఁ
 దొలువకపోవ దన్న క్రియఁ దోయజలోచన గౌరి*బాలయై
 లలితలతావరాంగసవిలాసినీ యై కొమరాలు నైవిని [కున్.
 ర్మలగతి నేగె గొండలకు రా జగుకొండకు మంచుగొండ
 వ. అంతః దత్ప్రకారంబు వీక్షించి దక్షమఖమంటపంబున సుఖా
 సీనులై యున్న బ్రహ్మ విష్ణుసూర్యచంద్రదేవేంద్ర దండధర
 వరుణకుబేరాది దేవజనంబులు మహాభీతచిత్తులైరి మూర్తి
 మంతంబులైన మంత్రంబులు తంత్రంబులు చాలించె పాప
 కర్ముడగుదత్తుని నిందించి బ్రహ్మ తనలోకంబునకుం జోయె
 మఱియుఁ దక్కినవార లందఱు తమతమ నివాసంబులకుం
 జనిరి తత్సమయంబున.

162

సీ. కైలాసగిరిమీఁద కఱకంఠుఁ డొకనాఁడు

కర మొప్పఁ గొలుపుండి గౌరిఁ దలఁచి

యదియేమి రాదయ్యె నీయేజలోచన

యని యవ్విధంబెల్ల నాత్మ నెఱిగె

సుందరి తనకుఁ గూర్పుటయెల్ల భావించి

శంభుండు మనమునఁ జాల నొచ్చి

యదియేమి పంపితి నీదత్తునింటికి

మీనాక్షీ తానేల మేను వాసె

ఆ. పొలఁతి నిన్న నేను జొమ్మని తరిమినఁ

జోవనొల్లననియెఁ బువ్వుఁజోడి

పంకజాక్షి నొంటిఁ బంపినకతమున

వెఱ్ఱితనము వచ్చె వేయునేల,

163

వ. అని మఱియుఁ బరమేశ్వరుండు గౌరీదేవి ససంతకరుణా
పూరితమానసుండై తలంచి వెండియుఁ దనమనంబున. 164

మ. పుడమిఁ రాజ్యముఁ గోలుపోయి తగ నేడ్పుం జొంది
శోకించు నజ్జడధీశాంతకుఁ డైన యంద్రుని కిలక జన్పించి
రోషాంబుధిం, బడ వై వస్వతమన్వసాఁడు ముద మొప్పక
రాజ్యముం జేయఁగా, గడతేర్తున్న ని పాపదత్తునకు వేగక
శాప మిచ్చెక వడిన్. 165

— శంకరుండు దత్తునకు శాపం బిచ్చుట —

వ. ఇట్లు పరమేశ్వరుండు శాపం బిచ్చిన దత్తుండు దదీయప్రకా
రంబు నొందె నంత. 166

శా. ప్రాతేయాచలవల్లభుండు నియతిం బాటించి సద్భక్తితోఁ
గాఢీసుందరిఁ గూతుఁ గాఁ దలఁచి వేడ్కల్ పల్లవింపక
యశశ్రీలోలుండు తపంబు నేయ నచటక శృంగారపాంగ
త్యమై, లోలానందము జొంది యున్న నతఁ డాలోకించి
సంరంభుఁ డై. 167

— దాక్షయజ్ఞి హిమవత్పత్రియై పుట్టుట —

ఉ. చంచలనేత్రి యోముగుద చల్లనిచూపులతల్లి నిన్ను నేఁ
గాంచిన యంతనుండి పులకల్ మెయినిండఁగ నంకురింప నీ
మించినరాకయుక విభుని మేరయు నీదగువేరు పెంపు నీ
మంచిగుణంబు లన్నియును మంగళవంతములంచు మ్రొక్కు
దున్. 168

వ. అనిన సాకుమారీతిలకం బి ట్లనియె. 169

శా.నానాభుండు మహేంద్రదేవమునిరాజ్ఞాగేంద్రదిగ్రాజవాక్
 శ్రీనాథాగ్రకిరీటకూటవిలసచ్ఛృంగారదివ్యప్రభా
 నానారత్ననికాయ సంతతలస న్న వ్యసుధరత్నాదుకే
 శానాలంకృతుః డీశుః 'డాతనికి నిల్లాలక' శివాసుందరిన్. 170

క. నీకుం గూఁతుర నయ్యెదఁ
 తేజోనుమీ తండ్రి యనుఁడు శ్రీకృతున కి
 వేకాంత వైన నిజముగ
 నీకుం గలరూపుచూపు నీవు కుమారీ. 171

తే. అనుడును హిమవంతు నాలోకనముఁ జేసి
 తొలఁకునగవు మొగముఁ దొంగలింప
 తండ్రి నీదుపుత్రితానెంతయోకన్ను
 లారఁజూడు మనుచు నంబుజాక్షి. 172

నీ. పాలుపారు నీరేడుభువనంబులకు నెల్ల
 మహితమై దేదీప్యమాన మగుచుఁ
 గ్రొమ్మెఱుంగులమంటఁగూడియు నెంతయు
 *వితతమైతాఁకుచు వెనుకరాగ
 వచ్చికూడనిభంగి వలనించుకయులేక
 యేరుపఱుపరాక యెఱుంగరాక
 యేవర్ణమునుగాక యేరూపమునుగాక
 కొలఁదియులేకున్కి పొలయునట్లు

ఆ. కమలజాండ మెల్ల గన్నియ దానయై
 తోఁచియున్నఁ జూచి తొట్టుపడుచు

మూర్ఖవోయి తెలిసి మోడ్పుంగేలెనయంగఁ
బడఁతి సన్నుతించె బర్వతుండు.

173

— హిమవంతుడు సుతినేయుట —

ఉ. ఈపరిపాటియెంత గల దిట్టివిధం బని నిర్ణయింపఁగా
నాపరమేశ్వర డైన కమలాక్షుండు నైన విరించి యైన వా
రోపరు యిట్లు నిన్నెఱుంగ నోపుదురే పరులెల్ల నమ్మ నీ
రూపము సర్వముఁ గలుగురూపము గాదె తలంపఁ జండితా.

మ. సరదేవాసురపూజితాంఘ్రియుగళా నారాయణీ శాంకరి
కరుణాపూరితమానసా త్రిణయనీ కళ్యాణ యుక్తా నిశా
చరదర్శిన్నతసంహారి సదమలా చందార్పినీ యోగినీ
తరుణీ యాగమవందితా భగవతీ తల్లీ జగన్తోహినీ. 175

శా. నాకుం గూతురవైతి వీవు తరుణీ నాభోక్తదా నెంతయో
నాకుల్ మెచ్చఁగ నింత దేవరకుఁ గళ్యాణి సమర్పించియా
శ్రీకంఠాంకున కిట్లు మామ యగునే శీతాచలుం డంచు ము
ల్లోకంబుల్ వినుతింపఁ గంటి నిపుడోలోలాక్షీ నీసత్కృపన్.

క. నీయందె సకలగిరులును
నీయందె మహార్ణవములు నిలయుఁ జగముల్
నీయందె యుద్భవించును
నీయందె యడఁగియుండు నిరుపమమూర్తి.

177

క. ఉత్పత్తిస్థితిలయముల
కుత్సాదనహేతువనుచు సూహించి నినుఁ
దాత్పర్యంబున మునులును
సత్పురుషులు చెప్ప విందు సదమలమూర్తి.

178

- క. సన్నములకుఁ గడుసన్నము
నున్నతముల కున్నతంబు నొప్పిదములకుఁ
జిన్నెయన నొప్పు రచులకుఁ
దిన్నన నీచిన్ని గుణము దేవీ గౌరీ! 179
- క. నిన్ను మహేశ్వరుఁ డెఱుఁగును
నెన్నమహేశ్వరుని నీవు నెఱుఁగుదు గౌరీ!
యన్యులకెల్లను దరమే
నిన్నును నీసాధు నెఱుగ నిక్కము తల్లీ! 180
- క. భారుణి దివ్యాకారం
భారయ యొప్పిదముభంగి యది యిది యనఁగా
నేరరు బ్రహ్మదులు నిను
నేరుతునే నీదుమహిమ నీరజనేత్రా! 181
- వ. అని యనేకవిధంబుల నుతించి మఱియుఁ దుహినధరణీధర
నాయకుం డిట్లనియె. 182
- ఉ. పిన్నవు గమ్ము నీమహిమ పెంపుఁ దలంపక తప్పుఁ జేసితిగా
గమ్ములపండువయ్యె నినుఁ గంటిఁ గృతార్థుఁడ నైతిఁ జాలున
మన్న యటంచుఁ బర్యతుఁడు మానుగ మ్రొక్కినఁ జూచి
కన్యయై, క్రన్నన నిల్చి తండ్రి మునుకన్నను ముద్దులుచేసె
వేశ్మతోన్. 183
- వ. ఇట్లు ప్రసన్నయైయున్న సమహీధరనాయకుం డిట్లనియె. 184
- కా. శ్రీలావణ్యవిశేషపుణ్య యనుచుఁ జింతింపఁగాఁ గంటి శ్రీ
కైలాసాద్రి మహేంద్ర నల్లభువకుఁ గణ్ధుండనం గంటి నీ
శ్రీలోలం బగుపాదపద్మయుగముఁ నేవింపఁగాఁ గంటి నీ
వాలింపం బరమేష్ఠినిగా దనిపి యిట్లనించితేఁ భార్యతీ! 185

సీ. కడు నెండిపోయిన ఘనతటాకమునకు
 వారివూరము నిండ వచ్చినట్లు
 తనరాకతటిఁ జూచి వనజంబు లుబ్బంగఁ
 జొలుపొందనర్కుండు వొడిచినట్లు
 కమలహీనందైన కమలాకరంబులోఁ
 గమలపుంజంబులు గలిగినట్లు
 ఘనతమగఁటలంబు గప్పినమింటిపైఁ
 దుది చంద్రబింబంబు దోచినట్లు

ఆ. గిరులలోన నొక్కగిరి యైన నాపేరు
 పెలయఁజేసి తిప్పుడు జలజనయన
 నీకుఁ దండ్రినైతి నాకింత చాలదే
 యిది మహద్భుతంబు యిందువదన.

186

క. ఏ నీకుఁ దొల్లి కొడుకను
 మానుగ నాకిప్పుడు నీవు మహిఁ గూతుర నై
 మానిని పుట్టితి విప్పుడు
 భూనుతముగ నాకు నిట్టిప్రణ్యము గలదే.

187

చ. అని గిరినాథుఁ డుచ్చితానియాడుచుఁ గానక కన్న కూతుర
 వినయముతోడ నెత్తుకొని వీటికి వేగమె యేగి యప్పు డ
 ల్లన తనయండు రాజధవళాయము చొచ్చి కుమారిఁ జూపు
 డుక, గనుఁగొని సొంపుతో నతని కామిని మేనక సంభ్ర
 మంబునన్.

188

ఆ. పాలయిండ్లమీఁది పయ్యెడ వీడంగ
 బన్నసరము లలర బారసాచి

కొంగిలించి వేడ్కుఁ గమలాయతాక్షి తాఁ
గోర్కి పల్లవింపఁ గూతుఁ జూచి.

189

సీ. రా లోకసుందరి రా జగన్తోహిసీ
రావమ్మ కైలాసరాజపత్ని
రా కన్యకామణి రా రాజబింబాస్య
రావమ్మ యావనరాజ్యలక్ష్మి
రా ఓ మహాకాళి రాఓ సరోవాక్షి
రావమ్మ భారతీరమణవినుత
రా ఓ జగన్మాత రా ఓ సదానంద
రావమ్మ మత్తేభరాజగమన

ఆ. యనుచుఁ బెక్కుగతుల సంకించి యంకించి
దగిలి మేనకాఖ్య తన్నుఁ బిలువఁ
దండ్రి చెయ్యిడ్డిగి తద్దయు వేడ్కుతోఁ
గామినీలలామ గౌరి యపుడు.

190

సీ. కలహంసనడలొప్పు ఘంటలరవమొప్పు
రంజిల్లు నూపురారావమొప్పు
పాటించికట్టిన పట్టుచెం*దియమొప్పు
బాలచన్నులమీఁద పయ్యెదొప్పు
కంఠహారములొప్పుఁ గరకంకణములొప్పుఁ
గడకఁ గేయూరాదితోడవులొప్పు
సన్నపునడుమొప్పు సవరై నపిటుదొప్పు
లలితకనకకుండలములునొప్పు

- ఆ. హలుఃజాపులొప్ప నీలాలకములొప్ప
భూతితో నుదుటఁ ద్రిపుండ్ర మొప్పఁ
జిటుత ముద్దులొప్పఁ జెక్కిట మెటుఁగొప్పఁ
దరుణి జేరవచ్చె తల్లికడకు. 191
- వ. ఇట్లు పార్వతీమహాదేవి డాయ నేతెంచి. 192
- సీ. కమనీయమోహనాకారభారతి వచ్చె
దయతోడ నన్నుఁ గన్నతల్లి వచ్చె
ఛాతుర్యగాంభీర్య జగతికన్నియ వచ్చె
లాలితసంపదలక్ష్మీ వచ్చె
భూలోకై కవిభూతిధారుణి వచ్చె
మంగళపావన గంగ వచ్చె
తెఱుఁగొప్ప దేవాదిదేవవల్లభ వచ్చె
మానితంబగు మహామాయ వచ్చె
- గీ. తల్లివచ్చెను నన్నేలుతల్లి వచ్చె
బాల వచ్చెను ప్రాడైకబాల వచ్చె
అబల కరుణింపనేతెంచె ననుచుఁ దిగిచి
కాఁగిలించెను మేనక గౌరిఁ జూచి. 193
- వ. అప్పు డిట్లనియె. 194
- శా. నీవా సర్వజనై కమాతవ్ర సతీ నిన్నుఁగ మహాభక్తితో
దేవేంద్రాదులు పూజసేయుదురు నీధీరత్వమా యెవ్వరుఁ
భావింపం గలవారులేరు నిఖిలబ్రహ్మాండభాండావళిలో
నీవే నేయు మహేంద్రజాలతతులే నీలాలకా బాలికా.
- సీ. చిలుకలకొల్కివే శృంగారగౌరివే
మముఁ గన్నతల్లివే మగువ నీవు

పర మేశు నమ్మినపట్టంపు దేవివే
 మిన్నేటిసవతివే మెలత నీవు
 నాతపగిఫలమవే నన్నేలుశక్తివే
 నాముద్దుపట్టివే నాతి నీవు
 మూడులోకములకు మూలంపుమూర్తివే
 యవ్వలతల్లివే యతివ నీవు

ఆ. అమ్మ నిన్నుఁగన్నయంత నుండియు నాకు
 బలసే కోర్కు లెల్లఁ బల్లవించె
 గోమలాంగి నీవు కూతుర వైతివి
 కన్య యిట్లుభోక్త గలదె నాకు.

196

క. అని యిట్లు మేనకాంగన
 ఘనముగ నిచ్చలును దగిలి గౌరవమున ము
 న్ననసేయుచు భాషించుచుఁ
 బెనుపున గౌరికుమారిఁ బెనుచుచు నుండెన్.

197

ఆ. ఇట్లు గౌరిదేవి హిమకైలపతియింట
 నమర ముద్దుబాల యై చరించి
 కొంతగాలమునకుఁ గోమలి వెలుగొందె
 సకలజనులు దన్ను సన్నుతింప.

198

సీ. ఒకనాటి కొకనాటి కొక్కొక్కమిక్కిలి
 రేఖ నొప్పెడి చంద్ర రేఖమూడ్చి
 నొరగింపఁ గరఁగింప నొక్కొక్కవన్నియ
 గలుగుచునున్న బంగారుకరణి
 నాడునాటికిఁ బోవనవకంబు గొనుచెల్లు
 గంగాప్రవాహంబు దొంగలింపఁ

జనుదోయి క్రిక్కిరి పారథ్య తనువుతో
నొప్పలకుప్పయై యుప్పతిల్ల

తే. అనుదినంబును నొకచంద మతిశయిల్ల
నమ్మహాదేవి యభివృద్ధి నలరుచుండె
పొందఁ గల్గునొక్కొ భూతేశు భువనేశుఁ
బంచముఖుని ననుచుఁ బలుకుచుండు.

199

శా. రంగత్ స్ఫారమనోరథభ్రమరికల్ రమ్యాననాంభోజముల్
నింగిం గ్రాలెడు తేతనవ్వనురువుల్ నేనింపఁ బెంపారుదో
ర్భంగంబుల్ తనరారు శంకరమహాపద్మాకరంబందు నా
యంగం బంగజాకేళిపూరమున నోలాడించు టిం కెన్నఁదో?

వ. అని యివ్వధంబున.

201

సీ. శృంగారములునేయ శృంగారి యొల్లదు
పువ్వులు దురుమదు పువ్వుఁబోడి
పలుకంగ నేరదు పలుక నేరనిభాతిఁ
జంచలత్వము నొందుఁ జంచలాక్షి
సరసులఁ గ్రీడింప సరసిజానన వోదు
మానంబుతోఁ గుందు మానవిభవ
గంధంబు పూయదు గంధవారణయాన
చెలువలఁ బిలువదు చెలులచెలియ

తే. ముకుర మేప్రాద్దుఁ జూడదు ముకురవదన
తరుణి మఱియును సర్వకృత్యములు మఱివి
హరునితోడిచె గొండాటయై లతాంగి
యుగ్రతాపంబు నై రింప కున్నఁ జూచి.

202

ఆ. కూడియాడుచున్న కోమలిజనములు
 శిశిరవిధులఁ గొంత నేద దీర్చి
 శైలరాజుఁ గానఁ జనుదెంచి యతనికి
 వెలఁదు లివ్విధమును విన్నవింప. 203

క. అతఁ డంతయు నప్పుడు దన
 సతి యగు మేనకకుఁ జెప్పి చయ్యన గౌరీ
 సతిఁగానవచ్చి యయ్యెడ
 మతిమంతుఁడు పల్కెఁ దియ్యమాటలు వెలయన్. 204

— హిమవంతుఁడు పార్వతికి శివునిం జూపుట —

శా. అమ్మా పార్వతి దేవదేవుఁ డగునాయర్థేందుచూడామణి
 రమ్మా కానఁగఁజోదమంచు ముదమారం బాలఁ గొంచు
 బ్రయాణమై శీతనగాంతరాళమునకుఁ నక్షత్రవీధి మహా
 సమ్మోదంబునఁ జోయి యంతఁగనియొకై లేంద్రుఁడమ్ముం
 దటన్. 205

చ. ఘనతరమాతులంగవటఖడ్గరంభకదంబనింబచం
 దననవచంపక క్రముకతాలతమాలవిశాలపాలరో
 చనవరగంధసారఘనపారయుదుంబరచూతకేతకీ
 పనసలవంగలుంగతరుపంక్తుల నొప్పినదానివెండియున్. 206

క. కొలకులఁ దిరిగెడుహంసల
 కలకలనాదముల కీరకలకలములునుం
 గలకఁతంబులనాదము
 లళినాదములమరు సుందరారామంబున్. 207

వ. కని యమ్మహావనంబు దరియం జొచ్చి తత్ప్రదేశంబున. 208

మ. పరగ న్నెల్పలిచింత మాని యచలబ్రహ్మససానీనుఁడై
తిర మైరాజితదేహము నిన్మలభూతిఁ దీర్చి కూర్చుండె తా
గరుసుల్ నేరక తన్నుఁ దాన తలపై గాఢాత్ముఁడై నిష్ఠతో
హరుఁడయ్యోగసమాధిమై దవిలి నిత్యానందుఁడై యుండఁ
గన్. 209

చ. చెలువయు దాను గాంచి శీవుఁ జేర భయంపడి కొంతదవ్వు
లఁ, నిలచె గిరింద్ర శేఖరుఁడు నీశగళుండును సంతలోనఁబెం
పాలయ సమాధి మానికడుసొప్పగఁ గన్నులువిచ్చి చూచు
చోఁ, బలికె ధరాధరుండలరి పార్వతికిం దగఁ ప్రీతితోడు
తన్. 210

మ. అదె శంభుండు సమాధి వోవిడిచె నిత్యానందముం దోఁచె
నల్ల దెకాన్నించెఁ గృపాక్షులం దెఱచెఁ దానాలించె లోకం
బులఁ, మదవేదండసమాసయాన మునిరాన్తాందారునిం జేరఁ
గా, నదనై యున్నది సముఖంబునకు దాయం బోదమా
పార్వతీ. 211

వ. అని విచారించి. 212

క. గిరిరాజు తన్ను డగ్గర
నరుదెంచి వినముఁడగుచు నబ్జదళాక్షి
దరిశనము వెట్టి నిలచినఁ
గరుణయు మోదంబుఁ బుట్టె గఱకంతునకున్. 213

సీ. కామునిబాణమో కందర్పదీపమో
కాంతిరేఖయో వేల్పుకన్యయొక్కో
మెలఁగెడుతీఁగెయో మెలుంగులబొమ్మయో
తీరగుబంగారుతీఁగెయొక్కో

మోహంబుదీపమో మోహనహర్షి దేహో
 లాలితమోహనలక్ష్మీయైక్కి
 చిత్రంబురేఖయో శృంగారమబంబోచు
 రేఖయో వూర్ణైదురేఖయైక్కి

ఆ. యనంగ నొప్పుదానికభినవలానభ్య
 రూపకాంతులందు రూఢి కెక్కి
 పరంగుచున్నదానిఁ బర్యంతకన్యక
 జూచి వెఱంగుపడియె సోమధరుఁడు. 214

వ. అయ్యవసరంబున. 215

ఉ. ఆచపలాక్షి చిత్తమున నయ్యురగాధిపబాహుకంకణం
 జూచుచు నుండెఁ గాని మఱిచూచినచూపు మరల్పు లేమినిం
 జూచి మహీధ్రవల్లభుఁడు శూలికి మ్రొక్కంగదమ్మ బాలికా
 చూచెదుగాని నీవనుచు సుందరి మ్రొక్కంగఁ బంచి వేడ్క
 తోన్. 216

వ. పరమసమ్మోదంబున నమ్మహాత్మునికి సాష్టాంగదండప్రణా
 మంబులాచరించి కరకమలంబులు ముకుళించి యిట్లనియె.

క. జయజయ శ్రీగిరిమండర
 జయజయ మందారహార సలలితవర్ణా
 జయజయ భువనాధీశ్వర
 జయజయ యోగీంద్రపారిజాత మహేశా. 218

క. జయజయ హాలాహలధర
 జయజయ దేవేంద్ర కమలసంభవ వినుతా
 జయజయ పన్నగకంకణ
 జయజయ గంగావతంస జయ చంద్రధరా. 219

సీ. కుసుమదామంబులు కోమలి తనమాళిఁ

బెట్టదు నీమాళిఁ బెట్టిగాని
గజరాజనిభయాన గంధంబు తనమేన
నలదను నీమేన నలఁది కాని
రాజీవదళనేత్ర రత్న కంకణములు
దొడుగదు నీకేలఁ దొడింగి కాని
పుష్కరానన పట్టుఁబుట్టుంబుఁ గట్టదు
కడకతో నీకటిఁ గట్టి కాని

ఆ. మహితలోలనేత్ర మాటాడ దెప్పుడుఁ
గొంచెమేని నిన్నుఁ గోరి కాని
యింత పిదప నిప్పు డేమియు నొల్లదు
నిన్నె కాని దేవ నిశ్చయంబు.

220

— నగజను కివునికి కుహ్రపచయ నప్పగిచుట —

మ. అవధా రీశ్వర విన్నపంబు మదిలో నాలించి రక్షింపుమీ
యువిదారత్నముఁ బెట్టి పోయెదనుమీయొద్దకాభవద్దానీయొ
తివుటకా వర్తన నేయు చుండెడిని ప్రీతి దీని రక్షింపుఁడి
యవిరోధంబున లీలఁ బరిచర్యలో చాల నేయింపుఁడి.

క. కొండిక బాలిక యెఱుంగను

సుండి యెంతయును ముగుదసుండి యసుచుకా
ఖండేందుబింబమాళికి

గొండలరా జప్పగించె గూఁతుం గౌరిన్.

222

వ. ఇవిధంబునం బరమేశ్వరునకుఁ బరిచర్యలు నేయ నమహా
దేవిని సమర్పించి యతం వద్దేవునకు వెండియు దండ ప్రణా
మంబు చేసి తనమందిరంబునకుఁ జనియె నంతఁ

223

మ. శివుఁ జూచుం దమకించి సీగ్గు సగుడున్ జిక్కం గరంగున్
 మదిన్, భవుఁడేరం గమకించుఁ జంచలపడుం భావించునెంచు
 న్నడిం, గవయంగాఁ బడు నాభుఁగొఁగిటును సింగారింతునో
 యంచు నో, శివ రత్నా యని పిల్తునా యనుచు రాజీవాఁడీ
 సురభయై.

224

సీ. పరమేశ్వరూపంబు పలుమాటలు నందంద
 వాడిచూపులఁ జూచు వాని మిగులఁ
 బులఁకించు దలఁకించుఁ జొలఁతి విచారించుఁ
 జేరి పూవులఁ బూజనేయు నబల
 పంపక యట మున్న పరిచర్య లొనరించుఁ
 దరిమినచిత్తంబు తరగఁ బట్టు
 దేవరమనసు దాఁ దెజుగొప్ప వర్తించు
 గడు నప్రమత్తయై కన్య మెలఁగు

తే. కాముతావుల ధాటికిఁ గాక శంఖ
 నంటి యొక్కొక్కమాటొత్త నప్పళించుఁ
 దెంపు నేయంగ వెఱచు నద్దేవి యిట్లు
 శివుని కెప్పుడు పరివర్య నేయుచుండె.

225

ఉ. ప్రాద్దున వచ్చి నిచ్చలును జొల్పుగుశీతశిలాతలంబునం
 గ్రద్దన నిల్చి యుండి కఱకంతుఁడు యోగసమాధినిష్ఠ మైఁ
 బెద్దయుఁ బ్రాద్దు నిల్పుటయుఁ బిచ్చట గౌరియు నిర్తలాత్త
 యై, ప్రాద్దున వచ్చి వల్లభునిపూజలునేయు ననేకభంగులన్.

క. విడువక పూజలు నేయఁగ
 నుడుగక యోగంబుమీఁద నుండఁగఁ దలఁపు

ల్పొడముటయ కాని కానం

బడ దెంతయు సంగమంబు పతికి సతిన్. 227

వ. ఇవిధంబునం గొంతకాలంబు దేవి దేవరకుం బరిచర్యలు
నేయుచుండె నని చెప్పి. 228

— ఆశ్వాసాంతము —

మత్తకోకిల. —

రాజచందనకుండశంఖమ రాశహీరఃపటీరవి
భ్రాజితాంగముసింద్ర మానసపద్మహంస రమాంగనా
రాజనాయక థారుణీధరరాజనందననాయకా
రాజరాజమనస్సరోజవిరాజితాంబుజనాయకా. 229

క. ప్రమథగణ హృదయరంజన
ప్రమథగణాంభోధిచంద్ర ప్రమథాధిపతీ
ప్రమథగణవినుతపదయుగ
ప్రమథగణాంభోజ బాలభాస్కరమూర్తి. 230

మాలినీ. —

నిగమభవనదీపా నిర్మలానందరూపా
యగణితగుణధీరా యప్రతర్క్యప్రకారా
గగనజలధిహారా ఖండరాజద్విహారా
యువతిమదనమూర్తి యోగిహృద్యాంతవర్తి. 231

గద్య. ఇది శ్రీమత్తమహాపేశ్వర యివుటూరి సోమనారాధ్య
దివ్యశ్రీపాదపద్మారాధక కేసనామాత్యపుత్ర పోతయనామ
ధేయప్రణీతంబైన వీరభద్రవిజయం బనుమహాపురాణ

కథయందు దేవేంద్రాదిదేవగణంబులు శివునిసందర్శనంబు
 సేయుటయు దక్షయాగంబును దాతౌయణి నారదువలన
 విని శంభుని కెఱింగించుటయు శంభుండు పనుప దివ్యరథా
 రూఢ యై పార్వతీదేవి దత్తునింటికి వచ్చుటయు దత్తుండు
 సేయు శివనింద వినఁజాలక యమృతాదేవి దేహంబు దొఱఁ
 గుటయు హిమవంతుఁడీ గుమారియై శాంకరి పొడచూపు
 టయు తదీయతపోమహత్త్వంబును నగజ శివునకుఁ బరి
 చర్యలు సేయుటయు నన్నది ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు

వీరభద్రవిజయము

ద్వితీయాశ్వాసము

కైలాసనగేంద్ర

ప్రాకటపానుప్రదేశబహువనరాజీ

వాకరగంధసమేత

శ్రీకరవిభవాభిరామ శ్రీగిరిభామూ.

1

వ. పరమజ్ఞానభావుం డగు వాయుదేవుం డమ్మహామునుల కి
ట్లనియె.

2

మ. రమణఁ ఘోరతపంబు చేసి చెలువారం బ్రహ్మ మెప్పించి లో
కము లెల్లం బరిమార్చినట్టి వెఱపుం దర్పంబుఁ దేజంబు వి
క్రమనైస్యంబును లక్ష్మీయుం బడసి సంగ్రామంబులోఁ దార
కుం, డమరేంద్రాదుల గెల్చి వత్తు నని దండై పోయె
నత్యుగ్రుడై.

3

వ. ఇట్లు పోయి.

4

సీ. ఆలంబులో నిండు నాలంబు గావించి
నహ్నికీఁ దనశోపనహ్ని చూపి

యంతకునకుఁ దాను సంతకమూర్తియై
 యసురకు నసురయై యలవు మెఱసి
 సీరధీశ్వరు పెంపు నీటుగా నలయించి
 గాలిబలం బెల్లఁగాలి చేసి
 నెఱయంగ ధననాథు నిర్ధనుఁ గావించి
 హరునిబలంబెల్ల హతముఁ జేసి

తే, యమరగంధర్వయక్షరాక్షసశిశుచ
 గరుడపన్నగ మానవగ్రహమునీంద్ర
 చయము నెల్లను బలుమాటు చంపి శౌర్య
 భాసురుం డగునత్తారకాసురుండు.

5

చ, తమతమరాజ్యసంపదలు తద్దయుఁ జేకొని పోక వెండియుక
 దముఁ బలుమాటుఁ దారకుఁడు తల్లడ పెట్టిననింద్రుఁడాదిగా
 నమరులు లోకపాలురును నాపదఁ జొంది కలంగి బ్రహ్మలో
 కమునకుఁజొంపిపద్మభవుఁగాంచి ప్రణామము లాచరించుచున్.

—బృహస్పతి బ్రహ్మకుఁ దారకాసురుఁడుచేయు బాధలందెఱపుట—
 వ, సురాచారుర్థుండు బ్రహ్మదేవున కిట్లనియె.

7

లయగ్రాహి:—

ఆకొని కరాళగతి భీకరపుఁ జూపులను
 భోకములమూఁకలను వీకఁ గని యాద
 ర్శ్వీకరము మ్రింగుక్రియ నాకపులతో నిఖిల
 లోకములు దారకుఁడు చేకొని హరింపక
 బ్రాకటపుఁగామినుల వీకఁ జెఱవట్టి మఱి
 నాకముఖపట్టణము లాకగొని యుండక

డాకకును గాక యిటు నీకు వినిపింప భున
శోకమున వచ్చితిమి గైకొను విరించీ. 8

క. తాపసుల నెల్లఁ జంపెను
శోపంబున సురలఁ జెటలు గొని వర్తిల్లెన్
పాపపురక్కసునకు మీ
రేసారఁ ద్రిలోకవిజయ మిత్తురె చెప్పుడా. 9

వ. అనవుడు దరహాసితవదనుండై రాజీవసంభవుం డిట్లనియె.

క. ఏను వర మీక యుండిన
వానితపోవహ్ని జగము వలగొని కాల్పుక
నే నేల వెట్టి నయ్యెడఁ
గాన సురాధీశులార కలఁగకుఁ డింకన్. 11

వ. అని మఱియును. 12

ఉ. శూలికి శీతలాచలముచూలికిఁ గూరిమితోడఁబుట్టు న
బృంబులుండు గాని దానవునిఁ బట్టి మహోగ్రతఁగీటడంపఁగాఁ
జాలఁడు సిద్ధ మీపలుకు నర్వయుపాయములందు భావజ్ఞు
ఫాలతలాక్షు నీక్షణమె బర్హతకన్యకఁ గూర్చు బంపుడా. 13

వ. అని కమలసంభవుండు విచారించి కార్యంబు తేటవడం బలి
కిన నగుఁ గాక యని మహామోదంబున. 14

క. నిర్జరలోకము గొలువఁగ
నిర్జరనాథుండు చిత్తనిర్జరుఁ డగుచుక
నిర్జరగేహీను లలరగఁ
నిర్జరపురి కేఁగఁ దాను నిర్జరమతియై. 15

వ. అట్లేగి నాకంబునందు, 16

శా. మందారోన్నతపారిజాతః, నీలీమూళందపుష్పావలీ
 మందారోలసుగంధమూరుతమనోమూస్నిత్యనవ్హేదియై
 సందాత్తుల్ సురసిద్ధసాధ్యవిలసన్నాగేంద్రబృందంబు లిం
 పొందం గొల్బ నసంతరాజ్యసిరిఁ గొల్వొండెన్ సురేంద్రుం
 డొగిన్. 17

వ. అట్లు కొలు వుండి. 18

నీ. భాసీల్లుపువ్వుల బాణపజ్జులవానిఁ
 గొమరారు కెందమిగొడుగువానిఁ
 గలహంసకారికా కలకంఠములవాని
 వెలుగొందు తియ్యని వింటివాని
 మందానిలలలామ మదభృంగములవానిఁ
 దెఱగొప్పుపువ్వులకేరువాని
 బలుమీను పెక్కెంబు పడగచొప్పెడువాని
 నామనిసారథి యైనవాని

తే. అందమైనవాని నకలంకశృంగార
 విభవలక్ష్మీచేత వెలయువాని
 మోదవృత్తివాని మోహనాశృతివానిఁ
 గాముఁ దలఁచె నాకథాముఁ డప్పుడు. 19

వ. అయ్యవసరంబున. 20

లయగ్రాహి.—

తన్ను మదిలోన వెయికన్నుల పురందరుఁడు
 సన్నుతగతిం దలచు వెన్నునిసుతుండుకా
 చెన్నులు వెసం దలకి యున్నఁ గని తా నతనిఁ
 దిన్నఁగనుఁ గొంగిటను నున్న రతికాముం

జిన్నతన మేల పెరిగిన్నియలప న్నలది
 నన్ను మరువం దగిన యన్న మదనుండుగ
 నిన్ను వెలిగా నతుల నల్లలఁ దలంతునె ప్ర
 నన్ను మతితోడ పను మన్ని టుజిఁగింతున్. 21

క. నను దేవేంద్రుఁడు దలఁచెను
 పనిగొని నేడేల దలఁచి మకజనేత్రీ
 తన కేకార్యము గలిగెనొ
 పనిలేక తలంపఁ డతఁడు భామిని నన్నున్. 22

మ. లలనా పంపుము తన్నిమి త్త మరయఁగ లక్షింప నీప్రాద్దే పో
 వలయుఁగ వచ్చి దలంచుచోట రమణీ వర్ణింఁగఁ గార్య
 ముల్, గల పెన్నేనియు నన్న నాపను లెటుంగం జెప్పఁ
 దాలించెదఁగ, వెలచీ ముగ్ధపుగాన రాచపనులుర్విజెప్పఁగా
 వచ్చునే. 23

చ. ఎనయఁగ సర్వలోకములు నేలెడురాజులరాజు గాఁడె యా
 తనిదెన భ్రాంతియే పనులు తప్పక పోయిన బుద్ధి నావుడుఁగ
 పెనుపుగ నింద్రువీటికిని పేర్కొని పోయెద పేని నేను నీ
 పెనుకను వత్తు నంచు సతి పేమకఁ బల్కిన నల్ల నవ్వుచున్. 24

వ. ఆయువతికి సుమపాయకుఁ డి ట్లనియె. 25

కా. ఇల్లాండైనకులాంగనల్ మగలతో నేకెంతురా తొల్లి శో
 భిల్లంగాఁ దగ నొప్ప రాట్నభలకు నీనాక్షి మున్నెన్నమా
 యిల్లాం దైవ్వరు ప్రావల్లభులతో నిట్లాడఁగా నేర్తురే
 సల్లాలిత్యమె దేవతాసభ లనఁగ సంకేతకై లంబులే. 26

క. నేలుపులరాచసభకును
 జోలదు నీరాక వినుము పొనుగదు నీని

ల్లాలవు సురేంద్ర సఖకును
నే లని రతి నూరడించె నేచినబేడ్కన్.

27

సీ. పాటించి మృగనాభిపంకంబు మైఁ బూసి
కప్పురంబునఁ దిలకంబుఁ దీర్చి
కమ్మనిపువ్వులసొమ్ములు ధరియించి
లాలితమణికుండలములు పెట్టి
బెన్నెలనిగ్గులై వెలుఁగుచీరెలు గట్టి
పసిడిహంపావళి పట్టుఁ గట్టి
మాధవీమల్లి కామాలతీనవకుండ
దామంబు లింపార తలను దురిమి

తే. పాంథజనములగుండెలు పగిలి నిగుడ
మెరయునందియ డాకాల మ్రోయుచుండ
మగల మగువలఁ గరగించు మాయలాఁడు
లలితశృంగారవైభవలక్ష్మి మెఱసి.

28

లయగ్రహి.—

తుమ్మెదలు పెక్కుమురిపముల వెన న్తుసరి
జొమ్ము రని పద్మముకుళమ్ముల మహాశం
ఖమ్ములు భ్రమింప రసీకమ్ము వెలయుం బొగడు
సమ్మదపుఁ జిల్కలరవమ్ములు చెలంగ
గ్రమ్మి కలకంఠములు నిమ్ముల మరాళములు
గ్రమ్మగను గాలి గడుఁ గమ్మనయి వీవక
కమ్మ నగువిల్లుఁ బువ్వుటమ్ములను బట్టి వెల
య మ్మరుఁడు పువ్వులరథమ్ము వెన నెక్కెన్.

29

వ. ఇట్లగణ్యశృంగారవైభవాదంబరుం డై రతీదేవిదీపనలు
గైకొని వీడ్కొని కదలి యక్కందర్పుం డమరేంద్రపురంబు
నకుం బ్రయాణంబు చేసి గగనంబున వచ్చుచు, 30

— అ మ రా వ తీ వ ర్ణ న మ —

సీ. కొమరొంది పొడవై నగోపురంబులచేతః
దనరాదు దివ్యసౌధములచేత
బహురత్న కాంచనప్రాసాదములచేతః
గమనీయవిపణిమూర్తములచేత
పుణ్యజనాళిచే బృందార కాశ్పరో
గంధర్వకిన్నరగణముచేత
బహువిమానములచే బహువాద్యములచేత
బహువనాతరసరఃప్రతీతిచేత

ఆ. పసిడికొండమీఁద బహువైభవమ్ముల
లలితదేవరాజ్యలక్ష్మీమెఱసి
సకలభువనభవనచారుదీపం బైన
పట్టణంబు వజ్రి పట్టణంబు, 31

వ. కనుంగొని యనంతవైభవంబున నన్నగరంబు ప్రవేశించి
గోవిందనందనుం డసమానసుందరుం డై చనుదెంచుచున్న
సమయంబున 32

ఉ. ఓలి నలంకరించుకొని యొండొరు మెచ్చనివైభవంబున
గ్రాలుచు మేడ లెక్కి యమరావతిలోఁ గలకన్నె లందఱు
సోలుచు జాలకావలులఁ జూచుచు నోసతులార యారతీ
లోలునిఁ గంటిరే యనుచు లోలత నప్పడొకర్చొకర్తుతోన్.

సీ. కమనీయసంపుల్ల కమలాక్షి యీతఁడే
 కామినీమోహనాకారధరుఁడు
 సలలితసంపూర్ణ చంద్రాస్థి యీతఁడే
 విరుదుగండకగండవిరుదువాఁడు
 ఘనతరమదమ త్తగజయాన యీతఁడే
 పంచబాణంబుల బహుళయశుఁడు
 కొమరారునవపుష్పకోమలి యీతఁడే
 మగువల మగలను మలచుజెట్టి

ఆ. యనుచుఁ జూచి చూచి యంగజానాకార
 సరసీలోన మునిఁగి జాలిఁ గొనుచు
 నొసర గోడ వ్రాసినట్టి రూపంబుల
 కరణి నుండి దివిజకాంతలెల్ల.

34

వ. అంత నద్దేవేంద్రమందిరంబు చేరం బోయి.

35

ఉ. సంగడిఁ గోయిలల్ నడువ నందడి వాయుచుఁ జంచరీకముల్
 మంగళగీతముల్ చదువ మానుగ రాజమరాళసంఘముల్
 చెంగట రాఁగ వాసపుని శ్రీమొగపాల రథంబు డిగ్గి యా
 యంగభవుండు చొచ్చె నమరాధిపుకొల్వొడ బ్రమోద
 మగున్ డై.

36

వ. ఇట్లు దివ్యాస్థానమంటపంబు దరియం బొచ్చి.

37

సీ. అతిమోహనాకారుఁ డై వెలింగెడువాని
 నభినవశృంగారుఁ డైనవాని
 కడిమిమై నాకలోకంబు నేలెడువాని
 నొడలెల్లఁ గన్నులై వెలయువాని

పొలుపారఁ గేల దంభోభియొప్పెడువాని
 నత్యంతవైభవం దైనవాని
 కేయూరకంఠాంకితబాహువులవాని
 నిమైసమణికిరీటమువాని

ఆ. గరుడసిద్ధపాథ్యగంధర్వకిన్నర
 భుజగపతులు గొలువ పొలుపుమిగిలి
 తేజరిల్లువాని దేవేంద్రుఁ బొడఁగాంచి
 సమృదమున సంగసంభవుండు.

38

వ. ఇట్లు పొడఁగాంచి నిరుపమనయవినయభయజనితమానసుండై
 నమస్కారంబుచేసినకుసుమసాయకుం గనుంగొని విపుల
 ప్రమోదంబున నెదురు వచ్చి వలదు తగ దని బాహుపల్ల
 వంబుల నల్లనయొత్తి పలుమాట నందందఁ గొంగిలించుకొని
 దేవేంద్రుఁడును సతులితతేజోమహిమాభిరామ కనకమణిగ
 నాలంకారసింహాసనాసీనుం జేసి మఱియు నొక్కదివ్య
 హారంబు సమర్పించి మహనీయమధురవచనముల నిట్లనియె.

క. చనుదెంచితి కుసుమాయుధ
 చనుదెంచితి పంచబాణ శంఖరవైరీ
 చనుదెంచితి కందర్పక
 చనుదెంచితి యెల్లపనులు సంతోదములే.

40

వ. అని మహేంద్రుం డడిగిన సంగసంభవుం డిట్లనియె.

41

ఉ. ఓమహితప్రతాప భువనోన్నత మీరు గలంతకాలము
 న్నేమి కొఱంత సమృదము నిప్పుడు నన్నుఁ దలంపఁ గారణం
 బేమి సురేంద్ర! నీతలఁచునంతఁ గృతార్థుడ నైతిఁ బాలదే
 నీమదిలో ననుం దలఁప నేడొకకార్యము నీకుఁ గల్గెనే.

పీఠభూషణ

వ. అనిన విని పురందరుం దిందిరానందనున కి ట్లనియె. 48

ఉ. నీభుజదండవిక్రమము నీమహిమాతిశయాభిరామముగా
శోభితకీర్తి మ్రేగలుగఁజేసొనఁ గార్యము మమ్ము జోకతో
సాధరమైనకార్యముల నారయ నెవ్వరిభార మయ్యయో
శోభితమూర్తియోభువనసుందరయోగురుడై ర్యమందరా.

క. నీకును భారము గా దే
జేసొని యొనరింతుఁ గాక చెప్పెద నొకటిగా
లోకంబులవారలకును
నాకులకును నీవు మేలొనర్చుట సుమ్మి 45

క. వారిజగర్భనివరమునఁ
దారకుఁ డనుదానవుండు తద్దయుఁ గడిమిగా
గారించె నఖిలజగములు
పోరం గడతేరఁ డెట్టిపురుషులచేతన్. 46

క. పురహరునకు నద్రిజకును
ఖరఁగం బ్రభవించునట్టి బలియుండు వానిం
బరిమూర్చు నద్రికస్యకఁ
బురహరునకుఁ గూర్చి కీర్తి జొందుము మదనా. 47

సీ. ఇది యెంతపని నీకు నిందిరానందన
తలఁపులోపలఁ జేర్చి దలఁతుగాక
తలఁచి నీభుజదండదర్పంబు శోభిల్లఁ
గొనజొని మము వీడుజొందుగాక
జొనినబలంబులు జొమరారఁగాఁ గొల్వ
భూతేకుపై దండు బోదుగాక

పోయి విజృంభించి పోరి నారి పోరించి
తీపులవిల్లెక్కు దీతు గాక

ఆ. తిగిచి పువ్వుటమ్ము తెఱగొప్ప సుధించి
విశ్వనాథుమీఁద విడుతుగాక
విడిచి కలఁచి నేర్పి విశ్వేశుమ్ముడుకేళి
యేర్పడంగ గిరిజ కిత్తు గాక.

48

వ. అని ప్రియంబులు వలుకుచున్నపురందరుం గనుంగొని
కందర్పం డి ట్లనియె.

49

శా. ఓహో యీపని నన్నుఁ బంపఁ దగవా యూహింప నాకుఁ శివ
ద్రోహం బిచ్చెయిఁ జేయఁగాఁ దగునె యీ ద్రోహంబుఁ
గావింపఁగా, నాహా వద్దని మాన్పుబట్ట కిడిచేయ నీరు
పొమ్మందురే, మోహాతీతుఁడు శంభుఁ డాతనికి నేమో
హంబు లే దెచ్చెయిన్.

50

ఆ. కొలఁది లేదు పేర్చి కోపించె నేని వి
రించినై న శిరము ద్రెంచికాని
విడువకున్న బిరుదువిన్నాఁడ వెన్నాడ
నభవు జేరవెఱతు నమరనాథ.

51

క. తలఁపులు మఱపులు దమలో
పల మఱచి విరాళవృత్తిఁ బరమేశుఁడు దాఁ
గలఁడని లేఁ డని యెఱుంగరు
సురలఁ గడచినట్టివాఁడు సొరఁ జొరవేదీ.

52

క. ఆరయ నేకాంతస్థలిఁ
జేరంగా రాదు నాకుఁ జేరఁగఁ దరమే

*ఆరయ సేకావస్థలః

శేరి వెలుంగొందు నాకుఁ శేరం దరమే,

53

వ. అదియునుం గాక,

54

సీ. పుండరీకాతునిపుత్రుండ నై సేను

నిభచర్మధరునిపై నెట్లు వోదు

పోయిన వద్దేవుభూరిప్రతాపాగ్ని

నెరయంగ నాతేజమెందు మోచు

మోచిన పరమేశుమూర్తి యే గనుఁగొని

యెదిరి విజృంభించి యెట్లు వత్తు

వచ్చిన మాతండ్రి వావిరిఁ గోపించి

యేచూపుచూచునో యేను వెఱతు

ఆ. వెఱతునయ్య యెన్నివిధములఁ జెప్పిన

కొలఁది గాదు నా కగోచరంబు

నిక్క మివిధంబు నీయాన దేవేంద్ర

మృగకులేంద్ర నోర్వ మృగమువశమే,

55

వ. అనవుడు రతీమనోహరునకు శచీమనోహరం డిట్లనియె, 56

ఆ. పొందుగానిపనికి పొమ్మందునే నిన్ను

నింత చింతయేల యిట్టిపనికి

దర్పచిత్తుఁ డైనతారకాసురుచేతి

బాధ మాన్పి కీర్తి బడయుమయ్య,

57

సీ. జగములోపలఁ గల జంతురాసులఁబట్టి

మనసులఁ గలఁచు నీమహిమ మహిమ

* ధీరతఁ ద్రిపురాంతకుఁడగు ఫాలాతునివహింపఁబడనోపదామ!

నాటుచో గంటు గానఁగరాక వాడి యై
 సరిలేక నాటునీశరము శరము
 పరమేష్ఠీసృష్టి లోపలి పురుషుల కెల్ల
 దీపమై వెలుఁగు నీరూపు రూపు
 అఖిలంబు నెందాఁక నందాఁక నందమై
 పృథుతరందైన నీబిరుదు బిరుదు

ఆ. శూలి నైనఁ దాపసుల నైనబాధింతు
 గాలినైన నెట్టిఘనుల నైనఁ
 గలదె నీదుపేర్తి ఘనత తక్కింపులకు
 నిన్నుఁ బోల వశమె నిరుపమాంగ.

58

క. ఒప్పునిపని కేఁ బంపను
 ఒప్పుగఁ బుష్పాలపూజ లొనరించుగతిగా
 గప్పుము దేవరశిరమును
 నిప్పుడు నీపుష్పశరము లింతే చాలున్.

59

శా.లోకాధీశుఁడు శూలి నిన్నుఁ గనినకా లోకోపకారార్థియై
 యీకాత్యాయనిఁదన్నుఁగూర్చుదనపై నేతెంచివాఁడంచుదా
 నేకీడుం దలపోయకుండు నలుగం దీమాట సిద్ధంబు నీ
 కీకార్యం బవలీలగా నెఱుఁగుమీ యేపారఁ గందర్పకా.

క. ఇట్టివిధంబులు చెప్పిన
 నెట్టన నినుఁజోటివాఁడు నెరవిరు దైనకా
 ఘట్టనఁ గావించెద నని
 బెట్టిదములు పలుకుఁ గాక పిఱికియు నగునే.

61

క. ఎంతపని యైన మైశొని
 పంతంబునఁ జేయు నీవు భయమున నకటా

చింతించెడు పలుమాటను

చింతించుట నీకుఁ దగదు చిత్తజ వినుమా.

62

సీ. కలకంఠగణముల కలనాదములతోడఁ

గలహంసనాదంబులు గడలుకొనఁగ

అరయ డాకాలివెండెరము నాదముతో

ఝంకారనాదంబు జడిగొనఁగ

భూరిసుందరరాజకీరనాదములతో

వెడవింటినాదంబు సుడిగొనఁగ

నందంద చెలరేగి యూర్పునాదములతో

శరవేగనాదంబు జడలుకొనఁగ

తే. కలిసి వెన్నెలగాయంగఁ గమ్మగాలి

యెలమి వీవంగఁ బూవింటి నెక్కుద్రోచి

శరము సంధించి యేయుచో శంకరుండు

కలఁగునంగజ మమైల్లఁ గావుమయ్య.

63

వ. అని మఱియును బ్రియంబును కఱకును దొరల నాడు దేవేం

ద్రువచనంబులకు విహ్వలీకృతమానసుం డై కొంతప్రాద్దు

విచారించి యెట్టకేలకు నొడంబడి సురేంద్ర భవదీయమనో

రథంబు సఫలంబుఁ జేసెద నని పల్కి మఱియు నిట్లనియె.

ఉ. బంటుతనంబు వెంవెనఁగఁ బచ్చనికార్తుక మెక్కువెట్టి యా

యెంటరి యైనయట్టి శివయోగసముద్రము నాడుకొలఁగ

రెంటలు చేసి శీఘ్రమున నిక్కముగాఁ జలికొండకూతుపు

ట్టింటికి గొరివెంటఁ జన నీశునితోఁ బఱుట సురాధిపా. 64

వ. అనిన విని పురందరాది దేవగణంబులు బహుప్రకారంబుల
నంగజాతుని వినుతించి వీడ్కొల్పిన సత్యంతకర్త పాశబద్ధ
మానసుం డై నిజమందిరంబునకుం జనియె. 66

— కందర్పుడు రతీజేవికి తానరిగినవృత్తాంతంబు చెప్పట —

క. తననాథుండు వచ్చుట గని
వినయంబున నెదురువచ్చి విభుచిహ్నముఁ దాఁ
గనుఁగొని పెదవులు దడవుచుఁ
దనపతికి రతీలతాంగి దా నిట్లనియెన్. 67

సీ. చిత్తసంభవ నీదుశ్చంగారవారాశి
మాఁగియున్నదిగాని మ్రోతలేదు
కందర్పనీముఖమలముకళ యెల్ల
నెక్కడఁ జొచ్చెనో యెఱుఁగరాదు
మదన నీతియ్యనిమాటలు చెలరేగి
వంతలై పలుమాట విసఁగరావు
అంగజ నీలోచనారవిందంబులు
సురింగి యున్నవి గాని సొంపు లేదు

ఆ. ఎట్టిపనికిఁ దలఁచె నేమని పంపెనో
భూధరారి నిన్ను బుజ్జగించి
విబుధులెల్లఁ బంప వెట్టివై యేపనుల్
నేయ నియ్యకొంటి చెప్పవయ్య. 68

వ. అని పలికినఁ బ్రాణవల్లభవదనం బాలోకించి పంచబాణుం
డి ట్లనియె. 69

సీ. నాతి యిక్కడ నుండి నాకంబుకుం బోయి
యమరావతీపురం బమరఁజేరి

దేవకాంతలు రెండు దెసలఁ జూచుచు నుండ

దేవేంద్ర మొగపాలఁ దేరు డిగ్గి

పోయి నే మ్రొక్కినఁ జాలుపార మన్నించి

నాకాధినాథుండు నన్నుఁ జూచి

బాలేందుమాళికిఁ బార్వతికన్నియఁ

గూర్పంగఁబుట్టెడు కొమరుచేత

ఆ. దారుణాత్మకుండు తారక దైత్యుండు

జేగు ననుచుఁ జెప్పి వీడుకొలిపె

వనితపంపు వూని వచ్చితి నింక దం

దెత్తి పోవవలయు నీకుమీఁద.

70

— రతిదేవి శివునిపైఁ బోవవలసి మనస్సును మఁదలించుట —

న. అనవుడు నక్కాంతాతలకంబు విస్తయాకులచిత్తయై

మూర్ఖిల్లి తెలివొంది నగవును గోపంబును దైన్యంబును

సుడివడుచుండ నిట్లనియె.

71

కా. ఏలా మన్మథ యిట్లు పల్కుఁ దగవా యీచందముల్ మేలె

నీ, వేలా మూఢుడ వైతి నీదుమది దా నెచ్చోటికిం జోయె

మి, భ్రాతృలాపంబులఁ బల్కు నీకుఁ * దగ భవ్యంబో రతి

క్రీడయె, కాలారిఁ ద్రిపురారిఁ జేరవశమే కందర్ప నీబోటికిన్.

ప. ఆదియునుంగాక.

72

రీ. నిఖిల ప్రపంచంబు నిర్మించి శోభిల్లు

పరమేష్ఠికంబు నీబలము బలమె

మూఁడువేల్పులఁ బట్టి మూలకుఁ జొనిపిన

కరివైరికంబు నీవెరవు వెరవె

ఘనభీకరాటోపకలితుఁడై వ ర్తిల్లు
 లయకాలుకంపె నీలావృ లావె
 ఖలదై వములనెల్ల ఖండించి మించిన
 యంతకుకంపె నీయరుదు యరుదె

ఆ. యెట్టిఘనులఁబట్టి యెనయంగఁ దలకొని
 తెచ్చి విఱిచి త్రుంచి వచ్చినాఁడు
 వలదు శంభుతోడనైరంబు మన్తథ
 యూరకుండి చచ్చువారు గలరె.

74

చ. కలువలరాజు పువ్వు కడికంచము బ్రహ్మకపాల మన్నువ
 న్నెలపులితోలు చీర పదనిర్మలపద్మము విష్ణువమ్మ వే
 దలలవిభుండు కంకణము తప్పని లెంకలు దేవసంఘముల్
 సలలిత మద్దుహామహిమ సర్వము వాని గణింపవచ్చునే.

75

శా. పుట్టించుకొ భువనంబు నల్పాగములకొ బొల్పారఁగా థాతయై
 పట్టైరక్షణసేయుచుండును సుథాపర్యంకుడై రుద్రుడై
 కట్టల్కం దెగటార్చు నిట్లు మఱియుం గర్వించి లీలాగతిం
 గట్టా యిట్లు మహేశుమీఁద నరుగంగా బాడియే
 మన్తథా.

76

ఉ. ఏమని చెప్పవచ్చు నతఁ డెంతటివాఁ డని పల్కవచ్చు నీ
 భూమియు నాకసంబు జలవూరము నాత్మయు నగ్ని
 గాలియొక, సోముండు చండభానుఁ డగు సూర్యుండు
 నాతఁడుఁ దాను బ్రహ్మయుం, దామరపాతుండు న్నతని
 తత్త్వముఁ గానరు నీకు శక్యమే.

77

మ. చదువుల్ మంత్రములుం బురాణపయముల్ శాస్త్రంబులుం
 గూడి యుమ్ముదుకం గానఁగ లేక తోచినగతిం మోదించి

వర్ణించునా, చదువుల్ పూర్వులు కన్న విన్నతపసుల్ స్రవ్యం
డముల్ కుక్షిలో, నుదయం బైనవి గాన నమ్మహిమ దా
నూహింపరా దేరికిన్. 78

కాకల్లోలభ్యని మంత్రజాలములునుం గాయంబు బాతీనముల్
సల్గలిత్యతతిద్విజుల్ మణులు నక్షత్రావళుల్ ఘేనముల్
తెల్లం బైన త్రిమూర్తు లూర్వులు గతుల్ దివ్యప్రభావంబు
రం, బిల్లంగా జలవూరసంకుల మహాశ్రీకంఠవారాశికిన్. 79

వ. మఱియు నిట్లనియె. 80

సీ. భూకాంతతేరును బూవులతేరును

నిర్జరసుఖటులు స్తీరభటులు

కనకాచలమువిల్లు కడుతియ్య నగువిల్లు

మేటిసందిపడగ మీనుపడగ

బహుమంత్రవాజులు పచ్చనివాజులు

పెక్కుదలలనారి భృంగనారి

నలుమొంగంబులయంత నవనసంతుండు యంత

పురుషోత్తమం డమ్మ పూవుటమ్మ

ఆ. వెలయరేయుఁబగలు వెలిగించుకన్నులు

తమ్మి కండ్లు త్రిపురదైత్యకోటి

గురి విటవ్రజంబు గురి యతనికి నీకు

నేమి నెప్పవచ్చు నెంత కెంత. 81

క. నిరుపమ నిర్మలనిశ్చల

పరమమహాదివ్య యోగభరితనిజాంతక

కరణుండు శివునిం గెల్పుట

విరహంబు జొరిగొంటుకాదు విరహరాతీ. 82

సీ. ఖద్యోతబృందంబు గర్వింప వచ్చునే
 పరఁగ దేజుఁ ప్రదీపంబుమీఁద
 పరఁగఁదేజుఁ ప్రదీపంబు శోభిల్లునే
 యాభీల ఘోరదావాగ్నిమీద
 ఆభీలఘోరదావాగ్ని పెంపేర్చునే
 పవలింటి భానుబింబంబుమీఁద
 పవలింటిభానుబింబంబు వెలుంగునే
 ప్రళయకాలానలప్రళల మీఁద

తే. ప్రళయకాలాగ్నికోటిచే బ్రజ్వరిల్లు
 మంటఁ గలకంటఁబరఁగు ముక్కుంటిమీఁద
 వ్రాల నేరదు నీ పెంపు దూలుఁ గాని
 జితజగజ్జనసంఘాత చిత్తజాత.

83

క. అని నేర్పు మెఱసి పలుమరుఁ
 దనకుం గడుబుద్ధిచెప్పు దామరపాక్షిం
 గని కర్త పాశహతుడై
 తనసతికి మనోభవుండు దా ని ట్లనియెన్.

84

మ. బలభేద్యాదిసురాళితోఁ బలుకు నా పంతంబు * చెల్లింప ను
 త్వలగంధీతలఁపొండె గాని యతఁ డీబ్రహ్మాండభాండావళుల్
 కలఁగం జేయు సదాశివుం డని యెఱుంగఁజాలుదుం జాలునే
 కలకంఠీరవకంబుకంటి శివు వక్కాణింప నిం కేటికిన్.

85

వ. అని పల్కి మరుండు మదాంధసింధురంబునుం బోలె నతు
 లితమదోద్రేకమానసుం డై తదవసరంబున.

86

* చెల్లింతును, త్వలగంధిం వగుబొందు, కూలి (చూడు) మతఁడీ,

క. ఖండేందుధరునిమీఁదను

దండెత్తఁగవలయు ననుచుఁ దనబలములఁ బి

లుండ్లని కాలరి తుమ్మెద

తెండములగ మరుఁడు పంపె దద్దయువేడ్కన్.

87

ఉ. పంపినఁ గాలరు ల్లదలి పంకజరేణువు రేగునట్లు గా

వింపుచుఁ బోయి జొవ్వురని పిల్చినఁ దద్బలముల్ చెలంగఁగాఁ

గంపితులై పతిం గొలువ గ్రక్కున నప్పుడు వచ్చి రోలిమైఁ

దెంపును సొంపుగ్రాలఁ గడుదీప్రగతిం రతినాథుఁ గానగన్.

క. ననములఁ గొలఁకులఁ దిరిగెడి

ఘనకోకిల కీరభృంగ కాదంబతతుల్

చను దెంచి కొల్పె పశ్చిమ

ఘనతరకై లార్కతేజఁ గామునిఁ గడఁకన్.

89

వ. ఆయ్యవసరంబున.

90

సీ. బలము నేర్పులతోడఁ బన్నించి తెండని

పడవాలు కోకిలపంక్తిఁ బంపె

భేరిమృదంగాదిచారునాదంబులు

నెనయఁ దుమ్మెదల మ్రోయింపఁ బంపె

రాకీరములఁ గట్టి రథ మాయితమునేయ

సంగడికాని వసంతుఁ బంపె

మహనీయమగుచున్న మనబలంబులనెల్ల

గమనింపుమని కమ్మగారిఁ బంపె

ఆ. మేలుబలమువాఁడు మీనుటెక్కిమువాఁడు +

నిఖిల మెల్లఁ గలఁచు నేర్పువాఁడు

పచ్చవింటివాఁడు పరగఁ బల్పువుటమ్ము
గలుగువాఁడు ప్రాధగతులవాఁడు.

91

క. తనలేజము తనబలమును

తనగర్వము తనమదంబు దనసంపదయుఁ

ఘనతరముగ నచ్చెరువుగఁ

పనిగొని పరమేశుమీఁదఁ బైనంబయ్యెన్.

92

వ. అంత.

93

సీ. కమలపండము నున్నఁగాఁ జేసి యిరుసుగాఁ

గావించి కెందమ్మికండ్లఁ గూర్చి

తగ నించు మోసుల నోగలుగాఁ గావించి

కర మొప్పుఁ గేదఁగికాడివెట్టి

సంపెంగమొగ్గల చనుగొయ్య లొనరించి

పల్లవంబులు మీఁదఁ బటపుఁజేసి

చెలువైన పొగడదండలచేత చిగియించి

యెలదీఁగెపలుపులు లీలఁ జొనిపి

ఆ. తెఱఁగు లరసి పువ్వుతేనెఁ గందెనవెట్టి

గండురాజకీరగములఁ గట్టి

మెఱయ చిగురుగొడుగు మీనుటెక్కెము గ్రాలఁ

దేరు బన్ని సురభి తెచ్చె నపుడు.

94

వ. ఇట్లు మహిమాతిశయం బగుసుమరభం బాయత్రంబు చేసి

వసంతుఁ డనంతవైభవంబున సంగసంభవుం గాంచి దేవర

యానతిచ్చినవిధంబునఁ దేరాయత్రంబుచేసి తెచ్చితి నదియునుం

గాక పికమధురమరాశినేనా నాయకులదండు గండుమొనలై

రతీంద్రానీరాకగోరుచు మొగపాల నున్నవారని విన్నవించిన

నవధరించి పురారాతిమీఁద దండు గడునించి మెయి వెంచి
 విజృంభించి సమంచితపుష్పబాణాననతూణీరసమేతుండును
 ద్రిభువనభవనాభినవసుందరుండును రంగద్భృంగమంగళ
 సంగీతపాతకానేక నిర్మలమహనీయ నాదమోదిత మాన
 సుండును భూరికీరకై వారనిజగుణాలంకారుండును కలహంస
 నాదగణపరివృతుండును నగణ్యపుష్పరథారూఢుండును
 జగన్తోహనుండును సగోచరచారుశృంగారుండును హారకే
 యూరమణిమకుటాభిరాముండును రమణీయరతిరామాసుం
 యుతుండును కలకంఠకీరసేనాధిష్ఠితుండును బల్లవచత్ర
 చామరకేతసాలంకృతుండునై సభోభాగంబునం జోవు
 చుండె నయ్యవసరంబున. 95

మ. కనియెం గాముఁడు మాతులుంగకదలీఖర్జురపున్నాగచం
 దనజంబీరకదంబరంభఫలినిదాడిమమందారకాం
 చనవాగార్జునబింబకంటకఫలానంతప్రవాళావళీ
 వనసంరంభము శీతవంతమును శర్వాణీ ప్రియోపాంతమున్.

వ. కని యమ్మహావనంబు దరియం జొచ్చి. 97

సీ. తనమనోవీధిపై దర్పంబురెట్టించి

చెన్నొండ పెడవిల్లుఁ జేతఁ బట్టి

దట్టపుమొల్లలు తలజొమ్మికము వెట్టి

సొంపారఁ బూవులజోడుఁ దొడిగి

తనబలంబులనెల్ల మొనలుగాఁ గావించి

కలువలతూణీరములు ధరించి

యక్కజముగ మీసలెక్కి మెత్తించి రా

చిల్కలతేరెక్కి చివురుగొడుగు

అ. బాలకోకిలంబు బట్టంగఁ గడువేడ్క
గీరచయము తన్నుఁ గీర్తినేయఁ
గమ్మగాలితోడఁ గదనపన్నధుడై
కాముఁ డేగె సోమజాటుడకు.

93

వ. ఇవ్విధంబున నత్యంతసమృద్ధంబున సకలసన్నాహబలపరి
వృత్తుండై నిదురపోయినపంచాననంబు నందంద మేలు
కొలుపు మదగఁజంబుచందంబున నిందిరానందనుండు నిరుపమ
నిర్వాణనిర్వంచకనిర్విషయనిరానందమానసుండును సకల
బ్రహ్మాండభాండసంధోహవిలంబితనిర్మలపరమభద్రాసీన దివ్య
యోగభ్యాససంతతభరితాంతరంగుండును నిర్గుణుండును
నిర్వికారుండును నై తన్నుం దాన తలపోయుచు నశ్రాంత
సచ్చిదానందహృదయుం డగునమ్మహేశ్వరుం గాంచి యల్ల
నల్లన దాయం పోయి తదీయాభిముఖుండై మనోభవుండు.

లయగ్రాహి:—

ఇంచువిలుకాఁడు వెస నించువిలుఁ జూచి మెయిఁ
బెంచి తమక మ్మినుమడించి గుణముల్తో
యించి దివిజారి నలయించి విటచి త్రములు
చించి పువుటమ్ము మెఱయించి కడిమిఁ గ
ధించి శివు నేయఁ గమకించి తనచి త్రమునఁ
బంచముఖమానససమంచితము నాలో
కించి వెఱఁగంది గుఱి యించుకయుఁ గానక ద
లించి నిలిచెఁ గళవలించి భయవృత్తిక.

100

మ. విలుజూచుఁ వెలిజూచుఁజూచుసురలఁ విశ్వేశ్వరుంజూచుఁ
గొందలమందుం దలపోయఁజూచుఁగడిమిఁ దర్కికరాలం

కృతౌ, జ్వలవిభ్రాజితనిత్యనిర్గుణతపోవాచాన్నిధింశ్చైవరం
గలఃపం జాఁచుఁ గలంపలేక తలకుం గాముండునిశ్చేష్టుడై.

క. అంత శివార్చన సేయఁగఁ

గాంతాతలకంబు కైలకన్నియ వచ్చెన్

కంతునిదీపమొ యనఁగా

నెంతయు లావణ్యమున మహేశ్వరుకడకున్. 102

క. గిరినందన డాయం జని

యగుదుగ మఱిపూజసేయ నత్రటి మాలిన్

గిరిజకరంబులు సోఁకినఁ

బరమేశునిచిత్త మెల్లఁ బరవశమయ్యెన్. 103

వ. ఆసమయంబున.

104

కా. టంకారధన్విని నింగి నిండ వెడవింటం పుష్పబాణంబు ని

శృంగం బూని సురేంద్రు కిచ్చినప్రతిజ్ఞానీధి గాఁ జేసి తాఁ

గింక నిర్విలగఁ దీసి గౌరి శివుని గేలెత్తి పూజించుచో

హంకారించుచు నీకు నేనె మదనుం డుజ్జ్వంభసంరంభుడై.

క. మదనుం డేసినబాణము

హృదయంబునఁ గాడి పార నీకుండు దన్నున్

బెడరించె నెవ్వఁ డక్కడ

మదచిత్తుండు భూరకర్త మానసుఁ డనుచున్. 106

క. ఏసీయు నంతటఁ దనియక

భాసీలి వెండియును బుష్పబాణము నారిం

బోసిన మానససంభవు

నీకుండు గను విచ్చి చూచె నెవ్వఁడో యనుచున్. 107

వ. ఇట్లు చూచిన.

108

మ. కలశైలంబులు భేదిల జలనిధుల్ కోలాహలంబై వెనం
గలఁగఁ దిక్కులు ఘూర్ణిల జగము లాకంపింప విశ్వంభరా
స్థల మల్లాడ నభస్థలిం గరుడగంధర్వామరాధీశ్వరుల్ [లన్.
పలుమాటుం బెగడొందఁ జొక్కలురల బ్రహ్మాదులు భీతి

క. భుగభుగ యను పెనుమంటలు
భగభగ మని మండ నంత బ్రహ్మాండంబు
దిగుదిగులు దిగులుదిగు లనఁ
దెగి మరువైఁ జిచ్చుకన్ను దేవుఁడు విచ్చెన్. 110

క. దిక్కు లెఱుమంటఁ గప్పెను
మిక్కిలిగా మింటనెగయుమిడుఁగురుగములు
గ్రక్కదలి రాల వడిగాఁ
జొక్కలు ధరఁ బడఁగ మింట సురలుం గలఁగన్. 111

వ. అంత. 112

సీ. కలహంసములతోడ గండుగోయిలలతో
మేలై న కమ్మదెన్నెరలతోడ
చిలుకలగములతో నలరుల తేరుతో
శరముఘాన్నిన శరాసనముతోడ
పుష్పహారములతోఁ బుష్పవస్త్రములతోఁ
దనరారు మకరకేతనముతోడ
పువ్వులజోడుతోఁ బువ్వులదొనలతోఁ
గొమరారు చిగురాకుగొడుగుతోడ

*బుష్పవస్త్రములతోడ.

పరభక్త—6

ఆ. మఱియుఁ దగినయట్టి మహిళశృంగారంబు

తోడఁ గూడి వేగఁ దూలి తూలి

శివునినుదుటికంటిచిచ్చుచే సుడివడి

పంచవింటిజోదు భస్మమయ్యె.

113

క. ఓహో దారుణతను మిది

యాహా మరుఁ డీల్లె నీల్లె నని శివమదనో

గ్రాహవము చూచి మింటను

హాహానాదంబులిచ్చి రమరేంద్రాదుల్.

114

వ. మఱియు నయ్యవసరంబున ఫాలలోచనాభీలపావకకరాళ

జ్వాలావలీపాతభస్మీభూతుం డై చేతోజాతుండు దెగుటఁ

గనుంగొని విస్తయాకులచిత్తయై యతని సతియైన రతీదేవి

జల్లని యుల్లంబుపల్లటిల్ల నొల్లం జోయి మూర్ఛిల్లి యల్లన

తెలివొంది శోకంబు వెల్లి మునింగి కలంగుచుఁ దొలంగరాని

బలువగలపా లై తూలుచు వదనంబును శిరంబును వదన

గహ్వరంబు నందంద మోదుకొనుచు మదనుండు వొలిసిన

చోటికి దాయం జోయి యిట్లని విలపింపం దొడంగె. 115

ఉ. హా వలరాజ హా మదన హా హాభూరాయతచారలోచనా

హా*విరహాభిధూనననిరంతరచాపలసత్ప్రతాప

హావనజాతనేత్రతనయా యెట దాఁగితి నాకుఁ జెప్పుమా

నేవితమైననీబలము చెల్వము మంటలలోన దాఁగెనో. 116

కా.కట్టా దేవరకంటిమంటలు నినుం గారించుచో మనఃకా

చుట్టాలుం దలిదండ్రులం దలఁగితో శోకంబునుం జొందితో

బట్టంటాలని శోకవార్ధిఁ బడి నీప్రాణేశ్వరిం బిల్చితో
యెట్టుం బోవఁగ లేక మంటలకు నై యేమంటి నోమన్నఁగా.

ఉ. గ్రక్కున రావె నామదన కావవె నావలరాజ నన్ను నీ
చక్కఁదనంబుమోహమును శౌర్యమునేఁగఁగిఁదూలిపోయెనీ
వెక్కడఁ బోయి తింక నది యెక్కడ నున్నది బాప దై వమా
అక్కట చెల్లఁబో కటకటా యిదివ్రాతఁఫలంబు తప్పనే. 118

సీ. పొరిఁబొరిఁ బుంభానుపుంభంబులై తాకు
పుష్పబాణములెందుఁ బోయె నేడు
ఈరేడుజగముల నేపుమైఁ గరగించు
కడిఁది యెచ్చట దూలిగ్రాఁగె నేడు
కాముకవ్రాతంబు గర్వంబు గబళించు
టంకారరవ మెందు డాఁగె నేడు
విటులగుండెలలోన విడలించుచిగురాకు
సంపెటవ్రే లెందు సమనె నేడు

ఆ. నిన్నుఁగాన నిపుడు నీవెందుఁ బోయితి
ప్రాణనాథ నన్నుఁ బాయఁదగునె
విరహించి త్రచోర విఖ్యాతసుకుమార
అమరకై లధీర హరికుమార !

119

క. వారక నిఖిలజనంబుల
నీరసమున సతులఁ బతుల నేచి కలంపా
నేరిచి శివునిఁ గలంపఁగ
నేరువలేవై తి మదన నిన్నేమందున్.

120

శా. తల్లిందండ్రియుఁ దాతయుం గురుఁడునుం దై వంబు నాప్రాణ
ముగా, ఉల్లంబందున నీవె కాఁ దలఁచి నే నొప్పారగాఁ

నీయ్యడో, తెల్లంబో నీను నమ్మియండంగను వేస్త్రీకంతుపై
వచ్చి నీ పొత్తు పోవుట నేనెఱుంగుదు నె నీపుణ్యంబు లిట్ట
య్యెనే. 121

ఉ. తల్లులు పుణ్యగేహీనులు దండ్రులు పుణ్యజనంబు లంచు నా
యుల్లుమునందు నేఁ దలతు నోసురగేహీనులార మీరు నా
తల్లులు నేను గూఁతురను భర్త పురోములదానఁ గాన మీ
యుల్లుని నిచ్చి నన్నరల నై దువఁ జేయరె మీకు మ్రొక్కె
దన్. 122

ఉ. దేవతలార మీశొఱకు ధీరగతిం వెడవింటిబోదు దా
దేవరచేతఁ జచ్చె వన దేవతలెల్లను పాక్షి నాకు నా
దేవర మీకు నీడగవు తెల్లముగా శివుఁ గొల్చి యిచ్చిన
గావరె ప్రావరె వగపుగక్కునఁ బాపరె మీకు మ్రొక్కె
దన్. 123

ఉ. ఏ వలరాజభార్యను నుపేంద్రునిశోడల శంభుచేత నా
దేవరఁ గోలుపోయి కడు దీనత నొందుచునున్నదానఁ జం
డోవనవీధి నున్న ఖచరోత్రములార దిగింద్రులార రం
డోవనవాసులార వినరో మునులార యసాధవాక్యముల్.

సీ. పురుషభిక్షమువెట్టి పుణ్యంబు నేయరే
తపమునేయుచునున్న తపసులార
భర్త మెంతయు భర్తృదానంబు నేయరే
దివినున్న యింద్రాదిదివిజులార
నావల్ల భుని నిచ్చి నన్ను రక్షింపరే
తలలెత్తి చూచి గంధర్వులార

దిక్కుమాలినదాన దిక్కుయి కావరే
ధర్మమానసులగు తండ్రులార

తే. అమరశరణంబు వేడెద నన్నలార
అధిపుఁ గోల్పడి కడుదీన నై నదానఁ
గరుణఁ గావంగ నింక నెవ్వరును లేరు
పుణ్యమాను మొరాలించి ప్రోవరయ్యి. 125

కా. రారే యేడపు మాస్పరే మధురిపుక రప్పింపరే కావరే
పోరే కు య్యొరిగింపరే సీరికి నాపుణ్యంబు విన్నింపరే
తేరే దేవర వేడి నా పెనిమిటిక దీర్ఘాయుషాపేతుగా
నీరే మంగళసూత్ర బంధనము మీ కెంతేనిపుణ్యం బగున్.

సీ. పరమేశుఁ డనియెడిపడమటికొండపైఁ
గుసుమబాణార్కుండు గ్రుంకె నేడు

గౌరీశుఁ డనియెడు గంభీరవార్ధిలో

నరిగి మన్నభకలంబువిసె నేడు

ఫాలాక్షుఁ డనియెడి బడబాసలములోనఁ

గందర్పకాంభోధి గ్రాంఘె నేడు

మలహరుఁ డనియెడు మహితమార్తాండుచే

మదనాంధకారము మ్రగ్గె నేడు

ఆ. నేడు మునులతపము నిష్కళంకత నొందె

నేడు యతులమనసు నిండియుండె

నేడు జగము లెల్ల నిర్వలాత్మక మయ్యె

నేమి నేయనేర్తు నెందుఁ జొత్తు. 127

చ. అఱిముఱిఁ జిన్ననాడు చెలులందఱు గోల్వగఁ గూడియాడ
నీ, చిటుతది పుణ్యకాంత యనిచేతులవ్రాతలు చూచి పెద్ద

లే, మెలుగుదు మంచు చెప్పుటలు యెంతయు తథ్యము
గాకపోవునో, యెలుకలు మాలి పోచిదప నే విలపించుట
తెల్లమయ్యెఁ బో. 128

సీ. ఉచితమార్గంబున నుపలానముజేసి
యెలమి రక్షించువా రెవ్వరింక
అటవారు నిటవారు నయ్యేడుగడయు నై
యెలమి నన్నేలువా రెవ్వరింక
లీల నర్థించిన లేదని పలుకక
యిష్టంబు లిచ్చువా రెవ్వరింక
కర్ణంబులకు నింపు గా నిష్టవాక్యంబు
లేపారఁ బలుకువా రెవ్వరింక

ఆ. నేడు నాథ నీవు నీతైన పిమ్మట
తివిరి నన్నుఁ గావ దిక్కు లేమి
తలఁపులోనఁ దలఁపఁ దగదయ్యె చెల్లబో
వీరసూక్తత్ర విష్ణుపుత్ర.

129

క. అంగజ నే ననుమాటలు
మెంగలి యై వినవె కాక వేగమ నీకుం
సంగరరంగములోపల
గంగాధరుఁ గవయఁ దరము గాదంటిఁ గదే.

130

మ. కొలదిగ మూతినశంభుయోగశరధిం గుప్పింప రాదంటిఁగాఁ
గలలో నై నను నొప్పునంటి భవుఁడాఁక వద్దవద్దంటి దు
ర్బలమై యూరక వచ్చి శూలిరుషకుం బాలైతివే యక్కటా
శూలి నేనోచిననోము లిప్పుడు భవద్దూరంబు గావించెనే.

సీ. ఎప్పుడు గోపించి యెనయంగ యోగంబు
 మానునో యాయంగమాయగొంత
 యెప్పుడు మరుని దా నీక్షించి తెలిసెనో
 ధృతిః బుట్టువులు లేని తిరిపజోగి
 యెప్పు విజృంభించి యెఱుమంట లెగయంగ
 ముక్కున్ను దెఱచెనో ముదుకతపసి
 యెప్పుడు గృహమాలి యెప్పుడు గాల్చెనో
 కులగోత్రములులేని గూఢబలుఁడు

ఆ. అనుచు నెంతవైర మనుచు నెద్దియుఁ జూడఁ
 డనుచు మదనువనిత యవనిమీఁద
 మూర్ఛనోయి తెలిసి మోమెత్తి బిట్టెడ్చుఁ
 గడఁగి శోకవార్ధి గడలుకొనఁగ.

132

వ. మఱియు సత్యంతదురంతసంతాపచింతాక్రాంత యై అంత
 కంతకు సక్కంతాతిలకంబు మహాశోకజేగంబున.

133

సీ. మెఱుఁగుఁదీఁగెయుఁబోలు మైఁదీఁగె నులియంగ
 పడపడి వలికిలోఁ బొడలువెట్టు
 కోకద్వయముఁబోని కుచకుభములు గండ
 నలినాక్షి కరతాడనంబు నేయు
 నీలాలగతిఁ బోలు నీలంపుటలకలు
 ముడివడయూచి యమ్ముదితయేడ్పు
 కల్వారములఁ బోలుకన్నులు గతిచెడఁ
 గమలాక్షి కడునశ్రుకణము లొలుక

తే. ఇంతి విలపించు సత్యంత మేమ్మఁ బొక్కు
 సధిప చనుదెంచి కావవె యనుచుఁ జివుకు

సుక్కు మూర్ఖిల్లు దెలివొందు సురలఁ దిట్టు
మగువ యెంతయు సంతాపమగ్న యగుచు.

134

వ. తనమనంబున ని ట్లనియె.

135

మ. నిను వేధంగులఁ బాయఁ జాల వనితా నిర్భేదమం దేమియు
నైనప్రాణంబులు రెండు నొక్కటిసుమీ నారీమణి నమ్ముమీ
యని కావించినబాస లన్నియును గల్గయ్యెం గదా లక్ష్మీనం
దన యెవ్వారికినైన దైవభుటనలో తప్పింపఁగా వచ్చునే. 136

క. అని విలపించుచుఁ గుందుచుఁ

దనచేరువ నున్నయట్టి తాపసవర్యుఁ

ధననాథమిత్రు నీశ్వరుఁ

గనుఁగొని శోకాతురమునఁ గన్నియ పలికెన్.

137

క. తగు నంబిక శంభునిఁ గని

తగ మిమ్మిద్దఱును గూర్చుదగు నమరుపైఁ

బగమీఱఁ గృపఁ దలంపఁక

తెగఁ జిచ్చరకన్నమీఱుఁ దెరువం దగునే.

138

క. తోలి నీవు దుష్టజనులం

జాలియొంతువు లోకపతులఁ జోషింతువు నిం

దలఁ జొందవు మరు నిట్టులఁ

జాలియించుట నాదునోముపుణ్యము రుద్రా.

139

క. యేదినమన భు దశకత

లోచనుఁ డిటఁ దెచ్చి నీదులోచనవహ్నిం

ద్రోచెనె యిటుగా నోచితి

యూచందము లైననోము లిప్పుడు రుద్రా.

140

క. అనుమాటలు విని శఃభుఁడు
తనమది నీవనిత శోకతాపాకులయై
తను నేమనియాడునో యని
చనియొక శీఘ్రమున రజతశైలముకడకున్. 141

వ. అంతఁ గంతుచెలికాఁడు వసుంతుం డిట్లని విలపింపం దొనింగె.

ఉ. సంగతితోడ నావలచుజాణఁడు పాంథజనాపహారి నా
సంగడికాఁడు నన్వలచు చల్లనియేలిక దేవతార్థమీ
జంగముమీఁద వచ్చి బలసంపద నాతనికంటిమంటలగా
సంగరభూమిలోమడిసెఁ జయ్యన దేహముఁ బాసి దైవమా.

ఉ. శంకర జోగిఁదెచ్చి సమపారనివాసునిఁ జేయ కున్నచో
సంకిగల్గు నీజగము లన్నియు నిర్జరకోటితోడ నే
వంకకు వ్రాలునంచు సురవల్లభుఁ డక్కటతన్నుఁ బంప మీ
సాంకుఁడువచ్చి నేఁడు త్రిపురాంతకుచే దెగటారెఁజెల్లఁబో.

క. మానిని మదనునియుద్ధము
గానంగా నేర నైతి కాముఁడు రాగకా
దా నేల పాసిపోయితి
భూసుతగుణహారుఁ గోలుపోయితి నకటా. 145

క. అని యామని విలపింపఁగఁ
గని తూలుచు మోదికొనుచుఁ గడువగతోడకా
మననీజవల్లభ మఱి దా
విను మని యామనికిఁ బలికె విప్రులాతురయై. 146

క. అన్నా నీచెలికాఁ డిటు
వెన్నెలధరుమీఁద వచ్చివేఁగుట నీకుగా

- బన్నుగ నెవ్వరు చెప్పిరి
కన్నారంగ నట్టివేళ గాంచితో లేదో. 147
- క. తారకు తపోమహత్వము
నారయ దేవతలు నతనియానందంబు
గౌరీనాయకు శోపము
శోరిక మరుఁ బట్టి భుక్తి గొనియెం జుమ్మి. 148
- ఆ. ప్రాణసాధుఁ బాసి ప్రాణంబు నిలువదు
పోవవలయు నాకుఁ పోవకున్న
సురభి యింక నీవు సాదఁ జేర్చు పేవేగఁ
జిచ్చుఁ జొత్తు గాముఁ జేరవలసి. 149
- క. అనలముఖంబున సతులకు
ననుగమనముచేసి దివికి నధిపుఁడు దానుం
జనుట మహాధర్మం బని
వినిపించెడిబుధులమాట వినవే చెపుమా. 150
- వ. అనిన వసంతుండు ప్రలాపించు తదీయప్రకారంబుల విచారించి సముచితప్రకారంబున నిట్లనియె. 151
- సీ. యేల నిట్లాడెద వేకచిత్తంబున
నామాట వినవచ్చు నలిననేత్ర
గౌరీనాయకుఁ డింక గౌరీసమేతుఁ డై
సుఖమున్న నింద్రాదిసురలు వచ్చి
నీప్రాణసాధుండు నిష్పాపుఁ డని చెప్ప
మరలను బడయు దీవరుదుగాఁగ
అదిగాక మన్తకుం డమరులపంపునఁ
జెడిసవాఁడును గానఁ జెప్పి బలిమి

- ఆ. విబుధు లెల్ల విన్నవించిన పరమేశ్వ
రుండు భక్తవత్సలుండు గాన
పంచబాణు నిచ్చు భావింపు మిమ్మాట
వెలది నమ్ము నీవు వేయునేల. 152
- క. అని పలికిన పలుకులకును
ననుగుణమై యీ ప్రకారమగు నిజమనుచుకొ
వినువీధి నొక్కనినదము
ననుగుణముగ మ్రోసె జనుల కాశ్చర్యముగన్. 153
- వ. ఇట్లు పలికిన గగనవాణిపలుకులును వసంతుపలుకులు
నాలించి రతీదేవి యిట్లునియె. 154
- ఉ. ఎచ్చటనుండి యిందుధరుఁ డిప్పుడు పార్వతిఁ గూఁడుఁగూడె
బో, యిచ్చునె మన్నఁగుం దివిజు లెప్పుడు చెప్పుదు రిట్టివాక్య
ముల్, మెచ్చునె లోకముల్ వినిన మేదినిఁ జచ్చిన వారు
వత్తురే, చెచ్చెర నిప్పుడిబయలు చెప్పినమాటలు నమ్మవచ్చునే.
- ఉ. వలదురాశ పోవిడువు మెన్ని తెఱంగులనైన శోకసం
గాకులచిత్త నై విధవ నై గతిమాలిన దీనురాల నై
తూలుచుఁ గాలుచు న్వగల దుస్థితిఁ బొందఁగఁజాలఁబావక
జ్వాలలఁ జొచ్చి నాహృదయవల్లభు మన్నఁగుఁ గానఁ బోయె
దన్. 156
- వ. అని బహుప్రకారంబుల రతియును వసంతుండును దమలో
నుచితాలాపంబులు పలుకుచున్న సమయంబున. 157
- ఉ. వల మృగాక్షి నాపలుకు లేటికి నమ్మవు శూలి కొండరా
చూలి వివాహ మైనయెడ శోభనమంగళవృత్తి నున్నచో
వేలుపు లెల్ల సంగజుఁడు వేగుటఁ జెప్పినఁ గామునిచ్చునా

నీలగళాంకుఁ డీవిధము నిక్క మటంచు నభంబు మ్రోయుఁ
డున్. 158

క. మింట నశరీరవాణియుఁ
దొంటివిధంబునను బలికెఁ దోయజనేత్రీ
వింటివె నీనాయకుఁడే
వెంట న్నరలంగ వచ్చు వికచాబ్జముఖి. 159

వ. అని మఱియు ననేకవిధంబుల నూరడించిన వసంతానిపలుకు
లగుం గాక యని నత్యంతవిహ్వలచిత్తంబున. 160

క. సతతంబు నతులపేదన
మతి బొందుచు హృదయకమలమధ్యమునందుఁ
బలిఁ దలఁచి చింతనేయుచు
రతి దా వర్తింపె నొండు రతిలేనిగతిన్. 161

ఉ. కాముని బిల్చి పెద్దయును గౌరవ మొప్పంగ బుజ్జగించి సు
త్రాముఁడు శంభుపై బనుపదర్శకుఁడుంజను దెంచియేయుచో
సోమకళావతంసుఁడును సుక్కక మూఁడవకంటిచూపునక
గాముని నీటునేయుట జగంబులమ్రోయుటయున్నఖండమై.

— హిమవంతుఁడు తనయింటికి గూతుం గొంపోవుట —

కా. అంతగ గొండలరాజు నెమ్మనములోనావార్త యాలించి పే
సంతాపంబునఁ జిన్నవోయి చని తా సర్వేశ్వరుం గాన క
త్యంతాందోళవిచార యైనతనయ న్దా వేగఁగొంపోయె న
క్కంతారత్నముతంద్రిదోకొని చనంగానేగెళితాద్రికిన్.

క. ప్రమదంబునఁ దలిదండ్రులు
కమలాక్షిఁ జెలుల నిచ్చి గౌరతనేయుం

హిమవంతుపట్టణంబునఁ

గమలానన గౌరి కొంతకాలము గడవెన్.

164

వ. అంత నొక్కచాడు పరమేశ్వరుండు కైలాసంబున సుఖం
బుండి గౌరీదేవిని దలంచి ప్రేమచేసి యుండు పెఱింగి
నిజాంతర్గతంబున.

165

శంకరుండు వెలదియై శీతాచలంబునకు వచ్చుట

ఆ. గౌరిమీఁదఁ ప్రేమ కడు సంకురింపంగ

సమృదంబుతోడ సంభ్రమించి

అద్రిరాజు వీటి కరుగుదునో యని

తలఁచె దృఢముగాఁ గ మలహరుండు.

166

వ. ఇట్లు తలంచి.

167

క. ఏవెంట నరుగవచ్చును

యేవెంట లతాంగిఁ జూతు నిందువదనతో

నేవెంట మాటలాడుదు

నేవెంట మృగాక్షిఁ గదియ నెంతయు నొప్పున్.

168

వ. అని విచారించి.

169

సీ. కాళోదరాధీశకంకణంబులుదాచి

శంఖకంకణములు చాలఁ దొడిగి

సామజదనుకేంద్రచర్తాంబరము దాచి

* రమణీయమలినాంబరము గట్టి

గంగానిశానాథకలితజూటము దాచి

కుటువెండుకలు గలకొప్పుపెట్టి

* కమనీయకనకాంబరమును గట్టి.

పావకరాజితఫాలభాగము దాచి
తిలకంబుతో ఫాలమలరుజేసి

ఆ. భూతి దాచి పసపు నూసి త్రిశూలహ
స్తంబు దాచి చేత సజ్జ యమర
వెలది మేనగల్గు వీరుడు వెలదియై
యెటుక యెటుక యనుచు నేగుదెంచె.

170

వ. మఱియును.

171

సీ. కడునొప్పుదిశలెల్ల గనకంబు గావించు
తాటంకరోచులు దనరుచుండ
చనుదొయిపైఁ గ్రాలుశంఖహారావళి
పయ్యెదలోపల బయలుదూఁగ
సందిట నిఱికినసజ్జయ రమ్యమై
రత్నవేటికభంగి రమణ మెఱయ
యన్నువ యగుమధ్య మల్లలనాడంగ
నడుగిడ యానంబు తడబడంగ

ఆ. చిలుకపలుకు లొప్పు నేసముత్యము లొప్పు
నతివరూపు దనకు నచ్చుపడంగ
మంచుకొండపురికి మలహారుఁ దేతెంచె
నితులార యెటుక యెటుక యనుచు.

172

వ. ఇట్లు మాయావేషభారి యై హిమవంతుఁబట్టణంబున కరుగు
దెంచి యందు,

173

క. మహిలో జనములు వొగడంగ
భూవిధముల నెటుక చెప్పి ప్రాధతనమునం

దుహీనగిరి కరిగి చేరువ

విహితంబుగ నెఱుక యనుచు వెలది చెలంగెన్. 174

ఉ. చంచలనేత్రి గౌరి యొకసౌధమునై చెల్లెఁగూడి తా విన్
దించుచు నయ్యెలుంగు విని తేటపడంగ సఖిలలామతోఁ
బందళరారిఁ గూడఁ గనుభాగ్యము నాకు లభించునట్లు గా
వించునొ చూత మీయెఱుక నల్లభ నేనడగంగఁబోలునే.

వ. అని విచారించి. 176

ఉ. సమృదముం గుతూహలము సంభ్రమముం జనియింప నవ్వినో
దములు గౌరి మాని యొకతన్నికరాజ్యము వట్టి తద్గవా
క్షములవెంటఁ జూచి రథసంబునఁ జేరువ రాజవీధులం
గుప్తరుప్రౌఢ నాయెఱుకఁగోరికఁ గన్గొనియెఱలతాంగిదాన్.

వ. అట్లు గాంచి. 178

ఉ. ఈముఖసంకజంబురుచు లీనయనోత్పలపత్రనిర్మలం
బీమెయిచాయ లీనగవు లీమురిపెంబులు నీవిలాసమున్
గామినులార యెందు మఱి కల్లంగ నేర్పునె తొల్లి బాపురే
సామజయాన యాయెఱుకసానికీదాఁజెలు వింత యొప్పునే.

క. పిలువుఁడు ప్రొడ నిచటికిన్

గలసం దేహముల నడుగఁగావలయు వెసన్

గలుగుట లేకుండుట నీ

వెలదిగదా మనతలంపు వివరమునేయున్. 180

వ. అని మఱియు ని ట్లనియె.

181

క. వాలాయము పిలిపింపుఁడు

నీలాలకలార రండు నేరుపుతోడన్

కై లేందుఁ జెటుంగకుండఁగ

నీలనామణిని గొనుచు నిచటికి వేగన్. 182

చ. అనవుడు నెందఱేని గమలాక్షులు వేగమపోయి వీధికిఁ
జని గిరిజాత యోయెటుకసాని నినుం బిలువంగఁ బంచె వే
పనివిను మన్న సందియము వల్కుచు నేఁగిన గౌరిపంపునఁ
గొనకొని కన్యకామణులు గొండలు దగ్గఱ నేఁగి యి
ట్లనున్. 183

మత్తకోకిలఁ—

వీలపోయెదు నిల్వవో ధరణీధ్రకన్యక పిల్వఁగాఁ
జోలునే యిటుద్రోచిపోవఁగ బోకు మొక్కటి చెప్పెదఁ
చాలు సంతయు నీవు కోరినసంపదఁ గరుణించు నీ
కాలు నొవ్వఁగఁ బ్రోలిలోఁ దిరుగంగ నేటికిఁ జెప్పమా.

వ. అనవుడు నక్కపటగామిని యి ట్లనియె. 185

ఉ. రాజగృహంతరంబులను రాజతమాజ తెటుంగఁ జెప్పఁగా
రాజును రాజసుందరియు రాజనిభాననలార నన్ను నే
యోజఁ దలంతురో యనుచు సూరక పోయెదఁ గాక గౌరి
సంభోజద శేషుణ్ణి గదియుపుణ్యము చాలదె వేయు
నేటికిన్. 186

వ. అని మఱల నరుగు దెంచునమయంబున. 187

చ. వెటవగ వద్దు నీకు నరవిందనిభానన యేను బిల్వఁగా
వెటవక రమ్మ నాతలఁపు వేగమె చెప్పినమెచ్చు వెట్టెదఁ
మఱియు సభీష్టసంపదలు మానుగ నిచ్చెద నిశ్చలంబుమై
నెటుకలసాని రమ్మనుచు నెంతయుఁ జేమథవాని పిల్వగన్.

వ. అరుగుదొంచి తదీయహర్మ్యస్థానంబునకుం జని పార్వతీదేవిం
గనుంగొని నిలచియున్న యనంతరంబు. 189

— సగజవ నెఱుకఁ చెఱుపుట —

క. కడకంటఁ గరుణ వొడమఁగఁ
బడఁతుక సఖు లెందఱోనిఁ బరివేష్టింపఁ
మృదుసతియును నెఱుకతతో
నడిగినకృత్యంబుచెప్ప నగుగతి గలదే. 190

వ. అని పలికి హిరణ్యమణిమరకతవజ్రవైడూర్యఖచితంబు నగు
విలసితాసనంబునం గూర్చుండి దేవేంద్రకమలసంభవనారా
యణప్రముఖులైనదేవతలు నెఱుంగరు భవదీయచిత్తంబున
నేది యేనియుం దలంపు చెప్పెద నదియునుం గాక విను
మని యి ట్లనియె. 191

సీ. చింతించి యాబ్రహ్మ సృష్టిఁ బుట్టించుచో
నెలనాఁగ ననుఁ గాంచి యెఱుక లడిగె,
నగములు పొధింప నగభేది రావించి
యెలనాఁగ ననుఁ గాంచి యెఱుక లడిగె
దనుజౌల నిర్జింప దనుజారి పోవుచో
నెలనాఁగ ననుఁ గాంచి యెఱుక లడిగె
మఱి హలాహలవహ్ని దెరలివేల్పులమూక
యెలనాఁగ ననుఁ గూర్చి యెఱుక లడిగె

ఆ. పరమమునులు యతులు పరమయోగీంద్రులు
సభలమున్ను నన్ను సంతసమున
నెఱుక లడిగి కాదె యెల్ల శుభంబులు
గలిగియుండు టెల్ల కమలనేత్ర. 192

వ. అని మఱియు సముచితాలాపంబులు పలుకఁ బరమయో
గింద్రప్రాదం గనుఁగొని యొకతలంపు దలంచెదఁ జెప్పు
మని కనకమయపాత్రంబున ముక్తాఫలంబు లమరించి వానిం
జూచి భావంబున నిట్లని తలంచె. 193

సీ. నగరాజపురమున నాకెన్నిదినములు
నిశ్చయంబుగ నేను నిలువవలయు
నటమీఁదఁ దడసిన నడవులలోపల
శివునికై తప మెంత నేయవలయు
తపము గావించినఁ దాపపాధీశ్వరుం
డమరంగ నెంతకాలమున మెచ్చు
మెచ్చిన పిమ్మట మీనధ్వజారాతి
కే లిచ్చి నన్ను నేక్రియ వరించుఁ

ఆ. దప్పకుండఁ జెప్పు ధర్మ దేవత యని
యబలఁచెలులతోడ ననుమతించి
తలఁపు తథ్యమేని తలకొని చెప్పుమా
యనుచు నిజము గోరి యద్రిపుత్రి. 194

వ. ఇట్లు నియమింపఁ దలంచిన. 195

ఆ. నాకు వాకు వచ్చె నలినాక్షి రమ్మిటఁ
గరము దెమ్ము నాదుకరము వట్టి
యనుచుఁ బ్రేమతోడ నడల పాణిగ్రహ
ణమ్ముఁ జేసెఁ గపటనాటకుండు. 196

క. ఒకమాటు గరము లంటుచు
నొకమాటు లతొంగిచిత్త మూరించుచు వే

- తొకమాటు కుచము లంటుచు
ప్రకటించుచు నెఱుకఁజెప్పెఁ బార్వతీసతిన్. 197
- సీ. హరుఁ గూర్చి తలఁచితీ వంబుజలోచన
తలఁపు లన్మృలమీఁది తలఁపుగాదు
కైలాధిపతియింట సతి వసించెద నన్నఁ
దలఁపు వేడ్కలమీఁది తలఁపుగాదు
ఘోరాటవులలోనఁ గ్రుమ్మరియెదనన్న
తలఁపు వేటొకచోటిఁ తలఁపుగాదు
పరమేశు నర్పించి భార్య నయ్యెద నన్న
తలఁపు లెవ్వరిమీఁది తలఁపుగాదు
- ఆ. కాదు నిశ్చయంబు గంగాధరునిమీఁది
భక్తి గలదు నీకు భరితమగుచు
నాతి నీతలఁపు నామాటయును నేక
మగుటయెల్లఁ దలఁపు మంబుజాక్షి. 198
- వ. అదియునుం గాక. 199
- క. నాకేమి మెచ్చు వెట్టెదు
నీకుఁ సిద్ధించు మేలు నిర్ణయమై నా
వాకునకుఁ దోచుచున్నది
వీక్షను నెఱింగింతు నీకు విమలేందుముఖి. 200
- వ. అనిన విని పార్వతీదేవి యిట్లనియె. 201
- క. మణికేయూరము లిచ్చెద
మణితాటంకంబు లిత్తు మంజులవాణీ
మణులుం గనకము లిచ్చెద
మణికోటిరములు నీకు మఱియు న్నిత్తున్. 202

- వ. అనవుడు నక్కపటవెలది యిట్లనియె. 203
- క. మణికేయూరము లొల్లను
మణితాటంకంబు లొల్ల మంజులవాణీ
మణులుం గనకము లొల్లను
మణికోటిరంబులొల్ల మన్నన లొల్లన్. 204
- క. ననుఁ గూడి తిరుగ నొసఁగుము
ధనములు నాకేమి నేయు ధనములు వేలుగ
నినుఁ గూడి యుంటఁ బోలునె
యనవుడు నగుగాఁకఁ జెప్పు మని సతి యనియెన్. 205
- వ. అనవుడు నాప్రొడ యిట్లనియె. 206
- సీ. కువలయలోచన కొన్నిదినంబులు
కొండలరాజింట నుండఁగలవు
ఉండి వనంబున నువిడతో నేగియు
శివునికై తప మర్థిఁ జేయఁ గలవు
తపమర్థి జేసినఁ దరళాక్షి నినుఁ గూర్చి
మీసాంకవై రియు మెచ్చఁ గలఁడు
మెచ్చి సుఖావించి మీతండ్రియింటను
వేడుక నినుఁ బెండ్లియాడఁగలఁడు
- ఆ. అమరఁ బెండ్లియాడి యర్థాంగలక్ష్మివై
సకలభువనరాజ్యసంపదలను
గలిగి మోము లాటుగలసుతుఁ గాంచి మో
దమున నుండఁగలవు ధవళవేత్ర. 207
- వ. అని మఱియును. 208

ఆ. నిన్నుఁ జొందఁ దలఁచి నెలఁత యువ్వెల్లూరు
చున్నవాఁడు శంభుఁ డుగ్రమూర్తి
శంకరుండు భవుఁడు శాశ్వతుం డఖలాండ
చక్రవర్తి యైనచంద్రధరుఁడు.

209

వ. ఇందేల యున్నదానవు వనవాసప్రయాణంబు చేసి పరమేశ్వరు నేలుకొమ్ము నీకుం గానరాఁడు పరమేశ్వరుండు వీడే నినుఁ జూచి పోవుచున్నాఁడు నిశ్చయం బనిచెప్పి వీడ్కొని తనపూర్వప్రకారంబుఁ దాల్చి కైలాసంబునకుం జనియె నంత నచ్చెలియు నొక్కనాఁడు తనమనంబున ఖండేందుభూషణుం దలఁచి కామమోహవేశంబున నిట్లని తలపోయం దొడంగె.

ఉ. లోలత నాకు వల్లభుఁడు లోఁబడి తప్పి సమాధినిష్ఠమై
సోలెడికాయముం గరఁగఁ జూచుచు నుండుసుఖంబు గానశ్రీ
కైలనివాసుకొద్దఁ బరిచర్యలు నేయఁగ లేదు చెల్లరే [దున్.
మేలొనఁ గూడి కూడి యిటు మిన్నక పోయె నెఁకేమి చేయు

సీ. వినరమ్మ నామాట విశ్వేశ్వరునిఁ బాసి
నిలువంగ నేరనో నెలఁతలార
నాగేంద్రధరుమీఁద నాకోరికలు పర్వి
పాయంగ నేరనో భామలార
వలరాజు వెనఁ దోఁచి యలరులబొజంబు
లేసి నొప్పించెనో యింతులార
నగములరాజుతో నాప్రకారం బెల్లఁ
దెలియంగఁ జెప్పరే తెరవలార

ఆ. రమణులార నిలువరాదింకఁ దాపంబు
సరసిజాక్షులార నైఁవరాదు

ఓక్కదినముగడుచు టొక్కవత్సరముదాఁ

గడచుటయ్యె నాకుఁ గాంతలార.

212

ఉ. బాలశశాంకభూషణునిఁ బాసి చరించుట దు స్తరంబు నీ
లాలకలార చంద్రముఖులార తపోవనభూమిలోపల
జాల తపంబు చేసి హరుశంకరుసన్నిధిఁ గాంతు నిక మీ
కేల విచారముల్ హిమనగేంద్రునితో వినుపింతునింతయున్.

వ. అని నిశ్చయంబు చేసి.

214

మ. చెలులుం దానును గూడి వచ్చి కడఁక శీతాచలాధీశ్వరుఁ
లలనారత్నము గాంచి మ్రొక్క వినయాలాపంబులఁ శీతలా
చలుఁడుఁ మన్ననచేసెఁ జేసెడితఱిఁ జంద్రాస్య హస్తాంబుజం
బులు ఫాలంబునఁ జేర్చి పల్కె వినయంబుఁ భక్తియుఁ
రంజిలన్.

215

క. భువపారపుష్పచందన

కనకాంబరభూషణాదిభువనై భవముల్

మనయింట నేమిగొఱఁతయుఁ

గనుఁగొనఁగా రాదు మిగులఁ గలవు గిరింద్రా.

216

వ. అట్లయినను.

217

మ. శివదేవుం దలపోయఁ జొచ్చు నభవుఁ జింతించు దేవేశ్వరుఁ
భవశాంగుం ఫణిరాజకంకణధరుఁ దర్కించుఁ గాంక్షించు
వైభవముం జేయదు నామనంబు దప మొప్పుం జేసి నీపం
పునఁ, భువనాధీశ్వరు గాంచి వత్తు ననుచుఁ భూమీధరేం
ద్రోత్తమా.

218

ఆ. ఏమి చెప్ప నేర్తు నేనేమి నేయుదు

నావశంబుగాక నామనంబు

లోకనాథుఁ దవిలి లోఁబడిపాయదు

భ్రాంతిఁ దపము నేయఁ బనుభ్రమయ్యె. 219

శా. అయ్యా సిద్ధము దాటరాదు మదిలో నాలింపమియానతికా
నెయ్యిం జొప్పంగ మీరు నక బనుపఁగా నే నిష్టమైయుంట
యొప్పయ్యెన్ వే ననుఁ బంపు మన్న విని యత్యానంద
చిత్తంబుతో, ధీయుక్తిం గిరిరాజు కూర్చితనయన్ దీవించి
కీర్తించుచున్. 220

మ. సతి నీవాక్యము వేదవాక్యము సుమీ చంద్రాస్య యాతందె
పో, గతియంచుక దననాథు నేడుగడయుంగాఁ జూచి
నేవింపఁగా, భృతి మై సుత్రమకన్యయందు మృగనేత్రిం
గన్న యాతంద్రియుక, మతిలో సజ్జనమాస్యః డంచు
జగముల్ మన్నించుఁ గాంతామణీ. 221

మ. త్రిదశారాధిత వై జగజ్జనని వై దేవేంద్రసంపూజ్య వై
మదనారాతికిఁ బ్రాణవల్లభపునై మాయాప్రపంచాత్మవై
మది మోదించిన నీవు కూతురవు నై మన్నించి తీ వెంపు ఛా
లదె పుణ్యాత్మఁడ నై తి నీకరుణఁ గళ్యాణీ కృపాంభోనిధి.

క. వనితా నావిన్నప మిది

వినుము మది న్నీకుఁ బోవ వేడుక పుట్టె

దనరంగ నీవేడుకమై

నయమున వర్తించు మనుచు నగపతి పల్కిన్. 222

వ. ఇట్లు పలుకువల్లభుఁ జూచి యగ్గిరింద్రవల్లభ యగుమేనకా
దేవి గౌరీదేవి కి ట్లనియె. 224

క. ఏమియుఁ గొఱత దపోవన

భూములలోఁ దపము నేయఁ బోయెద ననుచు

నేమరు భాషించెదవో

భామా నిన్నదవి కెట్లు పంపుదుఁ జెప్పుమా. 225

క. వారాయించి వసంబుల

నేలమ్మ తపంబు నేయ నిభకుంభకుచా

హారాహలభక్షుడు మన

లీలావసభూములందు లేడే చెప్పుమా. 226

క. లలనా వసభూములలో

మలహరు వెదుకంగ నేల మంజులవాణి

వలచినచోటనె శంభుడు

గలుగుట సందేహ మున్న కంజాలముఖి. 227

క. నీముద్దులు నీమాటలు

నీమధురాలాపములును నీమురిపంబుల

రామా చూచిన పిమ్మట

నామది యెట్లుండ నేర్పు నలినదళాక్షి. 228

సీ. గంగావతంసుని గరము వజ్రన మార్ప

గంగాజలంబులు గలవు మనకు

ఘననాగకంకణం గరమలంకారింప

ఘనకంకణంబులు గలవు మనకు.

గంధేభదనుజారి గజకంఠ నలఁదింప

గంధంబు లెన్నియుఁ గలవు మనకు

అలరుసాయకవైరి నలరించి పూజింప

నలరు లెన్నెన్నియు కలవు మనకు

ఆ. మఱియు నేమియైన మలహరుఁ బూజింప

గమలనేత్ర మనకుఁ గలిగియుండఁ

- గాననముల కేగఁ గలకఁతి యేలమ్మ
వనము లేడ ముగ్ధవనిత లేడ. 229
- వ. అనవుడు కుమారీతలకంబు తల్లి కిట్లనియె. 230
- శా. తల్లి శంభుఁడు లేనిచోటు గలదే తర్కింప సందేహమే
ముల్లోకంబులు శంభుఁడంచుఁ జదువుల్ మ్రోయంగ నెవ్వ
రికిఁ, చెల్లింపం దగదమ్మ యిండ్లఁ దపముల్ చిత్తంబు రెండై
ఫలం, బెల్లం జేరక పోవుఁ గాక జననీ యెన్నెన్నిమార్గం
బులన్. 231
- క. తా మరిగినచిత్తములోఁ
దామరుగుఁ జామీ లతాంగి తద్దయుఁ బ్రీతిక
తా మరుగనిచిత్తములో
తామరుగఁడు పాయుఁ గాని తామరసాక్షి. 232
- క. తనువలచినఁ దనువలచును
దనువలువక పాసీయున్నఁ దనువలువఁ డిలక
దనదు పటాటోపంబులు
తనమాయలు పనికి రావు తథ్యము తల్లీ. 233
- క. చని కందమూలఫలములు
తీని వనటలఁ జాల డస్సి ధీరాత్మకులై
వనములఁ దపములు సలిపెడు
వనవాసులు పెట్టు లమ్మ వారిజనేత్రా. 234
- క. ఆరయ నీలోకంబుల
మీరెటుఁగనిపనులు గలవె మీకును దగవుల్
వారక చెప్పెడు దాననె
యేయాపందై న నుద్ధరింపుఁడు నన్నున్. 235

వ. అనుచున్న గౌరీ దేవి పలుకులు విని గిరిం ద్ర శేఖరుండు మేనకా
దేవియుం దానును సంతసీల్లి దేవి యొక మాటుమాటలు
పలుక వెఱతుము భవదీయమనోరథంబులెల్ల నమోఘం
బులై ఫలించుఁగాక యని కీర్తించి దీవించి వసవాసప్రయా
ణంబునకుఁ దల్లిదండ్రు లనుమతించిన. 236

— పార్వతి తపమునయ వనమున నేగుట —

సీ. హరినీలములఁజోని యలకలజడలల్లి
మహితరుద్రాక్షదామములు చుట్టి
బాలచందురుఁజోని ఫాలస్థలంబున
భస్మత్రిపుండ్రంబు పరఁగఁ దీర్చి
తరుణవల్లియుఁజోని తనువల్లి నిండారఁ
బద నిచ్చి పలుచనిభస్మ మలఁది
కాముచక్రముఁ జోలు కటిచక్రతలములఁ
దనరు కాషాయవస్త్రంబుఁ గట్టి

ఆ. బిసముజోలి కేల నెసగఁ గమండలు
దండపుండరీకతనుకళాస
ములు ధరించి భువనమోహన శ్రీయగు
గౌరి తపసివేషధారి యయ్యె.

237

వ. ఇట్లు వివిధవిలసితవిదిత్రతపోవేషధారియై తనసఖిజనం
బులుం దానును తలిదండ్రులమనంబులు సంతసీల్ల వీడ్కొని
వసవాసప్రయాణం బై పోయి కతిపయదూరంబున నకాల
పల్లవఫలభరితశాఖాలోకవిరాజితమందార మాతులుంగ
చందనపున్నాగతిలక కేసరకదళీజంబీరకదంబనింబ తమాల
రసాలహింతాళప్రముఖనానాభూజాత సంభూతవిలసితం

బును నిర్మలసరోవరజనితపుల్లసల్లలితకమలప్రసూనబంధుర
గంధవాహధూత బలపరాగ ధూళిపటలదశదిశాలంకృతం
బును ననంతలతాసీతసంపుల్లఃపరిమళమోదమాయత సమ్మిళిత
దూరదేశంబును మరాళశారికాక్షీరమధుకరికోకిలాది నానా
విహంగమృదువధుర వచనప్రమోదితంబును నై సకలతపో
వసరాజ్యలక్ష్మీశోభితవైభవం బనంబొల్పు నొక్కవనంబుఁ
గాంచి సంతసించి దరియుం జొచ్చి సంభ్రమంబున. 233

ఉ. ఈవసధాపూజీరుహము లెంతయు వింతఁ దనర్చి యుండునె
యీవసపుష్పవల్లికల కింత సుగంధవిభూతి యొప్పునె
యీవసజాంతరాన్వితము నేమని చెప్పంగ వచ్చు బాపురే
యీవసశోభితంబు దివి నిం ద్రువనంబున కైనఁ గల్గునె. 239

క. అంగజుఁ డివ్వనమునఁ గల
భృంగంబులఁ గూడుకొనిన చిరుదై కడిమిగ
భంగించుఁ గాక మదమరి
గంగాధరుకంటిమంటఁ గ్రాగునె తలఁపన్. 240

ఆ. ఈవసంబులోని యేపారుపుష్పంబు
లేయ మఱచెఁ గాక యేసె నేని
కాముచేత నాఁడు కామారి చిక్కఁడే
సకలమైనవారు సంతసీల్ల. 241

వ. అని మఱియు ననేక ప్రకారంబుల నవ్వనలక్ష్మీ గీర్తించి
చెలుల నందఱి నాలోకించి వారి వారిం దగులాగున వర్తింప
నియోగించి స్థలశోధనంబు లాచరించి సర్వాంగవిభూతి
స్సౌతయై చెలువు మిగుల తపంబునీయుం దొనంగె నిరుపమ
నిర్మలత్వంబున. 242

- ఆ. బాలచంద్రమౌళి పాదాంబుజంబులు
విమలహృదయకమలవీధి నిల్చి
నీరజాతనేత్ర నిష్కళంకాత్మ యై
చెలువు మిగిలి తపము నేయఁ దొడఁగె. 243
- క. నాలుగుదిక్కుల మంటలు
గ్రాలఁగ వినువీధినున్న గ్రహపతి కెదురై
తొలపయి నిలిచి వేసవి
కాలము తప మాచరించె గన్నియ ప్రీతిన్. 244
- క. పిడుగులు మెఱుపులు నురుములు
నడరఁగ మేఘములు జలము లనిశము గురియ
నడుఁదొడఁగి వానకాలము
తడియుచుఁ బెనుబయలఁ జేసె దారుణతపమున్. 245
- క. నీట మెడమునుఁగుబంట్రిని
జాటరితల మంచుగురియఁ జలికాలము మి
న్నేటిదరిఁ దలఁచు వెచ్చని
చోటను సుఖమున్నభంగి సుందరి గడఁకన్. 246
- క. ఇది పగలని యిది రే యని
యిది చలి యిది యెండ వాన యిదియని సతి దా
మదిఁ దలపోయక యాక్రియఁ
బదపడి కాలంబు సలిపె పరమతపంబున్. 247
- వ. అంతః దదీయదివ్యతపోమహాత్మ్యంబు లన్నియు నవలంబించి
ఆవరణభూరం బై. 248
- కాలంఘించె గమలోద్భవుండు మదిఁ దా లఱిించి తద్దేవతా
సంఘం బెల్లఁ గలంగె మేలుకొనియెం జక్రాయుధం దంత వే

గంధీంకారము లీచ్ఛ దిగ్గజములుం గైలాసకైలంబు దు
ర్లంఘ్యం బైనగణాలితోఁ గదలిదొర్లఁ బాటెనల్లాడుచున్.

ఆ. ఆకైలాసముమీఁదను

శ్రీకరముగ నున్న యట్టి శ్రీకంఠుఁడు దా
నాకతముఁ దెలిసి తనలోఁ

బ్రాకటముగ నుబ్బి చెలఁగెఁ బరిణామముతోన్. 250

సీ. తపము నేయక కాని తన్ను వరింపనే

శృంగారి తపము నేయంగనేల

తనుఁ గవయఁగఁ గోరి తపము నేయుచునున్న

ననుఁ గూర్చి యీనిష్ఠ తనకునేల

తన్నుఁ బాయనిప్రేమఁ దలపోసి యలరంగఁ

దపమున డయ్యంగఁ దనకునేల

యేనొక్కవితయే యేనొక్క బ్రాంతయే

యిందీవరాక్షికి నింతయేల

ఆ. అని శశాంకజాటుఁ డానందచిత్తుఁడై

కరుణతోయరాశి కరము మెఱయ

చిన్ననగవు లేతచెక్కులఁ దొలఁకాఁడ

నీశ్వరుండు పార్వతీశ్వరుండు. 251

— శంకరుండు బ్రహ్మచారియై వనమానకు వచ్చుట —

ఉ. గ్రక్కునభూతియు న్నొసలి కన్నును బెబ్బులితోలుచీరయున్

చుక్కల రేనిజాటమును జొక్కపు గంగయు మేనఁ బాము

లున్, చిక్కనిశూలలాతములచేతులు రెండును పుట్టెకుండ

దా, జక్కఁగ దాచి వచ్చె నెఱబాణుండు శంభుండు సంభ్ర

మంబునన్. 252

సీ తనర ముమ్మాలు చుట్టినదర్శముంజితోఁ
 గ్రొమ్మెటుంగువలంతి గోచితోడ
 మొలనున్న ధవళంపుముద్దుపేలికతోడ
 నిమైన కృష్ణాజినముతోడ
 వలపలఁ బెట్టిన వెలిజన్నిదముతోడ
 రమ్యభస్మ త్రిపుండ్రములతోడ
 సమమాలికతోడ నాచిన్ని కూకటి
 జుట్టుతో మేఘావిజౌట్టుతోడ

ఆ. నెడమ కేలఁ దనదు పొడవుదండము వ్రేల
 నుంగరమును దర్భయును వెలుంగ
 గొడుగువట్టి వటువుకుట్టఁ దై చనియెను
 శూలి మంచుకొండచూలికడకు.

253

ఆ. అట్లు పోవునప్పు డమ్మహాతేజంబు
 వేడ్కతోడ నెట్టివిధము నైన
 పాయ దమృతకోటి భానుబింబంబుల
 ప్రభలగ్రేణినేయు భరిత మగుచు.

254

వ. అంత నయ్యవసరంబున.

255

చ. సదమలమైన వాఁడు కడుచక్కనిరూపము వాఁడు కాంతిచేఁ
 జొదలినమోమువాఁడు మెయి భూతినలందినవాఁడుదివ్యమై
 యొదవిన బ్రహ్మచారిగతిరొప్పిన వాఁడిటు వచ్చుచున్నవాఁ
 డదె యొక గుఱ్ఱతాపసుఁ డహా వనితామణులార కంటిరే.

వ. అని యివ్వవిధంబున.

257

మత్తకోకిల:—

కాంత లవ్వలనం గనుంగొని గట్టుకూతురినచ్చలుల
 వింతలీలల నవ్వనంబున వే చరించుట మాని యు
 న్నంత నూతనయావనాంచిత యద్రికన్నియుఁ జేరఁగా
 సంతసంబునఁ బోయి రయ్యెడ జగ్గున న్నట్టువేషితోన్. 258

ఉ. అల్లనఁ జేర వచ్చి సతు లర్చన చేసెద మన్న నన్నియుం
 జెల్లును చాలుచాలు నని చేతుల సన్నలు చేసి నిక్కమే
 సల్లలితంపుఁదాపసునిచాడ్పున నిల్చి శివుండు లోల సం
 పుల్లసరోజనేత్రి యగుపాల్తుక నంబికఁ జూచి యిట్లనున్.

ఉ. సీతలిదండ్రు లెవ్వరొకొ సీరజలోచన యెవ్వ రీవు నీ
 వీ తప మేల చేసెద వదెవ్వఁడొకొ నిను నేలువాఁడు దా
 నో తరుణీలలాదు భువనోన్నతమోహనమూర్తి రాజ సం
 కేతము మాని యాయడవి కేగి తపం బిటు నేయ నేటికిన్.

వ. అనిన నమ్మాయావటునకు నబలచెలు లి ట్లనిరి. 261

మత్తకోకిల:—

తల్లి మేనక పుణ్యకామిని తండ్రి కొండలరాజు యీ
 మొల్లగంధికి గౌరినామము మూఁడుకన్నులదేవరక
 వల్లభుం డని కోరి నేయును వారిజాక్షి తపంబు మే
 మెల్ల దాసుల మై చరించెద మింతికిఁ మునివల్లభా. 262

వ. అనవుడు నక్కవటులొపసుం డి ట్లనియె. 263

ఉ. ఈనగుమోము లీయలక లీ తెలిగన్నులు సీసుథాధరం
 బీసును మేనికాంతియును నీచనుకట్టుచు నీకరాంబుజం
 బీనదు మీనితంబమును నీతోడ లీపదపల్ల వంబు లే
 మానినియందుఁ గానము సమగ్రమనోహరరూపసుందన్. 264

ఉ. * ఈపువ్వుబోడి నీదుగువ నీతరలాయతచారులోచనా
దాపసి జేసి పొమ్మనుచు ధైర్యము నిల్పి వసాంతరంబునా
చాపలనేత్రలార సతిజవ్వన మూరడి బుచ్చ జెల్ల రే
తాపసవృత్తి నుంచు నలదైవము నేమన నేర్తు నక్కటా. 265
వ. అదియునుం గాక. 266

సీ. పొలుచు మైఁ దీగెతోఁ బోల్పు టింతియకాక
యీవన్నెగలరేఖ యెందుఁ గలదు
యింతిపాలిండ్లతో నీడునేయుటగాక
యీచక్క నై నబాగెందుఁ గలదు
పూఁబోడిమోముతోఁ బురుడునేయుటగాక
యీ నిర్మలపుఁగాంతి యెందుఁ గలదు
సతికనుదోయితో పాటినేయుట కాక
యీమోహరుచిజాల మెందుఁ గలదు

ఆ. కలిగెనేని తెగనికాముఖాములందుఁ
గందులేని యిందు నందుఁ బసిడిఁ
గరిశిరంబు లందచిరముండు మెఱుపుల
యందుఁ గాక తక్కు నెందుఁ గలదె 267

ఉ. చూచితి నాగకన్నియలఁ జూచితి దానవదైత్యకన్యలఁ
జూచితి దేవకన్నియలఁ జూచితి భేచరసిద్ధకన్యలఁ
జూచితి మర్త్యకన్నియలఁ జూచితి సాధ్యముసింద్రకన్యలఁ
జూచితిఁగాని యేయెడలఁ జూడ గిరింద్రజుఁ బోలుకన్యకన్.
వ. అని పలికి గోరిదేవి నుపలక్షించి యల్లనల్లన యిట్లనియె. 269

* దూపవివేకభోగముల దూధికి పెక్కిన మోహనానికి ను
ద్దీపితవత్స భాషిణి శుభీకరసౌఖ్యముఁ జూడ నీకనో,

ఉ. కొండలరాజుగారవపుఁగూఁతురవై నవయావనాంగి పై
నిండినలక్ష్మితోఁ జేలులు నిచ్చలు గొల్వంగఁ గేలిమై సుఖం
బుండుట మాని సౌఖ్యముల నొల్లనిజంగమువానిఁగోరి యీ
కొండకు వత్తురే వనఁటఁ గుందుదురే యిచటం దలోదరీ,

చ. అదియునుగాక యీజగము లన్నియుఁ జూచితఁ గాని యె
య్యొడఁగ, బదపడి నాథులఁగ వెదక బాలలు వోయినచోటు
లేదు లే,దిదివిను వద్దు శంభుఁ డన నెంతటివాఁడు యతండు
వల్కులం,బోదలుకెలకులందుఁ బలుభూతములందు వసించు
బాలికా,

271

ఉ. ఎక్కడ భర్తఁడుంట యిట నెక్కడ సీతప ముంట కన్యకా
చుక్కలరాజమాళిఁ దొలి చూచినదానవో కాక యూరకే
యొక్కడ నాతనిక వలచి యేగినభామలఁ గానఁ జెల్లరే
నిక్కము చెప్పితఁగ మగువ నేరుపుఁదప్పితి వీవు బాణవే,

సీ. తరళాక్షి యాతండు ధనవంతుఁ డందమా
కోరివేడినగానిఁ శూడులేదు

చిన్నారి వయసున చిన్నివాఁ డందమా
యొన్నటివాఁడొకో యొటుంగరాదు
ఆకారసంపద నతిమేటి యందమా

యాకార మెట్టిదో యరయరాదు
కులగోత్రములు రెండుఁ దెలియుద మందమా
తెలిదండ్రు తెవ్వరు ధరణీలేరు

ఆ. తిరిప రొంటిగాఁడు దేవుండు చూడఁడే
మాయమందు కపటమంత్రములను
వీరభక్త—రి

మగువ నిన్ను నెట్లు మరగించుకొన్నాడో
కాని తగినవాడు కాదు కాదు.

278

బ. అని మఱియు నిట్లనియె.

274

క. అంటినఁ గందెడయెడ లీ

వెంటఁ గుదియింప వలదు విను మాతని నీ
వంటెద నని తలఁచెద వతఁ
డంటఁడు నిను సర్వభంగులందుఁ గుమారీ.

275

మత్తకోకిల. —

ఓలకాంగి యెటుంగ వాతఁడు నొక్కజాలరికన్యకుఁ
లోలుండై జడ లిచ్చినాడట లోక మెల్ల యెటుంగ నీ
వేల చింతన నేయ వక్కట యీతఁ డొక్కడై కాని నీ
లాలకా కన లేరె దేశమునందులోన మగ ల్పటిన్.

276

నీ. చీనాంబరంబులు చెలువొప్పు గట్టఁడు

మదసింధురేంద్ర చర్మంబుఁ గాని
రత్నకంకణములు రమణమై దొడగఁడు
ఫణిలోకరాజకంకణముగాని

చందనగంధంబు జాణఁడై పూయఁడు

మదపంచబాణస్థంబుఁ గాని
పువ్వులు దండలు భోగియై తురుమఁడు
వెలయింత లేని రేవెలుగు గాని

ఆ. యూరనుండనొల్లఁ డొలుకులలోఁ గాని

యెనసి హయమునెక్కఁ డెద్దుగాని
చెలువ యేమిచెప్ప నీగయ్యెడిని వెఱ్ఱి
యనఁగ నెపుడు శివుని వినవె చెపుమ

277

మ త్రకోకిల. —

కంఠఁ జంపినవాఁడు వెండియు కంఠం కెయ్యెడ లోఁబడం
డింత సిద్ధము గామ్య మొల్లఁడు యేల యీ యడియాస నీ
వంత కంతకు నిష్ఠ మై నవయంగ నేల మహాటవిఁ
సంతసంబునఁ గొంచుఁ బోయెడఁ జక్క రమ్మ కుమారి కా.

చ. ఇరవుగ సర్వలోకముల నేలేడువాఁడ మహేంద్రనిష్ఠరే
శ్వరతతిలోనఁ బేరు గలవాఁడ జగంబులఁ బెద్దవాఁడ ఫే
చరగతి నొప్పువాఁడ సహచారిణిదుగిఖము లేనివాఁడ శ్రీ
వరుసకు బ్రహ్మకు న్నొదలివాఁడఁ జామి యలిసీలకుంతలా.

ఆ. ముదిమిలేనివాఁడ మోహనాకారుండఁ
దరుణి నిన్ను నేలఁ దగినవాఁడ
నన్నుఁ దగిలి నీవు నావెంటఁ జనుచెమ్ము
వనటఁ గుండనేల వనజనేత్ర.

280

క. అనుడు వినఁదగనిమాటలు
గొనకొని వీఁ డాడనేని కూకటి వేగం
బునఁ బట్టి వనము పెడలఁగ
ననువుం డని చెటల కంత యానతి యిచ్చెన్.

281

క. అని పలికిన చెలు లందఱు
తనుఁ బట్టెడ రని తలంచి తత్తరపడఁగాఁ
గనుఁగొని దండముఁ ద్రిప్పుచు
వనితలతో బ్రహ్మచారి వటుఁ డిట్లనియెన్.

282

కా. నన్నుఁ బట్టెడువారె మీవశమె యన్యాయంబుగా నిప్పు
డుకొనన్నుఁ జిన్నగఁ జొడవద్దు వినుఁ దానారాయణ
బ్రహ్మలుకొ, నన్నుఁ బట్టుగలేరు చిక్కఁబడునే నాతోటి

మీచేత మీ, సన్నం బై నతలంపు వోవిడువుఁ దోచంద్రాస్థ
లిం కియ్యొడన్. 283

ఉ. ఇచ్చుఁ గులంబు గోత్రమును నించుక లేనిలకాంగికి శిరం
బిచ్చి వరించినాడ నిపు డియ్యొడ నీయువతీలలామ నా
కిచ్చినఁ జాలుఁ గాని సతి కిప్పుడ మీరలు చూడ దేహ మే
నిచ్చుదఁ గాంతలార వరియింపఁగఁ గన్గతు బుద్ధిసెప్పరే. 284

ఉ. మాటలు వేయు నేమిటికి మానినులార వినుండు చెప్పెదఁ
పాటలగంధి నాకుఁ దగు భామిని కేఁ దగుదుఁ వరింప ని
చ్చోటనె పెండ్లియాడెదను సుందరి యేరతి నాన నేయునో
వాటము గాఁగ నారతుల వారక తేల్చెద నంచుఁ బల్కగన్. 285

వ. విని యప్పుడేవి యిట్లనియె. 286

ఉ. వీడఁట బ్రహ్మచారి యట వీనుల బెట్టఁగరాని మాటలే
యాడుచు నున్న వాఁడు మదనాంధుఁడు వీడు నమశ్శివాయ
యొం, దాడఁగ వద్దు వీనిఁ గపటాత్ముని నిచ్చట నుండ నీక పం
డ్లూడఁగ వేసి ద్రొబ్బుఁ డని యాగ్రతఁ బల్కినఁ గాంత
లందఱున్. 287

సీ. దండంబు విసరినఁ దప్పించుకొని పోయి

పొలఁతులు కొందఱు పొదివి పట్టి

బాహుదండంబునఁ బట్టినగొడుగును

బలిమిమై నల్లంతఁ బాఱవైచి

కరము బిగ్గనఁ బట్టి కట్టిన యొల్లయ

నోడిసి వ్రాలినఁ గోచి విడిచివుచ్చి

కూకటిఁ బలుమాఱుఁ గుదియించి కుదియించి

చేడియల్ నవ్వుచు శిరము వంపఁ

ఆ. బిన్న వాడు పోలే పెనఁగులాడుచునుండి
బాలుఁ డై నకపట బ్రహ్మచారి
మాయమయ్యె *సపుడు మగువకు ముందట
మహితమైన చిత్రమహిమతోడ.

288

— శంకరుఁడు ప్రత్యక్షం బగుట —

క. వనములు కొలఁకులు గిరులును
వినువీధియు ధరయు నొక్క వెలుంగై వెలుంగ
మునుమిడి పువ్వులవాసలు
గొనకొని కురియంగ సురలు కోర్కులఁ దేలన్.

289

నీ పై నొప్పుబెట్టిన భద్రదంతావళి
తోలుతో మొలపులితోలుతోడ
కమనీయమైనట్టి కందుకంతముతోడఁ
బోలువారు నెఱవూత భూతితోడ
ఘనతరం బగునాగకంకజంబులతోడఁ
దనరారు శూలాయుధంబుతోడఁ
బటుజటావలిలోని బాలచంద్రునితోడ
దయతోడ సభయహస్తంబుతోడ

౩. లీల నందినెక్కి లేనవ్వు దొలుకాడఁ
బడఁతి కభయమియఁ బల్లవించి
భక్తబంధవుండు భవుఁడు ప్రత్యక్షమై
కైలరాజపుత్రి మ్రోల నిలచె.

290

క. నిలచినఁ గనుగొని భయమునఁ
కెలులందఱు నన్నిదిశలఁ జేరిరి వేగం

దలపోయ వడుగు శివుడై

వెలుగుటకును జాలబెగడి విస్తయమతు తై. 291

వ. ఆనమయంబున,

292

మత్తకోకిల. —

దేవి దేవరః జూచె దేవర దేవిః జూచెను సంతలో
భావజన్ముడు దోచి యేసెను భావబంధము లొందఁగా
నేవమై దొలి ఫాలలోచను నేయఁ జంకిన పుష్పబా
ణావళుల్ జత గూర్చి భర్తని నప్పు దేసె జెలంగుచున్.

క. తనువలచుశివుడు ముందటఁ

దనకుం బ్రత్యక్షమైనఁ దద్దయు వేడ్క

దనుమధ్య చూచుచుండెను

తనువునఁ బులకాంకురములు దళుకొత్తంగన్. 294

చ. చుటుకులు దట్టముల్ మెఱపుచుక్కలు తీరగుచెక్కులుగ్గు
ముల్, మెఱపులు కాముబాణములు మించులతీవెలు చంచ
లావళుల్, జెఱకులు మోహబంధములు కాముశరంబుల
పుట్టినిల్లు కిన్నెరులు వెడంద లందములు నీరజలోచన
చూపుచందముల్. 295

ఉ. కామినిచూచుచూపులకుఁ గాక కలంగి శివుండు పాంథుడై
కామునిఁ దొల్లి గెల్పినమగంటమి యెల్ల దలంక లోలత
గామినిఁ జూచుచుండె మఱికామినియుక మదనాస్త్రపాతయై
కామవిరోధిచూపులకుఁ గాక తలంకె మనగళంక యై. 296

వ. మఱియును,

297

మ త్రకోకిల. —

చూచుచు జితన నేచు నోరగఁ జూచు వర్జన నేచుగా
జూచుచుం దమకించు నీగ్గునఁ జొక్కుఁ బ్రాశనసేయఁగాఁ
జూచు సంతనడయ్యుడ న్న ఆచుక ముదఁబున వెండియుక
జూచుఁ జేష్టలు లేక యంబిక సోమశేఖరు నీశ్వరున్. 298

వ. ఇన్నిధంబున.

299

ఉ. బుండొరు సుందరాగబువులనోలిమునింగియుఁ దేలితెప్పలై
యొండొరుఁబాయలే కునికి నున్నదులై నిజబోధ వీధి నొం
డొండన దెప్పలై గుణగజోన్నతి కూటమిఁజేర్చి శంభుఁడా
కొండలరాజుకూతునకుఁ గూరిమి నిట్లనియెక బ్రసన్నుడై.

కా. ఓ వామేక్షణ యోకురంగనయసా యోకాంత నీయిష్టమై
నీవా నన్నును నేలుకొంటివి సతీ నీవాఁడ నేనై తి ని
చ్చో వ ద్దింకను నంది నెక్కి గడఁక శోభిల్లగాఁ బ్రితితో
రావే పోదము వెండికొండకు మనోరాగంబుతోఁ గన్యకా.

చ. అనవుడు సంతసిల్లి తరలాయతలోచనబోంట్లు నేర్పుతో
వినయము లొప్పు మ్రొక్కఁగను విశ్వవిభుండు కృపాకటా
తుడై, కనుఁగొని యుంటఁ జూచి కరకంజము లంజలి చేసి
దై వమూతనరినవిన్నపంబు లవధారు ప్రసన్నత నాదరింపవే.

ఉ. వేదపురాణశాస్త్రములు విస్తరి నిన్నును జేయ లేవు బ్ర
హ్మదులుఁ గానలేరు సనకాదులుఁ గానగలేరు నిర్జరేం
ద్రాదులుఁ గానలేరు ధనదాదులుఁ గానగలేరు లక్ష్మీనా
థాదులకైన నీదుమహిమాతిశయంబుఁ దలంప శక్యమే.

చ. ఇతరులు నీమహామహిమ యింతనిచెప్పఁగ నెంతవారు మా
నితతర మైననీమహిమ నీవె యెటుంగుదు వట్టి నీవు మా

సరికి దయాపరుండవును సన్నిధి వైతి విదేమి పుణ్యమో
సతతము శైలవల్లభుడు సల్పిననిష్ఠ ఫలించె శంకరా. 304

క. జయజయ కరుణాంభోనిధి

జయజయ దేవాదిదేవ జయచంద్రధరా

జయజయ భక్తమనోహర

జయజయ శ్రీనీలకంఠ జయపురవైరి.

305

క. పన్నగకంకణ నీకయి

చెన్నుగ ధరణీధవిభుడు చేసిన తపముల్

సన్నుతిఁ *దలఁపఁగ వలదే

మన్నింతురు గాక యేలి మన్ననతనిన్.

306

మత్తకోకిల —

పంకజాననఁ బుట్టినింటికిఁ బంపి యీకృపఁ జూచి మా
పంక మేలు దలంచుచుకా హిమవంతునింటికి మీర లే
ణాంక శేఖర కొండఱ విమలాత్తులకా గమలాక్షికై
యుంకు వీదగువారిఁ బంపుట యొప్పునయ్య మహేశ్వరా.

వ. అనిన విని యప్పుర మేశ్వరుండు చెలులవిన్నపం బవధరించి
శైలకన్యకాతలకంబు నవలోకించి యిట్లనియె. 308

క. మీతండ్రి యన్నచోటికిఁ

ప్రీతిగ నిన్నడుగఁ దగినపెద్దల వేగం

బాతలగతిఁ బుత్రైంతుఁ జా

మీ తలపోయవల దింక మీననిభాక్షి.

309

ఆ. నిన్నుఁ బాసి నిలువనేర్తునే నేర్చిన

తలఁపు లెట్లు నిలుచుఁ దరలనయన

తలఁపు నిలచెనేని తనుమధ్య యొంటిమై
ప్రాణ మెట్లు నిల్పు బంకజాతీ.

310

వ అని మఱియు తగినలాగున నమహాదేవిని మన్నించి రజత
ధరణీధరంబునకు నీశ్వరుండు వేంచేసె ననంతరంబ యక్కాం
తాలిలకంబగుగౌరీదేవియుఁ దన్ను మహేశ్వరుండు మన్నిం
చినమన్న నలకు నత్యంతప్రమోదంబు నొంది తనసఖిజనం
బులుం దానును దహోననవాసంబు చాలించి తుహినాచల
శిఖరంబుఁ బ్రయాణంబు చేసె నని చెప్పి.

311

❖ ఆశ్వాసాంతము ❖

ఉ. రాజితరాజరాజదినరాజభుజంగమరాజభారతీ
రాజనిలింపరాజమునిరాజపయోనిధిరాజరాజసో
రాజవిహంగరాజయమరాజసరోజనివాసవాసినీ
రాజసురాధిరాజగిరిరాజనిరంతరవంద్య శంకరా.

312

క. మదసామజా జినాంబర
యుదయార్క సహస్రకోటిసూజ్జ్వలతేజా
మదనోన్మదహరలోచన
నదమలయోగీంద్రహృదయ శరనిధిచంద్రా.

313

మూలినీ —

ధవళవృషభవాహా తారకై లేంద్రగేహా
భవహరణగరిష్ఠాపద్మబాండప్రతిష్ఠా
దివిజరిపునిదారా దేవదైత్యాస్థిహారా
దివిజవినుతమూర్తీ దేవతాచక్రవర్తీ.

314

గద్య. ఇతి శ్రీ మన్న హామ హేశ్వరయివటూరి సోమనారాధ్య
 దివ్య శ్రీసాద పద్మారాధక కేసనామాత్యపుత్ర పోతయనామ
 ధేయ ప్రణీతం బైన శ్రీవీరభద్ర విజయం బనుమహాపురాణ
 కథయందుఁ దార కాసురసంగ్రామంబును దేవతలపరాజ
 యంబును దేవేంద్ర బ్రహ్మసంవాదంబును అమరులయమరా
 వతీప్రవేశంబును మరుండు సురనగరంబునకుఁ బ్రయా
 ణంబు నేయుటయు మన్నభపురందరసంవాదంబును మదన
 రతీసంవాదంబును జిత్తజుండు పరమేశ్వరునిపైదండెత్తిపోవు
 టయుఁ గామదహనంబును రతీవిలాపంబును గపటదైవజ్ఞ
 వృత్తాంతంబును గౌరీదేవి తపంబు నేయుచుండ శివుండు
 బ్రహ్మచారిబేషంబున వచ్చుటయుఁ బార్వతీదేవి తపగప్రయా
 సంబునకు నీశ్వరుండు మెచ్చి ప్రత్యక్షుల బగుటయు నన్నది
 ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు
వీరభద్రవిజయము

తృతీయాశ్వాసము

గౌరీఘనసుస్తన
భాగాంకితగంధపారభాసురపక్షో
భాగనికానాథజటా
భాగాలోకాధినాథపార్వతినాథా.

1

వ. పరమజ్ఞానభావుం డగువాయుదేవుం డమ్మహామునుల కి
ట్లనియె నవ్విధంబునఁ దనకుఁ బరమేశ్వరుండు ప్రత్యక్షం
లై యాదరించినోషధిప్రస్థానపురంబున కరుగుదెంచి సుందరీ
జనంబులుం దానును వినయవినత లై నిలిచినఁ బార్వతీదేవిని
గనుంగొని ధరాధరేంద్రుండు నిజసుందరీసహితం డై నవిన
యంబునఁ గౌగిలించుకొని దీవించి యమ్మహాదేవిచిహ్నంబు
లనలోకించి యిట్లనియె.

2

— హిమవంతుండు పార్వతిఁ జూచి పలుకుట —

మ. లలనా నీముఖపద్మ మెంతయు మహాలంకార మై కాంతి ని
శ్చల మై యున్నది నేడు నీనయనము ల్సంఘల్లనీలోత్పలం

బులసత్కాంతికి నీడు దోచినవి నీబోట్లందఱుసొంపు మై
గలుగం జొంగినవార లేమి చెపుమా కాంతామణి ధీమణి.

మ. ఉవిదా సీతప మీశ్వరుం డెఱిగినట్లొప్పారెనే మించెనే
భవదూరుండును సన్నిధై నిలచెనే పాటించి మన్నించెనే
తివుటం గన్నియ సన్నిధి న్నిలచెనే తెల్లంబుగా నొండొరుల్
తవులన్నిల్పితరే యభీష్టములు సంధానంబులై యుండునే, 4

వ. అని పలుమాఱుఁ గుమారిని గీర్తించుచు దేవీ నీకు పర
మేశ్వరుండు ప్రత్యక్ష మైన తెఱంగు తేటపడ విసం
గతూహలం బైయున్నది వినిపింపు మని యడిగినఁ దుహి
నాచలేంద్రునకుఁ బార్వతీదేవీచెలు లగుజయవిజయ లి
ట్లనిరి. 5

— పార్వతీచెలులు హిమవంతునకు జరిగినవృత్తాంతంబు చెప్పట్లు —

చ. వినుము గీర్తిం ద్ర సీతనయ బేగ తపోవసభూమిలోనికి
జని విమలాత్మ యైతగిలి సంతతముఁ హృదయంబులోన శం
భునిపదపూజనల్ సలిపి భూరివిచిత్రతపంబు చేసె నీ
వనజదళాక్షి మంచుకును వానకు నెండకు నోర్చి ధీతన్. 6

వ. ఇవిధంబున నశ్రాంతంబును నత్యంతభూరంబునునగు తపంబు
సేయుచుండ నొక్కనాఁడు గీర్తిం ద్రా నీ కేమి చెప్ప నప్పర
మేశ్వరుండు లీలావినోదంబున బాలుం డై వటువేషంబు
దాల్చికొని యేము చరించుచున్నవనంబునకుఁ జనుదెంచి
మమ్ము డగ్గరి యీబాల యెవ్వరిబాల యని యడిగిన
నేమును సముచితభాషణంబుల మునీంద్రాంక న్నై హిమ
వగేంద్రునికన్నయ యని పలికిన నతండును మాతో
మఱియు విట్లనియె. 7

క. ముదిలేలు మీరందఱు స

మదమున నేనింప రాజమందిరములలోఁ

గదలక వర్తింపఁగ సతి

యిది యేలా నేయఁ దొడఁగె నీతప మనియెన్,

8

క. అనిపలుక నంత నెఱుంగక

మునినాయకుఁ డొక్కఁడనుచు ముక్కంటిశివు

స్వనజాఘ్రి కోరి చేసెడి

ఘనతప మని పలుకుటయును గాంతామణియున్,

9

వ. నగేంద్ర యావటుకకుమారుఁ డైనశివుండు దాని కిట్లనియె.

నీ చెల్లరే యీజాడ శివుండు నీసాటియే

దేశంబు దిరిగెడు తిరివెళాడె

అహారవాంఛమై నడుగ నింటింటికి

సొరిది భిక్షముఁ దెచ్చు జోగిగాడె

ఎక్క గుఱ్ఱములేక యొద్దు నెక్కుచునుండు

తొలుత నెంతయు దరిద్రుండుగాడె

కట్టఁ జీరెలు లేక ఘనగజవర్తంబు

గట్టిన పెద్దజంగంబు గాడె

ఆ. ఒంటిగాడు గాడె యెలుకులలో భూత

తతియుఁ దాను నుండు తపసిగాడె

యేల కోరె దతని నెత్తి కొంపాయెద

నన్నుఁ దగిలి రమ్మ నలిననేత్ర.

11

వ. అని మఱియు నతండు తననిజగుణంబులు చెప్పుటయును

ఖార్వలీదేవికి నందఱంబు లై తోచిన నక్కపటతాపసిం

జూచి వీని వనంబువెడలఁ ద్రోయుం డని పంచిన నేమునుం

గదసీ పెనంగెడుసమయంబున సంతర్హితుం డై ప్రసన్న
 త్వంబు నొంది యీశ్వరుండు నిజదివ్యాకారశోభితుం డై
 నిలిచితరుణియుం దానును కైలాసంబునకుం బోవ గమకించిన
 భవదీయభక్తివశంబున మావిన్నపంబవధరించినవాడై గౌరీ
 దేవి నుపలాించి నిజమందిరంబునకుం దానేచనియె మేమును
 జనుదెంచితిమి కతికయదివసంబులలోపల మనయింటికి నీ
 కుమారీతిలకంబు నడుగ దగువారలం బుత్తైరంగలవాడని
 యేర్పడఁ జెప్పిన.

12

క. త్రిభువనపతికిని శివునకు

నభినవకీర్తులను మామ నయ్యొద ననుచు

విభవంబున సంతతమును

రభసంబున కైలవిభుండు రంజిలుచుండెన్.

13

క. తనుమధ్యనిమి త్తంబున

భునకీర్తులు గలిగె ననుచు గౌరీకాంతక

తనుఁ జేర దిగిచి గారవ

మున నలకలు దువ్వి శిరము మార్కొని ప్రితిన్.

14

తరల,—

వనజలోచనతోడ నాహిమవంతు డిట్లనె బాలికా

యనిమిషుల్ నుతియింపఁ గంటి ననంతరాజ్యముఁ గంటి శం

భునికి మామ హిమాచలుం డనుభ్రాజ్యకీర్తులు గంటి నా

తనయ వై నను గారవించినదానఁ జేసి తలోదరి.

15

క. అని పలుమాటును బొగడుచు

వినయంబున సతియుఁ దాను విమలేందుముఖక

జనని యని నేవ నేయుచు

నన్మరాగముఁ బొందె శీతలాచలపతియున్.

16

శంకరుఁడు సప్తమహర్షులను బిలుచుట

మత్తకోకిల —

వాసుకీకరకంకణుం డగు వామదేవుఁడు గౌరిఁ గై
లాసశైలముమీఁద నుండి తలంచి యాచలికొండకుఁ
భాసురంబుగఁ బోయి యుంకువ బాలకిచ్చి నిజంబుగాఁ
జేసి రాఁగలవార లెవ్వరు శిష్టనైపుణమానసుల్.

17

క. బలము గలవారు నిపుణత

గలవారును బుద్ధిసీతి గలవారును ని

ర్మలత గలవారు సంపద

గలవారు వివాహతతికిఁ గావలయు ధరన్.

18

వ. అంత నక్కడ మహేశ్వరుండు మునీంద్రులారా దేవ
కార్యంబుఁ దీర్చ నెల్లరు నిచ్చోటికి విచ్చేయుదురుగాక.

19

క. అని సప్తర్షులఁ దలచినఁ

జనుదెంచిరి తలపులోనఁ జయ్యన వారుం

జనుదెంచి నిలిచి నిజకర

వనజంబులు మొగించి మ్రొక్కి వలనొప్పారన్.

20

వ. ఇట్లు సుతియింపఁ దొడంగిరి.

21

క. శంకర పాపభయంకర

కంకాళకపాలహస్త గంగాధిపతీ

ఓంకార మంత్రమందిర

కంకణభుజగాధినాథ కారుణ్యనిధీ.

22

సీ. శరణార్థి కలధాతకై లేంద్ర మందిన
 శరణార్థి దిననాథచంద్రనయన
 శరణార్థి పరమేశ సర్వజ్ఞ శేఖర
 శరణార్థి గణనాథచక్రవర్తి
 శరణార్థి దేవేంద్ర సంతతార్పితపాద
 శరణార్థి నిర్మలచారువదన
 శరణార్థి యోగీంద్రసంతానభూజాత
 శరణార్థి గజవైత్యచర్మభార

ఆ. వరద దేవదేవ వాసుదేవస్త్రియ

సకలలోకనాథ శైలనాథ

కనకశైలచాప ఖడ్గమూలస్తంభ

దేవ సత్ప్రీతాప దివ్యరూప.

23

క. పంచశరాంతకలోచన

పంచానన పంచరూప భాసురకీర్తి

పంచేంద్రియాదినిర్జిత

పంచాక్షర దివ్యరూప ప్రమథాధిపతీ.

24

కా. ఏవేదంబులకైన గూఢతరమై యేపారునీరూపముగా

దేవా కంటిమి యెంతపుణ్యుల మొకోదేవేశ మీరాత్మలో

భావింపం బనియేమి మీతలఁపు మాభాగ్యంబు సిద్ధించెనో

కైవల్యాధిప యానతిమ్ము కరుణా గర్జంబు సర్వేశ్వరా. 25

— సప్తమహర్షులను శీతాచలంబునకుఁ బంపుట —

వ. అని విన్నవించిన మునిజనంబులం గనుంగొని మహేశ్వరుం

డతులితకరుణాపూరితమానసుం దై యిట్లనియె.

26

సీ. శీతాచలేంద్ర నికూఠాక్ష బార్వతికన్య

సతిమోదమున మాకు నడిగి రండు

ఉదురాజవదనకు నుంకు వేరుడిసిస
 నెంతైన మైకొని యిచ్చి రండు
 మదిరాక్షి నాతండు మనకిచ్చునట్లుగాఁ
 బెంపారనుంగ్రముఁ బెట్టిరండు
 పాలకూళ్లు గుడిచి బాలను మనసొమ్ము
 చేసిరం డనువొందఁజేసిరండు

ఆ. ఇదియొ మాకుమెచ్చు నెల్లభంగులనైన
 దీనిఁజేయవలయుఁ దెఱఁగుమెఱసి
 కదలిపోవ నిదియొ కడుమంచిలగ్నంబు
 భూధరేంద్రపురికిఁ బోయి రండు.

27

వ. అని పలికి యన్యపురుషావలోకనంబు సేయక వసీష్ఠపాదావ
 లోకనంబు సేయుచున్న పతివ్రతాశిరోమణి యగునరుంధతిం
 జూచి శివుం డిట్లనియె.

28

మ. వనితా కూతులఁ బెండ్లి సేయు నెడలఁ వాచాలకుల్
 తల్లులే,యని లోకంబులు పల్కుఁ గాన సతి నీవద్రీకునిల్లా
 లితో,కొనరం గన్నియకుఁ వరుండు దగు మీరూహింపఁగా
 నేల యి,మ్మని కార్యంబు ఘటింపఁగాఁ బలుకుమీ యం
 భోజపత్రేక్షణా.

29

వ. అని యానతిచ్చిన మహామునులు నరుంధతీసమేతులై పర
 మేశ్వరునకు సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి
 వీడ్కొని పరమానందంబున నత్యంతశుభసూచకంబులు
 పొడగాంచుచుం దుహినశిఖరంబునకుఁ బ్రయాణంబు చేసి
 పోవుచున్న సతిదూరంబున.

30

విశఖ ద్—9

హామవద్దికవర్ణనము

సీ. మింటిచుక్కలతోడ మేలమాడుచునున్న

ఘనమేఘసంఘంబు గలుగుదాని

భూరితపోవనభూమిరుహంబులు

కమలాకరంబులు గలుగుదాని

గంధర్వభేదరగణవిమానంబులు

గప్పిన రత్నశృంగంబులు

శుకవికారకానికరధ్వనులచేత

నతిరమణీయమై యలరుదాని

ఆ. సిద్ధదంపతులు వశీకృతకామలై

పానుతలములంచు సరసమాడఁ

జెలుపుమిగులుదాని శీతాచలేంద్రంబుఁ

గరముపేడ్కతోడఁ గనిరి మునులు.

31

వ. మఱియును.

32

చ. సలలితకామధేనువులఁ జందనకల్పమహిరుహంబులఁ

లలితతరంగిణితటములం గరుడామరసిద్ధకన్యలఁ

విలసితసూర్యకాంతముల విస్ఫురితేందుశీలాతలంబులఁ

జెలువగుభూధరేంద్రమును శీతనగేంద్రముఁ గాంచి సంయ
ముల్.

33

వ. తమలో ని ట్లని తలంచిరి.

34

సీ. వేదంబు లాతని పెదకి కానఁగలేని

గఁగాధరుండు రాఁ గరుణమెఱసి

మనల నాధ్యుల జగన్మాన్యులఁ బూజ్యుల

నాత్మలో రప్పింప యిత్తోడ

నగవల్లభునియింటి కరిగి యూతఁడు కన్న
 కూతురు పార్వతీతోమలాంగి
 తనకుఁగా నడిగి రండని ప్రీతిఁ బుత్రెంచు
 చున్నాఁడు యీభూధరోత్తముండు

ఆ. ఎంత పుణ్యుడగునో యిట్లొప్పునే యీతఁ
 డెంత ధన్యుఁ డగునో యెంతభక్తి
 చేసినాఁడో తొల్లి శివునకు బాపురే
 యనుచుఁ గీర్తి చేసి రాదిమునులు.

35

వ. అని మఱిమఱి కీర్తించు నమ్మహామునులు స్త్రాలేయాచలంబు
 డాయంబోయి మహీధ్రవల్లభమందిరంబు వీక్షించి భేదరత
 మాని భూచరులై యతని పెద్దమొగపాల నిలచి యున్న
 సమయంబున.

36

చ. అనఘులు దీర్ఘదేహు లుడయార్కనిభల్ విమలాత్మకుల్
 మృగాజనధరు లగ్నితేజులు విశిష్టతగాక్ష్మకు లార్చ్యు
 లంబుజాసనసము లాదిసంయములు సప్తబుధు ల్బునుదెంచి
 యున్నవా, రని హిమశైలభర్త ఘణిహరులచే విని నిత్య
 భక్తితోన్.

37

— హిమవంతుఁడు మనులం బూజించుట —

వ. అత్యంతసంభ్రమంబునఁ దనయసుంగుమొగపాలకుఁ బఱ
 తెంచి వారలం గని వినయంబునఁ బ్రణామంబులు చేసి
 యమ్మహాత్ములఁ దనయంతేకపురంబునకుం గొని పోయి ప్రియ
 పూర్వకంబుగా సర్వస్వాద్యాది విధులం బూజించి కనకరత్న
 పీఠంబుల నుండ నియోగించి నిజకరంబులు మొగిడ్చి మంద
 మధురాలాపంబుల నిట్లనియె.

38

క. నన్ను బెద్దరికంబు చేసి కరుణా నాయుంటికి మీర లి
 జ్ఞెన్నం దేనియు రానివారలు ప్రియు బేసార వేంచేసి నే
 డున్నా రిచ్చట నెంతపుణ్యుడ నొకో యోమానులారా
 మిముక, గన్నారం గనుగొంటి మంటి విలసత్కల్యాణలో
 లుండ నై. 39

ప. మునీంద్రులారా మీరు వేంచేయుటకు గారణం బేమి
 యానతిత్తురుగాక యనవుడు నద్వివ్యసంయము లి ట్లనిరి. 40

క. ఉడురాజధరుడు శంభుడు
 మృదుడు మహేశ్వరుడు శివుడు మీయింటికిఁ బెం
 పడరంగ నీసుత బార్వతి
 నడుగంగ బుత్తెంచె మమ్ము సచలాధిపతీ. 41

ప. అనిన విని సర్వాంగపులకాంకితుం డై భక్తిసంభ్రమపరమా
 నందచిత్తుండై కైలాసపర్వతంబు దెసం గనుంగొని కరంబులు
 మొగిడ్చి తనమనంబునఁ బరమేశ్వరునకు బ్రణామంబు చేసి
 యి ట్లనియె. 42

ఆ. శివుడు మునులచేత శీతాచలముకూతు
 నడుగఁ బంపె ననంగ నవనిలోన
 నన్ను బెద్దచేసి మన్ననసేయంగఁ
 దలఁచె గాక యేను దనకునెంత. 43

ప. అదియునుం గాక. 44

క. ఎవ్వరిసొమ్ము తలోదరి
 యెవ్వరిదాసుండ నేను నెల్లప్పుడు మా
 కెవ్వడు దైవము శంభుడు
 సర్వేశుడు దానె కాదె సకలవిధములన్. 45

వ. మమ్ము నేప్రకారముల నైనఁ గారుణ్యభావమున రక్షించు
గాక యని పలికినఁ దుహినకై లేందు సకు సముసిందు లిట్లనిరి.
మ. అరయంగఁ శివభక్తి యింత వలదే యశానా జగన్మాత నీ
చరితం బిట్టిది గానఁ గాక యచటఁ జన్మించునే తొల్లి త
త్పురజిత్తుండును మమ్ము నొండెడలకుఁ బుత్తెంచునే థారుణీ
ధరమాత్రంబుల కింత కీర్తి గలదే థాత్రీధరేంద్రోత్తమా.

ఆ. నిన్నుఁ బోలవశమె నీయంతపుణ్యండు
అఖిలజగములందు నరయఁ గలఁడె
యీశ్వరేశుపంపు నింతఁ బాటెంటువె
యిట్టిభక్తి గలదె హిమనగేంద్ర.

48

క. శంకర దేవుండు మాతో
నుంకువడిగినంత పెట్టు మువిదకు నన్నాఁ
డింకిట నెయ్యది గొనియెదు
కొంకక మాతోడఁ జెప్పు కుధరాధిపతీ.

49

వ. అనవుఁ డిట్లనియె మిమ్ముఁ బార్వతీదేవికి నుంకువ యిచ్చి
రండని యానతిచ్చె నేని ముసింద్రులారా వీఁడు నావాడని
యొల్లభంగులందును నిరంతరకరుణాయత్తబిత్తుం డై నన్ను
మన్నించుటయ నాకు నాకూతురకును పదివే లుంకువలు
పెట్టుటయగు మీయానసుండి మీకుం దగినపని చేయుదు
బాలిక నాలోకింపవలయు నని కుమారీతిలకంబు నలంక
రించిన.

50

క. వనితామణి రూపమునకుఁ
గనుచాటుగఁ జేర్చి కప్పు గప్పినభంగి

ఘనకుసుమగంధ సవమణి

కనకాంబరములను చాలఁ గై నేసి రొగిన్.

51

క. మానిసు లిరు దెసఁ గొల్వొగ

జానుగ నల్లలై లజను దోహనుచుకా

మేనక చను దెంచుటయును

మానులతో కై లవిభుఁడు మఱి యిట్లనియెన్.

52

క. అదె మా బాలిక వచ్చెను

సదమలతరహృదయులార సర్వేశునకుకా

ముదితకు నీడుగఁ జూడుఁడు

పదపడి శుభలక్షణములు పరికింపుఁ డొగిన్.

53

వ. అనిన విని ముసీంద్రులు కుమారి నాలోకించి జగదభినవ
కలాకారూపంబునకు నాశ్చర్యామోఘహృదయు లై యి
ట్లనిరి.

54

క. ఆదియు సంత్యము దవ్వగు

వేదాతీతుండు శివుఁడు విభుఁడుగఁ బడసెకా

బై దలిశుభలక్షణములు

వేదంబులకె నఁ దర మె వివరింపంగన్.

55

వ. గిరింద్ర యమ్ముతోదేవి శివ దేవునకుఁ బరిణయంబు గాఁ దగు
నిద్దఱికి నీడయియున్నది కార్యంబును గొలికికి వచ్చినది
'శుభస్య శీఘ్ర' మ్మని పెద్దలు పలుకుదురు గావున దీనికిఁ
దడయనేల సంఘటింపుమని ముసీంద్రులు*వాంఛితకోమల
భావాంకురంబులు వెలుంగ మంగళంబులగు నాకాశగంగా
తరంగిణి జలంబులును స్థలలితంబులగు నశ్వత్థపల్లవంబులును

తాంబూలకనకకలశ శుశుమగఁ ధాక్షతంబులును మణియుఁ
దక్కినమంగళద్రవ్యంబులు దెప్పించి సువర్ణపీఠంబున శుభ
ముహూర్తంబున నక్కంతాతిలకంబు నుండ నియోగించి
విధ్యుక్తప్రకారంబున నర్పించి అధికపుణ్యాహంబు చేసి
పుణ్యాహజలంబులు శిరంబునం బ్రోక్షించుకొని కళ్యాణ
వాద్యంబులు చెలంగ ముదితకు ముద్రారోహణంబు చేసి
గిరింద్రునకు నుంకువ ముడుపిచ్చి సంయమింద్రులు పర
మానందంబున.

56

ఆ. పాలకూళ్లు గుడిచి కైలాధిపునియింట
రమణతోడ నాఁటిరాత్రి యుండి
గౌరతండ్రి తమకుఁ గట్టంగ నిచ్చిన
సత్ప్రియంబుతోడ నమృతించి.

57

వ. మఱునాఁ డమృహామునీంద్రులు మనంబార వీడ్కొని రజత
ధరణీధరశిఖరంబునకుఁ బ్రయాణంబుచేసి సర్వేశ్వరుం
గాంచి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి దేవా దేవర
యానతిచ్చినపనులెల్లను శుగ్రకరంబులై సిద్ధించె నని తత్ప్ర
కారంబు తెలియ విన్నవించి వారై యిట్లనిరి.

58

— మఱును దాను జరిగించినకార్యమును శంకరునకుఁ దెలుపుట —

సీ. దేవేశ మీరారానతిచ్చినపనిఁ యాని

యిరవొప్పు బయనమై యేము బోయి

తనయింటికరిగినతటి మము జూడఁగని

యెంతయుదవ్వు మాకెదురు వచ్చి

యతిభక్తితో మ్రొక్కి యర్ఘ్యసాద్యాదుల

నమరఁ బూజించి పీఠములు వెట్టి

క్షేమంబులరసి తాఁ జేతులు మొగిడించి

యేతేరఁ గారణంబేమి యనిన

ఆ. నీలకంఠగుండు నీకూఁతు పార్వతి

భామఁ దనకు నడుగఁ బంపె ననుడు

భక్తితోడ మ్రొక్కి పలుదెఱంగుల నిట్లు

గారవించి పలికెఁ గామవైరి.

59

క. సరి మీమన్ననలకుఁ దగు

వరుదా యిటువంటిభక్తి వలదే మనకుఁ

గిరిరాజానేయుభక్తికి

సరి యొన్నఁగఁ గలదె భక్తి చంద్రాభరణా.

60

క. పలుమరు ముల్లోకంబులఁ

జేలులం జూచితిమి గాని చింతింపఁగ నా

లలనకుఁ గలలక్షణములు

కలయఁగ నేజేలులయందుఁ గానము దేవా.

61

క. ఆకన్నులు నాచన్నులు

నాకురు లాముద్దుమోము నానెరు లార

మూఁకారము నామధ్యము

నేకాంతలయందు నెఱుంగ మిథచ్చర్తధరా.

62

క. నీలాపి మేనికంటెను

నీలాభులకంటె నింద్ర నీలముకంటె

నీలరుచిఁ జోలునంచిత

నీలాలక లేమి చెప్ప నీలగ్రీవా.

63

క. బాలేందుడు చంద్రానన

ఫాలముతోపాటి యనఁగఁ బలుకుదురు కవుల

బాలిక ఫాలరుచులపై

బాలేందుం డెంతవాడు బాలేందుధరా.

64

క. సుదతీలలామణిమలకు

వదలక సరిసేయ నొకటి వచ్చునె నీచే

గదనమున * దెగడ యేనియు

మదనున కది విల్లుగాదె మదనారాతీ.

65

ఉ. సోముని దోడుతెచ్చుకొని స్రుక్కక చిల్కలుఁ దేట్లు
గొల్వఁగాఁ, గాముఁడు విల్లునమ్ములు నఖండతఁ బట్టినయట్లు
దోఁచు నాభామముఖాబ్జరేఖయును బల్కును గొప్పను
భూలతాంగముఁ, గాముఁడు నీవు చంపుటయుఁ గల్గని
పించె శళాంక శేఖరా.

66

క. సుందరిమ్మగలోచనముల

యందము లందందుఁ గల్లు టది నూనము దా

నిందీవరములయందును

గందర్పునిశేరములందుఁ గంజములందున్.

67

నీ. జలజాతీనెమ్మోముఁ జందురుఁ బోల్తమా

చందురునందునఁ గందు గలదు

కన్నియవదనంబుఁ గమలంబుఁ పోల్తమా

కమలంబు పుట్టుచోఁ గనటు గలదు

మోహనాంగిముఖంబు ముకురంబుఁ పోల్తమా

ముకురంబునందున మృదువులేదు

* దెగడ యెదియుక మదనుని ననవిల్లె కాని; దెగనితేనియు మద
నుని తెల్లెముకాని.

మానినివదనంబు మణిపంక్తిఁ జోల్తమా
మణులెల్ల రా లనుటగాట గలదు

ఆ. ఇంక నేమిజోల్తమింటియాననముతో

సృష్టి నేమిసాటి నేయవచ్చు

మగువ మొగము కాంతి మలహార నీయాన

త్రిభువనంబులందు నభినవంబు.

68

క. చిలుకలజోయిలపలుకుల

పెలయంగా టొంకు గలదు వీణెయుఁ దానై

పలుకఁగ నేరదు కన్నియ

పలుకులతోసాటి యేమిపలుకుదుము శివా.

69

ఆ. చెలువకరము కెంపు చిరతరారుణజోమ

లంబు లై నపల్లవంబులందు

నందమైనయట్టి చెందామరలయందుఁ

గలుగనోపుఁ గాని గలుగ చెందు.

70

నీ. తరుణచన్నులు భద్రదంతికుంభములన్న

దంతికుంభములకుఁ గాంతిలేదు

కొమరాలికుచములు కోకదర్శయములన్నఁ

గోకంబు లొకచోటఁ గూడకుండు

కన్నియచనుదోయి కనకకుంభములన్నఁ

గనకకుంభము లవి గరఁగఁబడును

*పొలఁతుకపాలిండ్లు పూబంతు లందమా

పూబంతులంటినఁ బ్రోదిమణిఁగు.

*కంఠాక్షి పాలిండ్లు భువమైన గిరులన్న గిరులకు నున్నపైనయెరుపు

తేను.

ఆ. గానఁ బోల్పుఁ దగదు కాంతపయోధర
యుగళమునకు నింక జగములోన
నేమి పోల్పువచ్చు సీశాన చెప్పవే
పజాఁతిఁ బొగడవశమె బ్రహ్మకై న. 71

క. తెఱవకుఁ జన్నులప్రేఁగున
మఱి యల్లలనాడుచున్న మధ్యము ప్రేఁగై
విఱుగునది విఱుగకుండుట
వెఱుగయ్యెను మాకుఁ జూడ విశ్వాధిపతి. 72

క. చెలువకుఁ గేకిసములకును
కలహంపాధీశునకును గజరాజునకుఁ
వెలఁది నడుచుక్రియ లట్లును
నలి నడవం దరముగాదు నాగేంద్రధరా. 73

క. లలనామణి యగుపార్వతి
విలసితకల్యాణరూపవిభవము చెప్పక
మలహర నీయాన సుమీ
జలజాసను కై నఁ జనదు చంద్రాభరణా. 74

ఆ. అతివ యిట్టి దట్టి దని చెప్పరా దెందు
దేవదేవుఁ డైన దేవ నిన్ను
నధిపుఁ గాఁగఁ బడసి సంతము చాలదే
వెలఁదిలక్షణములు వేయు నేల. 75

న. దేవా మానేర్చుప్రకారంబున నీయసుగ్రహంబున మీకుఁ
బరిణయంబుగా నిశ్చయించి పాఠ్యతీదేవికి ముద్రారోహ
ణంబు చేసి నచ్చితిమి యింకఁదడయ నేల వివాహలగ్నంబు
నిర్ణయించి హిమనగేంద్రుఁ డున్నచోటికి లేఖలు పంపు

దురు గాక మహాత్మా గరళకంధరా మీకల్యాణమహిమాభి
రామంబు చూడ వచ్చెదము సోమశేఖరా శరణం బని
విన్నవించిన మునినాథుల సనుకంప సొంపుమిగుల నానంద
రసంబుల నోలలార్చి యమ్మహేశ్వరుండు. 76

— పార్వతీపరిణయమానక బ్రహ్మదేవతలు వచ్చుట —

ఆ. దేవిఁ బెండ్లియాడ దినమేది లెస్సయో
యెఱుంగవలయు నంచు నీశ్వరుండు
భారతీకుఁ దలఁచె బాలేందుజూటుని
తలఁపుతోనఁ గూడ థాత వచ్చె. 77

వ. ఇట్లు చనుదెంచి బ్రహ్మ తనకుం బ్రణామంబు చేసి నిలచినఁ
గనుంగొని సముచితప్రకారంబుల గారవించి యతని నప్పర
మేశ్వరుండు విధ్యుక్తప్రకారంబుల వివాహలగ్నంబు
నిర్ణయించి తనపెండ్లికి రమ్మని చతుర్దశభువనంబులందుఁ
జాతంపం బంచిన. 78

ఉ. దేవరపెండ్లి నేఁ డనుచుఁ దేజము సొంపున భోగరాయఁడై
దేవతలందఱుం గొలువ దేవమునుల్ నుతి సేయఁగా శచీ
దేవియుఁ దాను గూడి చనుదెంచె మహేంద్రుండు పెంపు
తోడ నై, రావణదంతి నెక్కి మునిరంజనుఁడొకఁడు పెండి
కొండకున్. 79

ఉ నాలుగుశృంగముల్ మెఱయ నాలుక లేడు వెలుంగఁ
గోర్కులక, దేలుచు మూఁడుపాదములు లేటపడక నిజ
వైభవోన్నతిక, వ్రాలుచు నేగుదెంచె నజవాహనమెక్కి
ధనంజయుండు నిల్లాలును దానుఁ గూడి త్రిపురాంతకు
కొండకు పెండికొండకున్. 80

ఉ. దండధరుల్ మహాఘను లుద గ్రులు కింకరు లోలిఁ గొల్వ ను
ద్దండలులాయవాహుండయి దగ్గముతో మణిభూషణాంగుం
డై, దండధరుండు వచ్చె ఘనదండము కేల వెలుంగఁ
గామినీ, మండితుఁ డై మనోజరుదమగ్ధనుకొండకు వెండి
కొండకున్. 81

ఉ. మానవు నెక్కి రాత్రులు మన్నన సేయఁగ నభ్రవీధిపై
మానవకేతనం బడర మానినియుగ దనతోడ రాఁగ న
న్తానితనస్త్రభూషణమమానధరుండయి వచ్చెఁ బ్రితితో
దానవనాయకుండు జితదైత్యునికొండకు వెండికొండకున్.

ఉ. మోదత సప్తసంద్రములు ముంగలఁ గొల్వఁ గెలంకులందు
గం, గాదిమహానదల్ సముదయంబుగ రా యుషకాంత
వాహుం డై, శ్రీ దనరార నేఁగె రుచిఁ జెన్నగుకానుక
లెల్లఁ గొంచుఁ దా, బైదలిఁ గూడి వాగ్ధిపతి భగ్గునికొండకు
వెండికొండకున్. 83

చ. మునినికరంబులుంగొలువ మోదము నొందుచు మానసంబు
లక, జనములు పల్లవింపఁ గడుఁజల్లనికమ్మనిగాడ్పు పీచుచుక
వనజదళాక్షితో హరిణవల్లభు నెక్కి జగజ్జనాసురం
జనమున నేఁగె నమ్మదనసంహరుకొండకు వెండికొండకున్. 84

ఉ. సంగడికానిపెండ్లి యని సంతస మందుచు మేలురాజ్యల
క్ష్మీం గడుఁ దేజరిల్లుచును శైల్యయుఁ దాను దుకూలరత్న మా
తంగతురంగ కాంచనకదంబముఁ గొంచుఁ దురంగవాహుండై
సంగతి నేఁగె విత్తపతి శంకరుకొండకు వెండికొండకున్. 85

చ. నొసల విభూతిఁబూసి కడుసున్న నియేనుఁగుతోలుఁగప్పి రా
జసమున పాములం దొడిగి చారుత్రిశూలపినాకహస్తం డై

యొసఁగినవేడ్కతోఁ దనదు నింతయుఁ దానును వచ్చెశూలి
దా, బసవని నెక్కి జూటహిమభానునికొండకు పెండికొండ
కున్. 86

మ. ఘనశృంగారముతో మహామహిమతోఁ గళ్యాణియుం
దాను సజ్జనితోల్లాసులు పుణ్యాభాగవతులుగా సంసార
దూరాత్తకుల్, సనకాదుల్ కడుఁ గొల్వ మింట నరిగె
సంప్రీతితో మాధవుం, డనఘుం దాధ్యుండు పెండికొండకు
ఖగేంద్రాధుఁ డై యాధితోన్. 87

క. వలనొప్ప మునులు గొలువఁగఁ
గలహంసాధీశు నెక్కి గ్రక్కున వాణి
లలనయుఁ దానును వచ్చెను
జలజాతభవుండు రజతలై లము కడకున్. 88

క. తారాగ్రహములు గొలువఁగఁ
దారాహితకమలహితులు లేదయు వేడ్కగా
దీరొప్ప నేగు దెంచిరి
తారాచలశిఖరమునకు ధన్యాత్మకులై. 89

క. సరకిన్నరగరుడోరగ
సురదనుడేంద్రాది సిద్ధసురముని విద్యా
ధరగంధర్వాధీశులు
వరుసం గైలాసమునకు వచ్చిరి ప్రీతిన్. 90

వ. ఇట్లు గౌరీకళ్యాణవిలోకనకాంక్షు లై సకలమైనవారును
కలధౌతధరణిశిఖరంబుఁ బ్రవేశించి పరమేశ్వరుం గాంచి
వినతులై వినుతించుచున్న సమయంబున వారలఁ గరుణ
తోడం గనుంగొని యమ్మహేశ్వరుం డిట్లనియె. 91

— దేవతలక్షణమును నీశ్వరుండు దురుగుట —

మ. లలితానందమే పాకశాసన మనోల్లాసంబై సప్తార్చి మం
గళమే భానుజ లెస్సలే దనుజ సౌఖ్యంబే జలాధీశ సం
జలమే మారుతి మోదమే ధనద విశ్రామంబై యీ శాసన శ్రీ
పాలుపే మాధవ యంచు నేమ మరనె భూతేశుఁ డింద్రా
దులన్. 92

వ. ఇట్లడిగిన సంత నమ్మహాదేవునకు దేవత లిట్లనిరి. 93

క. శరణార్థి భక్తవత్సల
శరణార్థి పురాణయోగిజనమందారా
శరణార్థి దురితసంహర
శరణార్థి మహేశ రుద్ర జలజాక్షనుతా. 94

క. దేవా మీశ్వర గలుగఁగ
భావింపఁగ మాకు నెపుడు భద్రము సుష్టి
దేవేశ మిమ్ముఁ గంటిమి
కావున ధన్యులము గామె గంగాధిపతీ. 95

వ. అని మఱియు బహుప్రకారంబుల వినుతంప నద్దేవసమూ
హంబులముందట నిల్చి విరించి యిట్లనియె. 96

మ. గమనింపఁ గడు లెస్స నేడు శుభలగ్నం బెల్లి బృందార
కుల్, కమలాక్షోదులు వచ్చినారు తడయంగా నేల వేం
చేయుఁ డీహిమశైలేంద్రునివీటినుండి వినయు బేపార
నిచ్చోటికి, రమణి లేఖలు వచ్చె బెండ్లికి మిముగా
రమ్మంచు సర్వేశ్వరా. 97

వ. అని విన్నవించిన విరించినచనంబులకుఁ బంచాననుండు
రంజిల్లి లోకి కాచారంబు విచారించి తనమనంబున. 98

గీ. గౌరి తాన పోయి కలయంగ నిటమీఁద

భువనమెల్ల కైలపుల్లి యనఁగ

సవతితల్లి యనుచు జాలి తొందెడు నని

ప్రీతి నేకదంతుఁ బిల్వఁ బంచె.

99

— గజాననుని పార్వతీపరిణయమునకుఁ దీసికొని పోవుట —

శా. రావో కుఱ్ఱఁడ యంచుఁ గౌఁగిటికిఁ జేరం బిల్పి యూరార్పి

య, ద్వేషం దేనుఁగుతుండముం బుణికి మూర్ధభ్రాజముం

జేసిస, ద్భావం దంకతలంబుపై నునిచి సంభావించి ప్రేమాభిఁ

దా, దై వారం దనముద్దుపట్టికిని గందర్వాంతకుం డిట్లనెన్. 100

శా. లెమ్మా శీతనగేంద్ర పట్టణమునకా లీలార్థ మై యున్న మీ

యమ్మం దేవలె నుండనీ దగవు నీ వాయత్త మై తోడితే

రమ్మా నీవును నీగణంబులును సంరంభముతో ముందఱం

బొమ్మా మేమును గూడ వచ్చెదము సమ్మోదంబుతోఁ

బుత్తకా.

101

వ. అని గజనాథచక్రవర్తిని గై నేసి.

102

— నందివాహనం దై శంకరుండు పరిణయంబునకుం జనుట —

నీ. గగనవాహినికప్పుమకుటంబు ధరియించి

లేతవెన్నెలఁ బువ్వుభాతిఁ దుఱిమి

ప్రాతపాములనెల్ల పరిహారమును చేసి

మఱిక్రొత్తపాములమణులు దొడిగి

దండశూకాధీశుఁ దలచుట్టుగాఁ జొట్టి

పొలుపార నెద భూతివూతఁ బూసి

పొడలనున్న నిక్రొత్తపుట్టఁబు ధరియించి

యేసుగుచర్మంబు మేనఁ గప్పి

ఆ. నీలకంఠరమున నెమ్మిత్తో బట్టంపుఁ
బూససరులు వైచి పోలుపు మిగులఁ
జేలువు చేసి యిట్లు శివుఁడు చతుర్దశ
భువనరాజ్యలక్ష్మీ పోలుపు మిగుల. 103

వ. మఱియును శృంగారవారాశి యై మారారాతి మహామో
దంబున. 104

సీ ఘణిఘణిల్లునవైచు ఘనమైన అంకెలఁ
గులకైలగుహలు ఘూర్నిలి చెలంగ
మహితవాలోద్ధూత మారుతవశమున
దిక్కులు చొరుగు లై తిరుగుచుండ
కొండలు కోరాడు కొమ్ముల నమ్మేటి
థారాధరంబులు దగులుపడఁగ
పదఘట్టనమున భూభారదత్తుం డగు
శేషాహి యల్లన శిరము వంపఁ

ఆ. గొమరుశృంగములును ఖురములుఁ గింకిణీ
ఘంటలును జేలంగఁ గడఁకతోడ
నందమైనయట్టి నందికేశ్వరు నెక్కి
పుష్పవృష్టి గురియ భూతవిభుఁడు. 105

క. హరుఁ గొల్చి సకలజనములు
కరమొప్పగ నడువఁ గదలి గణనాథుం డా
సరిజొజ్జ పెంచి నిక్కుచు
మురియుచు మూషకము నెక్కి ముందట నడిచెన్. 106

వ. ఇట్లు గతశృంగారవైభవాడంబరంబున నప్పుర మేశ్వరుండు
గోరాజగమనుం డై గౌరీకళ్యాణం బవధరించుతలంపు
పరభద్ర—10

మనంబున సందడింప సొంపు మిగిలి తుహినగిరికుభరంబునకుఁ
 బ్రయాణంబు నేయ గమకించి సమంచితాలంకారం దై తన
 పూర్వభాగంబునఁ దుంబురునాగనాదివీణానాదంబులపాడును
 దివ్యదుందుభినిస్సాణశంఖకాహళఘంటికా వాద్యంబుల
 పారును దండిచండీశ్వరాది మంగళపాతకజనంబులుఁ గొలిచి
 నడువ వారలం గదిసి తానును తనవారు గెలంకులందు
 నాసన్నవర్తులై తమతమవాహనంబులతో నారాయణ
 భారతీకులును వారలం గదిసి దేవేంద్రాగ్నిదినేంద్రతనయ
 దితీసుతవరుణవాయుకుబేరప్రముఖులై నదిక్పాలకులును
 వారలదక్షిణోత్తరభాగంబుల సూర్యచంద్రాదినవగ్రహం
 బులును మతీయును దనయుపరిభాగంబున సుబలసుమంత
 మాండవ్య మరీచిమందపాలమార్కండేయ దధీచ్యుపమన్య
 వామదేవ దూర్వాప నసిష్ఠ గౌత మాగస్త్య కౌళిక
 కణ్వాది మునిజనంబులును మూర్తిమంతంబులై నవేదకాస్త్ర
 తపోధర్మసత్త్వంబులును వారలపిఱుండ వాలఖిల్యాదిమహా
 పురాణసిద్ధులును సనకసనందసనత్కుమారాది యోగీంద్రు
 లును దివిజముని గరుడకిన్నరగంధర్వసిద్ధవిద్యాధర కన్యకా
 జనంబులును భృంగిరిటివీరభద్రాదిగణంబులును గతిమయ
 దూరంబునఁ బ్రమథగణంబులును దైత్యదానవాధీశ్వరులును
 బరివేష్టించ నమృతామృతలలోనఁ జొచ్చి యెడనెడ సందడి
 నేయుచు సూర్యవర్ణసోమవర్ణాది మహాప్రమథనాయకులు
 మహాలెక్కలై కొలువ నందంద కుసుమవరంబులు విడు
 వక జడివట్ట కురియ నానాలోకరంజనామోదసుగంధ
 మారుతస్పర్శనంబున జనంబుల మనంబులు పల్లవింప నమ్మ

హేళ్వరుండు జగన్తోహనమహిమాభిరాముండై వివా
హంబునకు వచ్చుచున్న సమయంబున, 107

క. మలహరుండును బెండ్లికి రాఁ
గలవాఁడని మున్నె యెఱిగి గౌరవమున బం
ధులకును లేఖలు బంపఁగఁ
దలఁచె గిరింద్రుండు పేగఁ దగఁ జారులచేన్. 108

సీ. మలహరుఁ డీశుండు మనసాప నడుగంగఁ
బుత్తెంచుటయు శేము నత్తెఱంగు
మహిఁ బెద్ద లగువారి మన్నన బంధుల
రప్పించి తగ విచారంబు చేసి
వామదేవుండు తగువరుఁ డని భావించి
నెలఁతకు నీడు గా నిర్ణయించి
యుంకువఁ గొంటిమి యొనరంగ నిటమీఁదఁ
బెండ్లిలగ్నంబు సంప్రీతితోడఁ

తే. పేర్చి నీశోభనము చక్కఁ బెట్టవలయుఁ
గరుణ పేంచేసి మీరెల్లఁ గలఫలంబు
లీలఁ దన్నొంటికేయక లేఖఁ గన్న
యపుడ రండని ప్రీతితో నద్రివిభుండు. 109

మత్తకోకిల. —

వెండికొండకుఁ బైఁడికొండకు వింధ్యయఁ బలుకొండకుఁ
చండభానుండు దోచుకొండకు పాగరాంతపుఁగొండకుఁ
మండనం బన నొప్పుకొండకు మందరం బనుకొండకుఁ
కొండరాయుండు పంపె లేఖలు కోటికాలరిపంక్తిచేన్. 110

వ. ఇట్లు తనసర్వబంధుజనులకు గౌరవివాహమహోత్సవం పెట్టి
గించి పంచిన వారను నిజబంధుసహితులై తక్షణంబున
జనుదెంచిన.

111

— హిమవంతుపురంబు నలంకరించుట —

ఉ. భూరివిలాసుఁ డై త్రిదశపుంగవసంగతసంగుఁ డై జటా
భారసుఖామరీచి మనపార్వతిపెండ్లికి వచ్చుచున్నవాఁ
డారయ నీక్షణం బనుచు నందము గాఁ దనయున్న ప్రాంతు
శృంగారము నేయఁ బంచె శుభకౌతుకచిత్రవిభూతి నొప్పు
గన్.

112

వ. ఇట్లు పురంబు శృంగారంబు చేయం బంచిన.

113

క. మణులను గనకంబుల ద

ర్పణముల నవపల్లనముల బహువస్త్రములగా
బ్రణుతగతిని నెత్తిరి తో
రణములు పురవీధులందు రచ్చలయందున్.

114

సీ. మృగసాభిజలములు *ముంగిళ్లఁ జల్లిరి

ముగ్గులు దీర్చిరి ముత్తయములఁ

దనర సంగళ్లఁ జిత్తరువులు వ్రాసిరి

హేమకుంభము లెత్తి రిండ్ల నెల్లఁ

బహుమార్గముల నంది పడగలు గట్టిరి

కీలించి కట్టిరి మేలుకట్లు

కమనీయగతుల వాద్యములు మ్రోయించిరి

యెలమి శృంగారించి రెల్లచోట్లఁ

ఆ. బరంగ సకలలోకపతికి సమర్పించ

నాయితములు చేసి కథలములు
సర్వజనులు మిగుల సంపద నొందెరి
భూధరేంద్రుఁ డేలుపురమునందు.

115

వ. మఱియు ననేక ప్రకారంబుల నాపిషపురుషుఁ డగువిశ్వ
కర్తచే నిర్మితంబైన యౌషధిప్రస్థపురంబు శృంగారంబు
చేయించి తనసర్వతంబునం గలబిలంబులు కొలంకులు పాను
దేశంబులు నలంకరించె సగ్గిరింద్రుం డంత.

116

సీ. తార కాసురుచేతి దారుణావృత్యముల్

మానుగ నిటవీరిద మానుననియుఁ
దారలదీధితి తలకొని మాయించు
ఔంత యంతటఁ గరుణితం ననియు
హరు పెండ్లిచూడ రండని మేరుగిరి చాటు
వారికిఁ జెప్పఁ బోవలయు ననియు
గౌరీవివాహలగ్నం బెల్లి ప్రాద్దునఁ
దిరిగి తూర్పునఁ బొడతెంతు ననియు

ఆ. సంభ్రమించి పెండ్లిపాటించి యవ్వలి

దిక్కు మొగముచేసి తివ్రగతుల
సకలకారినీవ్రజంబులు హర్షాబ్ధిఁ
గ్రుంకె నపరవార్ధిఁ గ్రుంకె నినుడు.

117

క.- కమలారి పనుపునూధ

క్రమమున జని బేగుచూచు కాలరులక్రియ
గమలములరాజు గ్రుంకిన
క్రమమున నొక్కొక్క చుక్క గానంబడియెన్.

118

ఉ. చీకటి గప్పె నాకసము జీకటి గప్పె దిగీభకుంభములే
 చీకటి గప్పె భూతలముఁ జీకటి గప్పెఁ జరాచరాదులకా
 జీకటి గప్పె దంపతులచిత్తపయోజవసాంతరంబులకా
 జీకటి గప్పె లోకములు చీకులు నేయుచు సంతకంతకున్,
 వ. ఇట్లు నిబిడాంధకారబంధురపటలంబున నందంబులై భూత
 జాలంబు సుప్తంబునుం బొంది యున్న సమయంబున. 120

సీ. రత్నాకరము ద్రచ్చ రాజపుష్పైడువేళఁ
 దొడఁగిన యమృతబిందువు లనంగ
 కమలవైరిని రాహుగబలింప సంతతఁ
 దొరఁగువెన్నెలరేని తునుక లనంగ
 నాకాశలక్ష్మీ దా హరుని పెండ్లికి నిరు
 కేలఁ బట్టిన సేను బ్రా లనంగ
 నిఖలేశునకు బ్రహ్మ నీలాంబరమున మే
 ల్కట్టుకట్టిన మా క్షికంబు లనంగ

ఆ. వీధులేర్పడంగ వెలుంగు మెఱుంగుల
 చిదుపలమరుభంగిఁ జెలుపు మిగిలి
 గగనవీధినుండి ఘనతర నిబిడాంధ
 కారమవియఁ దారకంబు లొప్పె.

121

— చంద్రోదయవర్ణనము —

సీ. ముఱిఁగినవీరహుల మానంబు లెడలించి
 యిరవైన చీకటియిండ్ల కనిపి
 *ముఱిఁ గోకముల నెల్ల మఱువులుగాఁదోలి
 నీలోతృలంబుల మేలుకొలిపి

వెలయుఁ జకోరకావలికి విందులు పెట్టి
 నీరజాతంబుల నిద్ర పుచ్చి
 వనధుల నుబ్బించి వలరాజు పెగయించి
 మందమూరుతము కానందమొసంగి

ఆ. తనదుతెలుపుచేతఁ దలకొని నిఖిలంబు
 తెలుపుఁ గాఁగఁ దూర్పుదిక్కునందుఁ
 జల్లదనము చూపి జగము లన్నింటికి
 మామ యనఁగఁ జందమామ వొడిచె. 122

వ. మఱియుఁ దదీయసాంద్ర చంద్రి కావితానపటపరిభ్రమణ
 సంభ్రమణంబు నభినవవితాననిరాజితం బై చకోరసము
 దయసామ్రాజ్యవైభవంబై కసుమశరభజబలాతిశయాభి
 రామహేతుభూతంబై విరహిణీజననికరహృదయవిహ్వలీ
 కృతాకారం బై జగన్తోహనం బై యొప్పుచుండె నంతఁ
 గ్రమక్రమంబున. 123

— సూర్యోదయవర్ణనము —

సీ. నలినదళంబుల కలకొని వెలయుంచి
 కువలయదళముల క్రొవ్వణించి
 కుసుమబాణుని పెంపు కొంత నివారించి
 విరహంబుఁ బట్టినవెట్టిఁ దెలిసి
 యంధకారమునెల్ల హతమును గావించి
 చుక్కలతేజంబు జక్కఁబెట్టి
 మదచకోరంబులమదములు విడిపించి
 నిఖిలజగంబుల నిద్ర మాన్పి

ఆ, వేడిదీప్తి దిశల వెదచల్లి మునులును
 సమరసంఘములును సర్వజలము
 లొసంగఁ బూర్వకై ల దెస సభిరమ్యమై
 తామ్రకిరణుడైన తరణి వొడిచె.

124

వ, ఇట్లు ప్రభాతసమయం బై యొప్పె సంతకమున్న తదీయ
 ప్రభాతకాలనిశ్చయాలోకన మనోరథుండై తుమారధరణీధ
 రేంద్రుండు వందిమాగధ మంగళపాత కాదిజనంబుల కళ్యాణ
 వాద్యంబులతో నత్యంతశోభనతూర్యంబు లవార్యంబు
 లై యెలంగ నాలించి ప్రాతస్సానప్రాణాయామ సంధ్యాది
 సముచితకృత్యంబులు నిర్వర్తించి గృహదేవతాప్రార్థనంబు
 చేసి ధనకనకధేనుభాన్యాదిమహాదానంబుల ననేకభూసుర
 నికరంబులకు నుపచరించి తదీయమంగళాశీర్వాద ప్రమోద
 మానమానసుం డై తదనంతరంబున.

125

మ, తమ పెద్దంటియరుంగుమీఁదఁ గడఁకఁ భాస్యంబువైఁబెండ్లిల
 గ్నముపాధింపఁ బసిండి వేర్పున సభోగంగానదీతోయముల
 రమణం బోసి యలంకరించి ఘడియారం బొప్పఁ గట్టించి య
 య్యమరాచార్యునిచే మహామహిమతో నర్కప్రతాపంబు
 నన్.

126

వ, ఇట్లు ఘడియారంబు పెట్టించి పరమేశ్వరుండు వేంచేయు
 చున్నాఁడు. ఎదుర్కొని పోవలయుఁ దడవునీయరాదని
 సంభ్రమానందంబున.

127

సీ, గంధమాదనమేరుకై లాస కైలాది
 కులకై లభర్తలు గొలిది నడువ

పుణ్యకాహళులును బుణ్యదుంభులును
బుణ్యశంఖంబులు పొంచి మ్రోయు
మంగళపాతక మాగధవందిజ

నంబులు శుభకీర్తనములు సేయ
కదిసి వేరంటాండు కళ్యాణములఁ బాడ
పరిజనంబులు తన్నుఁ బలసి శోలువ

తే. లలితసామ్రాజ్యవైభవలక్ష్మీ మెఱసి
పరఁగ సంతత మ్రొక్కుచు భక్తితోడ
శైలములకెల్ల రాజగుశైలవిభుఁడు
ఎలమి నేతెంచె బరమేశు నెదురుకొనఁగ. 128

వ. ఇవ్విధంబున నెదురుకొనం జనుదెంచి పంచాననుం డాదిగా
నెల్ల వారలమీఁద నేసలు చల్లుచుఁ గరపల్లవంబులు మొగిడ్చి
వినయంబునఁ బ్రణామంబులు చేసి భక్తవత్సల పరమేశ్వర
సర్వదేవతామయ శంకరస్వామి మహేశ్వర మహాదేవ
దేవతాసార్వభౌమ శరణ్యంబని పలికినం గనుగొని యల్లల్ల
నవ్వుచు శ్రీవల్లభుం జూచి చూచితే యని పలుకుచు నమ్మ
హేశ్వరుండు తన్ను డాయ రమ్మని చేసన్నచేసినం గదిసి
తుహినాచలేంద్రుండు. 129

మ. జగదీశాయ నమో నమో నవసుఖానంకాశితాంగాయ శ్రీ
నగనాథాయ నమో నమో శుభకరానందాయ వేదార్థపా
రగవంద్యాయ నమో నమో సురనదీరంగ తరంగావళీ
మకుటాగ్రాయ నమో నమో మునిమనోమందారసర్వేశ్వరా.

ఉత్సాహ.—

విడితతంత్ర మంత్రవాద వేదధర్మమర్తముల్
వెదకుఁ గాని నిన్నుఁగాన లేవు యిట్టి నీకు స
మృదముతోడఁ గన్నె నిచ్చి మామ నైతిఁ బుణ్యసం
పదలు గంటిఁ గీర్తి గంటిఁ బంచవదన శంకరా. 131

వ. అని వినుతించుచున్న గిరీశ్వరుం జూచి విరించి మొదలగు
దేవతాబృందంబు లిట్లనిరి. 132

తే. పరఁగ విహిత మైనపనులను జేయంగఁ
జోవవలయునేని పోవు మిపుడు
దేవదేవుఁ డేగుదెంచుచు నున్నాఁడు
తడవునేయఁ దగదు ధారుణీధ. 133

వ. అనిన విని విహితకృత్యంబులు సర్వాయత్తంబు లైయున్నవి
మహాత్ములార మీతోడ నే చంద్రశేఖరుఁ గొలిచి వచ్చెద
నని పలికిన నయ్యవసరంబున. 134

క. గౌరీనాథుని పెండ్లికి
నీరేడుజగంబు లెల్ల నేతెంచుటయున్
భారమునకు నై రింపక
తారాచలవల్లభుండు లద్దయుఁ గడఁకన్. 135

తే. దేవదేవు పెండ్లి తెఱఁగొప్ప సంతయుఁ
జూడఁ దలఁచి నిక్కి చూచె ననఁగ
దక్షిణంబుదిక్కు ధారుణి యంతయుఁ
గడలనొడ్డగెడవు గాఁగ నెగనె. 136

వ. అంత సంతయుం బరికించి సులలోకరత్నకుఁ డగుసారాయణ
దేవుం డమ్మహాదేవున కిట్లనియె. 137

శా.పావూ శంకర కంకజోరగపతీ సంపూజ్యబృందారకా
కామధ్వజసక సర్వలోకములు మీకల్లాణముం జూడ న
త్రేమకవచ్చుటఁజేసి యుండఁగ మహావ్రేఁగై భరంబోర్వకీ
భూమీచక్రము గ్రుంగె నీవు సమతం బొందించి రక్షింపవే.
{ శివుఁడు భూసమత్వంబునకై యగస్త్యుని దక్షిణదిక్కునకుఁ }
బంపుట

వ. అనవుడు సర్వేశ్వరుండు. 139

తరల.—

వరమునీశ్వర పద్మజాసనవర్గ నీయు మహాత్ముని
శరధు లెల్లను లీలఁద్రావిన చండకోపునిఁ గోటిభా
స్కరసమానవిభాక ధరాసమసత్త్వం గుంభజం బంపె ను
స్థితమై సమదయ్యై దక్షిణదిక్కు భారుణి చెచ్చెరన్. 140

వ. అంత. 141

మ. వెలయు శంభుఁడు శైలరాజపురికి వేంచేసి నమూకతో
నలి నవ్వేళఁ బురాంగనాజనము లానందంబుతో నందఱు
జేలులుం దామును నుత్సవం బొదవఁగా శృంగారముం జేసి
తత్కలధౌతాచలనాథుం జూడ మదిలోఁ గాంక్షించి
యోర్తోర్తుతోన్. 142

— అంగనాజనంబు లీశ్వరునిఁ జూడవచ్చుట —

ఉ. కాలునిఁగెల్చి లీలమెయిం గాముఁ బరాజితుం జేసి కొండరా
చూలికిఁ జిక్కి జూటమున చుక్కలరేని ధరించి జాణఁ దై
వేలుపుటేటిమిండఁ దొగి వేడుక వచ్చుచు నున్నవాఁడు నీ
లాలకలార రండు మనమారఁగఁ జూతము కోర్చి దీరఁగన్.

చ. పురహరుఁ జూడ రండు శివుఁ బూర్ణమనోరథుఁ జూడ
రండు నిర్జరనుతుఁ జూడ రండు నెఱజాణనిఁ జూడఁగ
రండు యందుశ్చేఖరు మదిఁ జూడ రండు విషకంధరుఁ
జూడఁగ రండు దేవశ్చేఖరు శివుఁ జూడ రం డనుచుఁ గాంత
లనంతమనోరథంబులన్. 144

చ. కనకలతాసమాహములొ కాటుమెఱుంగులొ కాముదీ
ములొ, మనసీజహజాలములొ మన్తధ*రాజిత లక్ష్మలొ
యనం, సనవగుమోహజాలములొ చక్కనిచుక్కలొ చంద్ర
రేఖలొ, యనఁగఁ దలోదరుల్ త్రిభువనాభినవప్రథ లుల్ల
సిల్లఁగన్. 145

ఉ. బాలలు పూర్ణయశావనలుఁ బ్రాధలు లోలలుఁ బూజ్యపూజ్య
నీలాలక లంబుజాతవిమలానన లోలి నలంకరించుచో
వేలుపురేని దా వెలయ వీనులఁ బూజలు నేయుచాడ్పునగ
గ్రాలినహేమపత్రములు గర్జములం దిడి వచ్చె నోర్తుదాన్.

మ. తిరమై తుమ్మెదమొత్తముల్ కమలపంక్తిం గప్పు భావంబు
నగ, హరినీలాంచిత మేఖలావళులు దా మందంద శీఘ్రం
బుగగ, హరుఁ జూడగ బటలేచు వేగమునఁ బాదాంభోజ
యుగ్గంబులగ, బరంగక బాటుచు మ్రోల నేగిరి సతుల్
ఫాలాక్షు నీతీంపఁగన్. 147

క. మృదుఁ జూచు లోచనంబులఁ
దొడరి మదాంధములనెల్లఁ దొలఁగఁగ నిడి తా

* రాజకరాజ్యలక్ష్మలొ

కునికెత మోహనీపములొ చుక్కలొ చక్కనిచంద్రరేఖలొ,

పెడలించినక్రియ నొక్కతే

కడకంటం బారఁ దీర్చెఁ గాటుకరేఖల్.

143

క. అత్తటి నొక్కతే పదముల

లత్తుక వాత్తించి క్రొత్తలత్తుకతో న

చొత్తిన కమలంబులగతి

బొత్తిల్లఁ జంద్రమాళిఁ జాడఁగ వచ్చెన్.

149

చ. అడుగుల నశ్వవేగ మిభయానకు నంచుఁ జెలంగుపోలికఁ

గడుకొని పాదపద్మముల ఘల్లని యందెలు మ్రోయుఁ జెచ్చ

రక, తొడవులు వేడుకం దొడిగి తొయ్యియొక్కతె పుష్ప

మాల క్రొమ్మడిపయిఁ గానరాఁ జెదిరి ముందట వచ్చె

మహేశుఁ జాడఁగన్.

150

మ. పరమేశుం బరికించు సంభ్రమగతుల్ భావంబు లో నెంత

యుక, స్థిరమై యొప్పినలోలతం గదియుఁ దా శృంగారముఁ

జేయఁగాఁ, గర మర్థిఁ మఱపొంది యెంతయును శృంగా

రంబుగా వచ్చె సత్వరయై మోదముఁ బొంది యొక్కసతి

కైవల్యాధిపుం జాడఁగన్.

151

క. ఉడురాజధరల కెల్లను

దొడవయ్యెడు నాకుఁ దొడవుఁ దొడుగఁగ నేలా

తొడవులు దొడిగినఁ గొఱతని

యుడురాజోత్తమునిఁ జాడ నొక్కతే వచ్చెన్.

152

క. మూరారికిఁ దిలకంబగు

తారాపతి గేలిసేయఁ దలఁచినభంగి

నీరజలోచన తిలకము

చారుగతిని గప్పుర మిడి సయ్యన వచ్చెన్.

153

సీ. పన్నీట మృగమదపంకలబు మేడిరి
 నిపుణత మెదీఁగెనిండ నలఁది
 చతురలై కొప్పుల జడవొల్లెములు పెట్టి
 లీలమైఁ బుష్పమాలికలు చేర్చి
 బహువస్త్రములు గట్టి పాలిండ్లకవలకు
 నల్లలమూటుపయ్యదలు దిగిచి
 వివిధభూషణములు వెఱవొప్ప ధరియించి
 ఘనసారములఁ దిలకములు పెట్టి

ఆ. యథులభువనమోహనాకారములు గ్రాలఁ
 బూర్ణచంద్రుఁడోలు మోము లమర
 విశ్వనాథుఁ జూడ వేడుక దళుకొత్త
 సంతసమునఁ బురముకాంతలెల్ల. 154

వ. ఇట్లు విలసితాలంకారంబున. 155

ఉ. చంచలనేత్రి దాను దనచన్నులుఁ గన్నులు ముద్దుమో
 ములుక, బంచళరాపహరికిని భాతిగ నల్లనఁ జూపి చూడ్కి
 నాటించెన నేర్పు లెల్లఁబ్రకటించెద లోలత నన్ను డా
 య రప్పించెద మన్తఘం గెలుచుబీర మణించెద చూడు
 బాలికా. 156

ఉ. బిక్కటి చెప్పెదక వినుమ యొయ్యన రమ్మ లతాంగి నేడు
 నాచక్క దనంబు చూచి మదసాముజచర్తధరుండు శూలి
 దా, చిక్కునో చిక్కఁడో నిజము చెప్పుము నాకుఁ గురంగ
 లోచనా, చిక్కినఁ జిక్కకున్న మఱి చెల్వలతో వినుపింప
 కుండుమీ. 157

శా.లోలాక్ష తగు నీదువిశ్రమము నాలోకించి కామార్థియై
 వాలాయంబుగఁ జిక్కుఁ జొర్రధరుఁ డోవామేక్షణా
 నేడు శ్రీకైలాసాద్రివిభుండు పొందు ఘనగంగావాహినీ
 మాళి నా, శూలిం గన్నియచూడ్కి లోబటచు నంచు
 దారు గీర్తించుచున్.

158

వ. ఇట్లు బహుప్రకారంబులఁ దమలో నొండొరులు నుపశ
 మించుచు మన్తథాలాపంబులు కలుకుచున్న మన్తభోక్తాహ
 మానసు లై సంభ్రమంబున.

159

సీ. కుంభికుంభముఁ జోలు కుచకుంభభరమున
 వెడవెడనడుములు పీఁగియాడ
 బాలేందుఁడునుజోలు ఫాలస్థలంబున
 నీలకుంతలములు దూలుచుండఁ
 జారుచక్రముఁ జోలు జఘనచక్రంబుల
 నమరంగట్టిన మేఖలములు వీడఁ
 బంకజంబులఁజోలు పాదయుగ్మంబుల
 వడివడి నడుంగులు తడఁబడంగ

ఆ. గోపతీశుఁ జూచుకోర్కులు ముడివడఁ
 జేడె లొకతొకర్తుఁ గూడఁ బాటి
 యల్ల వాఁడె వచ్చె నమరులతోఁ బంచ
 వదనుఁ డల్ల వాఁడె వాఁడె యనుచు.

160

మత్తకోకిల —

వేడుకం బురకన్యకల్ దమవీధులం బొడ వై నయా
 మేడమాడువు లెక్కి చూచుచు మేలిజాలకపంక్తులన్

గూడి చూచుచు శంభుఁ జూచుచు కోపవాహు నులించుచు
బాడుచుం దమలోన నిట్లని పల్కి రప్పుడు ప్రీతితోన్. 161

సీ. కమలాక్షి యీతఁడే కళ్యాణమూర్తి యై
సమ్మోదమునవచ్చు జాణమగఁడు
కామిని యీతఁడే ఘనజటావలిలోన
మిన్నేరుఁ బాచిన మిండగిఁడు
వెలఁదిరో యీతఁడే వెన్నెలపాపని
పువ్వుగాఁ దురిమివపుట్టుభోగి
మగువరో యీతఁడే మనగౌరి నలరింప
మాయపువటువైన మాయలాఁడు

ఆ. ఉత్తమాంగి యీతఁడె విత్తేశుఁడలికాఁడు
విమలనేత్ర యీతఁడె వేల్పుతేఁడు
యిందువదన యీతఁడె మందిరకై లాస
కంధరుండు నీలకంధరుండు.

162

వ. అని మఱియు.

163

సీ. గోరాజగమనునిఁ గొనియాడువారును
శంభుపై నేసలు చల్లువారు
పరమేశు సాత్తలో భావించువారును
గిరిరాజునల్లు నగ్గించువారు
లోకైకసాధు సాలోకించువారును
శివదేవుకై కూర్చి నేయువారు
తరుణేందుధరుఁ జొందఁ దమకించువారును
మృదునకుఁ గేలేత్తి మ్రొక్కువారు

ఆ. భూధరేంద్రః జాల భూషించువారును
సారిది నమరకోటిఁ జూచువారు
కొదురుమిగుల నీకుఁ గొనియాడువారును
మెలఁగిరప్పరంబు మెలఁతలెల్ల

164

— శివుండు పార్వతీసహితుడై మంగళ స్నానాదుల చేయుట —

వ. ఇట్లు పరమేశ్వరుండు పురంబుఁ బ్రవేశించి యందుఁ దుహి
నాచలేంద్రుండు తనకు నియమించిన విడిదికి నెయ్యంబు
తోడ నిట్లు వచ్చిన.

165

నీ. అతివలు కస్తూరి నలికించి ముత్యాల
ముగ్గులు దీరిచి ముదముతోడ
రత్న పీఠమునకు రాజాస్య మేనక
తోఁ బార్వతీదేవిఁ దోడి తెచ్చి
పసుపుటతీంతలు పరఁగంగ దీవించి
పెట్టి వాద్యంబులు బెరసి మ్రోయ
తల్లి దలంట్లంగఁ దగుమజ్జనము లార్చి
యొప్పారఁ దడియొత్తు లోలిఁ దాల్చి

ఆ. బహుళ రత్న చయము బడిసి పొందుగ వైచి
పట్టుపుట్టుములను గట్ట నిచ్చి
వేరఁటాండ్రుచూడ పెండ్లికుమారిఁ గై
నేయఁ దలఁచి గడగి చెలువు మిగుల.

166

ఆ. దేవిరూపమునకు దృష్టిదాఁకెడు నంచు
మాటునేయుభంగి మణిసువర్ణ
పుష్పవస్త్రగంధముల నలంకారించి
రెలమితోడ గౌరి నిందుముఖులు.

167

వ. ఇట్లు శృంగారిని శైలవల్లభుడొంటిలోనికి పోడి
 తెప్పించి రంత నప్పరమేశ్వరుం డంతః దనయున్న మందిరం
 బున శ్రౌతపుణ్యాహవాచసంబులు బ్రహ్మచేతం జేయించి
 వివాహకాతూహలంబున. 168

ఉ. పొందుగఁ బుష్పమేఘములు పువ్వులవాసలు జల్లుజల్లునా
 దుందుభికాహళధ్వనులు తూర్వరవంబులతో గణాధిపుల్
 నుండడిచేయ దేవతలు సంశ్రమితం జయపెట్టి బ్రహ్మగోగన్.
 విందపురందరుల్ గదిసి వేడ్క గెలంకులయందుఁ గొల్వఁ
 చ. చెలువ పులోమనందనయు శ్రీయు నరుంధతియుఁ నరస్వతీ
 లలనయుఁ బెక్కువస్తువులు లాలితవృత్తిఁ బసిండిపల్లెరం
 బుల నమరించి దేవమునిపుణ్యవధూజనకోటితోడఁ గ్రం
 తలుగొని పాడుచుఁ నడువ ధన్యులు దిక్పతు లెల్లగొల్వఁ
 గన్. 170

క. వేదంబులు గీర్తింపఁగ
 నాదటసన్నులు గొల్వ హర్షముతోడఁ
 ఆదిగిరిం ద్రునియింటికి
 వేదాంతవిదుండు శివుండు వేంచేసె నొగిన్. 171

ఆ. వామదేవువై భవంబుతోడనె వై భ
 వంబు మెఱసి యప్పరంబు వెలసె
 చందురుండు పొడమ నందంద ఘూర్జిల్లు
 పాలపెల్లిభంగిఁ బ్రజ్వరిల్లి. 172

చ. అమృతదేవుండు తుహినాచలమందిరంబుఁ బ్రవేశించి నంది
 కేశ్వరుండు దిగ్గునవసరంబున నంతట సుందరీజనంబులు
 పసిండిపల్లెరంబులతోడ మణిమరకతవజ్రవైడూర్య పుష్ప

రాగ గోమేధిక నీలముక్తాఫలంబు లమరించి నివాళించి
రంత. 173

క. ఎదురుగ నేసలు చల్లుచుఁ
బదపడి సింహాసనంబుపైఁ బరమేశ్వర
ముదమార నునిచి దేవర
పదకమలము లద్రిరాజు భక్తి గడిగెన్, 174

క. మెఱయంగా మధుమృగము
కఱకంఠని కిచ్చి వెనుక కమనీయముగా
మఱి గట్ట నిచ్చి కన్యకు
మఱువుగఁ దెరవారఁ బంచ మహితాత్మకుడై. 175

వ. ఇట్లు తెరవారంబంచిన, 176

క. కరుణాసాంగుడు శంభుడు
సురపతి కైదండఁ గొనుచు సురుచిరగతుల
దెరమ్రాల వచ్చి నిలిచెను
దెరమీదను గోటిచంద్రదీప్తులు వాఱన్. 177

క. ఇరువురు దమ రొండొరువుల
వరవదనాబ్జములు చూడ వాంఛితమతులై
తెర యెప్పుడు వాయునో యని
సరినువ్విట్లారి రపుడు సతియుం బతియున్. 178

— హిమకంఠుడు కన్యాదానము చేయుట —

క. తెర వాసినసమయంబునఁ
బరమేశ్వరుఁ జూడవచ్చు బాలిక యనుచు
గిరిరాజు మంతనంబునఁ
దరభాషికి హైమవతికిఁ దా వినిపించెన్. 179

వ. అంత.

180

కా. కన్యాదానము చేసె బర్హతుడు గంగామాలికలగ్నమా
 సన్నం బైన సురేంద్రమంత్రి కజాకా సర్వంబు సంసిద్ధమై
 జెన్నారం సుముహూర్తమన్నఁ దెరవాసె మ్రోసెవాద్యం
 బుల, నోళ్ళన్యాయలోకన మయ్యె దంపతులకన్తోహనురాగం
 బునన్.

181

క. దేవరపదపద్మంబులు

దేవియు మణిపూజ చేసె దృగ్దీప్తులచే

దేవీవిలాస వననిధి

బావుగ నోలాడఁ జొచ్చె భవుచూడుల దాన్.

182

కా. లీల బార్హతి నేసలక శివునిమాలిక బోసెదాఁ గోరికల్
 కేలిం దోయిటఁ బట్టి శంకరునిపైఁ గీలింఁచెనో నాఁగ న
 వ్యేరక సత్కృప దోయిలించి సతిపై విశ్వేశ్వరుం డిచ్చె
 నాఁ, బోలక శంభుడు ప్రాలుపోసె దలపైఁ బూర్ణేందు
 వింబానృకున్.

183

సీ. దేవాదిదేవుండు తెఱఁగొప్ప నంతలో

సతివామహస్తంబు చక్కఁ బట్టి

పెద్దింటిలోనుండి వెంపారఁగాఁ బెండ్లి

యరుఁగుమీఁదికి వచ్చి యర్థితోడ

బహురత్న పీఠంబుపై నొప్ప వేంచేసి

కమలజన్మండు యాజకంబు నేయ

వేదోక్తవిధిని బ్రవేశహోమముచేసి

వెలుపటికన్య దాపలికిఁ దెచ్చి

ఆ. యొసర*లాజకాదిహోమంబుఁ గావించి
 మఱియుఁ దగినకృత్యముల నొనర్చి
 సకలలోకభర్త శంభుండు ముదముతో
 నచలవృత్తి నున్న యవసరమున. 184

— బ్రహ్మాదులు నమస్కరించి మన్తధునివృత్తాంతముఁ బెల్పుట —

క. దేవతలు మునులు బ్రహ్మయు
 దేవేంద్రుఁడుగూడ మ్రొక్కి భృతినవనత్తులై
 భావజనంహరణ మహా
 దేవా యవధారు దేవదేవ మహేశా! 185

సీ. ఈశాన మేమెల్ల యీమంగళము చూడ
 భావించి రప్పించి పంచబాణుఁ
 బుత్తేరఁగా వచ్చె భూతేశ మీయొడ
 నతఁడు భక్తుండు మీయడుగులాస
 కాముచేసినతప్పు గౌరీశ మిమ్మును
 మన్నించి నై రించి మానితముగఁ
 గంతునాకారంబు కలకంఠ కృపచేసి
 యిప్పుని మ్రొక్కిన నీశ్వరుండు

ఆ. భక్తవత్సలుండు పార్వతకన్యాయ
 మోముచూడఁ బుట్టె కాముఁడంత
 సాగధరునిపెండ్లి నాలుగుదినములు
 ప్రీతితోడ నుండఁ బెంపు మిగిలి, 186

వ. అయ్యవసరంబున. 187

ఉ. అమ్మరునాఁడు రేపు తుహినాచలనాథుఁడు కూతుఁ బార్వ
తి, రమ్మని చేరఁ బిల్పి నిను రాజకళాధరు కిచ్చినట్టి భా
గ్యము ఘటించె నంచుఁ బులకల్ మెయి నిండఁగ నంత
బాష్పముల్, గ్రమ్మ శిరంబు మూర్ఛినుచు గౌరతమై కురు
లెల్ల దువ్వుచున్. 188

— పార్వతిని రజతశైలంబునకుఁ బంపుట —

సీ. కనునన్న లాలించి కడునప్రమత్తవై
దేవేశుమనసు రాఁ దిరుగుమమ్మ
పంపకయట మున్నభర్తచిత్తములోని
పనులెల్ల నాయితపటుపు మమ్మ
యటవారు నిటవారు నయ్యెడుగడయును
విభుఁడుగాఁ జూచి నేవింపుమమ్మ
యెన్నెన్నిభంగుల నేరూపములయందుఁ
గరళకంధరు కెడగాకుమమ్మ

అ. యాశ్రయించువారి నమ్మ రక్షించుమీ
యలర నత్తమామ గలిగిరేని
యప్పగింపవచ్చు నతనికి నెవ్వరు
దెలువ లేరుగానఁ జెప్ప వలసె. 189

వ. అని యమ్మహీధరుండు. 190

సీ. కన్నియ నీరాజు గంధంబు బూయఁడు
మదనాంగ భస్మంబుమాకు లేదు
శృంగారి నీభర్త జీరలు గట్టఁడు
యిభదై త్యుతోలు మూయింతు లేదు

పొలఁతి నీనాథుండు పువ్వులు ముడువఁడు
యింకొక్క కొన్నెల యింట లేదు
లేమి నీభర్త పల్లెరమునఁ గుడువడు
విధికపాలము మావెంట లేదు

ఆ. గాన మనువుగడప గరళకంధరునకు
ధనము గొఱతయైనఁ దగినయట్టి
యుచితధనము లొసఁగకున్నచోఁ గన్నియ
జగము మెచ్చుగాదు తగవు గాదు.

191

వ. అని మహాదేవి కొడం బఱచి.

192

నీ. సన్నంబులుగఁ బెక్కువన్నెలచీరెలు
భూరి నానాహేమభూషణములు
మత్తగజంబులు నుత్తమాశ్వంబులు
నాతపత్రంబులు నందలములు
పురములు చామరంబులు పుష్పకంబులు
కొలఁకులు వనములు గోగణములు
భాసీల్లుధనమును దాసీజనంబులు
మణిపీఠములు దివ్యమందిరములు

ఆ. పరఁగ పర్వతములు బహుపుణ్యభూములు
వలయునట్టి వివిధవస్తువులును
గరుణతోడ నపుడు గౌరీకుమారికి
నరణమిచ్చి యనిపె నచలవిభుఁడు.

193

వ. తత్సమయంబున.

194

శా. శ్రీకంఠుండు సదాశివుండు నియతిగ శృంగారలోలుండు గౌ
రీకాంతాసహితంబు సమస్తము వేర్కిం బోవ వేంచేసె ను

శ్రీకైలాసగిరింద్రపర్వతమునకు శ్రీకామినీనాథ వా
ణికాంతాధిపముఖ్యులెల్లఁ గొలువఁ నిత్యోత్సవప్రీతితోన్.

క. పరదుఁడు శంభుం డల్లుఁడు

కరమర్థిం జేసినట్టి గౌరవమునకుఁ

గిరిరాజు ప్రీతుఁ డయ్యెను

పరువడి దేవతలు జనిరి పరిణామముతోన్.

196

— శివుఁడు గౌరీతో సుఖముగా నుండుట —

ఉ. వేలుపుతేఁడు శంకరుఁడు విశ్వవిభుండు గురుండు కొండరా
చూలియుఁ దానుఁ గూడి బహుసుందరలీలల వెండికొండపై
సోలుచు నుండె లోకములు సుస్థితిఁ జొందె ననేక కాలముఁ
లాలితవృత్తితోడ నకలంకగతిఁ గడచెఁ ముదంబునన్. 197

వ. అని గౌరీదేవి వివాహోత్సవక్రమంబు తెలియం తెప్పిన విని
వాయుదేవునకు సమ్మహమును లిట్లనిరి.

198

క. నీలగళుం డనునామము

ఫాలాక్షున కెట్లు వచ్చె భర్గుఁడు కడిమిఁ

హాలాహలవిషవహ్నుల

నేలా భజించె మాకు నేర్పడఁ జెప్తనూ.

199

వ. అనిన వాయుదేవుం డిట్లనియె.

200

— పార్వతి శంకరుని నీలగళకారణం బడుగుట —

సి. కలధౌతగిరిమీఁద గౌరీకుఁ డొకనాఁడు

తపనీయమయశిలాతలమునందుఁ

దొడలపైఁ దనకూర్చి తొయ్యలి నగజాత

నెక్కించుకొని గోష్ఠి నేర్పు మెఱుగి

పేంచేసియున్నచో విశ్వేశువదనార
 విందంబు తెఱఁగొప్ప వెలఁది చూచి
 యోభూతనాయక యోగోపతిధ్వజ
 కొమరారు నీకంతకోణమందు

ఆ. నలతినలుపుకప్పు నిలువఁ గారణమేమి
 నాకుఁ జెప్పుమనిన నవ్వి శివ్రుఁడు
 వనితకోర్కెఁ దీర్చునలయుఁ బొమ్మని చెప్పెఁ
 గొలువువారు వినఁగ మెలఁతతోడ. 201

వ. నాఁడేను పరమేశ్వరులొలువున నున్న వాఁడఁ దన్నిమిత్రం
 బునఁ గొంత యెఱుంగుదు వినుండు విష్ణువించెద నని
 మఱియు నమ్మఁజేసి మఱఁజేవున కిట్లనియె. 202

శా. కైలాసాచలవాస నీవు ధవళాకారుండ వై యుండఁ గాఁ
 గాలాంభోధరదీప్తి మెచ్చక భుజంగభృంగసంకాశ మై
 నీలచ్ఛాయ యిదేమి భంగిఁ బొడమెన్ నీకంతకోణంబునన్
 వాలాయంబుగ నాకుఁ జెప్పుము కృష్ణ వాగీశసంపూజిత.

న అనినఁ జంద్రశేఖరుం డిట్లనియె. 204

మ. పొలఁతీ తొల్లి సురాసురేంద్రులు సుఖాంభోరాశిలో మం
 దరాచలముం గవ్వము చేసి వాసుకిని బెల్పుం ద్రాడుఁగాఁ
 దర్పదామరులన్ ఘోరవిమంబు పుట్ట నది హాహ యంచుఁ
 గంతస్థలిన్, నిలుపన్ లోకము నీలకంఠరుఁ డనెన్ నీలాలకా
 బాలికా. 205

వ. అని మఱియు నీప్రకారంబు సవిస్తారంబుగా నెఱింగించెద
 వినుమని కాలకంఠరుం డిట్లనియె. 206

క. శైలారియుఁ బావకుఁడును
 గాఁలుఁడు దనుజేశ్వరుండుఁ గంఠులరాజా
 గాలియుఁ గిన్నరవిభుఁడును
 శూలియును సనేకకోటిసురసంఘంబుల్. 207

వ. తొల్లి మహాయుగంబున సప్రతిహతపరాక్రమగర్వదుర్వారు
 లును అనేకసకలభవనరాజ్యధురంధరులును నిరంతరలక్ష్మీ
 నివాసులు నై యొక్కనాఁడు మేరుధరణీధరశిఖరంబునఁ
 గొలువున్న సమయంబున లోకోపకారార్థంబుగా నమృతంబు
 వడయవలయు నని విచారించి పాలవెల్లిఁ దరువం దలంచి
 యమృతశరధిశయనుం డగుభుజంగశాయిపాలికిం జని విన
 తులై మహాత్మా మే మందఱియు నొక్కప్రయత్నంబు
 నేయం గమకించినారము నీవు భూభారదక్షుండ వవధరింపు
 మని విన్నవించిరి. 208

క. అమృతంబుఁ బడయువేడుక
 నమృతాబ్ధి మథింపఁ దలఁచి యరుదెంచితి మో
 యమృతాబ్ధిశయన *నీవును
 మముఁ బనిగొనవలయు నయ్య మన్ననతోడన్. 209

వ. అని యివ్వీధంబున దేవతలు పలుకఁ గమలాక్షనోనాథుండు
 వారిపై దయాపూరితచిత్తుండై యిట్లనియె. 210

సీ. సురలార మీకు భాసురలీల నమృతంబు
 దొరకును పాయంబు సరవి వినుఁడు
 కరమర్థి దనుజులఁ గపటంపుసంధిగాఁ
 జేసి వారును మీరు చెలువుతోడ

మందరాచలము సంభ్రమముతోఁ గొని వచ్చి
కవ్వంబుగాఁ జేసి కడిమి మీఱఁ
దాలిమితో శేషుఁ దరిత్రాడుగాఁ జొట్టి
సరసత్యమునఁ జాల జలధిఁ దరువఁ

ఆ. గలిగినట్టితాల్చి గలిగినమీకెల్ల
నమృత మబ్బు వేగ నర్థి దాని
వలన ముదిమి చావు కలుగదు నేనింపఁ
గాన వేగఁ జేయఁ గడఁగుఁ డింక. 211

వ. అని బుద్ధికరపిన వారలు నిజనివాసంబులకుఁ జనుదెంచి
యా రాత్రి సుఖంబుండి మఱునాఁడు సురేంద్రుండు సకల
దివ్యులు దన్నుఁ బరిపేష్టించియుండఁ జింతామణిదివ్య
సింహాసనంబున నుండి తత్సమయంబున వాచస్పతిం గనుం
గొని యిట్లనియె. 212

క. హరి యానతిచ్చె నమృతము
దొరకు నుపాయంబుఁ గడిమితోఁ జని రాత్రిం
చరవరులఁ జొందుపఱపుచు
నిరవుగఁ గొనిరండు మీర లిప్పుడు వారిన్. 213

వ. అని పలికిన నగుం గాకయని సురగురుండు దైత్యులపాలికిం
జని హరివచనంబుల వినిపించి వారలు దోడ్కొని వచ్చిన
దేవనాథుండు పూర్వదేవతాసహితుండై మధుసూదనుండు
తోడరా మందరనగేంద్రంబుకడకుం జని యమృతాశైలంబుఁ
బెకలించి మూపులం దాల్చి సంభ్రమాయుత్తచిత్తులై పవన
వేగంబునఁ జనుచుండఁ బాదఘట్టనంబులం గులపర్వతంబులు
కందుకంబులంజోలి తూలి యాడుచున్న సమయంబున. 214

కా. జంభారాతి దిగిశులుక దనుజులుక కై లంబుమూలంబులక
శుంభిల్లిలల మోవలేమిఁ గని దానూదెక భుజాగ్రంబునక
అంభోజాక్షుఁడు పట్టి వైచెఁ జలనంబై కుంభనాదంబుతో
సంభోరాశిజలంబు మిన్నడువ నయ్యంభోధి నుజ్జ్వంభుఁడై.

వ. ఉపేంద్ర యేప్రకారంబున మహార్ణవంబు డగ్గరి తరవ
వచ్చుదీనికిఁ జేరును గుదురును గవ్వంబును నేమి గావలయు
నానతిచ్చి రక్షింపు మని పలికిన నయ్యిందిరావల్లభుం డి
ట్లనియె.

216

చ. గొనకొని మీకు సంబుధికిఁ గుంభినికిం గుదురై వసించెదక
భునతరమందరాచలముఁ గవ్వము చేసెద నెత్తి తెచ్చెదక
వననిధిలోన నిల్చెదను వాసుకిఁ జేరుగఁ జేసి తెచ్చెదక
వినుఁ డమృతంబు గాంచెదను వేలుపులార భవత్సహాయినై.

వ. అని పలికి మఱియు నమృతాత్మండు దేవేంద్రదండధర వరుణ
కుజేరప్రముఖు లగు దిక్పాలకులును దనుజభుజంగకిన్నరకిం
పురుష గరుడగంధర్వనాయకసమూహంబులును నపరిమిత
భుజబలవరాక్రమవంతులును ననేక దేవజనంబులును నుద్దండ
పాహుసులును శరధిమథనపాహులు లై తన్నుఁ బరిపేష్టించి
కొలిచి నడువం జనుచెంచి యల్లకల్లోలమూలికారావ నిరం
తరబధిరీభూత, దిగంతరాళంబును మకరకమతకర్కటక
మండూకతిమితిమింగలాది జలచరావాసంబును క్రౌంచ
కాదంబకారండవకర్కశ సారసచక్రవాకాదివిహంగనివా
సంబును అకాలకుసుమఫలభరితానానాతరులతావిరాజిత
వేలాయుతంబును సనకసనందనాది మునీంద్రసంచారణంబును
నసంతగంభీరంబును సఖిలరత్నసముదయ జనదేశంబును

జలజనయనశయనస్తానంబును సమృతజలమయంబును నై
వై కుంతపురసమీపంబున నొప్పుచున్న క్షీరాక్షవంబుఁ బొడ
గని దాయనేకైది సుత్రమంబున. 218

— శ్రీరసాగరమథనము —

శా. అంభోజప్రతవాండముల్ దిరిగి పాఠై క్రుంగి ఘూర్ణిల్లఁ
బ్రారంభం బొబ్బంగ మందరాద్రి నెతెవారక వీక మై నెత్తి
యయ్యంభోజాక్షుండు పట్టి వైచె చలితం బై కుంతనాదం
బుతో, నంభోరాశియు భూమియు న్నడల నయ్యంభోధి
నుజ్జృంభుఁ డై. 219

వ. ఇవిధంబున ననంతసుందరం బగుమహావృషమధ్యంబున
మందరగిరి కవ్వం బై తిరుగ నియమించి ధరణీధరము నడుగు
వలయంబునకుఁ గమతపతిఁ గుదురుగా నియమించి వాసుకి
మహానాగంబును దరువం జేరుఁ గావించి పంచబాణజన
కుండు సురాసురుల నవలోకించి యిట్లనియె. 220

చ. పలువురు గూడి మీర లతిబాహుబలాధ్యుల మంచు నెప్పు
డుక, మలయుచుఁ బోరుచుండుదురు మందరకైలముఁ ద్రిప్పి
మీభుజా, బలములు నేడు చూపుఁ డని పంచిన వాసుకిఁ జేరి
దానవుల్, తలయును దోక నిర్జతులు దద్దయు నుగ్రతఁ బట్టి
రత్నఱిన్. 221

వ. ఇవిధంబున. 222

మ. ఉరగేంద్రుండు విషంబుఁగ్రక్కఁ శరమై యుండొండ ఘూ
ర్ణిల్లుచుక, ధరణీచక్రము దిద్దిరం దిరుగ భూతప్రాతముల్
భీతిలక, పారి నంభోనిధి గుబ్బుగుబ్బు రనుచుక పోర్కల్ల

దేవాసురుల్, కరకారోన్మత్తిఁ తేర్చి దర్పిరి సుథాకల్లోలిసి
వల్లభున్. 223

వ. మఱియుఁ సిలింపదనుజనముదయంబులు తమతమబాహు
బలంబులు మెచ్చక మత్సరంబునఁ బెన్నుద్దులై నింగిముట్ట
సార్పుచు హంకారంబున బింకంబులం బుంకుచు ననంత
పరాక్రము లై తనర్పునియడంబునఁ దరుచు మందరాచలంబు
దిద్దిరం దిరుగుడుకడి యమృహార్థచంబు జలంబు లన్నియు
దిగంతంబులఁ జెదరి భూతలంబులం బగులఁ జేయఁజాలిన
ఘుమఘుమారావంబులతో వెలినురుగు లెగయు మహాద్భు
తంబున సాలోలకల్లోలంబై సిఖిలజలచరసందోహంబుతో
వలయాకారంబుఁ గొని తిరుగుపడిన నయ్యవసరంబున నఖిల
భువనక్షోభం బైనఁ జరాచరజంతుజాలంబులు దొరలుచుండె
నవిధంబున. 224

— శ్రీరాధిని హలాహలము బుట్టుట —

ఉ. శెట్టిమగల్ సుథాంబునిధిఁ జేరి మథింపగ నందుఁ జంద్రు
డుం, బుట్టకమున్న లక్ష్మీయును బుట్టకమున్న సుథాజలం
బునుం, బుట్టకముందటన్ సిఖిలభూతభయంకర మై సురా
సురుల్, పట్టిన చేతులు న్విడిచి పాటంగఁ బుట్టె విమాగ్నికీల
ముల్. 225

వ. మఱియును విలయసమయంబున జలధరానేకస్థితగంభీర
ఘోషణంబులుంజోలె గుభులుగుభుల్లనుసాదంబుల బ్రహ్మం
డంబులన్నియు నదరి బెగడి తిరిగి పరస్పరనిసాదంబు చెలంగి
చరాచరజంతుజాలంబులు ప్రళయకాలంబు గదిసెనో యని
నిలచినవిధంబున డెందంబులు భయంబునందల్లడిల్లి మూర్ఛిల్లి

యొందోంటి పయ్యబడి పోలుచోక నకలపాగరవలయుతం
 బగు వసుంధరావలయుంబు గ్రుంగి భుజంగపతిపయిం బడ
 భుజంగపతియును గమతపతిపయింబడఁ బ్రళయకాలా
 గ్నియుం జోలె సకలభూతభయంకరం బై నిటలనయ
 నాగ్నియుంబోలె మహాహుతిసందోహం బై బడబాగ్ని
 యుంబోలె నిష్ఠురంబై ప్రళయకాలభద్రబడబాసలంబులు
 సంబంధులై కూడి చరించుచరిదంబున నందంబై యందంద
 బృందారకబృందంబులు హాహాకారంబులతో మందరవల
 యితం బగు నాగంబు విడిచి కులశైలగుహాంతరాళంబులఁ
 బడి పరుగులిడ వెను తగిలి గిరులును తరులును నదులును
 పాగరంబులు పురంబులు కాల్పుచుఁ గోలాహలంబు నేయు
 నమయంబున.

226

ఆ. కమలలోచనుండు కమలాధిరాఘండు

వనధి డాసియున్నవాఁడు గాన

కాలకూటవహ్ని గదిసి సోకిన రక్త

వర్ణఁ డంత సీలవర్ణఁ డయ్యె.

227

క. అంత సురాసురనాథులు

సంతాపము నొంది బ్రహ్మసన్నిధికి భయ

భ్రాంతు లయి పోయి వాణి

కాంతునిఁ జోడఁ గాంచి దీనగతి నవమతు లై.

228

— జేతలు బ్రహ్మ నేడుట —

వ. ఇట్లు విన్నవించిరి.

229

కా. దుగ్ధాంభోనిధికాయ దోడుగ భుజాదుర్వారదర్శిన్నతికా
 దుగ్ధాంభోధి మథించుచో విషశిఖల్ తోరంబులై పుట్టి ని

శ్వస్థుఁ డేని రమేశ్వరుఁ డెచుకొనఁ దైత్యమరశ్రేణి సు
దిగ్గం బయ్యె జగంబు లింక నజఁచుఁ దెల్లంబు వాణిపతి.

వ. అనిన బ్రహ్మదేవుం డిట్లనియె.

231

మ. ఇది నాచేత నజంగ నేరదు వినుం డీరేడులోకంబులఁ

త్రిదశుం డెవ్వఁడు వాఁడు దీని నజఁచుఁ దేవాసురవ్రాతమా
త్రిదశారాధ్యుని భక్తవత్సలు మహాదేవుఁ శివుం గాంచియా
పిదపఁగఁదని బ్రహ్మయ్యైవహగఁ బృందారక వ్రాతమున్.

వ. కైలాసకంఠరంజనకు సరిగి వార లందఱు సమృహేశ్వరుం
గాంచి పాష్టాంగదండ ప్రణామంబులు గావించి వినయంబునఁ
గరకమలంబులు నిటలతటంబులం గదియించి యిట్లని
విన్నవించిరి.

233

— శంకరుని కేవలము శుతించుట —

క. అవధారు చంద్రశేఖర

యవధారు గణేంద్రదానవాంతకమూర్తి

యవధారు భువననాయక

యవధా రొకవిన్నపంబు నాలింపఁగదే.

234

చ. ఎటుఁగక మేము మందరమహీధ్రముఁ గవ్వముచేసివాసుకిఁ
సెరయగఁ జేరు చేసి మఱి నీరధి నీరజనాభుఁ గూడి యం
దఱమును ద్రచ్చుచో నొకయుదగ్రవిహగ్ని జనించె
లోకముల్, దరికొని కాల్పఁగాఁ దొడఁగె దాని నడంచి
మహేశ కావవే.

235

ఉ. కాయజసంహరాయ శశిఖండధరాయ సమశ్శివాయ కా
లాయ హరాయ భీషణబలాయ కపాలధరాయ దేవదే

బాయ యమాంతకాయ దృఢవజ్రపినాక త్రిశూలదండహస్తాయ మునీంద్రయోగివరదాయ సురాధిపతే! నమోస్తుతే.

ఉ. ఆయతమంగళాయ భుజగాధిపరమ్యుకరాయ రోహిణీ
నాయకభానువహ్నినయనాయ మహేశ్వర బ్రహ్మవిష్ణురూపాయ పురాంతకాయ పరిపంథిసురానిహరాయ పాంఖ్యయోగాయ త్రిలోచనాయసుభగాయ శివాయనమోనమోస్తుతే.

ఉ. కారణకారణాయ భుజగర్వమదాంధకసంహరాయ సంపారమహార్ణవజ్వలితచండ మహాదహనాయ దేవతాస్ఫారకిరీటకూటమణిబంధురపాదపయోరుహాయ యోగకారమయాయ భక్తజనకల్పకుజాయ నమో నమోస్తుతే.

మ. ఋతుసంవత్సరమూసపక్షజనితారూఢాయ నానాధ్వరవ్రతరూపాయ రవీందుయజ్వజలభూవైశ్వానరవోష్ఠ్యమూరుతరూపాయ శిఖండకధ్వజయశోరూపాయయోగీశ్వర ఙ్జే. స్తుతరూపాయ నమో నమో శివ నమోనోమూర్ధచూడామ

క. వ్యక్తము లై నీగుణములు
భక్తులకుం గానవచ్చు భవమతులకు న
వ్యక్తం లై చరియించును
భక్తజనాథార యభవ భయసంహారా.

240

క. భావించి జగము లన్నియుఁ
గావింపఁగ వాని నన్ని ఖండింపఁగ బ్రహ్మ విష్ణుమహేశ్వరు లన
నీవై తివికాదె దేవ నిఖలాధిపతీ.

241

క. చింతింపరాదు నీక్రియఁ
జింతింపఁగ రాదు నీవు చేసినపనులం

జింతింపరాదు భక్తుల

చింత్యాచింత్యములు దుద, శ్రీ, గారికా.

242

క. నిత్యము నీగంభీరత

నిత్యము కరుణాబ్ధి యైననీచి త్తంబుకా

నిత్యము నీకృత్యంబులు

నిత్యము నిను గొలువనిమ్ము నిర్మలమూర్తి.

243

క. వదలక సమయములాటును

చదువులునాలుగును గూడి సంతతనియతికా

వెదకియుఁ బొడంగన వేరవు

పదపడి నినుఁ జొగడవశమె ప్రమథాధిపతి.

244

క. నింగియు నేలయుఁ దానై

పొంగినచాలాహలంబు బొరిమూర్చి రహికా

వెంగలుల మమ్ముఁ గావుము

గంగారంగ తరంగ కలితజటాంగా.

245

వ. అని మఱియు ననేక ప్రకారంబుల నువేంద్రదేవేంద్ర భార

తీంద్రప్రముఖు లైనదేవగణంబులు ననన్యశరణంబు లై

వేడినం గనుంగొని కరుణాయ త్తచిత్తుండ నై యిట్లంటి.

ఉ. ఎప్పుడు మీరు నేఁ గలుగ నేల తలంక దిగంతరాశముల

గప్పిన యీహాలాహలము గర్వ మడంచి ధరిత్రి మించి యే

నొప్పు వహింతు నేడు దివిజోత్తములార భయంబు

మానుఁ డీ, చొప్పున నెన్నఁ దైన మిముఁ జెందినయాపద

బాపి కాచెదన్.

247

శ్లోకములు హలాహలమును ప్రింగుట

వ. అని పలికి సకలదేవతాసమేతుండనై యేగుదెంచి తదవస
రంబున. 248

సీ. ప్రళయకాలమునాఁటి భానుమండలముల
వెలుంగులపొదివోలె వెల్లివెల్లి
విలయాగ్నియును బోలి విస్ఫురత్కణముల
గగనంబు నేలయుఁ గప్పి కప్పి
కాలాగ్నిరుద్రునిఫాలాగ్నియును బోలెఁ
గడునమోఘార్పులఁ గ్రాలి క్రాలి
బడబాగ్నియునుబోలె జడధులు దరికొని
కడుభయంకరవృత్తిఁ గ్రాచి గ్రాచి

ఆ. వెన్నుఁదాది గాఁగ వేల్పుల నెల్లను
నల్లఁ జేసి తరులు నదులు గిరులు
జీవులనక కాల్చుశితహలాహలమును
వహ్నిఁ గాంచి కోపవహ్నితోడ. 249

వ. మఱియు నత్యంతవిజృంభిత సంరంభమానసుండనై కరా
ళించి హలాహలకీలంబుఁ గనుంగొని యెదురుకొని గోఁగి
లింపఁ గలయుచందంబున బొమలు ముడివడ నైదు ముఖం
బుల నగణితంబులై భుగంబు భుగంబు నిమంటలు మిడుఁగురులు
నెగయ సర్వాంగంబులు గుడుసువడ భుజాదండంబులు చాచి
బ్రహ్మాండంబులు లోనుగాఁ గల మదీయదివ్యాకారంబు
విడంబించి దుర్నిరీక్షం బై వెలుంగుచున్నకాలకూటంబు
నీక్షించి నిలునిలు పోకుపోకు మని యదల్పుచు సమంచిత

శీతలాలోకనంబుల నతిశీతలంబుఁ గావించి త్రిజగద్భయం
రంబుగా హంకరించిన సమయంబున. 250

ఉ. ఎల్లసురేంద్రులుగ బొగడ నెంతయుఁ దేజము దూరి
పోయి నా, చల్లనిచూడ్కి జల్లనగ సత్వరతం జనుదెంచి
నూత్నసంపుల్లరయోజపత్రమును బోలి మదీయకరాంబు
జంబుపై, నల్లన వచ్చి నిల్చి విష మప్పుడు నేరెడుపండు
సాకృతిన్. 251

వ. ఇట్లు నిలచినవిషానలంబుఁ గనుంగొని. 252

క. జలరుహగర్భుడు మొదలుగఁ
గలదేవతల్లెమ్మొక్కఁ గడునద్భుతమై
వెలిగెడు తద్విషవహ్నుల
గళమున నే నిలుపుకొంటిఁ గంజాతముఖి. 253

వ. ఇట్లు గరళభక్షణంబు చేసినసమయంబున సకలలోకంబుల
వారును జయజయశబ్దంబుల నతిబల త్రిజగదభినవ భుజ
బలాభిరామ అహోబల బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరరూప అహో
బలసోమసూర్యాగ్నినేత్ర అహోబలసకలబ్రహ్మాండనాటక
తంత్రావధాన అహోబలదేవాదిదేవ యని కీర్తించుచు
నూర్వ్యాబాహులై సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి
సంభ్రమంబును సంతసంబును నాశ్చర్యంబును భయంబును
భక్తియు సందడింప నిట్లని స్తుతియింపఁ దొనంగిరి. 254

క. శరణముజేడిన మమ్మును
గరుణా రక్షించి విషము గ్రహించుటయుం
గర మాశ్చర్యము చేసెను
శరణాగతపారిజాత సర్వజ్ఞనిధి. 255

- క. భక్తుల నుపలాలింపఁగ
భక్తులనిగ్రహములెల్ల భంజింప దయఁ
భక్తజనపారిజాతా
భక్తజనాధార నీకుఁ బరఁగు మహేశా. 256
- క. దిక్కులు నేలయు నింగియుఁ
జొక్కలు ననలుఁడు హరియు సూర్యుఁడు యముఁడు
చుక్కలరాయఁడు పవనుఁడు
నిక్కువముగ నీవె కావె నిర్మలమూర్తి. 257
- క. యుగములు సంధ్యలు రాత్రులు
జగములు ఋతువులును నెలలు సంవత్సరముల్
నగములు దరువులు దినములు
పగళ్లు పక్షములు నీవె బాలేందుధరా. 258
- క. వేదాంతనిమిత్తంబులు
వేదంబులు ధర్మములును విమలాత్మకముల్
వాదంబులు తంత్రంబులు
మోదంబులు నీవె కావె మునిరాజనుతా. 259
- క. కలిమియు లేమియు బుద్ధియు
బలునీతులు శూరగుణము భాగ్యంబును బం
ధులు దానంబులు దాతయుఁ
దలిదండ్రులు నీవెకాద తరుణేందుధరా. 260
- వ. మహాత్మా నిన్ను వేలువేట నెన్న నేల సకలభూతాంత
ర్యామి వని వినంబడుచుండు వేదంబులవలన నీమహిమ
కొలఁది వినుతిసేయ వశమే పరమేశ్వరా పరమభట్టారకా
సచ్చిదానందస్వరూపా యని బహుప్రకారంబుల వర్ణించు

చున్న కమలసంభవప్రముఖులై నదేవగణాంబులం జరియింప
నియోగించి నాటంగోలె సమస్తజగత్పరిపాలనంబు నేయు
చున్నవాడ నని మఱియు నమ్మహాదేవుం డిట్లనియె. 261

క. గరళము మ్రింగినకతమున
గరళగళుం డండు జనులు గజపతిగమనా
గరళము మ్రింగినచందము
తరుణి వినుపింపవలసె దద్దయు నీకున్. 262

సీ. కరమొప్ప నీనీలకంఠ స్తవంబులో
నబల యేకశ్లోక మైనఁ జాలుఁ
గరమొప్ప నీనీలకంఠ స్తవంబులో
నబల యర్థశ్లోక మైనఁ జాలుఁ
గరమొప్ప నీనీలకంఠ స్తవంబులో
నబల పాదశ్లోక మైనఁ జాలుఁ
గరమొప్ప నీనీలకంఠ స్తవంబులో
నబల కించిన్నాత్ర మైనఁ జాలుఁ

ఆ. విమలభక్తితోడ వినినఁ బఠించిన
సజ్జనుండు సకలసంపదలును
గలిగి భవము లేక కైలాసవాసుఁడై
నన్నుఁ జేరియుండు నలిననేత్ర. 263

వ. అని మహాదేవుండు దేవికిం జెప్పె నని చెప్పి తదనంతరంబ.
మత్తకోకిల. —

నాగవాహనరంజనా మదనాగవిద్విషభంజనా
నాగదానవఖండనా మునినాథ సాగరమండనా

యోగిరాజసమానచి త్తపయోజషట్పదవేషణా
నాగభూషితభూషణా శరణాగతా మరపోషణా. 265

క. శ్రీనీలరుచిరకంధర

మానిత త్రిపురాంబురాశిమందర గౌరీ

సీనపయోధరయుగళ

స్థానఽరీరంభమోదసంరంభ శివా.

266

మాలినీ—

కమలనయనబాణా ప్రస్ఫురత్నంచబాణా (?)

యమితగుణకలాపా యచ్యుతానందరూపా

విమలకమలనేత్రా విశ్వతంత్రైకసూత్రా

ప్రమథనుతగభీరా పార్వతీచిత్తచోరా.

267

గద్య. ఇది శ్రీ మన్తహేళ్యర యివటూరి సోమసారాధ్య దివ్య
శ్రీపాదపద్మారాధక కేసనామాత్యపుత్ర పోతయనామధేయ
ప్రణీతం బైనశ్రీవీరభద్రవిజయం బనుమహాపురాణ కథ
యందు మహాదేవుపంపున మునులు వోయి ముద్రారోప
ణంబుచేసి నచ్చుటయు హరి విరంచ్యాది బృందారకనేవితం
దై యాశ్వరుండు వివాహంబునకుం జనుటయు హిమ
నగేంద్రునిమహోత్సవంబున భూమిక్రంగిన శంభుపంపునఁ
గుంభజం డరిగిన నత్యంతసమతలం బై యుండుటయును
గౌరీవివాహంబును భవానీశంకరసంవాదంబును దేవదాన
వోద్యోగంబును కాలకూటసంభవంబును దానిఁ బరమేశ్వ
రుండు పరహితార్థం బై యుపసంహరించి నీలకంఠుండ నైతి
నని యానతిచ్చుటయు నన్నది తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు
వీరభద్రవిజయము

చతుర్థాశ్వాసము

రమణీయవీర సరసీగజారంజితసోమ వాసవాం
భోరుహసంభవప్రముఖభూరినిలింపభుజాబలప్రతా
పారుమహాంధకారపటలోగ్రవిఖండనచండఖానుగం
భీరగుణాభిరామ రణభీమ వినిర్జితకామ శంకరా. 1

వ. పరమజ్ఞానభావుం డగువాయుదేవుం డమ్మహామునులతో
మీ రడిగినయర్థంబు లెల్ల సవిస్తారంబుగా నెఱింగించితి.
మునీంద్రులారా వీరభద్రదేశ్వరుని విజయప్రకారంబు నిజంబు
వర్ణింప బ్రహ్మదేవునకు సలవిగా దైనను నాకుం దోచినవిధం
బున విన్నవించెద వినుం డని యిట్లనియె. 2

క. మఱి వై వస్వతమన్వం
తరమున నొకకాలమందు దక్షుఁ డదక్షుం
దురుతరపాపవిచక్షుఁడు
పరఁగఁ జన్పించె ఘోరపాపాత్మకుఁ డై. 3

క. ప్రాలేయాచలమందున
వేలుపులకు నేకతంబ విహరించుటకుఁ

- మేలైనచోట భూమికి
వ్రాలిన యాకాశగంగ వచ్చినచోటన్. 4
- క. శివకరమై యుండెడుచో
శివదేవుని వేటుచేసి శివకల్పమండై
దివిజులఁ బిలువం దొడఁగెను
నవహితమతి నశ్వమేధయాగము నేయన్. 5
- వ. అంత. 6
- సీ. అమరేంద్రపావకయమదానవాధీశ
వరుణాదినిఖిలదిగ్విల్లభులను
మూర్తాండ మృగధరమంగళబుధగురు
మందాది గ్రహరాజమండలంబు
కౌశిక గౌతమ కణ్వ మార్కండేయ
కాత్రి వసీష్ఠాదు లైనమునులు
క్రతుకమలోద్భవ కశ్యపాంగీరస
పులహ పులస్త్యాది జలజభవులు
- ఆ. అచ్యుతాదిదేవతానాయకులు యక్ష
సాధ్యసిద్ధవసు భుజంగ రుద్ర
గణము లాదిగాఁగఁ గల్లువారందఱు
దక్షుమఖము చూడఁ దగిలి చనిరి. 7
- వ. ఇట్లు సకలదేవతలును జనుదెంచిన వారల నుచితోప
చారంబుల సంభావించి పూజించి దక్షుండు మఖుండు కేయం
దొడంగె నయ్యవసరంబున. 8
- చ. చెలువుగ వచ్చి వేదములు చెప్పినతావుల నున్న నిర్జరులో
బలసి మఖంబులోపలను భాగము లియ్య భుజింపఁ గోరుచో

మలహరురామిఁ దా నెఱిఁగి మాన్యులఁ దత్సభవారిఁ జూచి
నిశ్చలతరవాక్యదోషతమచండమరీచి దధీచి యిట్లనున్. 9

క. పూజింపఁ దగినవారల

పూజింపక నేర్పు మాలి పూజన లిచ్చెన్

పూజింపఁ దగనివారికి

నీజగమున నింత బుద్ధిహీనుఁడు గలఁడే.

10

క. ఇది దుష్కృత మని యెఱుంగఁడు

ఇది మిక్కిలి నింద్య మగుట యెంతయు నెఱుంగం

డిది*గడవ దనుచు నెఱుంగఁడు

ఇది యేలనొ శంభుఁ బిల్వఁ డితఁ డెబ్బంగిన్.

11

క. పొడవులు తానై పొదలిన

పొడవగు పరమేశు మఱచి పొరిఁ బాపములన్

బొడవై జీవచ్ఛవముల

పొడవుగఁ బూజించు వెఱ్ఱి భూమిం గలఁడే.

12

ఆ. యాగకర్త లేనియాగంబు చెల్లునే

కలయ నంగ మెల్లఁగలిగి యున్న

శిరములేని తనువు చెలరేఁగి యాడునే

పొలయుఁ గాక నేలఁ గలయుఁ గాక.

13

వ. అనిన విని యతండు తదీయాలాపంబులు కర్తవశంబునఁ దన

మనంబుచొరక శూలంబులై తాకిన నదరిపడి సదస్యుల

నాలోకించి మహాత్ములారా భవదాగమనకారణంబునఁ

గృతార్థుండ నైతి నని పలికి పూజించి పిలువఁ దొడంగి నాఁ

డితఁడు శంకరదేవుఁడు లేసెజన్నము నెయ్యడలఁ గలదే
వేదములారా యని మఱియును. 14

క. మొదలుండ నవటఁ జోయక
తుదిగొమ్మలు నీటఁ దడుపఁ దుద నిష్ఫలమై
పొదలుంగా కది ప్రబలునె
పదపడి శివరహితమైన ఫలముం గలదె. 15

చ. చెలువుగ సర్వదైవములఁ జేసినదైవము నాదిదైవముం
బిలువక నన్యదైవములఁ బిల్పియఁ బూజన చేసెజన్నములే
సలుపఁ దొడంగినఁ డితఁడు శంకరదేవుఁడు లేసెజన్నముగ
దలఁపఁగ నెయ్యడం గలదె తథ్యము వేదములుమఱాడరే.

వ. అని పుణ్యచతుం డగుదధీచి పాపచతుం డగుదతున కి
ట్లనియె. 17

— ౧౭ దధీచి దతుని మఁదలించుట —

శా. ఓయీ దత్త యిదేమి యీతెఱుగు దానూహించ లోకంబు
లో, నేయాచారము యెట్టిధర్మచరితం బేవేదమార్గం బిహో
ఏయాచారము యెట్టిధర్మచరితం బేవేద మందైననీ [మా.
ధీయక్తిం బరమేశ్వఁ బిల్వఁ దగదో తెల్లంబుగాఁ జాడు

ఉ. దేవరకన్నులై వెలుంగుధీదులఁ బావకసూర్యచంద్రుల
దేవరలెంకలౌ మునుల దేవరభృత్యులఁ గేశవాదుల
దేవత లాదిగాఁ బిలిచి దేవపితామహులఁ దెచ్చిమహా
దేవుని బిల్వఁగాఁ దగదె దివ్యవిచారముమీలఁ దలంపుమా.

ఉ. భీమయదేవు నొందొరులు బిల్వ నెఱుంగరు గాఁ బుగ్గజ
స్వామయధర్మణాది శ్రుతిసంఘములౌ బరికించినాడ నీ
భూమిఁ దలంపఁగాఁ దగిన ప్రాడవు నీవు శివుండు రామిగ

నీమదిఁ జూడుమా ఫలము నిష్ఫల మొందునో నిన్నుఁ
జెందునో. 20

వ. అనవుడు దక్షుం డతులితకోపాతురుం డై యి ట్లనియె. 21

క. రుద్రుం డంచును నీవాక

రుద్రుని జెప్పెదవు గాక రుద్రాక్షధరుల్

భద్రతనేగురు సార్గురు

రుద్రులు గల రింక నొక్కరుద్రుని నెఱుంగన్. 22

మ. అదె మాయాగమునందు దేవతలు నయ్యంభోజనాభుండు
నుం, ద్రిదశేంద్రుండును నున్నవారు గడు సంప్రీతిం దగ
స్తంగళ, ప్రద మొంద స్విధిమంత్రపూజితహవిర్భాగంబు
లేనిచ్చెద, నివృద్ధితం బై శ్రుతిపూర్వమై తనఁ గావించు
మఖం బున్నతిన్. 23

వ. అనవుడు దధీచి దక్షున కి ట్లనియె. 24

క. ఈవిష్ణుం డీబ్రహ్మయు

నీవిబుధేశ్వరులు మఱియు నీరుద్రులు నే

దేవేశునలనఁ బుట్టిరి

భావింపఁగ నేర వీవు పాపవిచారా. 25

నీ. పరఁగ నేదేవుండు ప్రళయకాలంబున
నెందఱుబ్రహ్మల యేపు మాపె
వెలయ నేదేవుండు విలయానసరమున
నెందఱువిష్ణుల యేపు మాపె
జడియకే దేవుండు సంహారవేళల
నెందఱుసింధుల యేపు మాపె

సరయంగ నేదేవుఁ డంత్యకాలములోన
నెందఱురుద్రుల యేపు మాపె

ఆ. నట్టిదేవదేవు నభవు నవ్యయు నీశుఁ
గమలజాండనాథు గౌరినాథు
నిఖిలలోకనాథు నిందింపఁగారాదు
పాతకంబు దక్ష పాపచక్షు.

26

క. మూఁడేసికండ్లు కలిగిన
పోడిమితో రుద్రు లంచుఁ జొగడెడువారిగ
మూఁడేసికండ్లు నిజమో
పోడిమియొ తలంచి చూడ పోలికయొక్కో.

27

క. కన్నులు గానక ప్రేలేదు
క్రాన్మైలధరు వేరు చేసి కొలిచెద వీవుగ
నిన్నును నీతర మెఱుంగవు
యిన్ని జగంబులకుఁ దండ్రి యెవ్వఁడు చెపుమా.

28

వ. అదియునుం గాక.

29

సీ. అమర నీరుద్రులే హరి నమ్ముగాఁ జేసి
యిలఁగూలఁ ద్రిపురంబు లేయువారు
నెరయ నీరుద్రులే నిఖిలంబుఁ జెరగొన్న
యంధకాసురుఁ బట్టి యణఁచువారు
బలసి యీరుద్రులే ప్రళయకాలుని బట్టి
ఖండించి మునిరాజుఁ గాచువారు
కదసి యీరుద్రులే గరళంబు గుదియించి
కంఠకోణమునందుఁ గప్పవారు

ఆ. ఎనయః జదువు లేల్ల యెఱుంగును జెప్పమా

యిట్టిరుద్రమహిమ యజ్ఞగంబు

నట్టిరుద్రమహిమ యెఱుంగంగ నలవియె

థాత కై న సతసి తాత కై న.

30

క. ఈరుద్రులఁ బదిపేలను

గారవమునఁ బూజిసేయ క్రతుఫల మదితాఁ

జేరునె నిన్నును రోయుచు

సీరసమగుఁ గాక క్రతువు నిష్ఫలగతులన్.

31

ఉ. నీచరియించునోమునకు నీవు ప్రియంబునఁ గొల్పురుద్రులే

నీచులు వీరు చాలుదురె నీకు ఫలం బొకటైనఁ జెప్పమా

యీ చతురాసనాదులకు నేడుగడల్ భువిఁ దానయైన తా

రాచలసాగు నీవెఱుంగ నబ్బునె పొందునెఁడయీయెడన్.

క. దేవుఁడు నాకంబునకును

దేవుఁడు త్రిత్రింశకోటి దేవావలికి

దేవుఁడు లోకంబులకును

దేవుం డీశ్వరుఁడె కాక దేవుఁడు గలఁడే.

32

ఉ. మేరువు వింటికన్పి యట మేదిని తేరట సూర్యచంద్రు లిం

పారఁగ బండికండ్లట నసంతుఁడు నారట బ్రహ్మవిష్ణువుల్

పారథియుఁ శరంబులట సామచయం బట గుఱ్ఱముల్ మనో

జారికి నెవ్వ రీడు త్రిపురాసురవై రికి నన్యదై వముల్.

33

ఉ. చెచ్చెర బ్రహ్మ తొల్లియును శ్రీపతియుం దమలోనవాదమై

మచ్చరేంచి పాదములు మాళియుఁ గానఁగఁ బూని గర్భులై

యచ్చుగ మిన్న మన్నుంగన హంసయుఁ బందియు నై

కడంకతోఁ, గ్రచ్చరఁ ద్రవ్య యాశ్వురుని గానఁగఁ జాలిరొ
యేపు దూలరో. 35

క. ఆతని యొక గురిసేయఁగ
నాతని నొకకొలఁది నేయనగునే తమలో
నీతి యెఱుంగక వారలుఁ
చేతో మోదంబుతోడఁ జిక్కులఁ బడరే. 36

క. పంతంబులాడి శంకరు
నెంతయుఁ జొడగానవలయు ననియును దమలోఁ
జింతింపఁ జిక్కువడ్డవి
యెంతయు వేదంబు లొరుల కెఱుంగన్యశమే ? 37

క. గౌరీమనోహరునకు
థారుణి బ్రహ్మాదిసురలు దాసులు గారే
సారాయణుఁ డరయంగా
మూరారికిఁ బ్రియుఁడు కాఁడె మతకరిదత్తా ! 38

క. సకలాధిపతికి శివునకు
నకలంకున కమితమతికి నభవున కిలలో
నొకపేదపేల్పు సరియే
ప్రకటింపఁగఁ దగదు పరమపాపము దత్తా. 39

క. మత్తిల్లి శ్రావ్యనాడవు
చిత్తంబున సరకుగొనవు శివుఁ డటు నిను ను
వైత్తుగఁ గొనవచ్చిన నీ
పొత్తగువా రెవ్వ రెందుఁ జోయెదు చెపుమా. 40

క. వలదు శశిఖండభూషణుఁ
తెలుపుగఁ బిలిపించి పూజనేయుము ప్రీతిగా

వలవదు చెప్పితి ననినను

నలరుచు నప్పలుకు వాడు హాస్యము చేసెన్. 41

వ. పుణ్యమానసుం డగుదధీచి శోపమానసుం డై నయనంబుల
వాని వీడించి యష్టఖంబున నతని దగ్ధంబుగా శపింప గమ
కించి నాకుఁ వేగిరవడ నేల యిక్కార్యంబునకుం గైలాస
వాసుం డున్నవాడు గదా యని దేవతలమొగం బై యి
ట్లనియె. 42

ఉ. పన్నుగ మీర లందఱును పాలసముద్రము తొల్లి ద్రచ్చు
చోఁ, గ్రన్నన నుద్యవించి నిముఁ గాలుచుచో నభయంబు
లిచ్చి తా,నన్నుతిఁ జిచ్చు మ్రింగఁ జెయిపాచిన దేవరక్షియ
రాని యీ,జన్నములోనఁ జేతు లిటుచాతురె దేవతలార
కప్పులె. 43

ఉ. ఇచ్చట నుండఁగావలవ దిందుశిఖామణి లేనిచోట మీ
వచ్చుటచేటు నావిమలవాక్యము దప్పదు లీలఁ గామునిం
జెచ్చెరఁగూర్చి యున్న పెనుశ్చెట్టి శివుం డిటు వచ్చె నేని మీ
చచ్చుట తెల్ల మో యమరసంఘములార వినుండు చెప్పితిన్.

క. అని కలికి నిర్తలాత్తకుఁ
డనుపమగుణుఁ డచట నుండ కవిరళబుద్ధి
మనమున రోయుచుఁ జనియెను
చనుటం గనుగొనుచుఁ బాసి చనరై రమదుల్. 45

ఆ. దక్షుఁ బాయ రైరి తలపోయలేరైరి
యిటుచాపవైరి నెఱుంగరైరి
నిందుల్లైరి సురలు నిఖిలలోకంబులఁ
దమకు వచ్చుచేటు దలఁపరైరి. 46

— వత్సని యజ్ఞవృత్తాంతము దధీచి కిపుకణః బెట్టుట —

సీ. నీలకంఠనకును నెచ్చెలిగాఁడొళ్ళో

యటమటఁ దైన యాయంబుజాతుఁ
దహికంకణునకు మూఁడవకన్ను గాఁడొళ్ళో

పాటుమాలిన యట్టి పావకుండు
గంగాధరునకు సంగడికాఁడు గాఁడొళ్ళో

వెనుకూళ్ల మూరైన యనిమిషపతి
పురవైరికిని తలపుష్పంబు గాఁడొళ్ళో

నిర్భాగ్యుఁడైన యానీరజారి
తే. యేమి కుడువంగ వచ్చితి రిందు మీరు

తాము పాలించునట్టి లోకముల విడచి
పంచవదనుని కను జేగురించెనేని

తక్షణంబునఁ దమయాళ్లత్రాఁళ్లు దెగవె.

47

ఉ. ఆచరితంబు లెల్లఁ దనయాత్మ నెటింగి కలంగి దిక్కులకా

జూచి కడిందికోపశిఖ చుట్టి మనంబున సందడింపఁ దా
రాచలనాథునన్ని ధికి నల్లన వచ్చి భవాని నీకునిం
జూచి నమస్కరించి తనచేతులు మోడ్చి మహేశుకి ట్లనెన్.

చ. మలహర నేఁడు దత్తుఁడు రమావరదిగ్వరవాగ్వరాదులం
బిలిచి హిమూద్రివై మనలఁ బిల్వక యాగముఁ జేయు
చున్నవాఁ, డలపున మీరు వేగఁ జని యచ్చట శూరుల
వానితోడుత, న్నలవడఁ జెండి పీచము లడంచి ననుక బ్రమ
దాత్తుఁ జేయవే.

49

ఉ. దారుణబాహుదండబలదండధరోన్నది కుంభికుంభకం
తీరవ వైరిదానవఫణిప్రజశేఖర పన్న గాంతకా

కార భుజంగహరి భుజగర్వమదోద్ధతపంచబాణసం
 హరి త్రిలోకవీర త్రిపురాసురదర్ప విరామ శంకరా. 50
 వ. అని విన్నవించిన నతని పలుకులు విని పరమేశ్వరుండు
 కోపించి. 51

శ్రీపునిమంకారంబున వీరభద్రుండు పుట్టుట

ఉ. భారుణి దిద్దిరం దిరుగఁ దామరసప్రళవాడభాండముల్
 బోరున ఘూర్ణిల్గ నిఖలభూతములుగ బెగడొంద శూలి
 హం, కారము చేసె జేసిన నఖండతరప్రళయాగ్నిసన్నిభా
 కారుఁడు వీరభద్రుఁ డతిగర్వసముద్రుఁడు పుట్టె రాద్రతన్.
 వ. ఇట్లు పుట్టి. 53

సీ. సలలితవేదండచర్తాంబరంబుపై
 భుజగేంద్రచిహ్నంబు పొల్పువాఁడు
 కాలాగ్ని హేతి సంఘంబుకై వడి నొప్పు
 పదినూటచేతులఁ బరఁగువాఁడు
 ప్రళయాశ్రవిద్యుత్ప్రభాభాసురం బగు
 మెటుగారుకోటల మెఱయువాఁడు
 భానుబింబముతోటి పర్వతాగ్రముభంగి
 నెప్పేని మణికిరీటమువాఁడు
 ఆ. అలుగువాఁడు నిప్పు లొలుకుఁజూపులవాఁడు
 మంటలెగయు నొసలికంటివాఁడు
 బలిమిఁ బట్టి యెట్టి బ్రహ్మాండముల నై నఁ
 ద్రుంపువాఁడు రిపులఁ జంపువాఁడు. 54

వ. మఱియుఁ బ్రచండమూర్తాండమండలమండితోడ్పండ తేజో
 విరాజిత | దుర్నిరీక్షణకుండలాభరణుండును సహస్రరవి

మండల లేజోవిలాస ప్రకాశిత దివ్యదేహుండును బాల
 సూర్య ప్రభాపటలచటుల పద్మరాగ మణిమకుటవిలంక విలం
 బమాన కర్కాటకశిరోవేష్టన కాలహూట త్రినేత్ర సంయు
 క్తంబై రొద్దరసంబు వెదచల్లు హస్తసహస్రంబును గతోర
 కుతార గదాదండభిండివాల కరవాల ముసలముద్గరతోమర
 భల్లాంగ ప్రాసపట్టిన కోదండశరచక్రముష్టిసంబగళ గదాత్రి
 శూలపరశులవనిలాంగోష్ఠ్యసి త్సురికౌతళవంకులీయమదండ
 సారసజముదాళశక్తిప్రముఖ దివ్యదివ్యాయుధసమూహ
 శిఖాసమాశ్రయంబై బ్రహ్మాండంబు వక్రలించునట్టి దీర్ఘ
 బాహుదండసహస్రంబును సారాయణేంద్రాదినిఖలదేవ
 తాదుల మణిఘటిత మకుటారణ్యస్థలీరంగవల్లీరణరంగ
 తాండవ క్రియానిర్ఘాత భయదండంబులగు చరణారవింద
 రాజితండును భుజంగరుద్రాక్షమాలికా విభూతి త్రిపుండ్ర
 శార్దూల చర్మాంబర సామజచర్మాంబర రథారూఢుండును
 వజ్రవైడూర్యేంద్ర నీలగోమేధికపుష్కరాగ మరకత పద్మ
 రాగాదిమాక్తికహారకేయూర కంకణాంగులీయక మంజీరాం
 కితదివ్యదేహుండును ప్రళయకాల సమయపయోధరగర్జిత
 నిర్ఘాతజనిత నినదసన్నిభసకలభువనభయంకర సింహనాడుం
 డును సకల బ్రహ్మాండభాండసముదయభయదవిపరీతాట్టహా
 సుండును విపులవిలయకాలానల భూరుతశైల శిఖరప్రపాత
 నాసీకాపుటకుటీనిశ్శ్వాసుండును మదగజగండ భేరుండ
 సింహశరభశార్దూలాదిసంగర విద్యావిశారదుండును నిఖల
 లోకైకోత్పత్తిస్థితిలయ ప్రకారుండును నిర్జరారాతిసంఘాత

నీర స్తగహన క్రియాకలాపుండును అఖిలభూతసమూళ
యుండును నై నధూమకేతుండును త్రైలోక్యదానవవిదా
రుండును అనేకసహస్రకోటి మధ్యందినమూర్తాండపటల
ప్రభోజ్యులుండును కై వదూషకజనవక్త్రపదతాడవ నిర్వాత
సంఘటితుండును అగణితగుణగణాలంకృతుండును అసహ
యశూరుండును అతులితదుర్వారగర్వదర్పింధుండును
నై యొప్పుచున్న వీరభద్రేశ్వరుండు. 55

— పార్వతికోపంబున భద్రేశ్వరి యను కన్యపుట్టుట —

క. రుద్రునకుం జొడచూపెను
రుద్రాణియు నంతలోన రోషాత్మక యై
భద్రేశ్వరి యనుకన్యక
రొద్రతఁ బుట్టెంచె ఘనకరాళానన యై. 56

వ. అంతః దత్సమయంబున వీరభద్రేశ్వరుండు భద్రేశ్వరిం
గూడుకొని పరమేశ్వరునిపాదపంకజంబులకు పాష్టాంగ
దండప్రణామంబు లాచరించి కరసహస్రంబులు మొగిడ్చి
దేవా మీరు నన్నుం బుట్టింపఁ గారణం బేమియో యవ
భరింపుఁ డని యిట్లనియె. 57

సీ. నీయాజ్ఞఁ గడచి యీనిఖిలంబులకు బ్రహ్మ
కొన్ని మిక్కిలి నేయుచున్నవాడో
నీయాజ్ఞగడచి యీనీరజనాభుండు
నొండుజాడలఁ జోపుచున్నవాడో
నినుమీటి పవనుండు! నేలయు నింగియు
నొక్కటిగావించుచున్నవాడో

*సీపంపుదప్పి యీనింగి మూర్తాండుండు
పన్ని మిక్కిలి కాయుచున్నవాడో

†గీ. అట్లుగాకయుఁ బడబాగ్ని యంతజలముఁ
గరము గ్రోలుచున్నదియొకొ కాముడేచు(?)
చున్నవాడేమొ యీశాన చెప్పవేమి
చిక్కబట్టి కేలున వారి నుక్కణంతు. (?)

58

క. కట్టలుక మీరు నన్నును
బుట్టింపఁగ నేల వలసెఁ జొలుపుగ నాకుఁ
నెట్టన యానతియీవే
పుట్టువు సంత్యంబులేని భూతాధిపతీ.

59

వ. అనిన విని యల్లన నవ్వుమొగంబున నద్దేవున కిట్లనియె. 60
శా. వింటేయంతయు వీరశేఖర మముఁ వెల్వెట్టి దతుండు నీ
వెంటఁజేల్వఁ దొడంగినాడుమరలఁ విష్ణుండు నింద్రుండు న
వ్వెంటఁ బోయినవారు వారి నచటఁ వేవేగ దండించి నీ
వింటఁ బుట్టుశరాసలంబున రణోర్వి న్నిటుగావింపుమా.

ఉ. ఇమ్ములసీవు వేగ చని యేచి మహారణకేళి యాడు మీ
యమ్మయు నేను వచ్చి మునియాశ్రమభూమి వసించి నీవిలా
సమ్ములు చూచుచుండెదము జర్జరితంబుగ దతుఁ జంపి యా
గమ్ము హరించి రమ్ముచు నానతి యిచ్చిన వీరుఁ డిట్లనెన్.

*సీపేరుదలచక నిఖిలలోకంబులు నన్య దైవములయందున్నవారో?

†అ. అట్లుగాక వాయు వగ్గలంబయ్యెనో
కలఁగి జలములెల్లఁ గలఁగఁబడఁగ
యేమిలెఁగఁగ నాన నీశాన చెప్పవే
యొక్కనొకని కేల నుక్కడంతు.

క. భావజమదసంహర నా

నావేదాతీత విసుత నాగాధిపతీ

దేవేంద్రార్చిత పదయుగ

దేవా దేవాదిదేవ త్రిదశాధిపతీ.

63

ఉ. కుంభిని ద్రెంతునో జమునిగుండెలు చెందుదునో సురాచల
స్తంభము ద్రెంతునో సురలచట్టలు చీరుదునో కడంగి ది
క్కుంభుల ద్రెంతునో యజాని క్రొవ్వణగింతునో సూర్యచం
ద్రులక, జ్యంభణమెల్ల మాన్పుదునో చుక్కల డుల్తునో
పార్వతీశ్వరా.

64

ళా. బ్రహ్మాండ్రామర వూజితాంఘ్రియుగళా బాలేందుచూడా
మణి, బ్రహ్మాండ్రాదులఁ బట్టి వ్రేల్చు టది మద్బాహుబలప్రా
ధికీ, బ్రహ్మంతే పరమేశ నీవుఁ బ్రణుతింపం గర్వదుర్వారు
లక, బ్రహ్మాదుల్ *దెగ రూపడంతు నొకడక బ్రహ్మాండ
భాండావళుల్.

65

మ. నడతుక దత్తునిమీఁదఁ గయ్యమునకు నారాచభూరా
గ్నులక, బుడమిం దేవగణంబులం దునిమి సంపూర్ణాహు
తుల్ పోసెదక, గడిమిం గెల్పెదఁ గూల్పెదం గలచెదం
గాలించెదక జంపెదక, గడిఖండంబులు జేసెదక నుటి
మెదక ఖండించెదక మించెదన్.

66

క. నాకెదురెవ్వరు జగముల

నీకెదురెవ్వరు మహేశ నిఖలాధిపతీ

నాకీ తెరువునఁ బొడమంగ

నీకంతవిషంబు నీవె నిర్తలమూర్తి.

67

*దెగడొండ రూపడంతు నే బ్రహ్మాండభాండావళుల్.

వ. అనిన విని మెచ్చి సార్వతీదేవి యవ్వీరశేఖరున కిట్లనియె.

శా. కట్టల్కు గణలోకనాథ నిను మత్కారార్థమై యీ
యెడగ, బుట్టిం చెగ భుజగేంద్రభూషణుఁ డొగి భూతేశు
నిందించి తా, బెట్టక జన్మము దతుఁ డద్దివిజౌలక బిల్పిం
చినాఁ డాసభక, గట్టుగ్రంబుగఁ గూల్చి ర మ్మనుచు నా
కళ్యాణి దీవించుచున్. 69

క. కట్టడ హరుఁడును దానును
బెట్టిరి తగ వీరసేను వీరముతోడగ
నెట్టనఁ బ్రణమిల్లి వెసగ
జెట్టిమగండైన వీరశేఖరుఁ డెలమిన్. 70

వ. అట్టివనిఁ బూని దక్షయాగంబుపైఁ జోవ గమకించి వీర
భద్రుం డతులితరౌద్రకారుం డై యిట్లని విచారింపం
దొణంగె. 71

ఉ. శూలము యూషగంబమును శోణితధారలు వేయుబాణ
ముల్, చాలినదర్శలుం గుఱుము చప్పుడు మంత్రము
సృక్కులుం దొనల్, గ్రాబురజోర్వి మంటపముగా సుర
గోవులసోమయాజి యై, వ్రేలుచు రోషణాగ్నులను
వీరుఁడు భద్రుఁడు శంభుప్రీతిగన్. 72

వ. అని నకలలోకంబులుం గొనియాడ వీరయాగంబు సేయ
వలయు నని విచారించి. 73

శా. యుంకార భుక్కుటాననుం డయి ధరాచక్రంబు ఘూర్జిల్లఁ గా
హుంకారించిన భద్రుమేన లయకాలోగ్రాగ్నికీలావళిగ
సంకాశోద్ధతకోపచిత్తులు రజోత్సాహుల్ జగద్భీషణా

హంకారుల్ ఘను లంతకాంతకు లుదగ్రాన్నుల్ మహావిక్ర
ముల్. 74

ఉ. సాహసధైర్యమానసులు చంద్ర ఫణీంద్ర విభూషణుల్ శివ
ద్రోహరగండకీర్తు లతిదోర్బలగేయులు భూరితీవ్రహః
లాహలజ్వంభితుల్ శిఖిలించితనేత్రులు చారుగోపతీ
వాహులు వైరివీరమదవారణసింహులు పుట్టి రుగ్రతన్. 75

వ. ఇట్లు పుట్టిన. 76

ఉ. ఎక్కడఁజూడ వారెయి యేపున లక్షలుఁగోట్లునెందఱో
దిక్కులు పిక్కటిల్ల నతితీవ్రత లెక్కకుదాటి యుగ్రతఁ
జొక్కలు మోవ నేచి యలచుక్కలు రాల నుదగ్రమూర్తి
యై, యొక్కట యార్పుగొన్నఁ బ్రతిహంకృతిఁ జేసె
నజాండఖాండముల్. 77

వ. అంతః దదీయగణనికాయంబులు తన్నుఁ బరివేష్టించి దండ
ప్రణామంబు లాచరించి సంభ్రమంబున. 78

— ప్రమథగణముతో వీరభద్రుడు దండెత్తుట. —

క. కొందఱు మొనలై నడువఁగఁ
గొందఱు పంతంబు పలుకఁ గొందఱుమూఁగల్
సందడిఁ బాపఁగ మఱియును
గొందఱు దత్తుం దలంచి క్రోధింపంగన్. 79

క. గండఁడు శంభుద్రోహర
గండఁడు మహి నన్యధై వగండరులకుఁ దా
మిండఁడగు వీరభద్రుడు
దండెత్తె గణాలి గొల్వ దత్తునిమీఁదన్. 80

వ. ఇట్లు వీరరణనై న్యాధిష్ఠితుండుచు గోరాజగమనుండును
భద్రేశ్వరీసహితుండును నారాచగదాదండభిండివాలత్రి
శూల దివ్యబాణనిశితాయుధపరివృతబాహుదండుండును
రణదుందుభీనిస్సహజశంఖకాహళఘంటికారావ భీకరుండును
నతులితకోపాటోపసంరంభుండును సమరసన్నాహుండును
వివిధవిలసితపీఠలక్ష్మీవిలాసుండును వృషభకేతనాలంకారుం
డును నై పురంజులు సాధింప వసుంధరారాధుండును
గౌరీసమీతుండును నై యరుదెంచుపురారాతిచందంబున
నతిసుందరం డై వీరభద్రేశ్వరుం డరుగుదెంచుచున్నసమ
యంబున.

81

క. గణపాదహతులచేతను

వణఁకి గిరుల్ తరులతోడ వసుధం బడియెన్

కణఁగి వసుంధరగిరులును

ఫణిపతివైఁ బడియెఁ గమతపతివైఁ బడియెన్.

82

క. బలువిడి ప్రమథగణంబుల

బలముల పెనుధూళి గగనభాగముఁ గప్పెన్

అలరఁగ రేణువుఁ గప్పెను

తెలువుగ రవి మింటనుండి చీకటి గప్పెన్.

83

వ. అంత నవ్వీరభద్రుండు తుహినాచలశిఖరంబు దాయం
జోయి కలిపయదూరంబున దక్షాధ్వరకలకలంబు విని గణం
బుల కి ట్లనియె.

84

సీ. ఘనులార వింటిరే గగనభాగంబెల్ల

హోమధూమము గప్పియున్నభంగి

వినవచ్చిన మీకు వేదమంత్రంబులుఁ
బలికెడుహోతలకలకలంబు

అల్లనయేతెంచు నదె హవ్యములు గోరి

క్రందెన నిర్జరబృందరవము

అల్లదె పాపాత్ము నధ్వరం బొనరించు

క్రతుశాల దవ్వనఁ గాన వచ్చె

ఆ. నింక దవ్వ లేదు యేర్పడఁ జూడుఁడో

శ్రీగిరికు వేటుచేసినాఁడు

క్రొవ్వినాఁడు వీని క్రొవ్వ నణంపంగ

నలయు చేపదై త్యవరులతోడ.

85

వ. అని హెచ్చరించి మైవెంచి వీరజనచూడామణి యగు వీర
భద్రేశ్వరుండు.

86

సీ. బహుతంత్రములచేత భాసీల్లి యందంద

వేదనాదములచే వెలసి వెలసి

విదితవై భవముల విలసిల్లి విలసిల్లి

కలకలరవములఁ జెలఁగి చెలఁగి

హోతలపలుకుల నొప్పారి యొప్పారి

యాచార్యజనులచే నమరి యమరి

పృథుసదస్సులచేతఁ బెంపారి పెంపారి

వరయాగలక్ష్మీచే వ్రాలి వ్రాలి

ఆ. వెలుఁగుచున్న యట్టి వేదిపైఁ గూర్చుండి

బంధుకోటితోడ భాసురముగఁ

గొంతదనుకఁ గ్రతువునంతయు వేల్చిన

దత్తుఁ గనియొ వీరదైవ ముపుడు.

87

వ. ఇట్లు కాంచి తదీయమందిరంబు గణంబులుం దానును జొట్టు
ముట్టి విపులవీరావేశ కోపాటోపాప సంరంభుండును గరాళ
వదనుండును నై చెలంగి యార్చిన. 88

శా.కంధుల్ వండలి పిండుగాఁ గలఁగె ఘంకారంబు రోధించె ది
గ్గంధేభంబులు గ్రుంగె భూతలము చుక్కల్ రాలె భూ
తంబులు, మందీభూతము లయ్యెఁ దప్పె రవి బ్రహ్మం
డంబు భేదిల్లె ది, క్సంధుల్ ద్రెల్లెఁ జగంబులుం బెగడె వే
ళంకించె నా బ్రహ్మాయున్. 89

క. కలకలము నొందుయాగము

వెలవెలనై చిన్నబోయె వేల్పులమూఁకల్

కలగిరి ఋషిమునిముఖ్యులు

ఎలుంగింతయు లేకయుండి రెంతయు భీతిన్.

90

ఉ. కొందఱు మూర్ఖవోయిరటఁ గొందఱు పాటిరి భీతచిత్తులై
కొందఱు చచ్చి రచ్చటను గొందఱు దూరిరి కాళక్రంతలకా
గొందఱుఁ బుద్ధి మ్రాన్పడిరి గుండెలు ఝల్లని తల్లడింపఁగాఁ
గొందఱుసృష్టిసంపార మొకో యని నివ్వెఱఁగంది రార్తులై.

వ. ఇట్లు సింహనాదంబు చేసి విజృంభితుం డై యిం దెవ్వ రేని
పాటిపోయెదరు వీరల మెదిలిపోనీకుం డని రభసంబున
నయ్యాగమంటపంబు చుట్టును ఖడ్గపరశుత్రిశూలహస్త
లైన ప్రమథగణంబులఁ గాపు వెట్టి రాసును వీరగణనేదితుం
డై యవ్వీరభద్రుండు దక్షిణముంటపంబుఁ దరియం
జొచ్చుసమయంబున వెఱచియు వెఱవని చందంబున దతుఁ
డి ట్లనియె. 92

- క. ఇచ్చోటి కేల వచ్చెద
వెచ్చోటేయూరు నిన్ను నెవ్వఁడు పంపఁ
వచ్చితివి యేమికార్యము
చెచ్చెర వినుపింపు మనినఁ జిత్తములోనన్. 93
- ఆ. వెట్టివాఁడు వీఁడు వెంగలి మాధుండు
భాగమెల్ల నేలుపలుకున్న
మఱిగదాగఁగి మర్దించి వైచెద
నంచు నతనికనియె నలఘుబలుండు. 94
- చ. ఎనయగ దేవదేవుఁ డగునీశ్వరదూతను వీరభద్రుఁడఁ
బనివిని నీదుజన్మమునఁ బాలుగొనం జనుదెంచినాఁడ భ
క్తిని శివుభాగ మేది యిట తెచ్చి సమర్పణ మీపు నేయుమా
విను ననుఁ గూర్చి కుత్సితపువిద్యలు చేసినఁ జోదు వెంగలీ.
మ. తలఁపఁ దుర్జితవై యొనర్చు నపరాధంబుల్ శివుం గూర్చి
యుఁ, గల వెన్నేనియుఁ దొల్లి నీవలన నింకఁ వీరభద్రుం
డలం,తులఁ జోనేరఁడు నైఁచ నేరఁడు వృథా దుర్బుధివై
ప్రాణముల్, ఫలముఁ గోల్పడ నేల శంకరునకుఁ భాగంబు
దెప్పింపుమా. 96
- వ. అనిన నవ్వి దత్తుం డిట్లనియె. 97
- క. యాగములోపల శివునకు
భాగము గలదనుచు శ్రుతులు వల్కినచో నీ
భాగము నీకిచ్చెద నీ
యాగమములఁ దెలుపు మనిన నతివేగమునన్. 98
- న. అనిన వివి ఋగ్యజుస్సామాధర్వణ్యములు మహావిసయభీతచిత్తు
లై లేచి తదీయమఖమంటపంబున నున్న సదస్యులం జూచి
యిట్లనియె. 99

సీ. నిఖిలతంత్రములకు నీలకంఠుడు వేల్పు
 భువి నగ్రదైవంబు పూజనీయ
 భాగ్యంబు కొఱతయే భావించి చూడుడ
 కర మానసులార కష్టలార
 పర మేశుతత్త్వంబు బరికింప రేమిటి
 కీశానునిజతత్వ మెఱుంగరేల
 పరమోపదేశంబు పరమంబు పరమాత్మ
 శివుడౌట యెఱుంగరే సృష్టిననుచు

ఆ. వేల్పు లెల్ల మాట వినకున్న దత్తుండు
 వినియు వినని యట్ల కనలి యున్న
 నచటనుండ వెఱచి యాగమంబులు జోయె
 బ్రహ్మలోకమునకు భయముఁ జొంది.

100

— పీఠేశ్వరుండు దేవతలను సంహరించుట —

వ. ఇట్లు వేదంబులు వినరించుటయును వేల్పులు వినకుండుట
 యును వెంగలి యైన దత్తుండు విరోధించుటయును వీర
 భద్రుండు వీక్షించి తత్సభవారల కిట్లనియె.

101

కా. కామధ్వంసుండు సర్వతంత్రములకుఁ గర్తారుఁ డంచుఁ
 శ్రుతి, స్తోమంబుల వినిపింప నేడు వినమిఁ దుర్వృత్తి
 నున్నారిలఁ, స్వామిద్రోహులు మిఁగు మిమ్ముఁ గడిమిం
 సంగ్రామరంగస్థలిఁ, వేమాటుం బరిమార్చి వైకు న్నిక
 దోర్విర్యం బవార్థంబుగన్.

102

వ. అని పలికి.

103

సీ. జంకించి మైవెంచి శంఖంబు పూరించి
 గగనభాగం బెల్ల గలయుఁ దిరిగి

అని! సురంభించి యూర్పులఁ జేలగించి
 బ్రహ్మాండభాండంబుఁ బగులఁ జేసి
 భుజశాఖ లడలించి భూస్థలి నంకించి
 బలువిడి నాడుదుధంబులు ధరించి
 అరులగుండెలు చించి యడిదంబు యులిపించి
 దర్పించి సీమానాదంబుఁ జేసి

ఆ. అతికరాళభ్రమకటాస్థుడై కన్నుల
 నిప్పులొలుక సురలు నెఱిఁ దలంక
 వీరగణవిభుండు విలయకాలానల
 రౌద్రమూర్తి వీరభద్రమూర్తి. 104

వ. ఇట్లు మహావీరావేశంబున భేరిధంకారనినాదంబులు గగన
 మండలంబునిండి చెలంగ వెండియు నిట్లనియె. 105

ఉ. కంటక మైనయాగ మిది గౌరిశివార్పణ మంచు నార్పు మి
 న్నంటఁగ నగ్గణంబులకు నందఱికిం జెయి. సన్నఁజేసి రా
 మంటలకన్ను విచ్చి మఖమండపశాలలు నీటుచేసియున్
 మింటమిణుంగురల్ మెఱయ మేదిని యెల్లఁ గణంగి ఘూర్చి
 లన్. 106

క. వదనంబున రోహిణులు
 వెదఁ జల్లుచు భూరవీరవైశ్వానరుఁ డై
 పదపడి నానాగతులను
 విదళించె వీరవిభుండు వేల్పులమూకన్. 107

వ. మఱియుఁ బ్రళయకాల నీలజీమాతపటలంబులంబోలి ఘోనీక
 వెయతగిలి పలు దెసలఁ బాఱి విసరు పెనుగాడ్చుచందంబునఁ
 జగ్రాచరజంతుసంఘంబుల మండలీభూతసముద్ధండ కోదం

డుం డై వైభవాడంబరం బగుబ్రహ్మాండంబుల నొండొండఁ
 జేర్చి చెండాడెడు ఘోరాడంబరుం డగు నఖండదండధర
 వైరివిధంబున దివిరాసి యరితూల యడుగులపయింబడి
 యంకిలి లేక దరికొని గరలి వడి గాలి దోడుగాఁగల్గు విల
 యకాలానలంబుకై వడిఁ గవిసి గిరిగవ్వారగహనగుహంత
 ర్గతశయనసుప్తంబులైన మదగంధగజయూథంబుల ఘీంకా
 రంబుచేత ప్రబోధితంబై వాని వెనుదవిలి కుంభస్థలమాం
 సంబు నఖదంష్ట్రంబులం జించి చెండాడుసింగంబుపగిది
 మహార్ణవాంతరంగంబున మత్స్యకచ్ఛపకర్కటక తిమి
 తిమింగిలాది జంతుసంతానంబులాగున పయగపారావార
 మధ్యంబున నమృతాహరణార్థంబు దిరుగు మహామందరంబు
 తెఱంగున మహాభీకరంబుగాఁగఁ గలసి కరాలించి విలయ
 సమయవిజృంభిత జీమూతనిర్ఘాత ప్రచండఘనరవభయంక
 రంబుగా శంఖంబుఁ బూరించి విడంబించి యొక్కడఁ జూచినఁ
 దానయై హరిపురందరవిరించాదులు దిగులుకొని బెదరి
 బెదరి పటవఁ బోనీక యదరంటందాకి గుడుసువడి వీక్షమై
 వెఱచఱచి పటచునట్లుగా దేవగణంబుల మూకల కులికి
 యగ్గణరాజకంఠీరవుం డగ్గలిక మెఱయ బలువిడిఁ గడువడి
 కెరలి పిడుగులం బోలినబాణజాలంబులు పఱపుచు శూలం
 బులఁ బొడుచుచు నేలపాలుచేయుచుఁ గతారంబులఁ బొడు
 చుచుఁ గుతారంబుల ఖండించుచుఁ బరశువుల నఱకుచు
 నత్తళంబుల నొత్తుచుఁ జక్రంబులఁ ద్రైంచుచు భిండివాలం
 బుల ఖండించుచుఁ జంచువుల విజృంభించుచు నఖంబులఁ
 జీరుచు పాదంబులఁ జవురుచు పిడికిళ్ల రువ్వుచు నరచేతులం

బాదుచుఁ దూపులఁ బటపుచుఁ గనినీయుఁ దనివీఁ గొనక
 వెండియు నానావిధపదఘట్టనంబుల మహిమండలంబులఁ
 గప్పుచు మార్తాండమండలంబు తెఱంగున నతనివెయిచేతుల
 విడంబించి యఖండవివిధవిలసిత విశిఖవ్రాతంబుల నందఱకు
 నన్నిరూపులై తోచి గొడుగులు విఱుచుచుఁ జామరంబులఁ
 బొడిసేయుచు శిరంబులు గూల్పుచు శిఖలువెఱుకుచు వద
 నంబులు ద్రుంచుచు సూరువులుఁ బదంబులు వ్రచ్చుచు
 గళంబులు గోయుచు భుజంబులు విడిపించుచు నాలుకలు
 గోయుచు ముక్కులు జిదుముచు చెక్కులు గమకించుచు
 ప్రేగులు ద్రెంచుచు కన్నులుబెఱుకుచు చెవులు ద్రెంచుచుఁ
 గిరిటంబులు పదతాడనంబున రాల్పుచు కండలు చెండుచు
 రక్తంబులు గ్రోలుచు నెముకలు రాల్పుచుఁ బడద్రోచి పండ్లు
 పేకుచుఁ గొండఱ హోమగుండంబుల నిండను వ్రేల్పుచు
 నుదరంబులు ఖండించుచు యిట్లు మఱియుం గలంచుచు
 గుదించుచుఁ గోలాహలంబునీయుచు యేపుమాపియుఁ జమ
 రియుఁ జక్కడిచియు నెఱిచఱచియు నేలపా లొనర్పియు
 ననంతసమరకేళీవిహారం బొనరింప దేవసంఘంబులు సైరింపఁ
 జాలక నలంగియుఁ దొలంగియు నొచ్చియుఁ జచ్చియుఁ జర్జ
 రితులై మూర్ఛిల్లియుఁ జెల్లాచెదరై పాటియు నొండొరు
 వులఁ జొచ్చియు నున్నం గనుంగొని వీరభద్రదేశ్వరుండు. 108

సీ. పోకు నాముండఱ పోరాదుదేవేంద్ర

పోయినఁ బోవునే భుజగళయన

యెటుపోయె దెటుపోయె దెందుఁ బోయెద వగ్ని

నిలు నిలు నిలు నిలు నీరజాస్త్ర

బంటులనము గాదు పాతకు యమరాజు
 పవమాన యొక్కడఁ బాటె దింక
 పంద వైతివి యేమి చందురమగవాడ
 రణమునఁ బాటెదే రాజరాజ

ఆ. వీరు లైనవారు వెనుకకుఁ జోదురే
 మగతనంబు విడువఁ దగునె వరుణ
 పోకుఁ డింక మీరు పోయినఁ జోకున్నఁ
 జోటు సిద్ధ మెల్లభంగు లందు. 109

వ. అని ముదలకించి యవ్వీరభద్రుండు రాద్రోదేకంబునఁ
 బ్రళయకాలరుద్రుండై.
 — పరభద్రుఁ డింద్రుఁడు చున్నగువారిని క్షించుట — 110

క. పొదు వైనకొండకిఖరము
 విడువక పగులంగ పిడుగు ప్రేసినభంగి
 పుడమిఁ బడి మన్ను గలువఁగ
 సుడివడ దేవేంద్రుఁ దన్నె సురసురసుక్కన్. 111

క. చెన్నార సీవు సన్నగఁ
 బన్నగధరు విడిచి వచ్చి పాపాత్ముడ వై
 యున్నాడ వనుచు సూర్యునిఁ
 దన్నిన రక్తంబుఁ గ్రక్కె దారుణవృత్తిన్. 112

ఉ. ఆలరిదతునింటఁ జని హవ్యములం దిను చేతు లేవి నీ
 నాలుక లేవిరా దహన నాకు మొఱంగిన నేడుపోదురా
 వాలునఁ ద్రెంతు నంచుఁ గరవాలు మెఱుంగులురాలఁ బట్టి
 తా, నాలములోనఁ ద్రుంచె వడి నగ్నికణంబులు భూర
 జిహ్వలన్. 113

- ఆ. దండధరుని బట్టి దమకలచి పడవైచి
ముప్పిఘాతపాతదృష్టి ముంచి
టొమ్మద్రొక్కి నిలిచి రూపించె ఘనబాహు
దండలీలమెఱయ దండివేల్పు. 114
- క. బడబాగ్నులొలుకఁ జొపులఁ
గుడుమిడుగురు లెగయఁ బేర్చి గదయైతి వడి
న్నడివడ నైర్పతివే సెను
జడధీశుని వరుణుఁ గాంచి జగతిం గూలన్. 115
- క. తనియని కోపదవాగ్నులు
మునుమిడి దరికొల్పి వీరముఖ్యుఁడు గడిమి
దనయార్పులచేఁ గాల్చె
న్నునుకొను నసురాదియక్షమాకల నలుకన్. 116
- క. రుద్రుఁడు శంకరుఁ డుండఁగ
రుద్రుల మని వ్రేలుచున్న రుద్రులె యంచు
రాద్రత నెత్తురుఁ గ్రక్కగ
రుద్రులఁ గట్టలుకఁ బొడిచె రోషముచేతన్. 117
- క. హరుఁ డఖిలగురుం డని యు
ర్వరమ్రాయఁగ నిచటి కేలవచ్చితి చెపుమా
వరద యనుచుఁ దుదిగోరున
సరసాకృతివాణిముక్కు నయ్యనఁ జిదిమెన్. 118
- క. మఱి రాహుచేత మధ్యము
గరువంబడి యున్న పూర్ణకమలారిగతి
గఱగభుండు ముక్కుఁ జిదిమినఁ
దెఱవకు భారతికి మోముధృతి నొప్పారెన్. 119

- క. నెత్తురుధారలు మొగమునఁ
జొత్తిల్లఁగ నగ్ని దేవుసుందరి ముక్కుఁ
వృత్త ప్రసక్తిభరంబులు
నత్తరి తుదిగోరఁ ద్రుంచి యవ్వలవై డెన్. 120
- క. వనితలచనులకు నీడఁ
జనియెడు నని పంచళరుఁడు జక్కవదోయిం
గొనముక్కులు కోసిన క్రియఁ
జనుముక్కులు దనరె వహ్ని సతికి రజోర్విన్. 121
- మ. భగునిఁ గూఁకటిఁ బట్టి నిష్ఠురగతిఁ బండ్లుడ నోరంతయుం
బగులఁవ్రేసి కుదించుచుం బదరుచుం బాపాత్తునిం దతునిఁ
దగవే చూచిన కన్నులేవి యనుచుం ధట్టించి లీలాగతిఁ
భగుకన్నుల్ వెఱికఁ సురల్ బెగడఁగా భద్రుండు
రాద్రాక్షుఁడై. 122
- కా. యోషాగాధలు పల్కు మంత్రములు దా నెచ్చోటికి
బోయెరా, పూషాదిత్య దురాత్మయంచుఁబలుచఁ భూమిం
బడ నైచ్చి నిర్దోషుం దాతనిపండ్లు దుల్పె నది పేతు
ఖ్యాతి గా థాత్రిలో, భాషల్ తప్పులు వోయె నాతనికిఁ
దా భాషించుచో నెప్పుడున్. 123
- కా. చంద్ర నిన్ను ధరించియున్న పరముఁ సర్వేశ్వరుం బాసి
యీ, యింద్రాదిత్యులభంగి నేడు భువిపై నేలెంచి
యిచ్చోట మ, తాన్ద్రక్రోధహతుండ వైతి వనుచుం
జంకించి పాదంబులం, జంద్రుం భూగతుఁ జేసి ప్రామె
చిదుకఁ సంగ్రామరంగంబునన్. 124
- వ. తదనంతరంబ. 125

చ. పెనిమిటిఁ బ్రాముచోఁ బురుషభిక్షుము పెట్టు మటంచుఁ
దారకాం, గన లరుదెంచి మ్రొక్కు క్రియఁ గ్రక్కుననొత్తి
శశాంకుఁ ద్రొక్కఁగా, జనసమునొంది పెల్లెగనీ సర్వజనంబు
నకు న్నిచ్చిత్ర మై, యెనరఁగ భద్రపాదముల నొప్పె
సుధాజలబిందుసంఘముల్.

126

వ. మఱియు సముచితాలాపంబులు పలుకు యుగాంతకాల
రుద్రుండునుం బోలె నట్టహాసంబు నేయుచు మహితమందర
మహీధ్రమథిత మహార్ణవకల్లోలచయంబునుం బోలె శోషిం
చుచు కంఠీరవంబునుంబోలె గర్జించుచు మదాంధసింధురం
బునుం బోలె మ్రోయుచు వర్షాకాలమేఘంబునుం బోలె
శీరవృష్టి గురియుచు రాహుమండలంబునుం బోలె నొడి
యుచు గంతులు ద్రొక్కుచుఁ దాండవంబాడు పురారాతి
యునుంబోలె వింతగతుల రణవిహారంబు పలుపుచుఁ బెనుగా
లియుం బోలెఁ దూలుచు బడబాగ్నియునుంబోలె నార్పుచు
సంధికారంబునుంబోలెఁ గప్పుచు నేలయు నింగియు నొక్క
టియై పొడుపుపొడుపు పోనీకుఁ బోనీకు చంపు చంపు మని
యెఱింగించుచు దశశతకోటిసహస్రలక్షానేకకోటిసంఖ్యలై
దేజరిల్లుచు యూపంబులఁ బెఱుకుచు నాచార్యుల నడచుచు
హోతలప్రాణంబులు హోమంబులకు నాహుతులు గావిం
చుచు పశువుల నసువులు బాపుచు గంధర్వులకంధరంబులు
ద్రెంచుచు నీధ్రపాద్యచయంబుల ధట్టించుచు సూర్యులం
దూలించుచు లోపసుల విచారించుచు మునిజనులదండకమం
డలయజ్ఞోపవీతములు తుత్తుమురులు నేయుచు బ్రహ్మ
శిరంబుఁ గుదియించుచు సురాసురజాతంబుల నెరియించుచు

నిష్కలౌలుకుచూపుల నందఱుం గప్పి తలలు కోసి కుప్పలు
పెట్టుచుఁ బ్రేవులు పోగులునై చుచు కండలు చెడి కొండ
లుగా నైచుచు పీనుఁగు పెంటలనడుమ నెత్తురు పేటలు
గావించుచు దేవభటులమాంసంబు లిచ్చి భద్రకాలి మెప్పించుచు
భూతప్రేతపిశాచగణంబులం దనుపుచు వీరజయలక్ష్మీ
విలాసుం డై ప్రజ్వరిల్లుచు వీరభద్రేశ్వరుండు. 127

లయగ్రాహి—

నిక్క గణనాథుఁ డొకయక్కజపు విల్లువడి
నెక్కిడి గుణధన్యుల దిక్కు లొగిమ్రోయక
గ్రక్కున మిణుంగురులు గ్రక్కు బలుభూతములు
చక్క దొడఁగేయనగవెక్కసము దోహ
లెక్కలకు దాటి చని యొక్కట సురాదులను
జక్కడచె నప్పు డతి చిక్కువడి మ్రొక్కక
దొక్కడువు నిక్కు డను దిక్కురులనాదములఁ
జొక్క లురలం ధరణి గ్రక్కదలుచుండన్. 128

వ. మఱియు వీరావేశంబున. 129

నీ. పట్టిసంబులఁ ద్రుంచి పలుబాణముల నొంచి
ముసలాయుధంబుల మోది మోది
అలుగుల నాటించి యరచేతులను వ్రేసి
ముష్టిభూతంబుల ముంచి ముంచి
కత్తుల నెఱయించి గదల కుల్లగింది
భూరిశూలంబులఁ బొడిచి పొడిచి
శక్తులఁ దూలించి చక్రాలఁ బరిమార్చి
పటుసారసంబులఁ బఱపి పఱపి

తే. పెనఁచి సరములు ప్రేగులు పెఱికిఁ బెఱికి

చెనఁకి మేనులపట్టలు చీరిచీరి

దాసి చెక్కులు ముక్కులు గోసి ఖోసి

వీరభద్రుండు వేల్పులఁ దోలఁ దొడఁగె.

180

కా. వీచు న్నెత్తురు గమ్ముదేర నఱఁచుక వీరంబు దోరఁబుగా

వైచుక నింగికి నేలకుక దిశలకుక వజ్రప్రహరంబులక

దాఁచుం గూల్పునదల్పు నేర్పుఁగరముల్ ఖండించి హోమా

గ్నిలోఁ, ద్రోచుం గూఁకటి బట్టి మొత్తి సురలక దుర్వ

రగర్వోద్ధతిన్.

181

కా. నిక్కుక తాంకృతినేయఁగాఁ జెలఁగు భృంగీ భూషభూషం

బుగాఁ, ద్రొక్కుక సర్వవసుంధరావహుం డసంతుం డెంత

యుక రోజఁగాఁ, జొక్కుక భీకర మైనహుంకృతులచే

జుక్కల్ వెసక రాలఁగా, దిక్కుల్ మ్రోయ నజాండ

భాండములు భీతిక బెల్లు ఘూర్జిల్లఁగన్.

182

సీ. జికమాటు కత్తుల నోరలంగఁ గుత్తుకల్

విడిపించి తనతోటి వెలఁది కిచ్చు

నొకమాటు హోతల కుఱికి మధ్యంబులు

ఖండించి భూతసంఘముల కిచ్చు

నొకమాటు సఖముల నూరుస్థలంబులు

వచ్చి వేతాళక వ్రజము కిచ్చు

నొకమాటు గదలచే నూరుతలంబులు

మురియించి మృగసంఘములకు నిచ్చు

ఆ. జిక్కుమాటు గముల నొక్కటఁ జెండాడు

నొక్కమాటు సురల నొల్లఁ బుచ్చు

వీరభద్రురణము వే తెవ్వరిని బోల్ప
వచ్చు సతని బోల్ప వచ్చు గాకి. 133

వ. ఇట్లు రణంబు నేయుచు నవ్వీరజనచూడామణి యగు వీర
భద్రుండు దత్తు సుపలక్షించి. 134

— దత్తుని కిరంబుఁ ద్రుంచుట —

సీ. ఎఱిగి కే మనములో నీకానుతత్త్వంబు
నెఱిగింతు నిచ్చోట నెఱుంగ వేని
యింకనైన నిచ్చె దే యీశ్వరుభాగంబు
వెంగలి కొల్వలలో వేల్పులెల్ల
ఏపాట్లు పడియొద రీక్షించి చూడరా
యాలింపరా యోరి తేల యనుచు
నలుగులనాటించి యఖిలశూలంబులఁ
గ్రొమ్మెఱుంగులు వెసఁ గ్రుమ్మఁబట్టి

ఆ. దత్తుబంధుజనులు దత్తునికూతులు
మోదుకొనుచు బిట్టు మొఱులు పెట్ట
దత్తుశిరముఁ ద్రుంచి తగ భద్రకాలిచే
సమదమునఁ గేలిసలుప నిచ్చె. 135

వ. అంత భద్రకాలియు మహాకాలియుం బోలె గరాలించి
దారుణాభీలశూలహస్తయై రణంబున మాటు లేక తిరు
గుచు వీరభద్రుం డిచ్చిన దత్తుని మస్తకంబు గని మహాభ
యంబున. 136

మ. ప్రియుఁ జూచుం దలయుచు నారుచులకుం బిల్చునగు
స్వేడుకం, బయలం బాఱగ వైచు నేచు నడుమఁ బంతం
బుతోఁ బట్టుటఁ, నయలీలఁ గబళించు దంచు దివిపై

నాడించుఁ దూలించు నిర్భయతం దక్షుశిరంబు కందుక
గతిగా భద్రాణి వేభంగులన్. 137

వ. తత్సమయంబున నయ్యాగపురుషుండు మాయామృగా
కారుం డై తిరిగి పోవుటం గనుంగొని పాకు పాకు నిలు
నిలు మింక నెటు బోయెదు మతోక్తపబడపానలంబు
బాటిఁ బడితివి గాక యని విల్లు మోపెట్టి బెట్టిదం బగు
నయ్యర్థచంద్రబాణంబుఁ దొడిగి కడువడి నతనిశిరంబుఁ
బుడమిం బడవేసి కూల్చి బిట్టార్చి చిక్కిన మూకలవైఁ
గవియుచుండ భయంపడిన దేవజనంబు లెల్లను నార్తారా
వంబుల మహాదైన్యంబున. 138

— పీరభద్రుడు విష్ణువుతో యధము చేయుట —

చ. అరిమురి నన్నిదిక్కులకు నాలములోపలఁ జొచ్చి భీతు లై
పటచుటఁ జూచి మాధవుఁడు పాటకుపాటకుఁ డేను గల్లఁగా
వెటవఁగ నేల రండనుచు నేల్పుల నందఱ నిల్పి మొత్తమై
వెటవక నిల్పి వీరమున వీరునక. గిరివోలె నడ్డ మై. 139

వ. ఇవిధంబున. 140

ఉ. ఆలము నేయఁ బూని కడు నాయితమై హతశేషు లైన దే
వాలియు నేన యై నడువ నార్పుచు పన్నగవైరి వాహుండ్లై
వ్రాలుచు భద్రువైఁ గవినె వారిజనాభుండు వాసుదేవుఁ డా
భీలవిహారి యై మృగము బెబ్బలి నుగ్రత చేరునాకృతిన్.

వ. తత్సమయంబున. 142

— బ్రహ్మ వీరేశ్వరసహ రథము తెచ్చుట —

సీ. లలితనానాయుథాలంకార మగుదాని
గోరాజపడగచేఁ గొనుదుదాని

అనిలవేగములగు హరులు గట్టినదాని
 నమరాద్రియునుబోలె నమరుదాని
 దినపబింబముభంగిఁ దేజరిల్లెడుదాని
 మహనీయకాంచనమణులదాని
 దుందుభిఘంటికాతూర్యధ్వనులదాని

* దృగ్గోచరంబునై తోచుదాని
 తే. నొక్కరథము శంభుఁ డుగ్రతఁ బుత్రైఁ
 బద్ధభవుఁడు వీరభద్రుఁడను
 దెచ్చి కేలుమొగిచి తివిరి యిట్లుని విన్న
 వించె భక్తితోడ వెఱపుమెఱయ.

143

శా. ఓవీరాగ్రణియాతపోవనములో నున్నాఁడు శంభుండు యా
 దేవిం దాను సురవ్రజంబు గెలువఁ దేరిప్పు పుత్రైంచె రా
 జీవాత్ముండును వీఁడె కయ్యమునకుం జేరెఁ రథారాధుఁడై
 వేవేగఁ రిపు గెల్తు గాక కడిమిం వీరప్రతాపాంబుధీ. 144

ఉ. రాజధరుండు తొల్లి ద్రిపురంబులవైఁ జనునాఁడు వేదముల్
 వాఙిగణంబు లై పఱవ వారక రొప్పుటఁ జేసిదైత్యుఁ ఘో
 రాజిని గెల్చె నీశ్వరుఁడు రమ్యత నీకును నేఁడు దేరికీ
 వాఙులు రొప్పెడిం గడిమి వైరుల గెల్వము వీరవారిధీ. 145

ప. దేవా యీదివ్యరథారాధుండ వై సమరకేలీవిహారంబు
 సలుపుదువు గాక యని విన్నవించిన నగుంగాక యని యుద
 యధరణీధరశిఖరంబు ప్రవేశించుదినరాజుచందంబునఁ దన
 మనోరథంబునకు హితమైన దివ్యరథం బెక్కి యుక్కు
 మిగిలి గుణయూథంబు లిరుగెలంకులయందును నందంద

వీరభేరిష్టుడంగశంఖకాహళ నిస్సాణాది వాద్యంబులు
చెలంగ నిలిపి శ్రేష్ఠుం డగు పరమేష్ఠి దనకు సారథియై
చరియింప నకంపితవిక్రముం డై ప్రళయకాల భైర
వుండునుం బోలె సీంహనాదంబులు నేయుచు దేవగణంబుల
మనంబులు వ్రయ్యలై పగులునట్లుగా శంఖంబు పూరించి
కుంభినీధరంబువైఁ గవయు దంభోళిధరునిచందం బై
పురందర గోవిందాదులం గదిసి వీరభద్రేశ్వరుండు. 146

ఉ. త న్ననిలోనఁ దాఁకి ఘనదారుణబాణము వేయు వెన్నునిం
గన్నులనిప్పు లొల్కుఁ గని గర్జితసీంహకరాళమూర్తి యై
యెన్నఁగ నొక్కవింట వడి నెక్కిడి టంకృతి చేసి బాణముల్
పన్నగళాయివైఁ బటపె భాసురసంగరకేళి నొప్పుచున్. 147

ఉ. గ్రక్కున విష్ణుండుం గదిసి కయ్యమున న్వెనువెంట నార్పు
చుఁ, బెక్కుశరావళుల్ దొడిఁగి బింకముతో గణనాథు
నేసెఁ బెం, వెక్కి గణాధినాయకుండు నేసెను వెన్నుని నంత
లోపలఁ, జిక్కినలావుతో మెఱసి శ్రీపతి నేసిన నేసె వెండి
యున్. 148

మ. హరి మున్నేసిన కోప మంది వితతాహంకారుఁ డై బాణ
ముల్, పారి సంధించి లలాట మేసె నతనిఁ బుంఖానువుం
ఖంబులై, దొరఁగఁ దీవ్రత నేసె నేసె హరియుం దోర్దండ
శౌర్యోన్నతిఁ, బెరయఁ భద్రభుజంబు బాణమున
నొప్పించెం నురల్ పొంగఁగన్. 149

వ. అంత. 150

క. వీరావేశముతోడను

బోరున రుద్రుండు విష్ణుభుజములు గాఁడఁ

ఘోరశరంబులఁ బఱపిన

వీరంబులు మాని దేవబృందము స్రుశ్శేష్. 151

వ. మఱియు నయ్యవసరంబున జగంబులఁ బెన్నుద్దులైన
బలుమింటిజోదు లిద్దరు నొండొరులం గైకొనక గెలుపు
తలంపులు గైకొని మదంబునఁ దమతదులాఘవంబుల
మెచ్చక మత్సరంబులు రెట్టించి రెట్టిదంబు లగుపంతం
బులు పలుకుచు నగణితగుణఘోషంబుల దిగంతరాళం
బులు దిగులు కొలుపుచు గుడుసువడి యుండఁ గోదండం
బులఁ దెగటార్చుచు సురసిద్ధసాధ్యసంఘాతంబులకు
భయంబు బుట్టించుచు మహితమార్గంబు నిండ నభో
మండలంబున మంటలెగయించుచు మర్తంబులు గాడిపార
ననేకదివ్యబాణంబులు పఱపుచు సంహరించుచు ననోన్యన్య
శరీరజాలంబులు తుత్తుమురు నేయుచు నిష్పనిష్పను గరిఁ
గరియును ధరణిధరణియును మహోర్జవము మహోర్జవంబును
గిరింద్రము గిరింద్రంబును బ్రహ్మాండము బ్రహ్మాండంబునుం
దాఁకి తనివి చనక పోరాడుచేందంబున సములై యసమాన
రణవిహారంబులు సలుపుచు కాలస్వంబులుంజోలె మ్రోగుచు
కంతీరవంబులుం జోలె గర్జించుచు జలధరంబులుంజోలె శర
జాలంబుల భూమండలంబుఁ గప్పచు కాలరుద్రులుంజోలె
నడరుచు ధారాధరంబులుంజోలెఁ గప్పచుఁ దారొటఁ
దెలుపుచుఁ బరస్పరభల్లభగ్నాంగులై మూర్ఖిల్లుచుఁ దెలి
యుచు సింహసాదంబులు నేయుచు బిట్టల్క నట్టహాసంబు
నేయుచు నార్పుచు నిజసాయకంబుల నభోభాగభూభాగం
బులు వెల్లి విఱియించుచు నజాండభరితంబు లగుహంకా

రంబు లొనరించుచుఁ దుహినదహనవరుణాంధకార గంధ
వాహంబులనం గలఘోరశరంబులు ప్రయోగించుచు నిరు
వురుఁ గరలాఘవంబులఁ బరిశ్రమించుచుఁ బుంఖానుపుంఖం
బుగా వేయుచు నదల్పుచు సతిభయంకరంబుగా సంగరంబు
నేయుచుండి రయ్యవసరంబున. 152

క. నలి సంపకయ్య మప్పడు
సొలయక బలుమేటివింటిజోదులు వెలుచా
సలుపఁగ నెచ్చెలువమునకు
వెలయగఁ బెల్లార్చిరపుడు వేలుపు తెల్లన్. 153

క. దేవత లార్పులు పొడఁగని
వావిరిఁ గోపించి కడఁగి వాడిశరంబుల్
వేవేగ భద్రుఁ డేసిన
నావిష్ణునియురము గాఁడి యవనిం బడియెన్. 154

మ. పడియూ వేగమె తేరి శౌరి పలుపక బాణంబు లెన్నే
నియూ, నడుమం ద్రుంచె గణాధిపుండు కడఁక స్నారా
యణాస్త్రంబుఁ దాఁగడిమి మాధవుఁ డేసె నేయుటయు
వేగఁ వీరభద్రాస్త్రముఁ, వెడలించె నడిఁ ద్రుంచి వైచెఁ
బొడిగా వీరుండు దద్బాణమున్. 155

మ. మఱియుం భద్రుండు తీవ్రబాణతతుల మానాభుకోదం
డముఁ, విఱిచె దార్పుని తెక్కల దునిమిన విష్ణుండు
రోపించి యత్తటి నత్యుగ్రుల శంఖచక్రధరల దర్పా
ఘ్యుల వీరఁ గొందఱఁబుట్టించె దహించె వారి శిఖనేత్ర
జ్వాలల భద్రుండున్. 156

న. అయ్యవసరంబున. 157

క. ఆహవమున నిజచక్రము

బాహోటోపమున భద్రుపై నటువైవ

సాహసమున భద్రుండును

ఆహ యెట వైచె దింక ననవుడు భీతిన్,

158

ఉ. ఏపున నేయఁగా వెఱచి యెత్తిన చక్రముతోడ భీతి ల

క్షీపతి సింహము న్గదినీ చిక్కినయేనుఁగుఁ బోలె నేలపైఁ

జూపులు చేర్చి చేడ్పడినఁ జూచి దిగింద్రులు దాయ కుండఁ

గాఁ, గోపము నొంది భద్రుండును క్రూరశరంబుల నేసె

నుగుండై.

159

వ. మఱియు నయ్యవసరంబున నిర్వికారనిశ్చేతనుండై విరళుండై

యున్న మాధవుం జూచి యవ్వీరుండు తనబాణజాలంబుల

నతనిప్రాణంబులు గొన నమకట్టి యీశ్వరప్రియుం డని

మనంబునం దలంచి ప్రమథగణంబులచేత నచ్చక్రంబు

నులిమి తెప్పించి తదనంతరంబ.

160

— పీఠభద్రుం డింద్రాదులతోఁ బోరాడుట —

క. ఎక్కడ వచ్చెద రిచటికి

వ్రక్కలు గావెతు నన్న వాసవుఁ డనిలో

గక్కున వజ్రము వైచెను

చిక్కెను వజ్రంబు పీఠసింహునిచేతన్.

161

క. అందంద పీఠకాహళ

దుండ భినిస్సాశంఖతూర్కరవంబుల

క్రందిల్లె పీఠసారథి

బృందారకబృంద మెల్లఁ జొరిఁజొరి వఱఁకెన్.

162

వ. ఇట్లు తన కెదురుపడి నూనాయకేంద్రాదిదేవగణంబుల
 నాలంబున పలాయమానంబులం జేసి తనివించనికోపంబున
 నొకనినొకనికిం బది నూలు వేయు లక్షకోటిరూపులై
 విజృంభించి ప్రళయకాలాగ్నిచందంబున వలయాకారంబుఁ
 గొని కొఱవిద్రిప్పినతెఱంగున నెక్కడఁ జూచినఁ దాన యై
 కనుపట్టి చంపుచు నెదురులేనిమదగజేంద్రంబుచందంబున
 నవ్వీరగణ కంఠీరవుండు ఘోరవీరతాండవాడంబరుండై
 సమరకేలీవిహారంబు సలుపుచున్న సరుయంబున నిలింపదేవ
 సంఘంబులు వీరభద్రునిచే భల్లభగ్నాంగులై శిరంబులు
 దెగి అర్థచంద్రనిశితవిశిఖంబులఁ గంతంబులు దెగి పడి బెగడి
 జేవురు గొండలతెఱంగున నెత్తుటఁ జొత్తిల్లువారును తమ
 బంధుజనంబులం బాయఁజాలక వారికెదురుపడి చచ్చువా
 రును గుముర్లు కట్టి వీరభద్రురణంబు చూచి భీతచిత్తులై
 ప్రాణంబులు విడుచువారును దావానలంబునంబడి కాలు
 భూరి జంతుచయంబులచాడ్పున భద్రఫాలానలంబున
 భస్మీభూతు లగువారును మఱియు శివద్రోహుల మగు
 పాపకర్తుల కింత వలనదే యని తమలోన నెఱింగించుకొను
 వారును మఱియుఁ గులకైలగుహాంతరములలో దాగువా
 రును గాఢపుల దూలువారును నేరుల మునుంగువా
 రును నెఱ్ఱలు చొఱఁ బాలువారును బీనుఁగుల మలుపుదీసి
 కొనువారును రూపు చెడి దేహయస్తి తుత్తుమురులైన
 వారును వీరభద్ర వీరభద్రా శరణంబు శరణం బనువారును
 భల్లాయుధంబులచేత దేహంబులు వ్రయ్యలై పలుమాలు
 నెలుంగెత్తి యెద్దువారును పూరి గఱచుకొని నిరాయుధు

తై పదువారును నై రయ్యవసరంబున కొండలరాసులు
 నైగులప్రావులు నెముకలతిప్పలు మాంసంబులు పీనుగు
 తెలులు పెంటలు మొదడు రొంపియు నెత్తురుపేరులును నై
 పీనుంగులు జలచరంబులచాడ్పునను ధవళచామరంబులు
 వెలినురుగుల చందంబునను గంధర్వదివిజశల్యంబుల తెట్టులు
 కొండలకై వడియు నై ఓడియున్న దేవభట్టారకులరవిందపుఁ
 దూండ్లభంగియుఁ దునిసినధవళభ్రంబులు పుండరీకంబుల
 కరణియు రాలినకరకంకణాదిభూషణజాలంబులు మరాఠాది
 జలపక్షులలాగునను గుప్పలుగొని ఓడియున్న శిరంబులు
 శంఖంబులును దట్టంబులు నానాదీప్సంబులును మార్తాండ
 మండలకిరణంబులవలనఁ దేరి చూడరానినెత్తురుపేరులును
 శరంబులచేత నురంబులు పగిలి పటచు నిలింపసంఘంబులు
 తరంగంబులచందంబునను మహాభీతచిత్తులై పటచు నార్తా
 రవంబులు మ్రోతయు నై మహార్ణవంబుతో ననుకరించె
 నప్పుడు శరచ్ఛంద్రికామయూఖవిలసితుం డైనచందురుం
 దునుం వోలే రక్తార్ణవంబు నుబ్బించుచు వీరభద్రుం డొప్పు
 చుండె నయ్యవసరంబున.

163

మత్తకోకిల.

ఓహటించె రణంబులోఁ బడియున్న మాధవముఖులక
 సాహసంబునఁ జేరి వెండియుఁ జండకోపముతో శివ
 ద్రోహు లిద్దఱు నెల్ల వెంటనఁ దూలి పోవఁగ నీక మీ
 రాహవంబునఁ బట్టు దిందటి నంచుఁ బల్కె గణాధిపుల్.

తరల, కటకుబేల్పులఁ బట్టువారలకాళ్లు నేతులు పాట్టులక
 మొఱలు కూతలు వెట్టు నుగ్రత ముష్టిఘాతల నొంచుచుక

- పటవగం జననీక శృంఖలబంధనంబులు చేసి తా
నరిమురిక రణకేళి సల్పెను నాత్త నెంతయు సోలుచున్. 165
- వ. అసిన విని ముసీంద్రులు విస్తయాత్తకు లై వాయుదేవు
నుపలక్షించి తమలో ని ట్లనిరి. 166
- క. శివనిందయు స్తుతినిందయు
శివభక్తులుగానివారి నేవించుటయున్
భువనమునఁ గాదు దక్షుఁడు
శివనిందను దలఁచి యిట్లు చెడియెన్ ధరణిన్. 167
- సీ. సలలితంబుగ జన్నశాలలు భస్మమై
తొరణంబులు దుస్సీ ధూళిఁ గలనె
హోమగుండము లెల్ల నొగి నెత్తురులఁ దోఁగి
బ్రహ్మలు వేల్పులు పరఁగఁ జచ్చె
బృందారకావలిఁ బోలియించెఁ గులవధూ
జనవిలాపంబులు సందడిలై
భాసురం బగులక్ష్మీపతిఁ బట్టి కట్టిరి
తపసులు పెద్దలు ధరణిఁ గూలె
- గీ. బెరసితలలగములు పీనుఁగుపెంటలు
మదపుకుప్పలైన మాంసములును
రక్తనదులు మెదడురాసులు నెముకలు
గుట్టలయ్యెఁగ్గె జెప్ప జెట్టలగుచు. 168
- ఆ. గిరికుఁగూర్చి నేయు గురుపాతకంబైన
పుణ్య మధికమగుచుఁ బొరయుచుండు
శ్రీగిరీశు వేలునేయుపుణ్యంబైన
పాతకంబు నెల్లభంగులందు. 169

వ. అని ముసీంద్రులు సముచితాలాంబులః బల్కుచు వాయు
దేవుం జూచి మహాత్మా మఱియును దత్సంగ్రామంబున వీర
భద్రుం డెవ్విధంబునం జరియించె విశుషింపు మని యడిగిన
నతం డిట్లనియె. 170

క. ఈవిధమున గణసాధులు
దేవానీకములః బట్టి తేరలనిబలిమి
బోవనిశ్చంఖలబంధము
గావించిరి సంగరమునఁ గలుషాత్త కలన్. 171

వ. తత్సమయంబున. 172

క. చారుతరభ క్తితోడను
సారథి యై మెలఁగుచున్న చనవునఁ బ్రీతి
వీరగణాధీశ్వరునకు
భారతిపతి మ్రొక్కి నిలిచి పలికె గడఁకన్. 173

శా. వీరాంభోనిధి నేడు మీయలుకకున్ వీరెంతవారయ్యె త్వ
త్కారుణ్యంబునఁ గాతు గాక యని యాకష్టాత్తులన్
బోరిలోఁ, గాఢింపం గబలింప నీప్రమథుఁ డొక్కం డైన
జాలండె దు, శ్చారుల్ దివ్యులు వీరి నెన్నక మదిన్ సైరించి
రఘింపజే. 174

క. తప్పులు చేసినవిడ్డల
తప్పులకును శిక్షఁ బెట్టి తండ్రులు దెలియం
తప్పుదురుగాక యెందును
తప్పులకును ద్రుంతురయ్యె తరుణేందుధరా. 175

క. తారే పెట్టినతరువుల
తారే పెటుకుదురె పతికి దానీజనముల్

నేరక యుటుంగక చేసిన

నేరంబులు సై యవలదె నీలగ్రీవా.

176

క. అని యిట్లు బ్రహ్మదేవుడు

వినుతులు నేయంగఁ బ్రీతి వీరాధిభుడు

స్తనమున దయ గరుణించుట

గని హరియును సురలు బ్రహ్మ ఘటితాంజలులై.

177

వ. ఇట్లు సుతియింపం దొంగిరి.

178

క. జయజయ నిర్జరమదహర

జయజయ రణరంగభీమ కౌర్యోద్ధామా

జయజయ వీరాంభోనిధి

జయజయ లోకైకవీర సంతతధీరా.

179

దండకము. శ్రీనీరూపా శివ ద్రోహగండా ప్రచండప్రతాపా
సుపర్యాజసంఘా తమోభానుబింబప్రదీపా మహాశోప
రూపాదివీరాంకవీరా పురారాతిసంహార ఘోరావతారా
శివాచారమందార బృందారకాధీశ గర్వాపహారా దయా
కార నాగేంద్రహారా సనందాదియోగీంద్రచేతోవిహారా
జనాథార నీదివ్యతత్త్వంబు భావింపఁగా లేక గర్వాంధ
కారాంధు లేమైతిమో నీదురూపంబు రూపింప నజ్ఞాన
బంధంబులం జిక్కి వేదప్రకారంబులక మించి యిచ్చోటికిం
దక్షయాగంబు వీక్షింపఁగా నిన్ను మారాకయెల్లం గడుం
దప్పులై యుండు సైరింపవే దేవదేవా శివద్రోహు లైనట్టి
మమ్ముక విజృంభించి శిక్షించి తీ వింక నీదై నవైరంబు
చాలింపు తండ్రి మముం గూర్చి మే మెంతవారము నీయా
ననిం గాదె యీబ్రహ్మ లోకంబులం బ్రాణనిర్మాణుఁ డై

యుంట నీయానతిగా గాదె యీవిష్ణులోకైకరక్షాభావ
 దక్షుఁడై యుంట నీయానతిగాదె రుద్రుండు సర్వ
 ప్రపంచారియై యుంట నీయానతిగాదె రేయం దినం
 బుల్ వెలుంగొందుచుం జంద్రసూర్యాదులుగ భవ్యులై
 యుంట నీయానతిగాదె దేవేంద్రనాగేశముఖ్యుల్
 ప్రతాపించి దిక్పాలులై యుంట నీయానతిగాదె
 దేవాఘముఖ్యుల్ సులోకోపకారాశ్వులై యుంట నీయందుఁ
 గాదె సరోజాతజాతాండముల్ దొంతులై యుంట
 నీయున్న చందంబు నేమెంత యూహింపఁగా వచ్చు వేదం
 బులు నీవ వాదంబులు నీవ దైర్యంబులు నీవ మర్తం
 బులు నీవ యీబ్రహ్మయు నీవ యీవిష్ణువు నీవ యీ
 రుద్రుండు నీవ సర్వంబును నీవ సుమీ జగన్నాథ నీవెపు
 నీకుం దలంపఁగఁ జిత్తంబు మాబోటివారెల్ల నిన్ను
 విచారింపఁగా వేర్తురే నీవు కారుణ్యదృష్టిక బ్రసన్నుండ
 వై పీరు నావారునాదాసులంచు ముదంబోప్ప మన్నించి
 దివ్యప్రబోధప్రసాదంబులగా జేసి రక్షింపఁగా నీకు
 భారంబు గా కుండు నజ్ఞానభావంబులం బాపి సుజ్ఞానమార్గం
 బులం జేసి నిష్కర్మలై నిత్యసమ్మేదులై యేకచిత్తంబునం
 బొంది నిర్వాణులై నిష్కళంకంబులగా బొంది మిన్నంది
 మీయందు భావంబు గీలించి నీదివ్యరూపంబు దా నెట్టిదొ
 గాక యంచుం దలం బొంది భావించువా రెల్లదృగ్గోచరం
 బైనని వేర్పడం గానఁగా లేక విభ్రాంతులై చిక్కు
 వడ్డార దెం దేనిమిత్రంబునం జేసి నీచందము నీనిల్లా
 సుంబులు నీదురూపంబునుం జూచియు నీవు

దండించు పుణ్యంబులు నొప్పించఁ గల్గెన్ మహాధన్యుల
 మైతిమో దేవ దేవాదిదేవా మహాదేవ నీలెంక లై నట్టి
 నీదాసు లై నట్టి మమ్ముం దయాభండ వై ప్రితి రక్షింపవే
 దేవ వీరెవ్వరుం గానఁగా లేరు నేరంబు నైరింపవే దేవ
 మన్నింపవే దేవ శ్రీవీరభద్రా శరణ్యంబు రుద్రా నమస్తే
 నమస్తే నమస్తే నమః.

180

క. జయజయ లోకారాధిత

జయజయ ఫాలాగ్ని నేత్ర శశిరవిగమగా

జయజయ శూలాయుధకర

జయజయ సోమార్థజూట సర్వజ్ఞనిధి.

181

క. నినుఁ గాన లేవు చదువులు

నినుఁ గానవు జగము లిట్టు నీ విచ్చోటుం

జనుదెంచి శిక్ష వెట్టుట

పనిగొని మాతపము లెల్ల పండుట గాదే.

182

క. పాపం బని చింతింపక

పాపాత్తుని దక్షుఁ గూడి మతిమాలి వెసం

బాపపు జన్మముఁ జూచిన

పాపాత్తుల కింత వలదె పాపము ధరణిన్.

183

శా. భూమి న్బాలురు నేయువెట్టితనముల్ పోషించియెవ్వారలం
 బ్రేమస్తుద్ధులు నేయుఁ గావలయునో పెంపార నూహింపుమా
 మేమెల్లఁ భవదీయపుత్రులము గామే తండ్రి మానేరముల్
 స్వామి ద్రోహరగండ నైచి కరుణా సంప్రీతి రక్షింపవే.

184

క. అవధారు వీరవిక్రమ

భవదీయ మహోగ్రకోప పావకీలక

వివరంబున నీ టైలిమి

భవమత్తుల కింటి వచ్చుమాఁ బావనమూర్తి. 185

క. రక్షింపుము కరుణాకర

రక్షింపుము లోకనాథ రమ్యాకారా

రక్షింపుము రిపులంహర

రక్షింపుము వీరభద్ర రౌద్రసముద్రా. 186

వ. అని మఱియు ననేక కారణముల దామోదరవిరించి ద్రాది
సురగణంబులు వినుతింప ననుకంపాయ త్రమానసుండై వీరా
వేశంబుఁ జాలించి గోవిందపురందర దేవగణముహంబులకు
శృంఖలాబంధమోచనంబులు చేయించి యప్పర మేశ్వరుం
డున్నయొడకుఁ జనుదెంచి పాష్టాంగదండ ప్రణామంబు లాచ
రించి తనకడిమి మెఱసి దత్తాధ్వరంబు చుట్టుముట్టుకొని పట్టి
తెచ్చిన దేవతలను దదీయాంగకంబులును నమ్రహదేవు
నన్నిధిం బెట్టి వేర్వేరు నెఱింగించువాడై యిట్లనియె. 187

— { పరమేశ్వరునితో పరేశ్వరుండు భవంశకృతాంత } —
మంత్రముఁ బెల్పుట

నీ. ఇది సరస్వతిముక్కు యిదిదత్తుతుండంబు

యిదె వహ్నినాలుక లవధింపు

మిదె హవ్యవాహునియిల్లాళి నను ముక్కు

భాసురం బగుచున్న నానీకంబు

యిదె పావకునిచేతు లిదె దేవతలతలల్

నిడుదముక్కును భద్రనేత్రములును

*ఇదె గజదంతంబు లిదె దేవగణముల

కాళ్లును చేతులు కాయచయము

ఆ. తెచ్చినాడ సురల నచ్చుతు నాదిగాఁ
బట్టి తెచ్చినాడఁ బరఁగ నింక
నేమి నేయువాడ నీకాన యానతి
నీవె నాకుఁ గరుణ నేర్పడంగ. 188

వ. అని విన్నవించి ముకుళితహస్తు డై వీరభద్రేశ్వరుండు
నిలిచియున్న సమయంబున. 189

క. కలఁగుచు తలఁగుచుఁ గొంకుచు
వెలవెల నై సిగ్గుపడుచు వెఱపున సమరుల్
జలహాసయనుండు మొదలుగఁ
బలుమరుఁ బ్రణమిల్ల నంత భవుఁ డి ట్లనియెన్. 190

నీ. మిమ్మెల్లఁ గాఁచితి మేలైన కరుణను
వెఱవకుండుండు మీరు వేల్పులార!
యేను గోపించిన మానుసింహఁగ మీకు
దిక్కిది చెప్పుఁడా దివిజులార!
మఱియు దక్షునిఁ గూడి ముష్టిల్లు మఱితురే
తెలిసియుండవలదె దివ్యులార!
యవుఁగాక మీసేయు నపరాధములు గాచి
యభయంబు లిచ్చితి సమరులార!

ఆ. అనుచు నీలకంఠుఁ డల్లన నగవుతో
నానతిచ్చి కరువు సమరియున్న
చచ్చి మరలఁ బుట్టి వచ్చినవారైరి
సుతసిల్లె దేన సుఁఖమెల్ల. 191

వ. అయ్యవసరంబున సరోజసంభవుండు పరమేశ్వరునకుపాష్టాంగ
దండప్రణామంబు లాచరించి కరకమలంబులు నిటలంబున

ఘటియించి విశేషతాత్పర్యచిత్తం దై సర్వశక్తరా యొక్క
విన్నపం బవధరింపు మన యట్లునయి. 142

క. తప్పలు చేసినవీరలఁ
దప్పలకుఁ దగినభంగి దండించ దయం
జెప్పుదును నీ క్రమంబున
సిప్పుడు మన్నించుటొప్పు నిభచర్మధరా. 193

క. పుట్టింప నీవె నేర్తువు
నెట్టన రక్షింప నీవె నేర్తువు గడిమిం
గిట్టింప నీవె నేర్తువు
యిట్టి దయారసమె చెల్లు నీకు మహేశా. 194

క. సురసంఘములకు నీచే
జొరిఁ జచ్చుట వారివారిపుణ్యము సుమ్మి
సురచిరముగఁ బ్రాణంబులు
పర మేశా యేము మగుడఁ బడయుట గాదే. 195

క. దేవతల యంగకంబులు
దేవరచేతఁ ముట్టి తెచ్చి ననంగా
దేవతలకుఁ బెద్దఱిగము
దేవా స్త్రాప్తిచె వినుము దేవాధిపతి. 196

క. ఖండేదుజాట నీచే
ఖండింపఁగఁ బడినచోట్లు క్రతుభుక్కులకుఁ
మండనములు దొడిగిన క్రియ
నొండొండ వెలింగి యొప్పుచున్నవి దేవా. 197

వ. అని విన్నవించిన నప్పర మేశ్వరుండు. 198

ఉ. లోలదయాభుఁడై నిఖిలలోకవిభుండు శివుండు కొండరా
చూలిముఖేందుమండలముఁ జూచుచు నిట్లును వీరభద్రుఁడు
వేలుపుమూకలక గనలి బేగఁ గలంచి యలంచె గోపము
జాలును వీరల స్తనకు సైరణచేయఁగఁ జోలు సంగనా. 199

క. నేరము చేసినవీరుల

వీరిం దెగటార్చు మనము వీక్షించినచో

వారింపఁగ దిక్కెవ్వరు

గౌరీ యింకఁ గరుణతోడఁ గావఁగవలయున్. 200

వ. అని సకలభవనప్రతిష్ఠం డగుపరమేశ్వరుండు కరుణా
కటాక్షుం డై. 201

— శివుండు బ్రహ్మమొదలగువారి ననుగ్రహించుట —

నీ. పావకజిహ్వాలు బాహుభండంబులు

వలనొప్పుఁ బిలిపించి వహ్ని కిచ్చె

పూవుదంతంబులు పూవున కిప్పించె

భర్గునినయనంబు భర్గు కిచ్చె

భారతిముక్కును భారతి కిప్పించి.

ముక్కున కొకమంచిముత్రై మిచ్చె

అగ్ని దేవునియాలి నల్లన రప్పించి

చనుముక్కులును ముక్కు సతికి నిచ్చె

తే. మణియు భద్రుండు దెచ్చిన సురలయంగ

కంబులెల్లను మరలంగఁ గరుణ నిచ్చె

దెగినవారల జీవుల మగుడ నిచ్చి

యభయమిచ్చి సంఖావించె సభవుఁ డభ్రుడు. 202

క. హరికి సురపతికిఁ గరుణను

వరుసగా బిలిపించి చక్రవక్త్రయుధముల

- కరిచర్మధరుం డిచ్చెను
సరభసమున సురలు బ్రహ్మ సంస్తుతిసేయన్. 203
- క. శంకర దేవునిపంపున
పంకజభవుఁ డొక్క తగరు పడియున్న నిరా
టంకముగ దానిశీరమును
లంకించెను దత్తుతనువు లక్షణ మొదవన్. 204
- వ. ఇవ్విధంబున, 205
- క. దత్తునితల యంటించిన
దత్తుఁడు నలుదెసలు చూచి తనచిత్తములో
నక్షీణభక్తి వెలయఁగ
దత్తునికి మ్రొక్కె సిగ్గు దనరఁగఁ బ్రీతిన్. 206
- క. నినుఁ దెలియక మతిమూలితి
నినుఁ దెలియక ఖలుఁడ నైతి నీలగ్రీవా
నినుఁ దెలియక గతిఁ దప్పితి
నినుఁ దెలియక మరులుకొంటి నిరుపమమూర్తి. 207
- క. నీ వేల నాకు నొందెడు
నీవు దురాత్ములను నెల్ల నేరవు బ్రోవ
నీవిధముఁ దెలియ వశమే
నీవెఱవుఁ దలంపఁ దరమె నిర్తలకీర్తి. 208
- క. బంధురనానాకల్పష
బంధంబులు చుట్టముట్టి భావములోన
బంధించి బలిసి యున్నవి
బంధంబులఁ బాపి కరుణఁ బాటెంపు శివా. 209
- క. నిను నేవిధమునఁ గొలుతును
నిను నేవిధమునఁ దలంతు నిను నెఱ్ఱంగి

- వినుతింతు నానతివే
 యనుపమగుణహార త్రిజగదభిసవరూపా. 210
- క. గంగారమణిమనోహర
 గంగారంగ త్తరంగ కలితశిరోజా
 గంగాసలిలవినోదన
 గంగాతటిసీసమీప గమనవిహారా. 211
- క. గౌరీకుచపరిరంభణ
 గౌరీముఖచంద్ర బింబ గంధ * సరోజా
 గౌరీమానసరంజన
 గౌరీనయనారవింద కమలాధిపతీ. 212
- వ. అని మఱియు శరణంబువేడితి దత్తునిం గనుంగొని రజతగిరి
 మందిరం డి ట్లనియె. 213
- ఆ. మమ్ము మఱివఁ దగునె మహనీయమగుబుద్ధి
 గలిగినడువు మెల్ల కార్యములను
 నీకు నివ్వెదంబు నీనేరమునఁ గాని
 మత్కృతంబుగాదు మాను దత్తు. 214
- క. అని పరమేశ్వరుడు ప్రియమునఁ
 దనగణనాయకులలోన దత్తుని నునిచెక
 ఘనుఁడు దయాళుఁడు శంభుఁడు
 వనజాక్ష ప్రముఖసురలు వారక పొగడన్. 215
- వ. మఱియు తెదీయావసరంబున నారాయణబ్రహ్మాంధ్రాదిదేవ
 గణంబులు దండప్రణామంబు లాచరించి కరకమలంబులు
 ఫాలంబునఁ జేర్చి యిట్లని స్తుతియింపఁ దొడంగిరి. 216

సీ. భుజగేంద్రభూషాయ భూతాధినాథాయ
 నిత్యానురాగాయ నిర్మలాయ
 గంగావతంసాయ ఖండేందుజాటాయ
 దేవాదిదేవాయ దిక్పటాయ
 వేదాంతవేద్యాయ వీరస్తతాపాయ
 కైవల్యనాథాయ ఘనఘనాయ
 రణరంగవీరాయ రమణీయరూపాయ
 భువనాభిరామాయ పురహరాయ

ఆ. ఓంనమశ్శివాయ ఓంకారరూపాయ
 శంకరాయ రిభ్రభయంకరాయ
 మదనసంహరాయ మానితకైలాస
 మందిరాయ నీలకంఠరాయ.

217

క. జయజయగౌరీవల్లభ
 జయజయ కైలాసరాథ జయ కరుణాభీ
 జయజయ త్రిజగన్తోహన
 జయజయ లోకైకమూల జయ శర్వాణి,

218

వ. అని మఱియు ననేకవిధంబుల నయ్యానందంబతుల స్తుతి
 యింప నంత నప్పరమేశ్వరుండును వీరభద్రునిం జూచి
 కరుణావిశేషమానసుడై భద్రకాలియును నీవు నిందు
 రమ్మని చేరం బీలిచి సమ్మదమున గాఢాలింగనంబు చేసి తన
 యంకపీఠంబున నునిచి వినుతించె వారల గౌరీదేవియును
 కృపాకటాక్ష యై యుల్లంబున సంతసిల్లి వీక్షించె నివ్వీధం
 బున సతియునుఁ బతియును గారవించి యిరువురు నిట్లుని
 యానతిచ్చిరి.

219

క. లోకంబులు గల్పింపంగ

లోకంబులు గావ నజాప లోకై కసిధీ

నీకును భారము మీఁదట

నాకాధిపవీరుతచరణ నాగేంద్రధరా.

220

— శివుండు వీరభద్రునకుఁ బట్టంబు గట్టుట —

వ. అని పలికి.

221

మ. బలభిద్యహ్ని కుజేరభానుజహరి బ్రహ్మదులం బిల్పి యీ

బలియుం డాధ్యుండు వీరభద్రుఁడఖిల బ్రహ్మాండభేద్యుండున

ల్లలితానందుండు ముజ్జగంబులకు నెల్లఁ దాన కర్తారుడై

వెలుంగం దైవము మీఁకు నీతఁ డనియొక విశ్వేశుఁ డత్యు

న్నతిన్.

222

క. గిరిజాధీశ్వరు నానతి

పరంగంగఁ జేపట్టి భువనభరదక్షకుఁ డై

కరుణా జగంబులన్నియుఁ

బరిపాలన సేయు వీరభద్రుం డెలమిన్.

223

వ. అనిన విని వీరభద్రవిజయప్రకారంబుఁ దెలియ విన్నవించిన

వాయుదేవున కమ్మహామును లిట్లనిరి.

224

క. వాయుపురాణాంభోనిధి

నాయక కీతాంశుభంగి నానందకరం

దైయున్న నీప్రసంగము

ధీయుత నీచేత నేఁడు దెలిసితి మనఘా.

225

క. శ్రీరమ్య మైనయీకథ

వారక వినువారు చదువువారును లిఖిత

ప్రారంభు లై నవారును

వారు గదా శంఖుఁబొల్కువారు సమీరా.

226

క. పంచాననచరితము ని

శృంధలభ క్తిమేయి విన్నఁ జదివినఁ బాలుక

కించిన్నాత్రం బైనను

పంచమహాపాతకములు పాయు మహాత్మా. 227

వ. అని పలికి సఫలమనోరథులై వాయుదేవుని స్తుతియించి

రని యివ్వధంబునః. 228

క. నాకుం దోచినవిధమున

నీకథఁ గైకొంటిఁ గాక నీలగ్రీవా

నీకథమహిమాలిశయము

వాక్రువ్యంగ నిందువశమే వనజజావశమే. 229

క. నాకలిగిన వేరుపులును

నాకలిగిన నేరములును నాగేంద్రధరా

నీకు సమర్పణ సుమ్మి

లోకేశ్వర భక్తజనక లోకాధారా. 230

మ. ఇలయెందాఁక సురేంద్రపర్వతవిభుం డెందాఁక బృందారకా

వలి యెందాఁక రవీందుమండలములుఁ వారాసు లెందాఁకని

చ్చులు నానందకరంబు లై త్రిజగతిం నుధిల్లు నందాఁక ని

ర్తల మై యీకథ సర్వలోకనుతమై మానీత్యమై యుండె
డున్. 231

లయగ్రహి.—

శంకర హలాహలభయంకర పినాకధర

కింకర దిగీశ యకశంకతరమోర్తి

పంకజభవాభినుత పంకజభవాండభవ

సంకలితదైత్యకులసంకట సుధాప

రక్తంకనుతేనాగకరకంకణవిరాజితక

శంక గిరిజాకుచకుభాంకపరివిలస

త్పంకితనితాంతపులకాంకిత యురస్థులమృ

గాంకతకోటినిభ పంకజదళాక్షా.

232

క. త్రిపురాటనీ ధనంజయ

త్రిపురాసుర ఘోరశైల దేవాధిపతీ

త్రిపురాంబుధి బడబాసల

విభులదయాంభోధిపంద్ర విశ్వస్తుత్యా.

233

మాలిని.—

అఖిలభువనపాలా హస్తకాంతత్రిశూలా

శిఖినయనలలాటా శీతధామార్థజూటా

నిఖిలనిగమసంగా నిర్వికారాంతరంగా

మఖసమయవిజృంభా మంగళస్ఫూర్తిధామా.

234

గద్య. ఇది శ్రీమన్తహామహేశ్వర యివటూరిసోమనారాధ్య
దివ్యశ్రీపాదపద్మారాధక కేసనామూత్యపుత్ర పోతయనామ
ధేయప్రణీతంచైన శ్రీవీరభద్రవిజయం బనుమహాపురాణ
కథయందు దక్షయాగంబును దధీవివివాదంబును దేవతల
పరాజయంబును వనజనయన వనజభవప్రముఖులు మహేశ్వ
రుని స్తుతించుటయు వారల మహేశ్వరుండు కరుణించు
టయు నన్నది సర్వంబును జక్తుర్దాశ్వాసము.

వీరభద్రవిజయము

సంకూర్ణము

ప ద్య కా వ్య ము లు

	పద్య 1-కి ద్వ. అ.	
అథ్యైత రామాయణము, పద్యకావ్యము	... 2 0	
ఆంధ్ర భారతము, పద్యకావ్యము:—		
ఆది సభాపర్వములు	... 4 0	
ఆరణ్యపర్వము	... 4 0	
విరాటోద్యోగపర్వములు	... 4 0	
భీష్మద్రోణపర్వములు	... 4 0	
కర్ణకావ్యసౌ పిక స్త్రీపర్వములు	... 4 0	
కాంతిపర్వము	... 4 0	
అనుకాసనిక, ఆశ్వమేధ, ఆశ్రమవాస, మౌనత,		
మహా వ్రస్థానిక, న్యూరాహణపర్వములు	... 4 4	
ఆదిపంచకము, ఒక శ్రేణుపుటము	... 11 8	
యౌద్ధపంచకము, స్త్రీపర్వము	... 8 0	
కాంతిన పకము	... 7 8	
ఆదిపర్వము, పద్యకావ్యము, పెద్దచ్చు	... 1 8	
ఆంధ్ర క్రి శుద్ధరామాయణము — క్రి జనమంచి కేషాద్రికర్త		
గారిది, 8 సంపుటములు	... అచ్చు	
ఆంధ్ర భాగవతము, పద్యకావ్యము, 2 సంపుటములు	... 15 0	
ఉత్తర రామాయణము, చక్కనిమార్పు	... 6 0	
కాశీఖండము, క్రి నాథకవి	... 8 8	
మమారసంధవము-నన్నె చోడ	... అచ్చు	
ఆంధ్ర భారతవిమర్శనము-మల్లాది మార్యనారాయణకా స్త్రీ	... 0 12	
చాటుపద్యముజేమంజరి, ప్రథమభాగము	... 1 12	
ఉత్తరమరివంశము, నాచనసోమన	... అచ్చు	
చిత్ర భారతము-తరిగొండ భర్తన	... 1 8	
అనియద్ధచరిత్రము	... 1 0	
అంబరీషోపాఖ్యానము, నటిక	... 0 6	
అన్యవాదకోలాహలము, అఘటికతో	... 0 12	

	క్ర. సం.	రూ.	ప.
మంచరిత్ర, ద్వితీయ, కావ్యవిశాఖాంధు	...	2	4
నిరంకుశోపాఖ్యానము	...	0	10
నిర్వచనోత్తరరామాయణము	...	2	8
సీతీవద్యసంగ్రహము, సటీకము	...	1	6
సీతాకుండలీపరిణయము	...	0	12
పంచరత్నము, శంకటనాథకవి	...	2	8
ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము	...	1	12
పాండురంగసుహార్తము సటీక	...	అచ్చు	
పారిజాతావహరణము, చిన్ననైజ	...	1	0
,, టీకాతాత్పర్యసహితము	...	5	0
మనుచరిత్ర, వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రి గారి వ్యాఖ్యానముతో			
చిన్ననైజన మేఘాకాగితములమీఁద ముద్రితము	...	8	0
భాస్కరరామాయణము	...	అచ్చు	
రంగరాజచరిత్రము	...	0	12
రాఘవపాండవీయము, సటీక	...	4	0
రాజకేళురవిలాసము	...	0	8
రాజయోగసారము, ద్వితీయ	...	0	8
రామరాజీయము	...	0	12
రామాభ్యుదయము	...	2	0
అంకావిజయము (రావణదమోదయము) సటీక	...	1	8
వాసిష్ఠరామాయణము, ద్వితీయ	...	1	4
విజ్ఞానీయము	...	1	0
రుక్మిణీకల్యాణము, సటీక	...	0	14
రుక్మిణీపరిణయము	...	0	10

వావిళ్ల రామస్వామి శాస్త్రిలు అండ్ సన్స్,
 పోస్టుబాక్స్ 1872, 292, ఎస్. ప్ల. నెడ, చెన్నపురి-1.

